

מִיתוֹס

הַיְהוּדִים הַמְּשִׁיחִיִּים

חיזוק התורה שבעל פה וחישיפת
מקורותיה לאור המחקר היהודי והאקדמי

נערך מתוך שיעורי
הרב אפרים כחלון שליט"א

מִיתוֹס

הַיְהוּדִים הַמְּשִׁיחִיִּים

חיזוק התורה שבעל פה וחשיפת
מקורותיה לאור המחקר היהודי והאקדמי

נערך מתוך שיעורי
הרב אפרים כחלון שליט"א

להורדת ספרי הרב אפרים כחלון שליט"א

סרוק:

<https://www.beezrathashem.org/ebooks>

BEZRAT HASHEM INC.
יוצא על ידי בעזרת השם
www.BeEzratHaShem.org

תִּכּוֹן הָעֲנִינִים

- 5 פְּתַח דְּבָר
- 11..... בְּמִקּוּם הַקְּדָמָה

חֵלֶק א

- 15..... מִי הֵם חַז"ל ?
- 22..... מֵהִי הַתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה?
- 23..... אֲמִתּוֹת הַתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה
- 24..... טֵלֶפּוֹן שָׁבוּר?
- 26..... הַנִּקּוּד
- 28..... סֵפֶר הַתּוֹרָה לֹא מוּבָן !!!
- 34..... "סְתִירוֹת" רְבוֹת בַּתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב
- 36..... עֵשֶׂר בְּשִׁבְלֵי שִׁתְּעֵשֶׂר
- 38..... לָוֹ עָלַי וְאֲנִי פּוֹרֵעַ
- 39..... הַסְּנֵפִיר וְהַקְּשָׁקֶשֶׁת
- 41..... הֵיֵעַז מְאִים עַל חַז"ל ?
- 43..... הַכֹּתֵל הַמַּעֲרָבִי

חֵלֶק ב

- 49..... שְׁלִטוֹן רַבָּנִי?
- 50..... כְּפִיָּה דְתִית רַבָּנִית
- 52..... הַמְּנִיעַ וְהַמְּנוּעַ הָאֲמִתִּי שֶׁל הַהֲלָכָה הַרַבָּנִית
- 57..... לָמָּה צָרִיךְ רַב ?
- 58..... הָאֵם הַרַבָּנִים חִיבִים לִהְיוֹת כֹּהֲנִים?
- 60..... "כָּכֵל אֲשֶׁר יוֹרוּךְ" – הַהוֹכְחָה לַתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה
- 63..... "שְׂאֵל אֲבִיךָ וַיַּגִּדְךָ"
- 66..... "תּוֹרוֹתֵי" – תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה
- 68..... עֲנֻשִׁים בַּתַּנ"ךְ עַל דִּינֵי הַתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה

70..... 'אד - איגנורנטיאם' - טעון מן הבורות

72..... 'הקטנוניות' של התורה שבעל פה

75..... מצות מילה כהוכחה לתורה שבעל פה !

79..... מצות הנחת תפלין כהוכחה לתורה שבעל פה

84..... האם הרשב"ם הניח תפלין ?

86..... מצות ציצית

87..... חג הפסח בימי יאשיהו

90..... חג הסוכות בימי נחמיה

91..... מצות עשה שהזמן גרמן

95..... שלשת אלפים הלכות שנשכחו

99..... שושלת מסרת התורה שבעל פה

105..... מחלוקות בתורה שבעל פה

109..... נסחאות למשנה

110..... שבועים פנים לתורה

113..... סתירות בין התורה שבכתב לתורה שבעל פה

115..... מעמד האשה ביהדות

124..... יהדות אתיופיה

132..... קנה הנשימה בבהמה

134..... ראה לעורף

135..... בתולת ים - האמנם ?

137..... הריון הנחשה

139..... רעש הרעמים

141..... ארס בצפרני החתול ?

143..... כדור הארץ עגל ?

144..... בדיקת בתולה

147..... רפואות בחז"ל

פְּתַח דְּבַר |

בעזרת השם נעשה ונצליח

תקופות קשות עברו על עמנו, שונאים מבית ומחוץ נסו לנגח ולעקר את כרם בית ישראל, המארעות הקשים ביותר היו דוקא משונאים מבית, וכפי שאמר הכתוב "מהרסיך ומחרביך ממך יצאו" (ישעיה מו, ז).

מוסרים, מינים, ומשמידים - שהמכנה המשותף של כלם היה שהשתינו בעברם לעם היהודי, נסו בכל כחם לנעץ את צפריניהם הטמאות בכל שנות גלותנו, אליהם הצטרפו בשנים האחרונות היהודים המשיחיים הכופרים, המנסים לטמא את עמנו באמונה האוילית באותו האיש (יש"ו) ימח שמו וזכרו.

מלחמות ופוחים רבים, היו מנת חלקו של היהודי המאמין, מהעם הנוצרי ומהמאמינים בהבליהם, בדרך כלל הוכחים היו נערכים בהוראתו הישירה של המלך או איש הכנסייה שנהלו את כל הוכחה, תוך זריעת פחד בצד היהודי המאמין בתורת משה שבכתב ושבעל פה. גדולי ומאורי עמנו מסרו את נפשם, לגדר פרצה זו בוכוניהם עם הנוצרים והמאמינים בדתם הכוזבת, בהצלחה יתרה.

והנה בדורנו, אותם ממישיכי דרכם של שליחי הכנסייה בשנים עברו, שנו לבושם, שנו טעמם, והתחילו להפיץ את רעיונותיהם באמצעי המדיה השונים, בגייס הכספים המסעף שלהם בכל רחבי העולם מנוצרים אדוקים. הם אומרים בפה מלא: "אנחנו נגיע לילדי ישראל דרך רשת האינטרנט, וככה נצליח להעבירם לאמונה בישו".

מפיון שרבני ישראל שבכל דור ודור הם החומה והמגן מפל הפרעניות, החליטו לנפץ את החומה בסלופים ושקרים, ולהתקיף במיחד את התורה שבעל פה - שהיא לדעתם הסמכות הרבנית שצריך להלהם בה.

עבודת השקר שלהם נמצאת בכל מקום במדיה התקשורתית: בוידאו, בהרצאות, חוגי בית, תכניות רדיו, ולאחרונה גם בהוצאת ספרים שונים ומשנים.

ודברים מדהימים בעינינו זה, מובאים בזהר הקדוש (פרשת כי תצא דף רעט עמוד א), וזה לשונו: גלותא רביעאה תהום רבה חלל דאגוזא והאי איהו "וחשף על פני תהום" (בראשית א, ב), ואתקרי בור דנפל שמה שור - דא דכתיב ביוסף "בכור שורו הדר לו" (דברים לג, ז) דאתמר בה "וישלכו אתו הבור" (בראשית לו, כד), נוקבא בישא והבור ריק דבורא ריק בלא תורה - אבל נחשים

ועקרבים יש בו, וְדָא גְלוּתָא רַבִּיעָא דִּזְרִישְׁעִים מְלֵא נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים רַמָּאִים כְּנָחְשִׁים וְעַקְרָבִים דְּעַקְרִין מְלֵי דְרַבְנָן וְדִינִין לְשַׁקְרָא עֲלֵיהּ אֲתָמַר "הִי צָרִיָּה לְרֵאשׁ".

באור הדברים מתוך פרוש מתוך מדבש (שם עמוד רעא): הקלפה הרביעית שהיא הגלות האחרונה נקראת גלות תהום רבה "וחשוף על פני תהום" שנקראת בור, שנפל שם השור הוא משיח בן יוסף שעליו נאמר "בכור שורו הדר לו", ורמז הכתוב באמרו "וישלכו אתו הברה" שנפל הבורה רמז ללילית הרשעה, והבור ריק הוא בלשון זכר רמז לס"מ שהוא אביהם של הערב רב, שהוא בור ריק בלא תורה אבל נחשים ועקרבים יש בו. וזו היא הגלות הרביעית שהיה דור של רשעים רמאים כנחשים ועקרבים **שעוקרים דברי חכמים** ודנים דין שקר ועליהם נאמר "היו צריה לראש". עד כאן.

נמצאנו למדים שהמלחמה בגלות האחרונה תהיה בתורה שבעל פה והיא מלחמת לילית הרשעה אשת השטן שעולה בגימטריא 'תלמוד' (עיינו להרב פאת השלחן בהקדמתו ובספר כרוב ממשח מערכת הת' אות קסו). ולילית וסמא"ל עולים בגימטריא תורה, שרק בכח התורה אפשר להכניעם (עיינו קידושין דף ל עמוד ב).

יצא ולמד עד כמה גדולה מעלת התורה שבעל פה, ממה שאמר רבי יוחנן בגטין (דף ס עמוד ב), לא פרת הקדוש ברוך הוא ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה, שנאמר: "כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל" (שמות לד, כז).

הרבה אנשים נבהלים משאלות הכופרים, ובמיוחד מאנשים שישנו ופרשו, וכמו שאמרו חז"ל בגמרא במסכת פסחים (דף מט עמוד ב), שנה ופרש קשה מכלם. כל אלה חברו יחד אל עמק השדים, הוא ים המלח ים המות, שהוא ההפך מהתורה שהיא מקור החיים, שעליה נאמר "עין חיים היא" (משלי ג, יח).

לא צריה להבהל...

התורה לא צריכה חזוק וסיוע, ומקשיות לא מתים... אין בדרךנו מי שיגיע לאחוז חקמתו של הרמב"ם והרמב"ם האמין בתורה בכל פרטיה ודקדוקיה, ובכל פרט בתלמוד. ואם כן, מה לנו להבהל מחכמים בעיניהם...

פעמים רבות שאלות הכופרים לקוחות מתוך שאלות שהמפרשים עצמם הקשו, וברשעותם הם גונבים את השאלות ללא התשובות ומציגים אותן לקהל הרחב...

אין אותם הכופרים מחפשים את האמת. הם מונעים מתסכול, גאווה, כסף או כל מדה רעה אחרת, ולכן עליהם אמרו חז"ל בגמרא במסכת סנהדרין (דף לח עמוד ב), שאפיקורוס ישראל אין מה להשיב לו פיו דפקר טפי [פרוש, יקלקל ויתקלקל יותר].

השאלות שלהם אינן שאלות אלא תרוצים, תרוצים למה הם מתנהגים וימנהלים את חייהם באופן מפקר, ללא דין ודין, הם הפכו את התאוות שלהם לאידאולוגיה, ואת הסטיות שלהם לפילוסופיה. הם מנסים להראות שהדרך המפקרת שלהם שרשה ברעיון פילוסופי, או בשאלות מפלפלות על דת ישראל, אף לא, שרש מעשיהם טמון במאמר הפתוב "פי יצר לב האדם רע מנעריו" (בראשית ח, כא), ובתאור הכתוב "ועיר פרא אדם יולד" (איוב יא, יב). זו האמת הנכרת שאף ורק תאוותיהם הבהמיות גרמו להם לכל זה!

הם מחפשים הכרה ותשומת לב, ולכן חדשות לבקרים הם יוצאים עם סרטונים, חוברות, ספרים - לפרסם את הגיגיהם הנבובים, ולהטיל מום בקדשי שמים.

חוץ משלל חסרונותיהם של אותם ששנו ופרשו, יש להם חסרון נוסף - הם לא יודעים, ללמד לעמק, ולהבין את הדברים לאשורם. הם מראים לפעמים בקיאות מרשימה בתלמוד, אף דבריהם ללא עמקות וללא הבנה.

אחת מאבני הנגף בדרךכם של אותם יהודים כופרים, הוא העולם הרבני, אותם תלמידי חכמים שיש להם תשובות לכל הבליהם, יוצרים להם בעיה קשה בהתמודדות שלהם מול מסע ההטפה הנוצרי שהם פועלים.

זאת הסבה שאותם כופרים קדשו מלחמה על רבני ישראל וחכמיה המייצגים נאמנה את מסרת התורה שבכתב ושבעל פה ללא פחל ושרק.

מסרת התורה שבעל פה היא לצנינים בעיני אותם 'יהודים משיחיים' ואתם הכופרים השונים, שכן לקים את התורה שבכתב כפי שהיא כתובה על פי פרשנותם אין חיים יותר קלים מזה, וכדרךכם של הנוצרים, הם מעקרים כל פעלה ממשיית בעסק קיום המצות, והופכים את כל התורה לאמונה וירטואלית השוכנת לטענתם בלבם.

אותם כופרים השקיעו הון תועפות במערכת הסברה משכללת נגד התורה שבעל פה. תקציבי העתק שהם מקבלים מתומכי הנצרות, פותחים להם שערים במקומות שונים, ולצערנו פשתה המספחת.

"לרב אפרים פחלון נמאס שאנחנו מפריכים את התורה שבעל פה" - כך התחיל הסרט המביך של אותם כופרים. הצגת הטענה שהם מפריכים את התורה שבעל פה, היא הטענה מכוננת של הצופה. בסדרת טעיות ושאלות מביכות, הוכיחו אותם כופרים את בורותם בענייני

יהדות בכלל ובתורה שבעל פה בפרט. חסר ההבנה הבסיסי (השוה להבנה פחותה מילד בכתה ג' בתלמוד תורה חרדי) שהוכיחו אותם כופרים, יש בו די והותר כדי להבין, למה לא צריך לשמע את טענותיהם הטפשיות והשקריות. בסדרת סרטונים שעשה הרב אפרים כהן שליט"א גלה שלב אחרי שלב את קלונם, בורותם, שקריהם וסלופיהם של אותם הכופרים.

במקום שאין אנשים השתדל להיות איש (אבות פרק ב משנה ה), ארגון "בעזרת השם" - כחלק מהמערך האדיר לקרוב רחוקים והפצת יהדות בארץ ובעולם, לקח על עצמו גם פרויקט זה, ובאותן השטות שהם מגיעים אל הנער היהודי, משתמשים אנו לבא ולבאר את כסילותם, טעויותם ושקריהם הרבים בבחינת "ויגזל את החנית מיד המצרי ויכהו בחניתו" (על פי שמואל ב כג, כא).

לצורך זה נכתב הספר בשני חלקים, החלק הראשון הוכחות לתורה שבעל פה. ובחלק השני מובא הוכוח הגדול שהיה בין הרב אפרים כהן שליט"א מרבני ארגון "בעזרת השם", עם כמה מגדולי הכופרים היהודים משיחיים מאמינים באותו האיש (יש"ו) ימח שמו וזכרו, על האמונה בתורה שבעל פה. הוכוח התפרסם באתר הארגון ובקשת, והתגובות הנלהבות של עם ישראל הקדושים בתמיכה בדברי הרב ובארגון, הניעו אותנו לפרסם את הדברים בכתובים.

חבור זה הוא גם תשובה לספר הכפרי שחברו אותם הכופרים בנושאים אלו. על פי עצת גדולים עינו בספריהם וענינו על הטענות הטפשיות שלהם, וכפי שיפרסם קלונם, בורותם ורשעותם, בספר זה.

הננו להודות ליושב ראש ארגון "בעזרת השם" העולמי הרב ירון ראובן שליט"א המנצח על מלאכת הקדש, בשלל פעולות הארגון בארץ ובעולם, פה יתן ה' וכה יוסיף פחות בהגדלת התורה והרבצת התורה וזכוי הרבים מתוך בריאות ונחת, עשר ואשר וכל טוב לו ולכל משפחתו אמן.

בעולם הרבני תומכים ומברכים על כלל פעולות הארגון ובפרט על פעולה זו, החושפת את בורותם המחלטת של אותם יהודים כופרים.

ואין לנו אלא לסיים בדברי המדרש רבה (פרשת וירא פרשה מח סימן ו הוצאת מכון המדרש המבואר עמוד שג): אמר רבי יונתן כל לשון חנפה שנאמר בכל מקום במקרא - במינות - היינו באותו החטא של העמדת פנים כמקבל לנכון את התורה שבכתב, ולתת לה "פרושים" מסלפים שחלו בה "שנויים" כדי לחזק דרך השקר והרשע ללכת בשרירות הלב הרע, בצביעות ובגבלה "ובחנפה" זו הכתוב מדבר, ועליהם נאמר "פחדו בציון חטאים - אחרה רעה חנפים" שגדל ענש "החנפים" יותר משל "החוטאים".

"וְהָיָא שְׁעֵמְדָה לְאַבוּתֵינוּ וְלָנוּ, שְׁלֵא אַחַד בְּלִבְד עֵמֵד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּמִצִּילֵנוּ מִיָּדָם" (הגדה של פסח).

במקום הקדמה

כתב הרמב"ם בפרושו למשנה (מסכת סנהדרין פרק י) וזה לשונו: וממה שאתה צריך לדעת, שדברי חכמים עליהם השלום נחלקו בהם בני אדם לשלש כתות:

הכת הראשונה והם רב אשר נפגשתי עמהם ואשר ראיתי חבוריהם ואשר שמעתי עליהם, מבינים אותם כפשוטם ואינם מסבירים אותם כלל, ונעשו אצלם כל הנמנעות מחיבי המציאות, ולא עשו כן אלא מחמת סכלותם בחכמות ורחוקם מן המדעים, ואין בהם מן השלמות עד כדי שיתעוררו על כך מעצמם, ולא מצאו מעורר שיעוררם, ולכן חושבים הם שאין פונת חכמים בכל מאמריהם המחכמים אלא מה שהבינו הם מהם, ושהם כפשוטם, ואף על פי שיש בפשטי מקצת דבריהם מן הזרות עד כדי שאם תספרנו כפשטו להמון העם כל שכן ליחידיהם היו נדהמים בכך ואומרים היאך אפשר שיהא בעולם אדם שמדמה דברים אלו וחושב שהם דברים נכונים, וכל שכן שימצאו חן בעיניו. והפת הוא המסכנה רחמנות על סכלותם לפי שהם רוממו את החכמים לפי מחשבתם ואינם אלא משפילים אותם בתכלית השפלות ואינם מרגישים בכך, וחי ה' כי הפת הוא מאבדים הדר התורה ומחשיכים זהרה, ועושים תורת השם בהפך המכון בה, לפי שה' אמר על חכמת תורתו "אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה" (דברים ה, ו), והפת הוא דורשין מפשטי דברי חכמים דברים אשר אם ישמעו העמים יאמרו רק עם סכל ונבל הגוי הקטן הזה. והרבה שעושין פן הדרשנין המבינים לעם מה שאינם מבינים הם עצמם, ומי יתן ושתקו כיון שאינם מבינים מי יתן החרש תחרישו ויתהי לכם לחכמה, או יהיה להם לומר אין אנו יודעים מה רצו חכמים בדברים אלו ולא היאך פרושו, אלא חושבים שהבינו, ומעמידים את עצמם להבין לעם מה שהבינו הם עצמם לא מה שאמרו חכמים, ודורשין בפני ההמון בדרשות ברכות ופרק חלק וזולתם כפשוטם מלה במלה.

והכת השנייה גם הם רבים, והם אותם שראו דברי חכמים או שמעוהו והבינוהו כפשטו, וחשבו שאין פונת חכמים בכך אלא משמעות פשטי הדברים, ולכן זלזלו בו וגוהו וחשבו למוזר מה שאינו מוזר, וילעיגו על דברי חכמים לעתים קרובות, וחושבים שהם יותר נבונים מהם ויותר זפי רעיון, ושהם עליהם השלום פתיים חסרי דעת סכלים בכל המציאות, ואינם משיגים שום דבר כלל, **ורב מי שנפל במחשבה זו אותם הטוענים שהם רופאים, וההזים במישפטי המזלות, לפי שהם לפי דמיונם פקחים חכמים פילוסופים וכמה רחוקים הם מן האנושות אצל הפילוסופים האמתיים.** והם יותר סכלים מן הכת הראשונה ויותר פתיים, והם כת ארוה שהתפרצו כלפי אנשים רמי המעלה שכבר נודעה חכמתם

אצל החכמים. ואלו הכשירו את עצמם במדעים עד שיִדעו איך כותבים את הדברים בעניינים האלהיים וכיוצא בהם מן המדעים להמון ולחכמים, ויסגלו לעצמם את החלק המעשי של הפילוסופיא, כי אז היו מבינים אם החכמים חכמים או לאו, והיו מובנים להם ענייני דבריהם.

והפת השלישית והם חי ה' מעטים מאד עד שאפֿשֿר לקרא להם פת כמו שאפֿשֿר לומר על השֿמֿש מין (המין יש בו סוגים ופרטים רבים ושונים, ואלו השֿמֿש יחידה היא ואין כמוהו. באור מהר"י קאפח הערה 46). והם האנשים שנתבררה אצלם גדלת החכמים וטוב תבונתם במה שנמצא בכלל דבריהם המראים על עניינים אמתיים מאד, ואף על פי שהם מעטים ומפוזרים בכמה מקומות בחבוריהם הרי הם מראים על שלמותם והשגתם את האמת. וגם נתברר אצלם מניעת הנמנעות ומציאות מחיב המציאות, וידעו שהם עליהם השלום לא דברו דברי הבאי, ונתברר אצלם שיש בדבריהם פשט וסוד, **ושכל מה שאמרו מדברים שהם בלתי אפֿשריים אין דבריהם בכך אלא על דרך החידה והמשל**, וכך הוא דרך החכמים הגדולים, ולפיכך פתח ספרו גדול החכמים ואמר להבין משל ומליצה דברי חכמים וחידתם, וכבר ידוע אצל חכמי הלשון כי חידה הם הדברים שעניינים בסודם ולא בפשטם וכמו שאמר אחודה נא לכם חידה וכו', לפי שדברי כל בעלי החכמה בדברים הנשגבים שהם התכלית אינם אלא בדרך חידה ומשל, ומדוע נתפלא על שחברו את החכמה בדרך משל ודמו אותם בדברים שפלים המוניים, והנך רואה החכם מכל אדם עשה פן ברוח הקדש, כלומר שלמה במשלי בשיר השירים ומקצת קהלת, ומדוע יהא מוזר בענייניו לפרש את דבריהם ולהוציאם מפשטן כדי שיהא תואם את המשפך ומתאים לאמת ולכתבי הקדש.

ואם אתה הקורא מאחת משתי הכתות הראשונות, אל תעין בדברי בשום דבר מן העניין הזה, כי לא יתאים לך ממנו מאומה, ולא עוד אלא שיזיק לך ותשנאהו, כי איך יתאימו מיני המזון קלי הכמות ממצעי האיכות לאדם שכבר הרגל למיני המזון הרעים והכבדים, הלא רק יזיקוהו וישנאם, הנך רואה דבר אותם שהרגלו באכילת הבצלים והשומים והדגים על הפן מה הוא "ונפשנו קצה בלחם הקלקל" (במדבר כא, ה). ואם אתה מאנשי הכת השלישית, שכל זמן שיזדמן לך דבר מדבריהם ממה שהשכל מרחיקו תתעכב אצלו ותדע שהוא חידה ומשל ותשאיר בטרדת הלב ואמוץ המחשבה בהבנתו, דואג למצא דרך האמת ורעיון הצדק, כמו שאמר "למצא דברי חפץ וכתוב ישר דברי אמת". התבונן בדברי תשיג תועלת אם ירצה ה' תעלה.

חלק ראשון

בו יבואר

אמיתות דברי חז"ל ותורה שבעל פה

פָּרָק א

מִי הֵם חַז"ל?

חֲדָשִׁים לְבָקְרִים אָנוּ רוֹאִים וְשׁוֹמְעִים אֲנָשִׁים שְׁטוּעֵנִים כָּל מִינֵי טְעָנוֹת עַל דְּבָרֵי חַז"ל, הֵן בְּמִישׁוֹר הָאִישִׁי וְהֵן בְּמִישׁוֹר הַתְּלַמוּדִי.

כְּדֵי לְהַבִּין מִי הֵם חַז"ל נִצְטָרֵךְ לְהַבִּין אֶת גְּדֻלוּתָם. אֵינּוּ לְבוּ מִסְפִּיק כָּלִים לְהַבִּין אֶת גְּדֻלוּתָם בְּאַמְתּוֹ, אֲבָל רַק שְׂנֵדַע קֶצֶת מִי הָיוּ אוֹתָם הָרֵאשׁוֹנִים כְּמִלְאָכִים (שַׁבַּת דף קיב עמוד ב), נִנְסָה לְלַמֵּד יַחַד עַל גְּדֻלוּתָם וּקְדוּשָׁתָם.

עִם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עִם הַסֵּפֶר, וְלֹא לְחֻנָּם, שֶׁכֵּן הַצּוּי הָאֱלֹקִי הַפְּשׁוּט הוּא "וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה" (יהושע א, ח). כְּמָה שֶׁהָאָדָם יוֹתֵר הוֹגֵה וְלוֹמֵד בְּתוֹרָה הוּא יוֹתֵר מְבִין אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה וּמִתְחַבֵּר אֶל שׁוֹשְׁלַת הַלּוּמְדִים.

חַז"ל הָיוּ אֲנָשִׁים שֶׁכָּל עוֹלָמָם הָיָה לְהַגוֹת בְּלַמוּד הַתּוֹרָה וּלְמַסֵּר אֶת הַנֶּפֶשׁ עֲלֶיהָ, כְּפִי שֶׁהֵם עֲצָמָם הַעִידוּ בַּתְּלַמוּד, שְׂאִי אֶפְשֶׁר לְזַכּוֹת לְהַבִּין אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה לְלֹא עֲמָל וְיַגִּיעָה.

לְדַגְמָא: אָמְרוּ בְּגִמְרָא בְּמַסְכַּת בְּרָכוֹת (דף טו עמוד ב): אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: אֵינּוּ דְבָרֵי תּוֹרָה מִתְקִימִין אֲלָא בְּמִי שְׂמַמִּית עֲצָמוֹ עֲלֶיהָ.

וְעוֹד אָמְרוּ בְּגִמְרָא שֶׁם, שְׁבַבִּית מְדַרְשׁוֹ שֶׁל רַבִּי יֵנְאִי אָמְרוּ: בְּמִי אַתָּה מוֹצֵא חֲמָאָה שֶׁל תּוֹרָה? בְּמִי שְׂמַקִּיא חֶלֶב שְׂיִנְק מְשָׁדִי אִמּוֹ עֲלֶיהָ.

וַיֵּשׁ עוֹד עֲשָׂרוֹת מְשֻׁפְּטִים שְׁבָהֵם חֲכָמֵינוּ הִתּוּ אֶת הַדֶּרֶךְ לְזַכּוֹת לְקַנְיֵי הַתּוֹרָה. לְכָל הַחֲכָמִים הָיוּ תְּלַמִּידִים, חֲבֵרִים וְרַבָּנִים, שָׂרְאוּ וּבָקְרוּ אֶת כָּל מַעֲשֵׂיהֶם, כִּךָּ שֶׁלֹּא יִכְלוּ לומר מְשֻׁפֵּט שֶׁלֹּא עָמְדוּ מֵאַחֲרָיו וְקִיְמוּ אוֹתוֹ.

וְכַאֲשֶׁר אָמְרוּ מְשֻׁפֵּט שְׁכָזָה, וְהָיָה נִרְאֶה שֶׁהָאוֹמֵר לֹא שָׁלַם בְּעֵנִין זֶה, מִיָּד שְׁאֵלוּהוּ כִּיצַד אוֹמֵר כֵּן, הֲלֹא עָדִין אֵינּוּ שָׁלַם בְּעֵנִין זֶה? כְּמַבְאָר בְּגִמְרָא בְּמַסְכַּת יְבָמוֹת (דף טו עמוד ב).

נמצנו למדים, שחכמינו היו אנשי חכמה המלאים בתורה ובחכמה, וכל ימי חייהם מסרו את נפשם כדי לדעת עוד פרט בחכמה האלקית.

והנה כאשר אדם אוהב חכמה, הוא שמח שמעמידים אותו על טעותו, כיון שהגנאי שיש לו ממה שטעה פחות בעיניו ממה שזוכה למעלת החכמה. וזו המדה שהיתה אצל חכמינו שהיו מודים על האמת, והדגישו ואמרו במשנה באבות (פרק ה משנה ז), שאחד מהסימנים אם אדם חכם או לא הוא, אם הוא מודה על האמת...

ובאחד מוכוחי חכמת הטבע שהיו לחכמי ישראל עם חכמי אמות העולם, הכריע רבי יהודה הנשיא, שנראים דברי חכמי אמות העולם מדברי חכמינו, וכמבאר בגמרא בפסחים (דף צד עמוד ב), שכן הכלל הנקוט בידי רבותינו הוא לקבל את האמת ממי שאמרה.

וכאשר אדם נוכח לדעת שאותם החכמים היו שוחרי החכמה ושוחרי האמת, יכול הוא לסמוך על דבריהם ביתר שאת, שכן אינם נושאים פנים לאיש, וכל כוננתם להעמיד את האמת על תלה.

רבותינו זכרונם לברכה, שהיו שוחרי החכמה, נבחנו כל השנים כנגד אויביהם והוכיחו את חכמתם לא רק בענייני למוד התורה אלא בכל מכלול החכמות, כדגמת רבי יהושע בן חנניה, כמבאר בגמרא בבכורות (דף ח עמוד א), ובוכוחים המפרסמים של גדולי הראשונים עם הכופרים שבכל דור ודור, הרי הם כתובים על ספרי דברי הימים. חכמתם הנפלאה וידיעתם הרחבה בכל החכמות של חכמינו [חבור מקיף ומדהים על זה יצא בקרוב בעזרת השם יתברך] עמדה להם להוכיח את אמתות התורה, ואמתות מסרת התורה.

ומי לנו גדול מהרמב"ם (רבי משה בן מימון. אחד מגדולי ישראל שבכל הדורות, נולד בקורדובה שבספרד בשנת ד"א תתצ"ח (1138) ונפטר בשנת ד"א תתקס"ה (1204) בפוסטט - קהיר העתיקה, שבמצרים) - שלמרות כל חכמתו וגאונותו בכל החכמות, דבר שנפר עד היום בחבוריו הרבים, הכפיף קומתו בפני חז"ל הקדמונים ופסק (הלכות ממרים פרק א הלכה ב), שכל חכם שמורה נגד דברי חכמים מיתתו בחנק.

נמצא שחכמתו לא רק שלא החלישה לו את האמונה בדברי חז"ל, אלא חזקה אצלו את הידיעה וההפרה בגאונותם ובחכמתם של חז"ל...

ואם הרמב"ם, גדול החכמים, הבין זאת, מה יאמרו אזובי הקיר שאפלו את שמות החכמות לא יודעים, וכבר מנסים לנגח את דברי חז"ל הקדושים, ובכך מראים הם לפני כלם את בורותם וחסר ידיעתם התורנית וההיסטורית של חכמי ישראל.

בְּהַקְשֵׁר לְזֶה נְבִיא מִכְתָּב, שְׁנִכְתַּב מִהֶרֶב אַפְרַיִם כַּחֲלוֹן שְׁלִיטִי"א בְּעֵינָיו זֶה אֵל אֶחָד
הַכּוֹפְרִים:

בְּסִימָתָא דְשִׁמְיָא

בְּדַרְכֵיהּ שֶׁל אֶלְפֵרֵת יֵשׁ לְפִתּוּחַ בְּמַלּוֹת שְׁלוֹם, אָבֵל עֲלֵיכּוּ וְעַל שְׁפִמוֹתֵיכֶם אֲמַר הַכְּתוּב
"אִין שְׁלוֹם אֲמַר ה' לְרִשְׁעִים" (ישעיה נח, כב).

קָרָאתִי אֶת "מַחְקֵרֵיכֶם" הַמְסֻפָּאִים שֶׁם הֵאֱשַׁמְתֶּם אֶת חֲכַמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֵל הַדּוּרוֹת
בְּאַחַת מֵשְׁלֵשׁ הַקְּאֻפְטָרִיּוֹת, בְּטֻבְעוֹת, אוֹ בְּשֻׁקָה, אוֹ בְּחִסָּר אִמְפֵּל, עֶפֶר לְפִיכֶם...

וּבְגִלְסַל מִסְקֵנָה כּוּ הַחֲלֻטָּה לְעֶפֶר בְּעֶפֶר בְּכִתְיֵיכֶם הַדּוּחָה, אֶת קְדוּשֵׁי יִשְׂרָאֵל,
בְּגִלְסַל 'הַקְּשׁוּיֹת הַנּוֹרְאוֹת' שֶׁהֵיוּ לְכַּעַל חַכְ"ל, וְכִתְבֵת - "שֶׁרַק לְכַּעַל אֶת הַחֲכָמָה,
הָאִמְפֵּל, וּמֵצֵת הָאֱמֶת לְעֵלּוֹת אֶת אוֹתָם הַדְּבָרִים".

אִין אֲלוֹי 'קְשׁוּיֹת' אֲלֵכֶם יִתְרוּצִים' לְמַדּוּתֵיכֶם הַרְעוֹת וְהִנְחֵזוּתֵיכֶם הַמְקַלְקְלוֹת, שֶׁאֵל
עַל פִּי שֶׁאֲתֶה כּוֹתֵב 'שֶׁחֲכַרְתֶּם בְּתַשׁבָּה', מַדּוּתֵיכֶם הַרְעוֹת, וּבְיַחְוִד מֵצֵת הַעֲלֹה, לֹא
בְּקִבּוּ, וְאֵל שְׂבָרוּ מֵאֵד.

בְּכֵל "מַחְקֵרֵיכֶם" הַמְסֻפָּאִים, וּמִסְקֵנְתֶּם הַמְטָעָה, נִפְרָ לְעֵין כֵּל שְׁמַעוּלָם לֹא
לְמַדְדֵת אֶת הַתְלַמֵּד כִּהְיֶה, הֵייתְנָן נַפְוֹן מִסְפְּרֵי קְבִירִים, וְיוֹתֵר עָרֹעַ מִכֶּם מִתּוֹכָא
בְּמַחְשֵׁב, וְאֶת 'הַרֵב שִׁמְיָא' - לְכַחֲתֵת לְכַלְחָבָה.

וְאֲלוֹי הֵייתְנָן יוֹשֵׁב בְּבֵיתֶךָ וְלֹא מִטִּיל מִפִּיבֵי הַשּׁוֹפְכִין שֶׁלְכַעַל עַם בְּגִי יִשְׂרָאֵל, הֵי
דִּי לְנֵי לְשִׁתְּכֶם, וְלִנְהֵר כְּלָשׁוֹן הַפְּסוּק "וְאֲתֶה כִּי הִזְהַרְתָּ רָשָׁע וְלֹא שָׁב מִרְשָׁעוֹ וּמִדְּרָכּוֹ
הַרְשָׁעָה הוּא בְּעוֹנוֹ יָמוּת וְאֲתֶה אֶת נִפְשֶׁךָ הַצִּלְתָּ" (ויחזקאל ט, יט). אֵל הַנֵּב מִסִּית
מַדְיִיחַ אֶת עַם בְּגִי יִשְׂרָאֵל, וּכְדַרְכּוֹ שֶׁל שְׁאִוְתָן לֹא מוֹכֵן לְכַבֵּל שׁוּם דְּעָה אַחֲרֵת.
וּכְבָּר אֲמַרְו חַכְ"ל: הֵאִי מֵאֵן דְּוִהִיר אָפְלֵי עַל אֲנִשֵׁי בֵיתוֹ לֹא מִתְקַבֵּל (בבא בתרא ד' ע
ב) דְּבָר שְׁקָרָה לְכַּעַל כְּפִי שֶׁבְּרַתִּי וְחִקְרַתִּי.

וְהִנֵּה כֵּל הַמַּבִּין בְּדַבְרֵי חַכְ"ל, קְדַמְאֵי וּבְתַרְאֵי יוֹדֵעַ אֶת עֲמַק חֲכָמְתָם, אֵל
אֲתֶה כְּכִסּוֹל בַּחֲשֵׁב, וְהַלְכֵי, וּכְכַבּוּבֵי הַהוֹלֵכֵי מִחֲפֹשֶׁט מְקוּם הַטְּנָפֵת, חַפְּשֵׁת לְהַבְּאִישׁ
וְהַשְׁחִיר בְּגִי קְדָשָׁם. וּכְדַרְכּוֹ שֶׁל רָשָׁעֵי עֲמַנּוּ אֶשֶׁר דְּרָכָם בְּכֵסֵל לְמַו, שֶׁלֹּא מִסְתַּפְּקִים
בְּרָשָׁעָתָם, אֵל הִסֵּת אֶת בְּגִי מְשֻׁפָּחֵיכֶם, וְהִרְסֵת בְּתִים, וְיִדְבַּר הַרְעָה עוֹד וְנִטְוֵה.

עַל כֵּן בְּאֶתִי בְּקִצְרָה לְהוֹכִיחַ לְעֵין כֵּל אֶת בּוֹרְתֶיךָ, וְאֶת מִסְקֵנְתֶּם הַשְּׁקֵרִיּוֹת, וּכְפִי
שְׁיָבֵאֵר:

הגמרא במסכת בכורות (דף ח עמוד ב) מספרת, שרבי יהושע בן חנניה נפגש עם חכמי אתינה ונגזרם.

בואו נתבונן, האם התלמוד היה ממזג ספור פכה שניתן לבדיקה פשוטה? אם אכן הרייון הנחש הוא בפה חדשים פבי שהמזע טוען היום, למטה שיכניסו חז"ל ויביאו את דעתם בדבר הנסתר בהוכחות פשוטות?

וביחוד לאור העבודה שבגמרא מספר שרבי יהושע בן חנניה נפגש עם היקיר הרומאי, ומלכות רומא הייתה צדיון קיימת בזמן פתיבת התלמוד, שכן האימפריה הרומית נפלה בשנת 476 לספירת הנוצרים. והתלמוד נכתב מתחלת המאה השלישית עד המאה החמישית משנת 500-201 לספירת הנוצרים. וכי היו מכניסים חז"ל את עזמים "לשקר" פכה שעטוי להתעלות בנקל, ועוד לכתב שרבי יהושע נצח את חכמי אתינה?

העובר על פל התלמוד יגלה בנקל את גאונות וידיעת חז"ל בכל חכמה וחקמה וספרים רבים נכתבו על זה פמשך הדורות [בעת הפאת שם אנו עורכים ספר גדול המקיף את כל ידיעת חז"ל במדעים ובכל החכמות], ומפל זה העלמית את עיניך הרקרה.

ואם חכם איתה, פלום למדת פעם את סגית תגרי לוד (בבא מצאא דף נ עמוד א) ואת דברי התוספות הארפיים שם, האוכיחים את בקיאות חז"ל בחכמת החשבון?

פלום למדת את מסכת פלגים עם דברי רבותינו הקדושים המפרשים, המראים את גאונותם והבנתם בחכמת הבוטניקה, וינותק הגמחים?

פלום למדת מסכת אלהות עם מפרשיה, להפיר בכח ידיעת חז"ל בגזל האדם?

פלום למדת פעם את הלכות קדוש החדש ברמפ"ס, שבחכמתו הרבה סדר וערך והקאה את פחו הגדול בידיעת גרמי השמים?

וכי פתחת ספר חזון אי"ש מימיה? האם למדת את הלכות ערובין הקשות המבאאות בדברי החזון אי"ש, עם שרטוטים הנדסים, האורים על בקיאות נוקאה בחכמת ההנדסה?

פלום למדת את הספר הנפלא ש"ית יביע אחר של מרן הרב עובדיה יוסף חז"ל, שפל פב זכאת נגדו "במחקריב"?

כְּלוּם לֹא שְׁמַעְתָּ אֶת חֲכַמַת חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁעֲלֶיָּה נִאֶמַר "כִּי הִיא חֲכַמְתְּכֶם וּבִינְתְּכֶם לְעִינֵי הָעַמִּים", וּבְדָרוֹם קוֹרֵאָה הַחֲלִיטוּ לְצַמֵּד אֶת הַתְּלַמִּיד [לְמַרְוֹת שְׁלֹמֹה בְּאֶפְסֹן שְׁטְחִין], וְרַק אֶתְּהָ הַמַּחְזִיק עֲצָמָה 'בְּחָכְמָם בְּאָדָם', וּמְגִלָּה גְּלוּי מִרְעִישׁ - שְׁחִי"ל לֹא הָיוּ חֲכָמִים... בְּפֹה טְבָשׁוּת, אֵילוּלוֹת וּבַעֲרֹת יֵשׁ בְּכַף. וְכֵן אֵלֹהֵי הַדְּבָרִים אֵינָם אֲלֵכָא בְּטָבָה מִן הָיִם הַעֲצוּם וְהַחֲכָמָה הַנְּפֻלָּאָה שֶׁל קְדוּשֵׁי עַמּוּנָה, חֲכָמֵינוּ בְּכֹרְנוּם לְבִרְכָה.

וְכַפָּה שֶׁהָיוּ חֲכָמִים בְּמַדְעִים, פִּי בְּפֹה וְכַפָּה הָיוּ חֲכָמִים בְּדַבְרֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְהָיוּ עֲמִלִּים לְבָרַר עַל דָּבָר לְמַאֲתָה שֶׁל תּוֹרָה בְּעִינֵי עַמּוּק וְכַף. צֵא וּרְיָאָה מַעֲט מַעֲדָד עִינֵנו שֶׁל הַבַּיִת יוֹסֵף, רַבִּי יוֹסֵף קָארוּ בְּצִי"ל מַחְבֵּר הַשְּׁלֵחָן עֲרוּבָה, בְּמַה שֶׁפָּתַח בְּתַשׁבָּה בְּאֶבְרָן הַעֲזָר (שְׁטִית קְדוּשִׁין, בְּדִקְדָּא דְעַל מִנְתַּי שְׁרִיבָה אָבָא - קִידוּשִׁין דֵּשׁ ע"ס אַמּוּד א) שֶׁהֵבִיא שָׁם 27 חֲלוּקִים, שְׁיֵשׁ לְהַכְפִּילָם בְּ - 21 חֲלָקוֹת נוֹסְפוֹת, שְׁמַעְתְּכֶמָּה בְּרִבְעָה הַכֵּל בְּ - 567 אֲבָגְרֵיאוֹת, וְכֵן כֵּה בְּדִי לְהַשִּׁיעַ לְפָרוּשׁ הַנּוֹכַח שֶׁעַל פּוּי פֶּסֶק אֶת הַהֲלָכָה. וְזוֹ לְכַפֵּי דְעִמָּא כְּיֻבַד עֲמִלִּים בְּמַאֲתַת בַּתּוֹרָה, וְכִיבַד פּוֹסְקִים הַלְכָה (מִתּוֹב סֹפֵר טְרוּלֵי הַדּוֹרוֹת אַמּוּד 132, וְהוּבַא בְּסֵפֶר עִין יִבְחַק חֵלֶק ט אַמּוּד כב). בְּטוּחְנוּ שֶׁלֹּא לְמַדְתָּ מִיִּמְיָאֵי דְקִיָּא בְּתַקְנָה, וְכֵן גְּבוּבֵי יְדִיעוּתֵיךָ מַעֲתִיקִים וְשִׁחְתִּיִּים, וּמְנֻסְפִים.

וּבְהַאֲשֵׁרְתָּהּ הַשְּׁנִיָּה שֶׁהִים שְׁקָרוּ עַל בְּנֵי עַמּוּם לְמַרְוֹת שֶׁהִפְרִיזוּ אֶת 'הַאֲמִיתִי', טְעָנָה זוֹ גְּרוּעָה מְקוּדָמְתָה, מִמְּקוֹר הַרְשָׁע שֶׁל לְבַבְךָ הָרָע, שֶׁבֵּן חֲכִי"ל הַקְּדוּשִׁים שֶׁהִפְרִיזוּ בְּכַח הַאֲמִיתָה, וְלֹא נִגְטָאוּ פְּנִים לְאִישׁ, וְכַזִּי - "לֹא תִגְדּוּ מִפְּנֵי אִישׁ" - לֹא תִתְלַחֵד דְּבַרְיָךְ מִפְּנֵי אִישׁ (סְנֵהדְרִין דֵּשׁ ט אַמּוּד ב), וְהָיוּ מִיְכָנִים לְמַוֵּת עַל קְדוּשַׁת הַשָּׁם בְּמַאֲמֵנֵתָם בְּדַבְרֵיהֶם, וְכִפֵּי שֶׁאֶמַר הַתְּנַא הַקְּדוּשׁ רַבִּי עֲקִיבָא: מִיִּטְבַּח אֲמִיתִי עֲצָמֵי וְלֹא אֲעֻבֵר עַל דְּעַת חֲבֵרִי (עִירוּבִין דֵּשׁ כא אַמּוּד ב). בְּפֹה כֵּל הָיָה לָהֶם לְחֲכָמֵינוּ בְּכֵל שֶׁלְּפִי הַהֶסְטוֹרִיָּה שֶׁל עַמּוּנָה, אִם הָיוּ מְבִטְלִים אֶת דְּבַרֵּי חֲכִי"ל, וּבְכֵן אֶפְסֹן לֹא פָּחַדוּ בְּכַף, כִּי יִדְעוּ שֶׁדְּבַרְיָהֶם הִים דְּבַר הַשָּׁם, וְהַפּוֹרֵשׁ מֵהֵם כְּפּוֹרֵשׁ מִן הַחַיִּים.

פִּינּוּן שְׁאֵתָה טוֹעֵן שְׁחָכְס וְלִמְדָן אֶתְּהָ, אֲזִיט בְּפִנְיָךְ דְּעִמָּא:

יְדוּעַ שְׁאֵסוּר פְּבוּי אֵינוּ אִסוּר אֲלֵכָא מְדַרְבָּנּוּ, פִּינּוּן שְׁמַדְאוּרִיתָא אִסוּר רַק פְּבוּי לְצִרְבָּה פְּחָמִים פְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּמַשְׁכָּן (עִיין אֲרִיכוֹת דְּבָרִים בְּבַה בְּסֵפֶר הַנְּפֵלָא וְלִקוּט יוֹסֵף שְׁבַת דַּ הַעֲרוֹת סִימָן שְׁלֵד - דִּינֵי דְעִיקָה בְּשַׁבַּת הַעֲרָה א), וְאֲכֹלְדֵי עַל יְדֵי נְכָרֵי אִסוּר לְכַבּוֹת שְׁרָבָה בְּשַׁבַּת (שְׁבַת דֵּשׁ קכא אַמּוּד א), וְהֵינּוּ אִסוּר דְּרַבָּנָן שֶׁל אֲמִירָה לְעָלוּ - שְׁבַת (שְׁבַת דֵּשׁ קנ אַמּוּד א).

וְהִנֵּה, לֹד יִצִּיר שְׁאָדָם שֶׁפִּיתוּ נְשָׂרָף בְּשַׁבַּת וְאִין חֲשֵׁשׁ פְּקִיחַ נְפֹשׁ, אֲבָ כֵּל מִמּוּנָה וּמִמּוֹן אֲחֵרִים נִמְצְאוּם בְּבִית שָׁם, וְהַכֵּל יִלְכָּבְדוּן, וְהוּא יִפְלֵ מִלְּאָרָא רְמָא לְבִירָא

עמיקתא, ויהיה ענין החשוב פמת (נדריס ד' עמוד ב), ויקבל הוא דגני ביתו רצה מחסור ורדיפות מפעלי חובות כל ימי חייו, ויכול למנוע את כל זה בכובי הדלקה קשתת שהיא אסור דרבנן, ולא שהיא פעצמו יעשה זאת, אלא רק יאמר לגוי שיעשה פעבולו, שזה ה'ב' אסור דרבנן, וההלכה מקריעה אם פכה - שאסור.

פמה קל היה לכל עם בני ישראל השומרים על דיני התורה להקל בענין שפכה, ובמשך ההיסטוריה אין גם אחד שהקל בדיון זה, עם כל הפאב שפכה ללא דא פמה שלמי אמיני בית ישראל לא חפשו את הדרכה הפכה ביהדות פמו איתה פחרת, דרכה קלה ומלאות חטאים, וכדי להצדיק את פשעי איתה עשה מדי פעם איבו מצוה, וכלשונך "מצטרף למנון" - דבר שהיא עברה למורה לגביה, שכן אינו מצטרף למנון ובהצטרפותך איתה חוטא ומחטיא, את כל קהל הקדש בפרכות לפטלה, ועברה שוררת עברה (טבות פרק ד משנה ב).

מדת האמץ, פלים היתה חסרה לחכמי ישראל? בכל ספרי ההיסטוריה היהודיים מספר על עז רחם של חכמי ישראל שחסרו נפש בכל עת, כדי לשמר על דברי התורה ומסרת התורה, ובשעת השמד היו נהרגים אפילו על ערקתא דמנוא (סנהדרין ד' עמוד ב), וכן נהגו כל חכמי הדורות.

כא ולמד לדעתא מהמעשה על מהר"ם מרונבוגז צ"ל, שפחר למות פבית האסורים ושלטא ופדו אותו, וכמוכא בספר ים של שלמה (טטין פרק ד סימן טו): "שמעתי על מהר"ם מרונבוגז ככרוננו לברכה, שהיה תפוס במגדוד איינגהם פמה שנים, והשר תבע מן הקהלות סב גדול, והקהלות היו רוזים לפדותו - ולא הניחו, כי אמר אין פודין השבויים יותר מפדי אמיים" (טטין פרק ד משנה ו). הנהגת המהר"ם המפלגה, ומסירות נפשו שלטא לעבר על אסור דרבנן של "אין פודין את השבויים יותר מפדי אמיים" - מכפירה לנו את הנהגתו של רבי עקיבא בסוף ימיו כשהיה פבית האסורים, ולא היה פידו מסביב מים לנטילת ידו, אמר רבי עקיבא: "מנוטב אלמות ולא אעבר על דברי חבירי" (בבבבין ד' עמוד ב).

ובדורות האחרונים פלים חסרה מדת האמץ מרבתינו? וכי לא שמעת על האון רבי אלחנן ורמון ה"ד שמסר נפשו מרוננו על מנפח קדשת שמו ויתברך בשואה הנוראה, ולא רצה לעזב את תלמידיו למרות שהיתה לו אפשות לכך ולהציל (עין בספר עיקבתא דמשיחא בהקדמה למחבורה השנייה). והוא היה אחד מני רבים מחכמי ישראל הקדושים שהוכיחו את אמץ לפם הטאה.

גם החריפים והפדופים ששפכת על מרן האון רבי עובדיה יוסף צ"ל שגם לו אין אמץ להודות בפטעות' של חז"ל, ואים שלטא הפרת את האיש הקדוש הנה

וְאֵת גִּיחוֹ. אָפֶס קָצְהוּ תִרְאָה בְּשִׁי"ת יַבִּיעַ אַחַר חֲלֶקֶק אַ (אורח חיים סימן 5 אורח יב),
 בְּיָצֵד בְּלֶחֶם עִם הַשׁוֹחֲטִים בְּמִזְבְּחֵי תִּקְיָפִים. וְעַיִן עוֹד בְּחֲלֶקֶק ט (חושן משפט
 סימן 6 אורח יב), וְכִמְעַט שְׁנֵי הַרְט בְּגֵלְלֵי רְצוֹנוֹ לְהַעֲמִיד אֶת הַדָּת עַל תִּפְלָה. וְהַנְּהַגְתִּי קִדְשׁוֹ
 עַל מוֹרְנוּ הַרְבֵּי רַבְנֵי עוֹבְדֵי יוֹסֵף ז"ל וְעַבְרַחוֹ הַקְּדוֹשָׁה הַיְחִידָה, לְחַפְּשׁ וְלִמְצֹא אֶת
 דְּבַר ה' בּוֹ הַלְכָה, וְכִשְׁמִצָּא וְבִרַר אֶת הַהֲלָכָה, סָמַךְ סְמוּכָה בְּכַל פֶּחוֹ עַל דְּבָרָיו,
 עִם אִם קָה לֹא הָיָה מְקַבֵּל אֹן נִרְאָה טוֹב בְּעֵינֵי אִישִׁים רַבִּים וּבְדַגְמַת עֲשִׂית הַפְּדֻקָּה
 טְהָרָה לְאִשָּׁה בְּתוֹךְ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה יַחֲזִי דְּקוֹת אַחֲרֵי הַשְּׂקִיפָה עַיִן טְהָרַת הַבַּיִת חֲלֶקֶק
 בִּ (מאוד תקנו), וְבִבְרִית הַכְּחִתִּי, שְׁלֹשׁ רַק שְׁאִינְךָ יוֹדֵעַ אֶת דְּבָרֵי חַיִּי"ל אֲלֶפָא שְׁאֲלֶפָא
 אֶת הַסְּטוֹרִית חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֲלֶפָא עַל חַיִּי שְׁדוּלֵי יִשְׂרָאֵל מִהַדוֹר הָאֲחֵרוֹן, לֹא הוֹאֲלֶפָת
 לְבָדֵק אֶת חֲכָמָתְךָ, אֲמִיתוּתְךָ וְאֲמִצְּרִי רִחֻם. וְבִמְחֻקְךָ שְׁבוֹ רְצִיב לְהַשְׁחִיר אֶת
 חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, נִהְפֹּךְ הוּא וְהִתְעַלָּה קְלוֹנֵיךָ בְּרַבִּים, רְשָׁעִיךָ טְפִשִׁיתְךָ וְכִדּוֹן לְבָבֵךָ

וְלִמְרוֹת כָּל רְשָׁעוֹתֶיךָ כִּכְהָ אֵינִי לְבָבֵךְ דְּבַר הַעוֹמֵד בְּפִנֵּי הַתְּשׁוּבָה...

בְּבִרְבַּת הַתּוֹרָה

הַרְבֵּי אֲבָרִים בְּחֵלוֹן

רַב בְּאֲרָגוֹן "בְּעֶזְרַת הַשָּׁמַיִם".

פָּרָק ב

מַה־הַתּוֹרָה שֶׁבַע־פֶּה?

הַרְבֵּה אֲנָשִׁים חִסְרֵי יָדִיעָה מַה־הַתּוֹרָה שֶׁבַע־פֶּה. לַתּוֹרָה שֶׁבַע־פֶּה חֲמֵשֶׁה חֻלְקִים.

שְׁלֹשָׁה שְׁחִיבֵיכֶם מֵהַתּוֹרָה. וְהֵם:

* הַלֶּכֶה לְמִשְׁחָה מְסִינִי שֵׁשׁ לָהּ רִמְזָה בְּפִסּוּק.

* הַלֶּכֶה לְמִשְׁחָה מְסִינִי שְׁאִין לָהּ רִמְזָה בְּפִסּוּק.

* פְּרוּשֵׁי חַז"ל.

וּשְׁנַיִם מַדְבְּרֵי חֻכְמִים:

* תְּקַנּוֹת חַז"ל - כְּמוֹ הַלֵּל, גְּרוֹת שְׁבֵת, גְּרוֹת חֲנֻכָּה וְעוֹד.

* גְּזֵרוֹת חַז"ל - כְּמוֹ עוֹף בְּחֻלְב, יוֹם שְׁנֵי שָׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה וְעוֹד.

כָּל הַחֲדוּשִׁים, הַתְּקַנּוֹת וְהַגְּזֵרוֹת כֻּלָּם נִכְלְלוּ בְּמַעֲמַד הַר סִינַי, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ בְּתַלְמוּד יְרוּשָׁלַיִם פֶּאֶה (פָּרָק ב הלכה ד), שֶׁאֲפִלוּ מֵה שֶׁתְּלַמִּיד וְתִיק עֲתִיד לְהוֹרוֹת לְפָנָי רַבּוֹ, כִּבְרָ נֶאֱמַר לְמִשְׁחָה בְּסִינַי.

וּבַבְּאוּר הָעֵנָן פָּרַשׁ רַבִּי מִשֶּׁה אֱלֹשִׁיךְ (מַגְדוּלֵי חֻכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּמֵאָה ה - 16 בְּפִירוּשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה פְּרִשְׁת יִתְרוֹ פָּרָק כ), שֶׁכָּל הַנְּשֻׁמוֹת הַעֲתִידוֹת לְבוֹא בְּכָל דוֹר וְדוֹר הֵיוּ שָׁם בְּמַעֲמַד הַר סִינַי, וְכָל אַחַת קִבְּלָהּ חֻלְקָהּ הָרְאוּי לָהּ לְפִי בְּחִינַתָּהּ בַּתּוֹרָה לְהַתְחַדֵּשׁ בְּעוֹלָם, כָּל אַחַת בְּדוֹר שֶׁתָּבֵא בּוֹ.

בְּכָלל פְּרוּשֵׁי חַז"ל כְּלוּלִים שְׁשֵׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, שְׁנֵי הַתְּלַמוּדִים הַבְּבִלִי וְהַיְרוּשָׁלַיִ, פְּרוּשֵׁי הַפִּסּוּקִים, הַמְדַרְשִׁים הַשּׁוֹנִים וְכָל הַמְשַׁתְּלָשֵׁל מֵהֶם, עַד אַחֲרוֹנֵי הָאֲחֲרוֹנִים שֶׁבְּדוֹרֵנוּ שֶׁמְחַדְּשִׁים גַּם הֵם אֶת מֵה שֶׁקִּבְּלָהּ נִשְׁמַתָּם בְּהַר סִינַי.

פָּרֶק ג

אַמְתוֹת הַתּוֹרָה שֶׁבַעֲל פֶּה

למה אנו מתכוננים כאשר אנו מדברים על תורה שבעל פה? ההסבר הפשוט הוא, שהתורה שבעל פה היא המסורת שהעברה בעל פה איש מפי איש. וכשנתבונן נראה שעצם התורה שבכתב המסורה לנו, כל קיומה תלוי בתורה שבעל פה, שכן, רק בגלל המסורת שבעל פה שזו התורה שנמסרה למשה רבנו, אנו מאמינים בה, וללא מסורת זו מנין לנו שהתורה שבכתב הנמצאת בידינו כיום היא אכן תורה שבכתב? כלומר התורה שבעל פה כוללת בתוכה את התורה שבכתב, כיון שהיא מאשרת את נכונותה.

הגמרא במסכת שבת (דף לא עמוד א) מספרת: מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי. אמר לו: כמה תורות יש לכם? אמר לו: שתיים, תורה שבכתב ותורה שבעל פה. אמר לו: שבכתב - אני מאמינה, ושבעל פה - איני מאמינה. גירני על מנת שתלמדני תורה שבכתב. גער בו והוציאו בנזיפה. בא לפני הלל - גירו. ביום הראשון בא ללמדו את סדר האותיות, ואמר לו אותן א' ב' ג' ד', למחר הפך את הסדר, ד' ג' ב' א'. שאלו הגוי: והלא אתמול אמרת לי ההפך? ענה לו הלל - לא עלי סמכת אתמול לדעת שזה הסדר? אם כן, גם לגבי התורה שבעל פה - תסמך עלי.

משמעות הדברים, שללא התורה שבעל פה אין לנו אפלו את הבסיס המינימלי כיצד לקרא את האותיות שבתורה, כיצד לבטא אותן או לכתב אותן. כך שהטענה המגחכת שאפשר 'להסתדר' עם התורה שבכתב ללא התורה שבעל פה, נסתרת ונדחית מעצם האמונה בתורה שבכתב.

פָּרֶק ד טֵלְפוֹן שְׁבוּר?

אחת השאלות שחוזרת ונשאלת בכל פעם שמזכירים את התורה שבעל פה, היא שאלת משחק 'הטלפון השבור'. במשחק הטלפון השבור, מלים המעברות על פה בלחש מאדם לאדם העומדים בשורה יכולות בודאי להשתנות, איש לא יהיה מוכן להיות ערב על זה שהמלה שנאמרה על ידי האחרון היא זו שנמסרה מהראשון. שהרי המלה יכולה להתחלף בדרך בטעות. למשל - טלפון, אלפון, עפיפון, וכן הלאה על זו הדרך. החשש ממציאות כזו של 'טלפון שבור' בתורה שבעל פה התבדה, כאשר שב עמנו אל ארצו ואל מולדתו ופתאום רואים שבכל עקרי יסודות התורה שבעל פה הדברים שונים.

ובאמת השאלה הנשאלת: כיצד נתן היה לשמר את קיום התורה שבעל פה בכל אלפים שנות גלות?

התשובה לכך מרכבת מכמה שלבים. השלב הראשון - האדיקות היתרה בתורה שבעל פה ברמה כל כך גבוהה עד שמספר בגמרא בערובין (דף כא עמוד ב) שרבי עקיבא, שהיה מראשי חכמי ישראל מוסרי התורה שבעל פה, העדיף למות ולא לאכל ללא 'נטילת ידים' - שהיא אחת מהמצוות הקלות של התורה שבעל פה. וטעמו ונמוקו היה ש'כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה'. וכשמבינים את חשיבות העניין ואת הסכנה הגדולה בשכחת התורה, שומרים מאד מאד על אותם הפרטים.

דבר נוסף שגורם לכך שהתורה שבעל פה תשמר באפן מפלא, הוא אפן מסירת התורה שבעל פה. הדבר לא נאמר בלחישתה ובדבור בלבד, אלא במעשה יום יומי, שראו, שמעו, דברו וחינו בצורה כזו על פי התורה שבעל פה. ואם נקח לדגמא את משחק 'הטלפון השבור', אם נוסיף למשחק פרט אחד שכל אחד כשלוחש את שם החפץ באזן חברו, יחד עם זה הוא מעביר לו את אותו החפץ. למשל, הוא לוקח טלפון ומעביר לזה שלידו. וכן הלאה, האם יהיה חשש כל שהוא שאחד ממעבירי השמועה יתעה?

כך גם במצוות רבות שבתורה שבעל פה כמו ציצית, תפלין, ארבעת המינים, סכה, מצות, [שלמרות שנכתבו בתורה שבכתב, אך לא התפרש מהם, וכיצד מקיימים מצוות אלו, רק בתורה שבעל פה] העברו הדברים בעצמם מאב לבן ומרב לתלמיד,

והמחישו באפן ממשי ומעשי את קיום המצוה. לכן ההבדלים שישנם כיום בין העדות השונות הם בפרטים קטנים ולא בעקרי המצות. למשל, כלנו חוגגים את הפסח באותם הימים, נמנעים מחמץ, אוכלים מצה - אלא שיש קהלות שנוהגים מאכילת קטניות מחשש שמא נכנס לתוכם חמץ, ויש שאינם חוששים לזה (כמבאר בשלחן ערוך ארח חיים הלכות פסח סימן תנג סעיף א). ההבדלים הם דקים, אבל המהות נותרה איתנה ויציבה.

פרק ה

הנקוד

התורה שבכתב אינה מנקדת. כך נכתבו ספרי התורה מאז ומעולם ועד עצם היום הזה. צורת הקריאה הנכונה עוברת במסרת מדיקת מדור לדור, והיא חלק חשוב בתורה שבעל-פה.

כל מי שיקרא את פסוקי התורה ללא נקוד וללא הפרות מקדמת עם הפסוקים, יוכח בעבדה שישנם פסוקים שנתנים לקריאה באפנים שונים ובמשמעות שונות. למרבה הפלא, הגיעו היהודים לאחר אלפים שנות גלות מכל קצוות תבל, וכלם קוראים את הפסוקים באותו נקוד ובאותה משמעות. אם נאמר שנתנה רק תורה שבכתב, מהיכן ידעו את הנקוד הנכון של הפסוקים? הרי לנו הוכחה פשוטה שיחד עם תורה שבכתב נתנה תורה שבעל פה.

להמחשת הדבר נביא דגמא אחת מני רבות: באסור המפרסם של אכילת בשר בחלב. מקור האסור נכתב בפסוק: "לא תבשל גדי בחלב אמו" (שמות כג, יט). ישנו צווי נוסף המדבר על אסור אכילת חלב - שהוא שומן האסור בהמה, ונכתב בתורה: "כל חלב וכל דם לא תאכלו" (ויקרא ג, יז). בספר התורה כתובה אותה המלה בדיוק - "חלב", רק ההגייה היא בצורה שונה וממילא הדינים שונים. ללא מסרת התורה שבעל פה, הייתה נתן לנקד את הפסוקים בצורה הפוכה, "לא תבשל גדי בחלב אמו" בצירי, והיה נלמד מפסוק זה שאסור לבשל בשר עם חלב. ואת הפסוק המזהיר "כל חלב וכל דם" ננקד בקמץ, והיה נלמד ממנו שאסור לאכל מאכלי חלב כלל ועקר?

גם בעבודת הקרבנות שהתורה מצוה פעמים רבות (ויקרא ד, יט, ויקרא ז, ג ועוד) על הקרבת חלב בהמה, ללא התורה שבעל פה המבארת לנו כיצד לקרא את הפסוקים, הייתה נתן לפרש שהצווי הוא להקריב את חלב בהמה על המזבח.

מלים שלא נכתבו בספר התורה, ברבות השנים נמצאה מחלקת בהגיתן ובנקודן, מכיון שלא הקפידו לשמרן בכל קהלות ישראל כמו ששמרו את הנקוד במלות התורה שבכתב.

דגמא לכך מובאת בספר שלחן ערוך המקצ'ר (יורה דעה סימן קסד סעיף יז) לגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א, וזה לשונו: מנהגנו לדקדק היטב בגרסת הקריאה ונקודה. ומקבלת בידינו מסרת נכונה ונאמנה מרבותינו חכמי תימן דור אחר דור, שהיא שונה בפרטים רבים מהגרסא והנקוד הנהוגים בשאר קהלות ישראל, הן בלשון הקדש הן בלשון ארמי. כי מבני שבט יהודה אנחנו, שאמרו עליהם בגמרא (עירובין דף נג עמוד ב) שמקפידים ומדיקים בלשונם. ולדגמא בעלמא נצין מקצת מהם: אבן שתיה, אלא, אפטורפוס, אתאמר, בצל, בריתא, בשעת, גברא, גמרא, דור הפלגה, דרשה, הורקנוס, ולד, זפק, חמש, חמרא כשפרושו יין, חמרא כשפרושו חמור, חשמנאי, טיטוס, יתוש, כוי (בעל חי שהוא ספק חיה ספק בהמה), כומר, כחל (עטיני בהמה), כרס, לוגין, לולב, לישנא, למחות, מיושב, מעומד, מנין, מנלן, מספקא לן, מסקנא, מפלגי, מרחשון, נילוס, סברא, סחוס, עברה, עובר, עזרת נשים, עיקר, ערב, פולין, פלג המנחה, צדוקי, קטניות, קלה, קרית שמע, רב אמי, רב אסי, רב אשי, רבי, רבן, רמץ, שבות, שבח, שמן, שעת הדחק, תבלין, תחית המתים, תלמוד לומר, תנו רבנן.

הרי לנו דגמא לשנויים רבים בנקוד שלא נשמרו והשתבשו במשך הדורות. הדבר מהנה הוכחת חזוק לכל מלות התורה שלא נמצא בהן שום שנוי בצורות הנקוד.

בפרק הבא נביא מספר דגמאות לחקי התורה שבכתב שנכתבו אך לא הסברו כיצד לבצעם, וללא התורה שבעל פה לא היינו מבינים בכלל איך מבצעים אותם ומקימים אותם.

פָּרָק 1

סֵפֶר הַתּוֹרָה לֹא מוֹבָן!!!

הַכּוֹפְרִים שֶׁל יְמֵינוּ מְחַכְמִים הֵם. הֵם יוֹדְעִים שְׂרֵב עִם יִשְׂרָאֵל הַשּׁוֹמֵר אֶת הַזְקָה לְמִסְרַת יִשְׂרָאֵל, יִתְקוּמָם אִם הֵם יֵצְאוּ נֶגֶד הַתּוֹרָה שֶׁבְכַתָּב, סֵפֶר הַתּוֹרָה הַקְדוּשׁ לְכָל אֶחָד וְאַחַת מֵעַם יִשְׂרָאֵל, וְלִכְּנֵן הֵם מִתְחַכְמִים לְהִרְאוֹת שֶׁהֵם כְּבִיכּוֹל נְאֻמָּנִים לַתּוֹרָה שֶׁבְכַתָּב אֲפִלוּ יוֹתֵר מִחַכְמֵי הַתּוֹרָה שֶׁבְעַל פִּהָ. מִמֶּשׁ כְּמַעֲשֵׂה הַחֲזִיר שֶׁמֵּרְאָה טְלָפִיו וְאוֹמֵר "כִּשֶׁר אָנִי".

וּבְאֻמַּת כָּל מִי שֶׁקָּרָא אִי פַעַם אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה, יִרְאֶה מִיֵּד שְׁחִסְרִים בּוֹ הַרְבֵּה פְּרָטִים בְּבִצּוּעַ הַמַּעֲשִׂים הַמְצוּיִם, וּבִזְהוּת אוֹתָן הַמְצוּת. וּמִנְגֵּד הַעֲנָשִׁים בְּרוּרִים מְאֹד - "מִחֻלְלֵיהָ מוֹת יוֹמֵת" (שְׁמוֹת לֹא, יד), "וְנוֹכְרֵתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַהִיא" "הַפְּכַרְתָּ תִּכְרַת" (בַּמִּדְבָּר טו, לֹא) "וְיִסְקַלְתֶּם בְּאֲבָנִים" וְעוֹד.

כִּיֵּצֵד יִתְכַן לְקִיָּם וּלְבַצֵּעַ אֶת הַמְצוּת אִם פְּרָטִים רַבִּים חִסְרִים?

וְנִבְיָא לְפָנֵיכֶם מִסְפֵּר דְּגַמְאוֹת:

שְׁמִירַת שַׁבָּת

הַתּוֹרָה שֶׁבְכַתָּב צוֹתָהּ: "שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ, שַׁבַּת שַׁבְתוֹן לַה', כָּל הַעֲשֵׂה בּוֹ מְלֶאכֶה יוֹמֵת" (שְׁמוֹת לֹה, ב). לְפִי הַנְּאֻמָּר בְּפִסּוּק לְבַד, אִיךָ גִּדַע אִיזוֹ פְּעֻלָּה מְגִדְרַת כִּי־מְלֶאכֶה שֶׁהַעוֹבֵר עָלֶיהָ עֲנִשׁוֹ מוֹת? וְלִמְרוֹת שֶׁהַתּוֹרָה כּוֹתֶבֶת שֶׁבְשַׁבַּת צְרִיךְ לִנּוּחַ (שְׁמוֹת כג, יב), גַּם מְנוּחָה זֹאת לֹא הַגְּדִירָה מֵהִי, מִמָּה לִנּוּחַ? אִיךָ לִנּוּחַ? בְּבִיטָה? בְּמִשְׁרָד? בַּיָּם? כָּל הַמִּידַע הַזֶּה חִסֵּר מִן הַסֵּפֶר. וּמִכָּאֵן מוֹכַח, כִּי יַחַד עִם הַפִּסּוּק הַנִּכְתָּב בַּתּוֹרָה, נִמְסָר לְמִשָּׁה בְּעַל-פִּהָ מִפִּי ה' - פְּרוּט הַפְּעֻלוֹת הַנִּכְלָלוֹת בְּמִשָּׁה "מְלֶאכֶה".

עוֹד מִסְפֵּר בַּתּוֹרָה, שֶׁבְנֵי יִשְׂרָאֵל מְצָאוּ בַּמִּדְבָּר "אִישׁ מִקִּשְׁשׁ עֲצִים בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת" (בַּמִּדְבָּר טו, לב), מְלֶאכֶת הָעֵמּוּר הִיא אֲסִיפַת זְרָדִים תְּלוּשִׁים לְעֵרְמָה אַחַת, נְאֻסְרָה בְּשַׁבַּת, וְהִיא אַחַת מִל"ט אַבוֹת מְלֶאכֶה. הֵם הוֹשִׁיבוּהָ בְּבֵית הַסֵּהָר, "כִּי לֹא פָּרַשׁ לָהֶם מֵהָ יַעֲשֶׂה לּוֹ" (שֵׁם פִּסּוּק לג). כְּלוֹמֵר, לֹא יִדְעוּ בְּאִיזָה עֵנֶשׁ לְעֲנֹשׁוּ. גִּשְׂאֵלַת הַשְּׂאֵלָה,

מניין הִיהָ לָהֶם שׁ"מְקוֹשֵׁשׁ" היא "מְלֹאכָה" שְׁנֹאסְרָה בַשַּׁבָּת, עַד שְׁנִתְנוּהוּ בְּבֵית הַסֵּהָר? הָרִי שְׁהִיָּה בְרוּר לָהֶם שְׁהִמְלֹאכָה שְׁעֲשֵׂה אֲסוּרָה בַשַּׁבָּת, רַק שְׁעַנְשׁוּ לֹא פֶרֶשׁ. וּמוֹכַח שְׁהַגְדָּרָה לָהֶם מֵהוּת "הַמְּלֹאכָה" הָאֲסוּרָה בַשַּׁבָּת בַּתּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה, וְכָל יִשְׂרָאֵל יִדְעוּהָ כְּכָר לִפְנֵי כֵן.

דֶּרֶךְ אַגֵּב, עֵמוּר וְאַסִּיפֵת זָרְדִים נֹאסְרָה בַשַּׁבָּת, גַּם אִם זֶה חֵלֶק מֵהַמְנוּחָה הַפְּרִטִית שְׁלָךְ, וְאַתָּה זָקוּק לְכֹמָה זָרְדִים כְּדִי לְנוּחַ. הָרִי שְׁהִמְלֹאכָה נֹאסְרָה לְלֹא הַתְּחַשְׁבוֹת בְּמִנוּחָה הַפְּרִטִית, אֲלֹא אֲךָ וְרַק בְּרִצּוֹן הָאֱלֹקִי בְּשִׁמְרַת הַשַּׁבָּת.

דְּגָמָא נֹסֶפֶת בְּכַתּוּב "אֵל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי". (שְׁמוֹת טז, כט). מָה פְּרוּשׁ "מִמְּקוֹמוֹ"? מִבֵּיתוֹ? מִחֲצָרוֹ? מֵאַרְבַּע אֲמוּתָיו? אוֹ אוֹלֵי מַעִירוֹ? אֵת הַהַגְדָּרָה לְכָךְ שְׁלֹא כְּתוּבָה בַּתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, לְמַדּוּנוֹ חֲז"ל בַּתּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה, וְהַסְּבִירוֹ שְׁכּוֹנֵת הַתּוֹרָה לִיצִיאָה מִתַּחֲסוּם שַׁבָּת שְׁהוּא שְׁעוֹר שֶׁל אֲלֵפִים אֲמָה (כ - 1000 מֵטֵר) מִחוּץ לְעִיר. בְּבִאוּר זֶה גָלוּ לָנוּ חֲז"ל אֵת רִצּוֹן נוֹתֵן הַתּוֹרָה כְּפִי שְׁשִׁמְעוּ אִישׁ מִפִּי אִישׁ עַד מֹשֶׁה רַבְּנוּ.

בְּרִית מִלָּה

גַּם הַמְצוּהָ הַבְּסִיסִית שֶׁל כָּל יְהוּדִי, מְצוֹת בְּרִית מִלָּה (יַחַד עֲלֶיהָ פָּרַק נִפְרָד בְּדִיאֵלוּג הוֹכּוּחַ), אֲשֶׁר עֲנֵשׁ כָּרַת בְּצַדָּה, וְרַב עִם יִשְׂרָאֵל מְקִימִים אוֹתָהּ, נִכְתְּבָה כֶּךָ בַּתּוֹרָה: "וּנְמַלְתֶּם אֵת בְּשָׂר עֶרְלַתְכֶם" (בְּרֵאשִׁית יז, יא). מָה מְלִים? וְכִיצַד מְלִים? לֹא פֶרֶשׁ. כֶּךָ שְׁלֹלָה תּוֹרָה שְׁבַעֲל-פֶה לֹא הֵינּוּ יוֹדְעִים כִּיצַד מְבַצְעִים מְצוּהָ זוֹ, וּבּוֹדָאִי שְׁלֹלָה הִיתָה הַסְּכָמָה מְחֻלָּטת בְּקִיּוּם הַמְצוּהָ הַקְּשָׁה הַזוֹ. שְׁכֵן אֵין אֲפֵלוּ רָמַז קַל לְהַבִּין אֵיזָה בְּשָׂר בְּדִיוֹק יֵשׁ לְמוּל.

יוֹם הַכְּפוּרִים

לְפִי סִקָּר מִיַּחַד שֶׁל מְרַפְז גוּטְמָן לְחֻקֵּר דַּעַת קָהֵל וּמְדִינִיּוֹת בְּמִכּוֹן הַיִּשְׂרָאֵלִי לְדִמוֹקְרַטִיָּה לְקִרְאָת יוֹם כְּפוּר, עוֹלָה כִּי 60% מְכָלֵל הַצְּבוּר מְתַכְּוֵן לְצוּם בַּיּוֹם כְּפוּר לְעֵמֶת 27% שְׁלֹלָה מְתַכְּוֵן לְצוּם בְּכָלֵל (חֲדָשׁוֹת סְרוּגִים ח' תִּשְׂרִי תש"פ 07.10.19), הַיּוֹם הַקָּדוּשׁ הַזֶּה נִשְׁמַר בְּאַדִּיקוּת אֲצֵל רַב כְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל. כָּלֵם יִדְעוּ בְּכָל מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם בְּעוֹלָם הַיְּהוּדִי, אֵת זְהוּת הַיּוֹם, וְאֵת הַצּוּי הַכְּלוּל בּוֹ.

וְאִם נִרְאָה בְּפִסּוּקִים הַרְבִּים שְׁמִדְבָּרִים עַל שְׁמִרַת יוֹם הַכְּפוּרִים לֹא נִרְאָה שֶׁם אֲזַכּוּר כָּל שְׁהוּא עַל צוּם כְּלִשְׁהוּא.

וְזֶה צוּי הַתּוֹרָה:

”וְהִיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ תַּעֲבֹדוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם וְכָל מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ הָאֲזָרָח וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם: כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם לְטוֹהַר אֲתֹכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ: שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן הִיא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם” (ויקרא טז, כט - לא). גַּם בַּצּוּוֹי הַשְּׁנַי בַּתּוֹרָה בְּשִׁמִּירַת יוֹם כְּפוּר לֹא הִזְכֵּר אֶפְלוּ בְרִמְזוֹ כָּל עֲנִיָּן שֶׁל צוּם:

שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן הוּא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בַּתְּשׁוּעָה בַּחֹדֶשׁ בְּעָרֵב מִעָרֵב עַד עָרֵב תִּשְׁבְּתוּ שַׁבְּתֹכֶם” (ויקרא כג, לב). וְכֵן בַּצּוּוֹי הַשְּׁלִישִׁי ”וּבַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ” (במדבר כט, ז), מְזַכֵּר הָעֲנוּי, לֹלָא הַסֵּבֵר כִּיצַד מִתְעַנִּים?

נִתֵּן הָיָה לְפָרֵשׁ אֶת הַצּוּוֹי הַחֲשׁוּב ”וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם” בְּאִפְנֵי שׁוֹנִים - עֲמִידָה בְּמִשְׁךְ שְׁעוֹת רַבּוֹת, חֲשִׁיפָה לַחֵם הַשֶּׁמֶשׁ, הַלְקָאָה עֲצָמִית וְעוֹד. לְמֵרוֹת כָּל זֹאת בְּעַם יִשְׂרָאֵל יֵשׁ דְּעָה אַחִידָה לְגַבֵּי מֵהוֹת הָעֲנוּי - הַמְּנַעוֹת מְאֻכְלָה וּשְׁתִּיָּה.

הַהֵסְבֵר הַזֶּה הָעֵבֵר אִישׁ מִפִּי אִישׁ עַד מִשָּׁה רַבְּנוֹ שֶׁהַסֵּבֵר בְּדִיוֹק אֶת רְצוֹן הָאֱלֹקִים בַּצּוּוֹי זֶה. וְכַפִּי שֶׁבָּאָרוֹ זֹאת חֲז”ל בְּגִמְרָא בְּמַסְכַּת יוֹמָא (דף עד עמוד ב).

ארבעת המינים

נִצְטוּיָנו לְקַחַת בְּחַג הַסִּכּוֹת ”וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הַדֶּרֶךְ כַּפַּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ עֵבֶת וְעֵרְבֵי נַחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שְׁבַעַת יָמִים” (ויקרא כג, מ). מֵהֵם אַרְבַּעַת הַמִּינִים הַלְלוּ? לֹא פָרְשָׁה וְלֹא בִאָרָה זֵהוּת אֵלוֹ הַמִּינִים. לֹלָא הַתּוֹרָה שֶׁבַעַל פֶּה הַזֵּהוּת הִיְתָה עֲצָמָאית, אֶחָד יָבִיא תְּפוּז כְּפָרִי הַדֶּרֶךְ, הַשְּׁנַי רְמוֹן, וְהַשְּׁלִישִׁי תְּפוּחָה. מְעַנִּינָת הָעֵבֶדָה שֶׁבְּכָל בַּיִת יִשְׂרָאֵל גַּם לְאַחַר אֲלָפִים שָׁנוֹת נִתְקַן שֶׁל גְּלוּת, נִמְצָא שְׁכֵלֶם תְּמִימֵי דְעִים בְּזֵהוּת הַמִּינִים, לְמֵרוֹת שֶׁזֵּהוּתֶם לֹא כְּתוּבָה בַּתּוֹרָה. ”פְּרִי עֵץ הַדֶּרֶךְ” - הוּא הָאֶתְרוּג. ”כַּפַּת תְּמָרִים” - הוּא הַלּוּלָב. ”עֵנָף עֵץ עֵבֶת” - הוּא הַהֶדֶס. ”וְעֵרְבֵי נַחַל” - הֵן הָעֵרְבּוֹת.

התא המשפחתי

הַתֵּא הַמְּשַׁפְּחָתִי הוּא אֶחָד הָעֵרְכִים הַמְּקַדְּשִׁים בְּיוֹתֵר בִּיהוּדוֹת. כָּל 'טְקִס' הַחֲתֻנָּה נִקְרָא 'קְדוּשִׁין', הָאִישׁ אוֹמֵר לְאִשָּׁה: ”הֲרִי אֶתְּ מְקַדְּשֶׁת לִי”. בְּדֶרֶךְ זֶה נִבְּנוּ מֵאוֹת מְלִיוּנֵי בָתִּים בְּיִשְׂרָאֵל מֵאֲזוּ הֵיוּתוֹ לְעַם. הַתּוֹרָה מְזַהֵרָה עַד מְאֹד עַל בְּגִידָה בְּחַיֵּי הַנְּשׂוּאִין וְכוּתְבָת:

”וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת אִשְׁתּוֹ אִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת אִשְׁתּוֹ רַעְהוּ מוֹת יוֹמֵת הַנְּאָף וְהַנְּאָפֵת” (ויקרא כ, י).

כיצד האשה משנה את הסטטוס ונהפכת לאשת איש? בתורה שבכתב לא מפרש, התורה גם מחייבת ענש מות בצורה ברורה, אך לא מבארת כיצד האשה מקבלת את התאר 'אשת איש'. ובפרשון עצמאי הפרושים רבים: נתינת פרחים, קניית מתנה, הסכם נשואין, מגורים משתפים, ועוד. כיצד יתכן לקבוע ענש מות באופן מחלט, בעוד שהחוק עצמו לא ברור ונתן להתחמקות תמידית? שהרי ללא דברים ברורים מיד כשיבאו להעניש אותה על בגידתה, היא תכחיש ותאמר שהיא לא אשת איש, שהרי היא לא קבלה מבעלה פרחים או מתנה או שאינם גרים יחד.... כך שבפרשון עצמאי, הופכים את ספר התורה הקדוש לספר חקים לא מחייב ולא רלוונטי.

ובאמת זהו רצונם של אותם הכופרים!

דרך אגב אחד האסורים הפשוטים ביותר בענייני ערוה ואישות הוא האסור של אדם לקיים יחסי אישות עם בתו, הלמוד הזה לא נכתב בתורה במפרש אלא נלמד מקל וחמר.

הלמוד בצורת קל וחמר - הוא אחד משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן, והוא אחד מדרכי הלמוד של רבותינו בתורה שבעל פה, ואסורו מהתורה, למרות שלא מפרש בתורה.

וכלשון ספר החנוך (מ"חס לרבי אהרן ב"ר יוסף הלוי מברצלונה [הרא"ה], מגדולי חכמי וגאוני ברצלונה שבספרד במאה ה-13): מצוה קצ"ה - היא המצוה שלא לגלות ערות הבת, לא נתבארה בלשון התורה שיאמר הכתוב: ערות בתך לא תגלה. ומפני כן לא הזכירה הכתוב במפרש לפי שאין צורך בו, שכיון שאסרה התורה בת הבן ובת הבת שהן רחוקות ממנה, אין צריך לומר שהיא אסורה, שקל וחמר הוא.

מצות השחיטה

ה"שחיטה היהודית" המפרסמת שעליה מסרו נפשם אבותינו ואבות אבותינו בכל מקומות גלותם, נכתבה בלשון לא ברורה לחלוטין בתורה שבכתב:

"וּזְבַחַת מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאֲנָךְ, אֲשֶׁר נָתַן ה' לְךָ, כְּאֲשֶׁר צִוִּיתְךָ" (דברים יב, כא).

צווי הזבחה, כלומר השחיטה של בהמה, חיה ועוף, נכתב במלה אחת בלבד. כיצד לישים צווי חשוב שכזה? לא נכתב, ולא התבאר!

וגם כאן הדרכים רבות, הרי אפשר לזבח בסכין, או בחץ כדרכם של השבטים הפגאניים, או בכל צורה אחרת. כמו כן, אפשר לזבח בדרכים שונות דרך הערף, הצוואר, הבטן ובעוד מקומות בגוף הבהמה. ומחוקק הצווי הזה יודע שאין די במלת "וּזְבַחַת" כדי ללמדנו את הלכות שחיטה הרבות, ולכן הוא מוסיף ואומר "כְּאֲשֶׁר

צויתך", שתי מלות תזכרת, שאת כל הלכות שחיטה כבר הצטוו עם ישראל בעבר, וכאן הצווי ללכת על פי אותם הצוים.

ואם נגלל את ספר התורה - התורה שבכתב, מתחלתו ועד סופו, לא נמצא תאור או הסבר כיצד שוחטים?

הצוים היחידים שהזכרו הפרטים והדינים הם אך ורק בתורה שבעל פה. וכלשון רש"י (רבי שלמה יצחקי, נולד בטרוויש שבצפון צרפת בשנת ד"א ת"ת - 1040) על הפסוק: "כאשר צויתך" - למד שנתפרשה לו מצות שחיטה בעל פה.

מצות תפלין

זהות מצות התפלין (יחד לכך פרק נפרד בדיאלוג הנוכחי), אך נעיר כאן שלמרות שבתורה לא מזכרים זהות התפלין, צבען, צורתן ומה יהיה כתוב בהן, למרבה הפלא, במשך אלפי שנים, יהודים מכל קצוות תבל, כ-ל-ם יחד הגיעו למסקנה, שהכונה היא לקפסאות מרבעות ושחרות עם רצועות, שבתוכן מנחות ארבע פרשיות מסימות שהעתקו מן התורה! כיצד הם הגיעו למסקנה זו, שאין לה אפלו רמז קלוש בתורה שבכתב?

מעולם לא טען יהודי שצריך לעשות תפלין של יד יותר מתא אחד, או שאת התפלין של ראש, צריך לחלק לחמשה תאים, או לשים בהם חמש פרשיות במקום ארבע. מעולם גם לא פרצה מחלוקת בזהות הפרשיות המצויות בתוך התפלין. למרות שלא נרמז בתורה שבכתב אילו פרשיות יכנסו לתפלין.

העבודות הנפלאות הללו שפרטים אלו ורבים אחרים נשמרו בכל העולם היהודי ללא יוצא מן הכלל, מהוות הוכחה מחלטת לעבודה שהתורה שבעל פה היא הבאור הבלעדי והאמתי לתורה שבכתב.

לסיום נציין ונעיר שלא רק האפן המעשי בקיום המצות של התורה שבכתב לא פרש בה, ובלעדי התורה שבעל פה היו חסרים אפני הקיום, אלא גם בשאר ענינים שבתורה, ללא הסבר התורה שבעל פה היה העקר חסר מן הספר.

הדגמא לכך היא בדברי משה רבנו האומר: "האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתיהו כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האמן את הינק על האדמה אשר נשבעת לאבתיו" (במדבר פרק יא פסוק יב). והמעין באמת בכל פסוקי התורה, לא יראה אזכור כל שהוא על צווי שכזה למשה.

וְרַבּוֹתֵינוּ בַּמִּדְרָשׁ (פסיקתא זוטרתא לקח טוב פרשת בהעלותך דף קא עמוד א), שֶׁאֵלוּ כֵּן: וְהִיכֵן אָמַר לוֹ? וְעוֹנִים רַבּוֹתֵינוּ: בַּמִּצְרִים, שֶׁנֶּאֱמַר "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן וַיִּצְוֶם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶל פְּרַעֲה מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות ו, יג), אָמַר לָהֶם הֵיוּ יוֹדְעִין שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל סִרְבָּנוּ וְטוֹרְחָנוּ הֵן, וְעַל מְנַת כֵּן תִּהְיֶינָה סוֹבְלִין אוֹתָם, וְהֵם מְקַלְלִים וְסוֹקְלִין אֶתְכֶם בְּאַבְנֵים.

הָרִי לָנוּ הַסֵּבֵר פְּשוּט שֶׁנֶּרְמַז בְּאִפְּן בּוֹלֵט בְּכַתּוּבִים, עַל צוּוֵי כָּל שֶׁהוּא שֶׁהִזְכֵּר בַּתּוֹרָה, אֲךָ לֹא נֶאֱמַר מֵהוּ הָאֲזֹכּוֹר. וְלֹא הַתּוֹרָה שֶׁבָּעַל פֶּה שֶׁבְּאֶרֶה לָנוּ אֶת מְקוֹר הַצּוּוֵי הֵיינו נִשְׁאָרִים בְּקִשֵׁי עֲצוּם.

וְאֵלוּ דִּבְרֵי הַרְמְבָ"ם (הלכות סנהדרין פרק כה הלכה ב) הַמְּאִירִים בְּעֵינֵינוּ זֶה: אֲזַהֲרָה לְדִין שֶׁיִּסְבַּל אֶת הַצְּבוּר "כְּאֶשֶׁר יִשָּׂא הָאֱמֹן אֶת הַיִּנְקָה", צֹא וּלְמַד מִמֹּשֶׁה רַבֵּן שֶׁל כָּל הַנְּבִיאִים, כִּינּוֹן שֶׁשְׁלַחוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּמִּצְרִים וְנֶאֱמַר "וַיִּצְוֶם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" אָמְרוּ מִפִּי הַקְּבֵלָה שֶׁאָמַר לָהֶם לְמֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן: עַל מְנַת שֶׁיִּהְיוּ מְקַלְלִים אֶתְכֶם וְסוֹקְלִין אֶתְכֶם בְּאַבְנֵים.

הָרִי שֶׁהַרְמְבָ"ם עֲצָמוֹ מִזְכִּיר שֶׁבְּאוּר הַכְּתוּב "וַיִּצְוֶם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" - פֶּרֶשׁ בְּקְבֵלָה, כְּלוּמַר בְּמִסְרַת הַתּוֹרָה שֶׁבָּעַל פֶּה, שֶׁמְקַבְּלִים אִישׁ מִפִּי אִישׁ עַד מֹשֶׁה רַבֵּנוּ.

פרק ז

"סתירות" רבות בתורה שבכתב

הוכחה חותכת נוספת המעידה על התורה שבעל פה מתוך התורה שבכתב עצמה, היא העבדה שבתורה שבכתב ישנם פסוקים רבים הנראים כסותרים זה את זה, המחייבים את הפרוש שבעל פה, כדי להבין את כוונתם.

כמה ימים אוכלים מצות?

לדגמא: פסוק אחד אומר "שבעת ימים תאכל מצות" (שמות יג, ו). ופסוק אחר אומר: "ששת ימים תאכל מצות" (דברים טז, ח). כמה ימים באמת צריכים לאכול מצות?.

משנוי זה לומדים חז"ל כמה הלכות, וכפי שבאר רש"י (דברים פרק טז פסוק ח): "ששת ימים תאכל מצות" - ובמקום אחר הוא אומר "שבעת ימים", שבעה מן הישן ושישה מן החדש. כלומר שלומדים מזה שהתבואה החדשה אסורה באכילה לפני יום טז בניסן לפני שהקריבו ממנה את קרבן העמר בבית המקדש.

למוד נוסף מבאר רש"י ומובא גם בגמרא בפסחים (דף קכ עמוד א): "ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלהיך" - למד על אכילת מצה בשביעי, שאינה חובה, ומכאן אתה למד לששת ימים, שהרי שביעי בכלל היה ויצא מן הכלל שלא נאמר בו וביום השביעי תאכל מצות, ללמד שאין אכילת מצה בו חובה אלא רשות, ולא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כלו יצא - כלומר על כל השבעה ימים, מה היום השביעי רשות אף כלם רשות, חוץ מהלילה הראשון שהכתוב קבעו חובה, שנאמר בו "בערב תאכלו מצות" (שמות יב, ח).

זמן שעבוד העבדים

דגמא נוספת ל"סתירה" ברורה בתורה שבכתב, היא זמן שעבודו של עבד עברי שמוכר את עצמו, עד מתי ניתן להשתעבד בו?

פעם אחת התורה כותבת שהעבד משתעבד לעולם (שמות כא, ו), ובפעם השנייה מזהירה התורה "וכי ימוך אחיך ונמכר לך עד שנת היבל יעבד עמך. ויצא מעמך

הוא ובניו עמו ושב אל משפחתו. כי עבדי הם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לא ימכרו ממכרת עבד" (ויקרא כה לט - מב). הרי שהתורה עצמה מזהירה ואומרת שאסור להשתעבד בעבד לעולם אלא עד שנת היובל, שהיא שנת החמשים. כיצד מתישבים הפסוקים?

חז"ל מיישבים את "הסתירה" במדרש (מכילתא דרבי ישמעאל פרשת משפטים - מסכתא דנזיקין פרשה ב, ובפסיקתא זוטרתא - לקח טוב פרשת משפטים פרק כא): מה תלמוד לומר "ועבדו לעלם"? עד היובל, או ועבדו לעלם כמשמעו? לעולמו של יובל. רבי אומר: בוא וראה עולם עד חמשים שנה, שנאמר אצל שמואל הנביא שישב באהל מועד "עד עולם" (שמואל א, א, כב) והיה זה מגיל שנתים עד סוף חייו, ונפטר בן חמשים ושתים (תענית דף ה עמוד ב).

הרי לנו שוב סתירה מפרשת בפסוקים, אך מבארת בטוב טעם ודעת בתורה שבעל פה. וכאלה ישנן עוד דגמאות רבות.

ברור הדבר שאין "סתירות" בתורה, שכן כל מי שלומד את התורה רואה את עצמתה וחכמתה, ואת הדקדוק בכל פסוק, מלה או אות, ושאין אות מיתרת בתורה. ולכן לא יתכן שסתירות כאלו, שכל מחבר ספר בן זמננו נזהר מהן, תהיינה קימות בתורה. אם לא שכותב התורה כתב אותן בדוקא, כדי ללמדנו דקיות ופרטי דינים, כפי שחז"ל מרבים לדרש את ה"סתירות" לכאורה שבין הפסוקים.

פרק ה

עֵשׂוֹר בְּשִׁבִיל שְׁתַּתְעִשֶׂר

הוכחה נוספת לאמתות התורה שבעל פה ודברי הנביאים היא הבטחות חכמינו על קיום מצות מעשר [הינו לתת עשירית מכלל התבואה והרווחים ללויים וכיום ללומדי תורה] שהיא רק אחת ממצות התורה.

התורה בפרשת ראה (דברים פרק יד פסוק כב) מצוה: "עֵשׂוֹר תַּעֲשֶׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת זְרַעְךָ הַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה".

וְדַרְשׁוּ חֲז"ל בַּגְּמָרָא בְּמַסְכַּת תַּעֲנִית (דף ט עמוד א) "עֵשׂוֹר תַּעֲשֶׂר" - עֵשׂוֹר בְּשִׁבִיל שְׁתַּתְעִשֶׂר.

ובדברי הנביאים מובא שאפשר אפילו לנסות את הקדוש ברוך הוא בזה, וכמו שאמר הנביא מלאכי (פרק ג פסוק י): "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחונני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די".

הרי שהבטחה נפלאה שכזו - שהנותן מעשר מתבואתו, יתברך בברכה גדולה כזו - נכרת מיד אמתותה. ומי יכול להתחייב בזה - אם לא שקבלה בידי חז"ל מדברי הנביא ששמע מפי ה' שכן יהיה?

לא רק בענין מעשר תבואה נאמרה הבטחה זו, אלא גם בענין מעשר כספים, וכפי שפוסק הרמ"א (רבי משה איסרליש, נפטר בשנת ה"א של"ב (1572), מגדולי חכמי אשכנז) בשלחן ערוך (יורה דעה סימן רמז סעיף ד).

בספר ארחות חיים כתב ר' ראש לרבי חיים מוולוז'ין (נפטר ב"ד בסיון תקפ"א, 1821) תלמידו של הגאון רבי אליהו מוילנא (י"ט בתשרי ה'תקנ"ח, 1797), (הלכות צדקה ומעשר סימן קכג) כתב בשם רבו, שכל השומר מעשר (10 מהכנסותיו) מבטח בכך שלא יבא לידי הֶזֶק כָּלֵל. והשומר חמש (20 מהכנסותיו) מבטח שיתעשר. וישרש בזה מדת הבטחון, והלואי כל ישראל היו שומרים מעשר והיה מתקיים בהם הפסוק "אפס כי לא יהיה בך אביון" (דברים טו, ד).

הרי לנו מד בדיקה אישי של כל אחד ואחת, להבטחת התורה שבעל פה. לכו ונזכרה "ובחנוני נא בזאת".

פָּרֵק ט

לוֹ עָלַי וְאֲנִי פוֹרַעַ

הוכחה נוספת ומפלאה ביותר היא מה שאמרו חז"ל בגמרא במסכת ביצה (דף טו עמוד ב): אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר ברבי שמעון: אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: בני, לוו עלי וקדשו קדשת היום, והאמינו בי ואני פורע.

והינו, שאפלו אדם שאין לו כסף לקנות דברים לכבוד שבת, ילוה כסף, ומבטיח ה' שהוא פורע. ועוד אמרו בגמרא בשבת (דף קיט עמוד א) מאן דיזיף שבתא פריעה שבתא - מי שלוה בשביל השבת, השבת פורעת לו.

והשאלה הפשוטה מיד נשאלת, כיצד יכלו חז"ל להבטיח הבטחה נוראה שכזו, בעוד שבאותו הדור שאמרו כן - כבר היו יכולים להכחישם?

ועוד הפליגו ואמרו בגמרא במסכת ביצה (דף טז עמוד א), כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים, חוץ מהוצאת שבתות והוצאת יום טוב, והוצאת בניו לתלמוד תורה. שאם פחת - פוחתין לו, ואם הוסיף - מוסיפין לו.

והינו שההוצאות הללו שמוציא על שבתות וימים טובים אינם מחשבוני הסך הכללי של הוצאותיו, וכמה שהאדם מוסיף להוציא מוסיפין לו.

והלא במאזן שנתי פשוט - אפשר להוכיח אם זה נכון או לא, וכיצד לא חששו חז"ל שיתבדו? אם לא ההבטחה מבורא העולם, שהוא הנמצא ומפגנס בכל עת ובכל שעה, והוא שגלה סודו לחכמיו בתורה שבעל פה.

פָּרָק י'

הַסְּנִפִּיר וְהַקְּשָׁקֶשֶׁת

בַּפְּרָשָׁת שְׁמִינִי (ויקרא פרק יא פסוקים ט - י) הַתּוֹרָה מְתַאֲרֶת אֶת סוּגֵי הַדְּגָיִם שֶׁמֵּתְרִים בְּאֶכִּילָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, וְכוֹתֶבֶת:

”אֵת זֶה תֹאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בְּמַיִם כָּל אֲשֶׁר לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת בְּמַיִם בַּיָּמִים וּבַנְּחָלִים אֲתֶם תֹאכְלוּ: וְכֹל אֲשֶׁר אֵין לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת בְּמַיִם וּבַנְּחָלִים מִכֹּל שְׂרָץ הַמַּיִם וּמִכֹּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר בְּמַיִם שְׂקָץ הֵם לָכֶם”

וְהַמְשָׁנָה בְּמִסְכַּת נִדְהָ (פרק ו משנה ט) - שֶׁהִיא חֵלֶק הַתּוֹרָה שֶׁבְּעֵל פֶּה - כּוֹתֶבֶת לָנוּ כְּלָל בְּדָגִים הַיָּמִיִּים: כָּל שֵׁישׁ לוֹ קִשְׁקֶשֶׁת יֵשׁ לוֹ סִנְפִיר, וְיֵשׁ שֵׁישׁ לוֹ סִנְפִיר וְאֵין לוֹ קִשְׁקֶשֶׁת.

חֲזו"ל מְגַלֵּים לָנוּ סוּד וְסוּד גָּדוֹל, אֵין בְּעוֹלָם דָּג שֵׁישׁ לוֹ קִשְׁקֶשֶׁת וְאֵין לוֹ סִנְפִירִים, זֶהוּ חֶק שֶׁטֹּבַע הַקַּב"ה בְּעוֹלָמוֹ.

וְהַשְּׂאֵלָה הַפְּשׁוּטָה: כִּיצַד יִדְעוּ זֹאת חֲזו"ל, וְכִי הִפִּירוּ אֶת כָּל סוּגֵי הַדְּגָיִם בְּעוֹלָם? וְכִי צָלְלוּ מְאוֹת קִילוֹמֶטְרִים לְמַעַמְקֵי הָאוֹקֵינוֹס לְמִצָּא אֶת כָּל סוּגֵי הַדְּגָיִם? הֲלֹא כַּיּוֹם, עִם כָּל הַמְּכַשִּׁירִים הַמְּשַׁכְּלָלִים, עֲדִין לֹא הִצְלִיחוּ לְהַפִּיר אֶת כָּל סוּגֵי הַדְּגָיִם; וְכִשְׁהַחֲלִיטוֹ לַחְקֹר אֶת מִינֵי הַדְּגָיִם, נִמְשַׁךְ זְמַן הַמְּחַקֵּר עֶשְׂרֵי שָׁנִים, כֶּ-9,000 יָמִים שָׁל שְׁהִיָּה בַּיָּם וְלִמְעֻלָּה מִ-2,700 חוֹקְרִים וּמִדְּעָנִים מִ-670 מְכוּנֵי מְחַקֵּר בְּרַחֲבֵי הָעוֹלָם עֶסְקוּ בְּמְחַקֵּר הַזֶּה, וְיִצְאוּ לְ-540 מְשֻׁלְחוֹת!

בְּמַהֲלָכֶם צָפוּ הַחוֹקְרִים בְּכֶ-1,200 מִיָּנִים שׁוֹנִים שָׁל בְּעֵלֵי חַיִּים. הָעֲלוֹת הַסְּתַכְּמָה בְּכֶ-650 מְלִיּוֹן דּוֹלָר.

עִם סִיוְמוֹ שָׁל הַמְּחַקֵּר הָעֵנֶק, מְצָאוּ הַחוֹקְרִים כִּי יִשְׁנֹם בַּיָּם 16,764 מִיָּנֵי דָגִים מְכָרִים לְמַדְע, וְהָעֵרִיכוּ כִּי בֵּין הַגָּלִים חַיִּים יוֹתֵר מִמְּלִיּוֹן מִיָּנֵי יְצוּרִים שׁוֹנִים וּמְשָׁנִים, וְשֶׁכֶּ-75% מֵהֶם טָרֵם הַתְּגָלוֹ לְמַדְע.

וְעַם כָּל זֶה, חֲזו"ל אוֹמְרִים בְּבִטְחָה שֶׁאֵין יְצוּר שֵׁישׁ לוֹ קִשְׁקֶשֶׁת וְאֵין לוֹ סִנְפִירִים.

מִנֵּין הַבְּטָחוֹן?

ואכן נסו הכופרים לחפש ולמצא דג כזה, והפליגו עד צפון הדו ורחבי אסיה ומצאו את הדג מונופטרוס קוצ'יה (שם מדעי: *Monopterusuchia*) וכשמצאו שש עליו כעל כל הון, אך עד מהרה התברר שאכן גם לדג זה יש סנפירים, והוא משיר אותם לאחר זמן מסוים. מה גם 'שהקשקשים' שנמצאו אינם קשקשים המתקלפים כמו בכל דג בעל קשקשים אלא הנם חלק מהעור כאצל זוחלים ושרצים. עוד התגלה שתכונותיו דומות ליונק ימי והוא נושם בצורה הקרובה לנשימת היונקים ולא כדג רגיל. (הרב יהושע ענבל בחוברת נגדית "תיק ידען" - עמוד 111).

מעין זה טענו הכופרים המסיתים בטפשותם, שהלא גם לנחש המים יש קשקשים ואין לו סנפירים?

ולא הבינו שהגמרא במסכת חלין (דף 10 עמוד ב) ובמסכת נדה (דף נא עמוד ב) מדגישה ואומרת שרק בדגים שיך הכלל הזה, ולא בכל היצורים הימיים. וכלשון הגמרא: כל שישיש לו קשקשת יש לו סנפיר, ויש שישיש לו סנפיר ואין לו קשקשת; יש לו קשקשת ויש לו סנפיר - דג טהור, יש לו סנפיר ואין לו קשקשת - דג טמא.

ולמרות זאת לא שבו הכופרים - והתעקשו בטפשותם והמציאו הסברים מגחכים איך יתכן שחז"ל ידעו את הידיעה המפלאה הזו, העקר לא להודות בידיעתם השמימית מבורא העולם.

פָּרֵק יא

הַיַּעֲז מֵאֵיִם עַל חַז"ל?

כְּדִי לְהִרְאוֹת אֶת שְׁטָחֵי־וְאֶת נְבִזֵי־וְאֶת שְׁלֵמֵי אֹתָם הַמְּנַגְּחִים אֶת דְּבָרֵי חַז"ל, נִצְיָג כְּאֵן אֶת אַחַת הַשְּׁאֵלוֹת הַקְּשׁוֹת בְּיִתְרָה שְׁלֵהֶם עַל דְּבָרֵי חַז"ל, וְנוֹכִיחַ אִיךָ הֵם לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינּוּ וּבַחֲשָׁה יִתְהַלְכוּ, וּמִזֶּה יִלְמַד הָאָדָם גַּם עַל שְׂאֵר שְׁאֵלוֹתֵיהֶם.

הַיַּעֲז (שֵׁם מְדַעִי: Capra Hircus X Capra Ibex; שְׁמוֹ הָעִבְרִי הוּא שְׁלוּב בֵּין הַמְּלִים "יַעֲז" וְ"יַעֲז") הוּא בֶּן כְּלָאִים, הַנוֹצֵר מֵהַכְּלָאָה בֵּין הַיַּעֲז הַמְּצוּי לְבֵין עֵז הַבֵּית, שְׁנֵיהֶם מֵהַסּוּג הַזּוֹאוֹלוֹגִי יַעֲז. הַיַּעֲז, שְׁמֻקּוֹרוֹ בְּהַזְרָעָה מְלֹאכּוֹתִית, הִיָּה תּוֹצֵר שֶׁל מַחְקָר יִשְׂרָאֵלִי שֶׁהַחֵל בְּשָׁנוֹת הַשְּׁבָעִים שֶׁל הַמָּאָה ה־20 עַל יְדֵי דָן רִטְנֵר, מִמִּסְדֵי קְבוּצָה לְהַב.

כּוֹפְרֵי הַתּוֹרָה שְׁבָעַל פֶּה שָׁשׂוּ עַל הַהַמְּצָאָה כְּעַל כָּל הוֹן, כִּי לְדַעְתָּם יֵשׁ בְּהַמְּצָאָה זֶה לְסִתְרָה שׁוֹרָה אַחַת בְּדְבָרֵי הַתְּלֻמוֹד בְּמַסְכַּת בְּכוֹרוֹת (דף ז עמוד א) שְׁאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי: חֲזִיהָ לֹא יְכוּלָה לְהִתְעַבֵּר מִבְּהֵמָה, וּבְהֵמָה לֹא יְכוּלָה לְהִתְעַבֵּר מִחֲזִיהָ. וְהָרִי הַצְּלִיחוּ בְּכַח הַמְּדַע לְהַכְּלִיא יַעֲז שֶׁהוּא מִיֵּן חֲזִיהָ עִם עֵז. מֵאֲמָרִים שְׁלֵמִים מְכּוֹפְרִים שׁוֹנִים נִכְתְּבוּ בְּזֶה, גִּאֲוָתָם הִרְקִיעָה שְׁחָקִים, שֶׁהִנֵּה זֶה הַיּוֹם אֲשֶׁר קוִינּוּ לוֹ.

וְגַם בְּזֶה טְעוּ...

הַכָּלֵל שְׁאָמְרוּ בְּגִמְרָא שְׁחִיהָ לֹא יְכוּלָה לְהִתְעַבֵּר מִבְּהֵמָה וְכֵן לְהַפְּךָ, הוּא עַל פִּי אֲמוֹת הַמְּדָה שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁבָעַל פֶּה בְּהַבְּחִנָּה מֵהַ כָּלֵל חֲזִיהָ וּמֵהַ כָּלֵל בְּהֵמָה.

וְדוֹקָא עַל הַיַּעֲז מְצָאנוּ מַחְלֶקֶת הָאֵם הוּא מִיֵּן חֲזִיהָ אוֹ בְּהֵמָה, שְׁלִדְעַת רַש"י הוּא מִיֵּן חֲזִיהָ, וְלִדְעַת הָעָרוּךְ הוּא מִיֵּן בְּהֵמָה [אֶת דְּבָרֵי שְׁנֵיהֶם מְבִיא הַרְשֵׁב"א הוּא רַבִּי שְׁלֵמָה בֶּן אֲדָרְתָּ, נִפְטָר בְּשָׁנַת ה"א ע' (1310) בְּחִדּוּשָׁיו לְמַסְכַּת רֵאשׁ הַשְּׁנָה דָּף כו עמוד א].

לֹא רַק לְגַבִּי הַיַּעֲז מְצָאנוּ מַחְלֶקֶת אִם הוּא מִיֵּן חֲזִיהָ אוֹ בְּהֵמָה, אֲלָא גַם בְּסוּגֵי הָעִזִּים הַשׁוֹנִים אִם הֵם מִיֵּן בְּהֵמָה, הַסְּתַפְּקוּ חַז"ל אִם הֵם בְּכָלֵל חֲזִיוֹת אוֹ בְּהֵמוֹת כְּמוֹבָא בְּגִמְרָא בְּמַסְכַּת חֲלִין (דף כ עמוד א). הָרִי שְׁדוּקָא בְּשָׁנֵי הַמִּינִים הָאֵלוּ אֵינִן מְצִיאֹת וְהַבְּחִנָּה בְּרוּרָה בְּאִיזוֹ מְשַׁפָּחָה הֵם נְכָלִלִים, מְשַׁפַּחַת הַחֲזִיוֹת אוֹ הַבְּהֵמוֹת.

ולפי זה התשובה פשוטה, רבי יהושע בן לוי, הסובר שחיה לא מתעברת מבהמה, לדעתו היעל מין בהמה, ולכן מתעברת מעז שגם היא מין בהמה. או להפך, שהעז הוא מין חיה ולכן היא ממשפחת היעל שגם הוא מין חיה.

ולמה באמת חז"ל לא בדקו לאיזה מין שיך העז או היעל, בבדיקה פשוטה ממי הם מתעברים? הלא לפי רבי יהושע בן לוי אין חיה מתעברת מבהמה, ואם תתעבר היעל או העז ממין בהמה, אות היא שהיא ממשפחת הבהמות, ואם תתעבר ממין חיה, אות היא שהיא ממשפחת החיות.

גם על השאלה הזו 'חגגו' הכופרים, באמרם שחז"ל הלכו 'כסמים בארבה' חלילה, ונשארו בספקות במקום שהיו יכולים לבדק בנקל.

והתשובה מבארת בדברי רבותינו, שחז"ל לא יכלו לעשות בדיקה שכזו, מכיון שאסור להרביע בידיים שני מינים משום ספק כלאי בהמה, ולכן נשארו רבותינו תאבי החכמה בספקם, אך ורק כדי לא לעבר על אסור כל שהוא (ספר שאלות ותשובות יהודה יעלה, לרבי יהודה אסאד, מגדולי חכמי הונגריה, נפטר בשנת ה"א תרכ"ו (1866)). חלק א - יורה דעה סימן צג).

ולסיום פרק זה נעיר הערה נוספת. הכופרים כהרגלם סלפו והשמיטו חלק ממירת רבי יהושע בן לוי, שכן זה לשון המימרא בגמרא:

אמר רבי יהושע בן לוי: לעולם אין מתעברת לא טמאה מן הטהור, ולא טהורה מן הטמא, ולא גסה מן הדקה, ולא דקה מן הגסה, ולא בהמה מן חיה, ולא חיה מן בהמה, חוץ מרבי אליעזר ומחלקתו שהיו אומרים חיה מתעברת מבהמה!

הרי שרבי יהושע בן לוי עצמו מודה שיש חולקים על דבריו. כך שאין שום שאלה על דברי חז"ל מהמציאות הנזכרת.

פָּרֵק יב

הַכְּתָל הַמַּעֲרָבִי

אחת ההוכחות הפשוטות והמיחדות שמה שאומרים חז"ל וכותבים בתורה שבעל פה, יש לו הסכמה משמים ותקף איתן, היא המציאות של 'הכתל המערבי'. קרוב לאלפים שנה שעם ישראל גלה מארצו מחרבן בית שני (בשנת ג' אלפים תתכ"ט), הָרְסוּ וְהַחְרִיבוּ אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְאֶת יְרוּשָׁלַיִם, אֶת הָאָרֶץ וְגַלְלוּתֶיהָ. אֲךָ בְּכַתֵּל אֶחָד לֹא נִגְעוּ, כְּתָל בּוֹדֵד הַנִּמְצָא בִירוּשָׁלַיִם - 'הַכְּתָל הַמַּעֲרָבִי'.

אין שום סבה הגיונית לקיומו של הכתל, במיוחד שהיתה תקופה ארכה ששלטון האסלאם שלט בירושלים, ורצו לאבד כל סממן יהודי שהיה עדות לקשר היהודי לארצו ולירושלים, ולמרות זאת כשאיש לא שמר על ירושלים והיו יכולים לעשות בה ככל העולה על רוחם, מעולם לא נהרס הכתל המערבי.

הסבה לכך היא רוחנית בלבד, וכפי שגלו לנו חז"ל את הסוד הנצחי של הכתל המערבי ואמרו במדרש (רבה פרשת נשא פרשה יא סימן ב, ובשיר השירים פרשה ב סימן ד) "הנה זה עומד אחר כתלנו" (שיר השירים ב, ט) זה הכתל המערבי של בית המקדש, שנשבע הקדוש ברוך הוא שאינו חרב לעולם לפי שהשכינה במערב.

הכתל הנצב בגאון, עומד לנגף ומכשול בעיני הכופרים, שלא יודעים להסביר למה נשמר וכיצד נשמר כתל זה במשך כל שנות גלותנו.

ספר הרב מרדכי נויגרשל שליט"א, שבאחד הסמינרים הגיעו שני בני זוג להרצאות. האשה התענינה יותר ביהדות ורצתה להתחזק, והבעל לא כל כך, נח הנה לו להשאר בכפירתו ובהבליו.

לאחר ששמעו הרצאה על 'נבואות שהתגשמו' - סדרת הוכחות על נבואות התנ"ך שהתגשמו, בין ההוכחות הזכרה גם הוכחה זו מהכתל המערבי.

האשה התחזקה מאד ונגשה אל הרב ואמרה לו: "בעקבות ההרצאה שלך, החלטתי לשמר שבת, ובעלי החליט לנסות לפוצץ את הכתל המערבי..."

חלק שני

היכוח

הוכחה

הוכחה שֶׁלפְּנֵיכֶם שְׁכַתְבַּת מִתּוֹךְ תְּשׁוּבוֹת שְׁעֵנָה הָרַב אֶפְרַיִם כְּחֵלּוֹן שְׁלִיט"א לְאוֹתָם 'יְהוּדִים מְשִׁיחִיִּים' הַמְּנַסִּים לְזַבֵּב אֶת הַנְּחָשִׁים וְלִהְעֵבְרִים עַל הַדָּת.

וּמִכֵּיּוֹן שֶׁכָּל הַדִּיאָלוֹג בֵּין הַכּוֹפֵר לְרַב, הוּא בֵּין קְבוּצַת כּוֹפְרִים שְׁקוֹרְאִים לְעֶצְמָם 'יְהוּדִים מְשִׁיחִיִּים' שְׁמֵאֲמִינִים בְּאוֹתוֹ הָאִישׁ (יֵשׁוּעַ), יֵשׁ לְהִבְיֵא כָּאֵן מָה שֶׁהַתְּבָאָר בְּסִפְרֵי הַחֲדָשׁ שֶׁל הָרַב אֶפְרַיִם כְּחֵלּוֹן שְׁלִיט"א עַל מִסְכַּת אָבוֹת (פֶּרֶק א מִשְׁנֵה ו): יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה אוֹמֵר: עֲשֵׂה לָךְ רַב וְקִנְיָה לָךְ חֵבֵר וְהוּי דָן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת: בְּדַרְכֵנוּ נִלְךָ לְתַן טַעַם לְשִׁבְחָ בְּמָה שְׁאָמַר זֶה הַתְּנָא מִמֵּרוֹת אֱלֹהִים וְשִׁיכּוֹתָם זֹו לְזֹו. עַל פִּי הַמְּבָאָר בְּסוּטָה (דף מו עמוד א) 'יֵשׁוּעַ' הָיָה תַלְמִידוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה וְהִלְכוּ לְהַתְּאָרְךָ כָּל הַתַּלְמִידִים עִם רַבָּם, וְשִׁבְחָ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה אֶת הָאֲכֻסְנִיָּא וְאָמַר: כְּמָה נֶאֱדָה אֲכֻסְנִיָּא זֹו. אָמַר לוֹ תַלְמִידוֹ יֵשׁוּעַ: רַבִּי, עֵינֶיךָ טְרוּטוֹת - שְׁהֵיָה סְבוּר שְׁמַדְבֵּר עַל בַּעֲלַת הָאֲכֻסְנִיָּא. אָמַר לוֹ: רִשְׁעֵי, בְּכֶךָ אַתָּה מִתְּעַסֵּק? הוֹצִיא אַרְבַּע מְאוֹת שׁוֹפְרוֹת וְנָדְהוּ. בְּכָל יוֹם הָיָה בָּא יֵשׁוּעַ לְבַקֵּשׁ שְׁיִקְבְּלוּ חֲזָרָה וְהָיָה דוֹחָהוּ. יוֹם אֶחָד הָיָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה קוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע וְהָיָה סְבוּר לְקַבְּלוֹ וְסָמַן לוֹ בְּיָדוֹ. סְבַר יֵשׁוּעַ שֶׁהוּא דוֹחָהוּ, הִלְךָ וְזָקַף לְבָנָה וְהִשְׁתַּחֲוָה לָהּ.

וּמַעֲתָה יְבֵאָר אֱלֹהֵי הָיָה יֵשׁוּעַ שָׁם עַל לֵב שְׁלֵשָׁה דְבָרִים אֱלֹהֵי שְׁאָמַר רַבּוֹ לֹא הָיָה נְכֻשָׁל, שְׁאֵלּוֹ הָיָה עוֹשֶׂה לוֹ אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה לְרַב, וְלַעֲשׂוֹת רַב הַכְּנֵנָה לְהַגְדִּיל וּלְפָאָר בְּאֶמְתָּת אֶת הָרַב וּמַעֲלוֹתָיו. וְכִמּוֹ שְׁאָמְרוּ רְבוּתֵינוּ בְּמוֹעֵד קָטָן (דף יז עמוד א) אִם רַבִּי דוֹמָה לְמִלְאָךְ ה' צְבָאוֹת - תְּבַקֵּשׁ תּוֹרָה מִפִּיהוּ, לֹא הָיָה עוֹלָה בְּדַעַתוֹ שֶׁרַבּוֹ מִסְתַּכֵּל בְּנִשְׁיָם, וּמַדְבֵּר עַל בַּעֲלַת הָאֲכֻסְנִיָּא. וְאֵלּוֹ הָיָה קוֹנֵה חֵבֵר אִף הוּא הָיָה מְצִילוֹ מִרְדַּת שַׁחַת וְלֹא הָיָה חוּטָא, וְכִמּוֹ שְׁכַתְבַּת רַבֵּנוּ יוֹנָה שֶׁהִטַּעַם לְיוֹנָה לָךְ חֵבֵר - שְׁחִבְרוּ מְצִילוֹ מִן הָעֵבְרוֹת. וְכִשְׁבָּא בְּאוֹתוֹ יוֹם לְרַבּוֹ וְסָמַן בְּיָדוֹ, אֱלֹהֵי הָיָה דָן אֶת רַבּוֹ לְכַף זְכוּת, שְׁהִסִּימֵן שְׁעוֹשֶׂה לוֹ רַבּוֹ בְּיָדוֹ אֵין הַכְּנֵנָה לְהַרְחִיקוֹ אֶלָּא שְׁיִמְתִּין שְׁיִסִּים קְרִיאַת שְׁמַע, לֹא הָיָה פּוֹרֵק עַל. וּמַשְׁעֵבֵר עַל שְׁלֵשָׁה דְבָרִים אֱלֹהֵי פֶקֶר וְיִצָּא לְתַרְבוּת רַעָה וְהִצְרוּ מֵאֲמִינֵיו לְיִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן הָיָה רַבּוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה מְזִכִּיר וּמְזַהֵר עַל אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים כָּל הַזְּמָן.

פָּרָק 1

- שְׁלִטוֹן רַבִּי?

נופר: הרב אפרים כחלון עשה שעור של שעה כתגובה לסרטונים שלנו לתורה שבעל פה, בשעור שלו הוא מנסה להוכיח שבנוסף לתורה שבכתב הענקה למשה גם תורה שבעל פה, ושאותה רק הרבנים יכולים להבין ולפרש, ולכן אנחנו תלויים בהם, מה שכמובן מקנה להם את הכח, השליטה והאחריות הרוחנית מאלקים עלינו.

הרב: כבר על תחלת הופוח "למדו לשונם דבר שקר" (ירמיה ט, ד), טענה זו שאמרתי שרק הרבנים יכולים להבין ולפרש היא שקר מגמתי, כדי להראות לצופה שיש לרבנים שליטה על חייו, ולעורר בלבו את ההתנגדות והשנאה לשלטון רבני שפזה.

מעולם לא נאמר שרק הרבנים יכולים להבין ולפרש את התורה שבעל פה, התורה שבעל פה העוברת ממסורת מדור לדור בידי חכמינו זכרונם לברכה ונכתבה ונחתמה בתלמוד לפני כ- 1500 שנה [רבינא ורב אשי חותמי התלמוד חיו בסביבות שנת ד' אלפים קכ"ז], מסורת זו העברה ממשה רבנו בנותן התורה אל יהושע ממשכו, ויהושע העבירה לזקנים, והזקנים העבירוה להלאה לנביאים, והנביאים העבירוה בדיוק נמרץ לאנשי כנסת הגדולה (אבות פרק א משנה א), עד חותמי התלמוד. לא רבנים ולא חכמים יכולים לשנות ולו משהו קטן ממסורת התורה שבעל פה.

גם הטענה - "שֶׁלְרַבָּנִים יֵשׁ שְׁלִיטָה וְאַחֲרִיּוֹת רוּחָנִית מְאַלְקִים עָלֵינוּ" היא עוד סלוף מבית היוצר שלהם, שהרי חז"ל עצמם במדרש (בראשית רבתי עמוד 179) כותבים במפרש: כֹּל יִשְׂרָאֵל עֲרֵבִים זֶה לָזֶה, לֹא הֲרַבָּנִים, אֲלָא כָּלָם. וזאת לומדים חז"ל מהפסוק "ואתה כי הזהרת רשע מדרךך לשוב ממנה ולא שב מדרךך [כמו שאנחנו עושים עכשו כנגד היהודים הכופרים] הוא בעונו ימות ואתה את נפשך הצלת" (יחזקאל לג, ט).

פָּרָק 2

כְּפִיָּה דְתִית רַבְנִית

כופר: "כְּשֵׁישׁ לִי בְעֵינָי אֲנִי הָאֲזַרְחָ בָּא לְשׁוֹפֵט, וְלֹא הוּא בָּא אֵלַי, כִּי יִפְלֵא מִמֶּךָ דְבַר וְקִמַּת וְעִלִית וּבִאת" (דברים יז, ח - ט), שְׁזָה הֵהֶפֶךְ מִמָּה שֶׁהַרְבָּנִים עוֹשִׂים, כְּשֵׁהֶם מִמְצִיאִים הַלְכוֹת וְכוּפִים עַל הָאֲזַרְחִים הַתְּמִימִים, הַשׁוֹפֵט עוֹזֵר לִי בְּסֶךְ הַכֹּל לִפְתּוֹר בְּעֵינֹת, הַשׁוֹפֵט לֹא נִכְנָס אֵלַי הַבֵּיתָה וְקוֹבֵעַ לִי מֵה לְלִבְשׁ, בְּאִיזָה גְדֹל צְרִיכָה לִהְיוֹת הַמְרַפֵּסֵת שְׁלִי, אוּ מָה עָלַי לְאָכֹל, אִם אֲנִי מַחְלִיט כֵּן לְקַרְעַ גֵּיר טוֹאֲלֵט בְּשִׁבְתָּ, מֵה שֶׁהֵלְכָה הַרְבֵּנִית אוֹסֶרֶת לַעֲשׂוֹת, זֶה לֹא עֲנִיבוּ שֶׁל הַשׁוֹפֵט אוּ הַשׁוֹטֵר, וְעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שְׁזָה לֹא עֲנִינָם שֶׁל רַבְּנִים".

הרב: בְּכֹל עוֹלָם חֻקֵּי יֵשׁ כְּפִיָּה עַל קִיּוּם הַחֻקִּים. לֵלֵא הַכְּפִיָּה לֹא יִתְקַיְמוּ הַחֻקִּים. מַעֲרַכַת הַמְשַׁפֵּט שׁוֹפֵטֵת וְהַמְשַׁטָּרָה מְבַצֵּעַת. וְזֶה הַצְּוִי שֶׁל הַתּוֹרָה "שִׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֵּן לָךְ בְּכֹל שְׁעָרֶיךָ" (דברים טז, יח), מַעֲרַכַת מְשַׁפֵּט, וּמַעֲרַכַת מְשַׁטָּרָה שְׁתֹּאכֶף אֶת הַמְשַׁפֵּט.

דֶּרֶךְ אֲגַב, מַעֲרַכַת הַמְשַׁפֵּט כֵּן נִכְנָסֵת אֵלֶיךָ לְבֵית וְכוּפָה עָלֶיךָ אֶת חֻקֶּיךָ, גַּם בְּבִנְיַת מְרַפֵּסֵת, מַעֲנִין שְׁאוֹתוֹ כּוֹפֵר לֹא שָׁמַע מָה עוֹשֶׂה מַעֲרַכַת הַחֻקָּה וְהַמְשַׁפֵּט בְּכֹל מְדִינָה מְתַקְנֵת וְגַם כָּאֵן בְּמְדִינַת יִשְׂרָאֵל לְמִי שֶׁמוֹצִיא מְרַפֵּסֵת לֹא חֻקִּית, אוּ מְגַדִּיל אוֹתָהּ עַל חֻשְׁבוֹן רְשׁוֹת הַרְבִּים. כֹּל מַעֲרַכַת חֻקָּה וּמְשַׁפֵּט כּוֹפֵה אֶת דְּעוֹתֶיהָ עַל אֲזַרְחִים תְּמִימִים וְלֹא תְּמִימִים.

וְלִכֵּן כְּשֶׁהַתּוֹרָה מְצַוָּה עַל חוֹבַת הַבְּצוּעַ שֶׁל חֻק מְסִיָּם, הַתּוֹרָה גַּם מְצַוָּה לְהַעֲמִיד מַעֲרַכַת שֶׁל שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים שְׁיִכְפוּ אֶת זֶה, כְּמוֹ בְּכֹל מְדִינָה מְתַקְנֵת. הַשְּׁטוֹת הַגְּדוֹלָה בִּיּוֹתֵר שֶׁל הַכּוֹפֵר שְׁאָמַר שֶׁ"הַרְבָּנִים מִמְצִיאִים הַלְכוֹת וְכוּפִים עַל הָאֲזַרְחִים הַתְּמִימִים" - הוּא שֶׁקֶר מַחְלֵט, אִין כִּיּוּם מַעֲרַכַת דְּתִית שְׁיִכּוֹלָה לְכַפּוֹת אֶת חֻקֵּי הַתּוֹרָה כְּמוֹ בְּזִמָּן הַסְּנֵהֲדָרִין. כִּכָּה שְׁדַבְּרִי הַכּוֹפֵר הֵם עוֹת הַמְצִיאוֹת וְשֶׁקֶר גְּרוּעַ.

גַּם הַבְּעֵיָה "הַנּוֹרָאָה" לְחַתֵּךְ גֵּיר טוֹאֲלֵט בְּשִׁבְתָּ - הַרְבָּנִים שֶׁל הַיּוֹם (שֶׁהֵם כֹּל כָּךְ שׁוֹנְאִים) מְצִאוּ הַתֵּר הַלְּכִתִּי לָזֶה, וּמִרְן הֵרַב עוֹבְדֵיָה יוֹסֵף יְצִ"ל בְּשׁוֹ"ת יְבִיעַ אֲמֵר (חֵלֵק ט אורח חיים סימן קח אות קפה) וּבְנֵו הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן רַבִּי יֶצְחָק יוֹסֵף שְׁיַחֲיָה בְּסִפְרוֹ יִלְקוּט יוֹסֵף (שֶׁבֶת כֵּרֶךְ הַהוֹסֵפוֹת לְסִימָן שֶׁמ סַעִיף א) הֵעֵלוּ לְהַתִּיר לְחַתֵּךְ גֵּיר טוֹאֲלֵט בְּשִׁבְתָּ לְנִקּוֹת אֶת גּוֹפּוֹ מִשׁוּם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת. וְדֶרֶךְ אֲגַב, יֵשׁ גַּם גֵּיר טוֹאֲלֵט חַתוּךְ בְּמַבְצָע....

הרי לנו שהרבנים לא רק שלא כופים את דעתם על הצבור אלא מקלים ככל האפשר.

דגמא לכך ראינו לאחר מלחמת יום הכפורים שפרצה ביום כפור תשל"ד (6 באוקטובר 1973), שהותירה כאלף עגונות שלא נודע היכן נעלמו בעליהן. הרב הראשי אז היה מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל, שמסר את נפשו וישב על כל אותם התיקים בבית הדין יומם ולילה בדמע, בעמל, ביזע ובטרחה, ולבסוף בחסדי ה' התיר את כלן. זכר לתשובות הללו נמצא בתשובות ביביע אמר (ח"ו חאה"ע סימן ג - ד). ועוד. הרי שלא רק שהרבנים מכבידים על החיים אלא אדרבה, מקלים על החיים.

פרק 3

הפניע והפנוע האמתי של ההלכה הרבנית

כופר: האינטרס שיש לחכמים להמציא עשרות אלפי הלכות? נגלה לכם! התורה שבעל פה מעודדת תמיכה כספית ברבנים ובתלמידי חכמים, ומבטיחה פנסיון מלא לתלמידי ישיבות, לרבות חשבון הוצאות, ונהנים גם מפטור ממלאכת כפיים וממסים. לפי התלמוד והמדרשים, לפני שרבי עקיבא החל ללמד תורה הוא היה עני מרוד. אך בערוב ימיו הוא לא נפטר מן העולם עד שהיו לו שלחנות של כסף ושל זהב ועד שעלה למטתו בסלמות של זהב. היתה אשתו יוצאת בנעלי זהב ובתכשיטי זהב יקרת. אידך הפך אדם כעקיבא, שהקדיש את חייו לתלמוד תורה, לעשיר כקרח? עשו בו לא ממוסעותיו הרבים לגיוס כספים ומהמתנות שקבל מן היהודים בתפוצות מתקף היותו תלמיד חכם.

גם ההבט הממשלתי-כלכלי רוחי לרבנים, שכן ב - 2019 הגיע תקציבו של המשרד לשרותי דת ל-1.1 מליארד שקלים, וזה האינטרס של הרבנים שוה לתמוך בתורה שבעל פה.

הרב: כמה צביעות ורשעות יש במשפטים האלה, הצגת הרבנים כשרלטנים ושתלטנים מזכירה תקופות אפלות של עמנו, הם החליפו את הסיסמא האנטישמית של הניריך טרייצ'קה (הסטרויון מדינאי גרמני שערך מסע תעמולה אנטישמי נגד יהודי גרמניה משנות ה 70 של המאה ה 19) שקבע ואמר "היהודים הם אסוננו" והיהודים הכופרים אומרים "הרבנים הם אסוננו", ובאמת אני מסכים אתם, הרבנים הם אכן אסונם הפרטי. שכן הם אלה שגלחמים אתם ומראים את כסילותם ובורותם לעיני כל.

וכעת נוכיח את בורותם.

חז"ל הזהירו דוקא ההפך, שאסור לאדם להשתמש בתורתו כדי לקחת כסף מאנשים, והפליגו ואמרו במשנה (אבות פרק ד משנה ה): רבי צדוק אומר, אל תעשה עטרה להתגדל בהם ולא קרדם לחפר בהם. וכך היה הלל אומר, ודישתמש בתגא חלף - הא למדת כל הנהנה מדברי תורה נוטל חייו מן העולם.

וכתב הרמב"ם (בפירוש המשנה מסכת סנהדרין פרק י), וכבר בארנו שלא יעשה תכלית הלמוד לא שיכבדוהו בני אדם ולא רכישת מוון, ואל יעשה תורת ה' פרנסה, ואל

היא אצלו תכלית הלמוד אלא ידיעתו בלבד, וכן אין תכלית האמת אלא לדעת שהוא אמת, והמצות אמת ולכן תכליתם קיומם.

ועוד פסק הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה י), כל המשים על לבו שיעסק בתורה ולא יעשה מלאכה ויתפרנס מן הצדקה, הרי זה חלל את השם ובזה את התורה וכבה מאור הדת וגרם רעה לעצמו ונטל חיייו מן העולם הבא, לפי שאסור להנות מדברי תורה בעולם הזה. אמרו חכמים כל הנהנה מדברי תורה נטל חיייו מן העולם, ועוד צוו ואמרו אל תעשם עטרה להתגדל בהן ולא קרדם לחפר בהן, ועוד צוו ואמרו אהב את המלאכה ושנא את הרבנות, וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון, וסוף אדם זה שיהא מלסטם את הבריות.

הרי לנו כמה החמירו דוקא חכמי ישראל, רבני התורה שבעל פה, לשלל את טענתם האנטישמית של אותם הכופרים. זו הסבה שרבים מגדולי ישראל היו גם מתפרנסים למלאכתם, והרמב"ם בעצמו היה רופא.

ומה קרה בדורות האחרונים, שיש תלמידי חכמים שרק לומדים?

על שאלה זו ענה רבי יוסף קארו (לפני כ - 500 שנה) בבאורו על הרמב"ם שם, שלאחר שהתמעטו הדורות הסכימו כל חכמי הדורות שיוכלו הלומדים לקחת פרנסתם מהצבור, שאלו לא היתה פרנסת הלומדים והמלמדים מצויה, לא היו יכולים לטרוח בתורה כראוי והיתה התורה משתכחת חס ושלום, ובהיותה מצויה יוכלו לעסק ויגדילו תורה ויאדירו.

הרי לנו שדוקא גדולי חכמי התורה שבעל פה העירו שהמצב הזה, הוא מחמת ירידת הדורות שלא יוכלו החכמים גם לעבד וגם ללמד, ולכן הוטל על הצבור לפרנסם.

וכך נשאל מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל (שו"ת יביע אומר חלק ז - יורה דעה סימן יז) מתלמיד חכם אשר יראת ה' היא אוצרו, איזה דרך ישכח אור מבחינת ההלכה, האם טוב יותר להתפרנס מיגיע כפיו, ויקבע עתים לתורה בשעות הפנאי, או עדיף יותר ללמד כל היום בכולל לאברכים ויתפרנס ממשכורת אשר יקבל מהנהלת הכולל כיתר האברכים? והאריך כדרכו בקדש, ופסק שעדיף לבחור ההצעה ללמד תורה כל היום. ולקבל משכורתו לצורך פרנסתו ממחזיק פרטי, או מהנהלת הכולל, יותר מאשר לעסק במלאכה או בסחורה כמה שעות ביום לצורך פרנסתו, וילמד רק בשעות הפנאי, ואף אם המשכורת מהכולל זעומה ומספיקה לו בדחק, כבר הבטיחו חז"ל (אבות פרק ד משנה ט) שכל המקיים את התורה מעני סופו לקימה מעשר, וכן נאמר, "והיה ראשיתך

מצָעַר וְאַחֲרֵיתָךְ יִשְׁגָּה מְאֹד" (איוב ח, ז). "וְהַבּוֹטֵחַ בְּה' חֶסֶד יִסּוּבְכֶנּוּ" (תהילים לב, י).

וּבְאֵמַת מִי שֶׁמְכִיר אֶת מְסִירוֹת בְּפֶשֶׁם שֶׁל בְּנֵי הַתּוֹרָה שְׁלוֹמְדִים יוֹמֵם וְלַיְלָה תּוֹרָה, וּמְקַבְּלִים תְּקֻצוֹב אֶפְסִי מֵהַמְדִינָה, לְדַגְמָא:

אֲבָרְךָ הַמִּתְחַיֵּב עַל 45 שָׁעוֹת שְׁבוּעִיּוֹת [כִּי - 9 שָׁעוֹת לַמּוֹד כָּל יוֹם], זְכָאֵי מֵהַמְדִינָה בְּכֹון לְהַיּוֹם (שְׁנַת 2021 לְמַנְיָנָם) לְ 800 שָׁקֶל בְּחֻדְשׁ. אֵין הַתְּחַשְׁבוֹת שֶׁל הַמְשָׁרְד לְעֵינַי דָּת בְּגִדְל הַמְשֻׁפָּחָה.

בַּל נִטְעָה שֶׁהַרְמַב"ם הָיָה נֹגֵד לַמּוֹד תּוֹרָה מִבְּקָר וְעַד עָרַב חֲלִילָה, שֶׁכֵּן גַּם הַרְמַב"ם בְּעֶצְמוֹ (הַלְכוֹת שְׁמִיטָה וְיוֹבֵל פָּרָק יג הַלְכוּת יב - יג) כּוֹתֵב עַל שֶׁבֶט לְוֵי וְהַדּוּמִים לוֹ שֶׁכָּל כָּלָם קָדֵשׁ לְהִשָּׁם שֶׁיִּקְבְּלוּ אֶת הַחֶלֶק הַמְּגִיעַ לָהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְלָמָּה לֹא זָכָה לְוֵי בְּנֵחֶלֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְבִזְזָתָהּ עִם אֲחֵיו? מִפְּנֵי שֶׁהִבְדִּיל לְעַבֵּד אֶת ה' לְשָׁרְתוֹ וְלַהוֹרוֹת דְּרָכָיו הַיִּשְׁרִים וּמִשְׁפָּטָיו הַצְּדִיקִים לְרַבִּים, שֶׁנֶּאֱמַר "וַיִּרְוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרַתְךָ לְיִשְׂרָאֵל" (דְּבָרִים לג, י), לְפִיכֵךְ הִבְדִּילוּ מִדְּרָכֵי הָעוֹלָם, לֹא עוֹרְכִין מִלְחָמָה כְּשֶׁאֵר יִשְׂרָאֵל וְלֹא נוֹחֲלִין וְלֹא זוֹכִין לְעֶצְמָן בְּכַח גּוֹפֵן, אֲלֵא הֵם חֵיל הַשָּׁם שֶׁנֶּאֱמַר "בְּרַךְ ה' חֵילוֹ" (דְּבָרִים לג, יא), וְהוּא בְּרוּךְ הוּא זוֹכֵה לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר "אֲנִי חֲלַקְךָ וּנְחַלְתָּךְ" (בַּמְדַּבֵּר יח, כ). וְלֹא שֶׁבֶט לְוֵי בְּלִבְד, אֲלֵא כָּל אִישׁ וְאִישׁ מְכַל בְּאֵי הָעוֹלָם אֲשֶׁר נִדְּבָה רוּחוֹ אוֹתוֹ וְהִבִּינוּ מִדְּעוֹ לְהִבְדִּיל לְעַמֵּד לְפָנָי ה' לְשָׁרְתוֹ וּלְעַבְדוֹ לְדַעָה אֶת ה' וְהִלְךְ יֵשֶׁר כְּמוֹ שֶׁעָשְׂהוּ הָאֱלֹקִים, וּפְרָק מֵעַל צְוָאָרוֹ עַל הַחֲשׁוֹנוֹת הַרְבִּים אֲשֶׁר בְּקִשׁוֹ בְּנֵי הָאָדָם, הֵרִי זֶה נִתְקַדֵּשׁ קָדֵשׁ קָדֵשִׁים וְיִהְיֶה ה' חֲלָקוֹ וּנְחַלְתּוֹ לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים וַיִּזְכֶּה לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה דְּבַר הַמְּסַפֵּיק לוֹ כְּמוֹ שֶׁזָּכָה לְכַהֲנִים לְלוֹיִם, הֵרִי דוֹד עָלָיו הַשְּׁלוֹם אוֹמֵר: "ה' מִנַּת חֲלָקֶי וְכוֹסֵי אֶתָּה תוֹמִיךְ גּוֹרְלִי" (תהילים טז, ה).

וְכֵךְ כְּשֶׁבּוֹרוֹת נִפְגָּשֶׁת עִם גְּבוֹזוֹת וְרִשְׁעוֹת הַיָּא יוֹצֵרֶת יָצוֹר כְּלָאִים שֶׁל אוֹתָם כּוֹפְרִים שׁוֹנְאֵי תּוֹרָה.

וְדוֹקָא הַדְּגָמָא מְרַבֵּי עֲקִיבָא שֶׁהֵם הִבִּיאוּ הַיָּא סְלוּף וְשָׁקֵר גְּמוֹר. שֶׁכֵּן הַגְּמָרָא עֲצָמָה (נְדָרִים דף נ עמוד א) שֶׁהִיָּתָה סְמוּכָה לְדוֹרוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא, מְסַפֵּרֶת לָנוּ בְּדִיּוּק מֵהִיכָן הַתְּעִשֵׁר רַבִּי עֲקִיבָא:

מִשְׁשָׁה דְּבָרִים הַתְּעִשֵׁר רַבִּי עֲקִיבָא: מִן כְּלָבָא שְׁבוּעַ חֲמִיו שֶׁהָיָה אֶחָד מֵעֲשִׂירֵי יְרוּשָׁלַיִם (עֵיין בְּגִיטִין דף נו עמוד א).

וּמִן אֵילָא דְּסַפִּינְתָא - בְּכָל סַפִּינָה הָיוּ עוֹשִׂין דְּמוֹת אֵיל מֵעַץ לְנַחַשׁ וְלִסְיָמֵן שֶׁתָּהָא הַסַּפִּינָה קָלָה בְּהַלִּיכָתָהּ כְּאֵיל וְהָיוּ מְמַלְאִין אוֹתוֹ דִּינְרֵי זָהָב (פִּירוּשׁ רַבְנוּ נִיסִים).

ומן גוזא - שנתן רבי עקיבא ארבעה זוזים לספנים ובקש שמה שימצאו יביאו לו מהים, הלכו ולא מצאו אלא ארגז סגור שמשכו אותו ממעמקי הים, הביאו אותו לרבי עקיבא, ונמצא שהיה מלא דיגרי זהב.

ומן מטרוניתא - פעם אחת הצרכו רבי עקיבא ותלמידיו מעות, והלכו אצל אשה חשובה ועשירה. אמרה לו לרבי עקיבא: הריני מלזה אותך, ותהיה אתה לזה והקב"ה יום ערבים בדבר. קבע לה זמן לפרעון, וכשהגיע זמנה הלכה אותה מטרוניתא על שפת הים, אמרה: רבוננו של עולם, גלוי וידוע לפניך שרבי עקיבא חולה ולא היה בידו לפרע חובו, ראה שאתה ערב בדבר. מיד נשתטית בתו של קיסר ונטלה ארגז מלא אבנים טובות ודיגרי זהב וזרקה לתוך הים, והים הביאו למקום שהיתה אותה מטרוניתא יושבת על שפת הים. מיד נטלה אותו ארגז והלכה לה. לימים נתרפא רבי עקיבא ובא לו אצל ההיא מטרוניתא ומעותיו בידו לפרעון חובו, אמרה לו: חזרתי אצל הערב והוא פרע כל החוב. והא לך מה שנתן לי יותר, ומאותו ממון שהחזירה לו נתעשר רבי עקיבא (פירוש רבנו ניסים).

ומן אשתו של טורנוסרופוס - שהיתה אשה עשירה שהתגירה והתחנה עם רבי עקיבא.

ומן קטיעא בר שלום - שהיה גוי חשוב ועשיר והמלכות הרגה אותו, וקדם הריגתו צוה לתת במתנה את חצי מנכסיו לרבי עקיבא (עבודה זרה דף י עמוד ב).

הרי לנו ששה דברים שהתעשר מהם רבי עקיבא, ואפלו לא אחד מהם הוא ממסע גיוס כספים כל שהוא.

ובקשר לתקציב דת, בואו נלמד את המספרים:

תקציב המדינה לדגמא לשנת 2019 עמד על 479.6 מליארד ש, באותה העת קבל המשדך לשרותי דת 691 מליון ש, פחות מתקציב הכנסת שקבל 795.2 מליון שקל, ופחות מתקציב הבחירות וממון מפלגות שקבל 705.9 מליון שקל (הנתונים מאתר חדשות הכנסת 15 במרס 2018).

לפי דו"ח פני החברה של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה כ - 25% מכלל האכלוסיה הגדירו את עצמם מסרתיים, וכ - 16% - דתי מאד ודתי, ו-14% - חרדי. (מתוך אתר למ"ס).

55% מתושבי מדינת ישראל מצהירים שהם שיכים לענייני דת, מי יותר ומי פחות. גם ה 45% הנוותרים, רבם משתמשים בשרותי דת, כתפלה בבתי כנסת בשמחות ובחגים, עריכת חפות, בריתות מילה ועוד. וכל זה מתקציב אפסי שכזה.

בְּחֶלֶק מֵעָרֵי יִשְׂרָאֵל אֵין רַב שְׂיִנְהֵל אֶת הָעִיר עַל שְׁלַל בְּעִיּוֹתֶיהָ הַהִלְכָתִיּוֹת רַק מִכֵּיּוֹן שְׂאִין 'תִּקְוֹ' - לְתִשְׁלוּם הַמְשַׁכָּרֶת שֶׁל הָרַב שְׁמִשְׁתַּעֲבֵד לְעִיר 24 שָׁעוֹת בַּיּוֹמָה.

הָרִי לָנוּ שְׁהַמְנִיעַ הָאֲמִתִּי לְהִיּוֹת אֲבָרָךְ מְשׁוּמְרֵי מְשַׁמְרֵת הַקֶּדֶשׁ, אֵינוֹ שְׁקוּל כְּלָכְלִי רוּחִי. וְגַם לְרַבָּנִים הָרֵאשִׁיִּים מְשַׁכָּרְתָם מִתְגַּמְדָת לְעַמֵּת הָעֲבוּדָה הַקְּשָׁה בְּחַיֵּי הַיּוֹם יוֹם, הַמוֹטָלֶת עַל כְּתִפֵּיהֶם, הַחֵל בְּמַעֲרַכַת הַכְּשֻׁרוֹת, הַמְקַוְאוֹת וְהַעֲרוּבִין, וְכֵן בְּסִדּוּרֵי חֶפְזָה וְקִדּוּשִׁין, קְרוּב רְחוּקִים, כָּל עֲנִינֵי הַקְּבוּרָה הַיְּהוּדִית וְעוֹד. אֶךְ עֲנִי הַכּוֹפְרִים צָרָה 'בְּכַבְשַׁת הָרֶשׁ', וְהֵם מְנַסִּים לְלַבּוֹת אֶת הַשִּׁיחַ הַגְּזֻעֵנִי הַיִּשְׂרָאֵלִי בְּהַבְלִיָּהֶם.

פָּרָק 4

לָמָּה צָרִיךְ רַב?

נוֹפֵר: לָמָּה בְּכָל־צָרִיכִים רַבָּנִים שְׂיִסְבִּירוּ לָנוּ מַה לַעֲשׂוֹת? מֵעַנִּין שְׁלֹאֲדָם וְחֹהָה הַרְבֵּה יוֹתֵר לִפְנֵי שְׁהֵי־תָה תוֹרָה, אֱלֻקִּים צָוָה פָּרוּ וּרְבוּ, וְכִי לֹאֲדָם הֵיָה רַב שְׁצָוָה עָלָיו כָּל מִינֵי מַצּוֹת מַה לַעֲשׂוֹת עִם אִשְׁתּוֹ? וְאֵיךְ? לִפְרָטִי פְּרָטִים בְּצוּרָה סְפָצִיפִית וּמְדִיקָת, אַחֲרֵת אֵיךְ הָאָדָם הֵיָה יוֹדֵעַ מַה זֶה פָּרוּ וּרְבוּ? אֵיךְ אָדָם וְחֹהָה יִדְעוּ כִּיצַד לִהְיוֹת בְּיַחַד, אִם אֵין רַב בְּסִבִּיבָה שְׂיִסְבִּיר לָהֶם?

הָרַב: הַלִּיצְנוֹת שְׁלָהֶם דוּחָה, אֲבָל אֲנַחְנוּ מְחִיבִים לְהַשִּׁיב עַל כְּסִילוֹתָם וּבּוֹרוֹתָם. הַצּוּוִי שֶׁל עֲשֵׂה לְךָ רַב (אֲבוֹת פֶּרַק א מִשְׁנָה ו), הוּא צוּוִי אֲנוּשִׁי רוּחָנִי וְגִשְׁמִי. וְנִסְבִּיר: הָרִי אֵין אָדָם שְׁאֵין לוֹ סְפָקוֹת הֵן בְּמִישׁוֹר הָאִישִׁי וְקַל וְחֹמֵר בְּמִישׁוֹר הַתּוֹרָנִי הַלְכָתִי. וּבְשִׁבִיל זֶה, צָרִיךְ שְׁיֵהֵיָה לֹאֲדָם רַב שְׂיִלְמַד אוֹתוֹ, שְׂיִפְתֹּר לוֹ אֶת בְּעִיּוֹתָיו לְאוֹר הַתּוֹרָה וְהַהֲלָכָה.

וְהַדְּגָמָה הַשְּׁטוּתִית מֵאָדָם הָרֵאשׁוֹן, הִיא טְפֹשִׁית לְגַמְרִי! שְׁכֵן אָדָם הָרֵאשׁוֹן יִצִּיר כְּפִיו שֶׁל הַקַּב"ה לֹא הֵיָה צָרִיךְ רַב, הוּא הֵיָה בְּחִיר הַנְּבִיאִים וְחֻכְמָם יוֹתֵר מִכָּל הַבְּרוּאִים, וְאִפְלוּ מִמְּלֹאכֵי הַשָּׁרֵת שְׁהֵיוּ מְשֻׁרְתָיו (סְנֵה־רִינִין דָּף נט עֲמוּד ב). מַה גַּם שְׁהַקַּב"ה טְבַע אֶת הָעַנְיָן הַזֶּה שֶׁל קִיּוּם פְּרִיָה וּרְבִיָה בְּטַבַּע, וְאִפְלוּ אֲצֵל חִיּוֹת קִימַת הַתְּכוּנָה הַזֹּו.

פרק 5

האם הרבנים חיבים להיות כהנים?

כופר: התורה אומרת "ובאת אֵל הכהנים" (דברים יז, ט), שהכהנים הם צריכים להיות המלמדים. רב הוא ממש לא כהן או לוי, רק לבני שבט לוי יש את הסמכות הזו ואי אפשר להעביר אותה לרבנים, שהרי הרבנים הם לא בני שבט לוי, בקצור הפסוק מדבר על כך שמי שקבל סמכות לשפט, עליו להיות הגון וישר ולא לנצל את כחו לענות משפט. הפסוק ממש לא מדבר על רבנים שאמורים להמציא הלכות ולכפות אותן באיזו שהיא תורה שבעל פה. למען האמת עצם הדרישה לשפט בצדק מניחה כי יש שקול דעת לשופט, זאת לעמת החלטה שכבר קבועה מראש, שלכאורה העניקה לו בסתר עליה הוא נשען, אתם הרבנים לא כהנים ולא לויים. וגם לא שוטר ובטח לא שופט, ובכל מקרה אין שום קשר בפסוק לתורה שבעל פה.

הרב: לא צריך להוכיח את בורותם המקראית, הם עושים את זה יפה בעצמם. שהרי הכתוב אומר "ובאת אֵל הכהנים הלויים ואל השפט אשר יהיה בימים ההם ודרשת והגידו לך את דבר המשפט" (דברים יז, ט).

כעת נוכיח מהכתובים עצמם - התורה שבכתב, שלא רק שבט לוי והכהנים היו המורים הוראות, אלא כל איש שהחליט לעזב על החשבונות הרבים ולעסק בתורה בלבד נהפך הוא לאותה הדרגה של שבט לוי, וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות שמיטה ויובל פרק יג הלכה יג). והחשוב הפשוט כדלהלן:

בפרשת יתרו מובא שמשה רבנו שומע בקול עצת יתרו, ובמקום לענות לכל העם על שאלותיהם הוא ממנה:

שְׂרֵי עֲשָׂרוֹת - שֵׁר אֶחָד עַל כָּל עֶשְׂרֵה.

שְׂרֵי חֲמִשִּׁים - שֵׁר אֶחָד עַל כָּל חֲמִשִּׁים אָנָּשִׁים.

שְׂרֵי מֵאוֹת - שֵׁר אֶחָד עַל כָּל מֵאָה אָנָּשִׁים.

וְשְׂרֵי אֲלָפִים - שֵׁר אֶחָד עַל כָּל אֲלָף אִישׁ (שמות יח, כה).

כל השרים הללו היו שופטים ומורי הוראות, שכן התמנו כדי להקל על תפקידו של משה שהיה שופט ודן בין איש ובין רעהו (שמות יח, טז). בחשוב פשוט נגלה שאותם

השרים היו הרבה יותר מקל שבט לוי, שהרי שבט לוי כשנמנו היו 22,300 נפשות כמבאר בפסוקים (במדבר ג, ט) - [והינו שבפסוק עצמו מבאר שהיו בסך הכל 22,000 ואולם החשבון של כל שבט לוי בפרטותו שהזכר בפסוקים לפני כן עולה לסך 22,300 והתורה לא מנתה את אותם ה - 300 הנותרים, שמנין התורה היה לפדות את בכורי ישראל בלויים, ואותם שלש מאות לויים היו עצמם בכורים, ולא פטרו את בכורי ישראל]. וכלל ישראל כשנמנו היו 603,550 נפשות כמבאר בפסוקים (במדבר ב, לב). הרי ששבט לוי היו פחות מ 4% מכלל ישראל. וכנגדם שרי עשרות ושרי חמשים ושרי מאות ושרי אלפים היו הרבה יותר, שהרי רק שרי עשרות היו כ - 10% מכלל ישראל. ואם כן כיצד יכלו שבט לוי להיות מורי ההוראה היחידים?

הרי לנו הוכחה פשוטה מתוך פסוקי התורה שהיו עוד מורי הוראה מכלל ישראל שאינם משבט לוי.

גם אם נסקור את ההסטוריה נראה שהיו שופטים ומורי הוראה רבים המזכרים בתנ"ך שלא היו לויים. כמו שמשון שהיה משבט דן (שופטים יג, ב), והוא שפט את ישראל (שופטים טז, לא), ואבשלום בן דוד המלך רצה להיות שופט (שמואל ב טו, ד) למרות שהיה משבט יהודה, ועוד. הרי לנו שלא רק שלא צריך להיות לוי או כהן לשפט את ישראל, אלא מפרש בפסוקים ממש ההפך מכוננתם, ושוב צפה ועולה לנו בורותם המפלאה בכל הנוגע לתורת ישראל שבכתב ושבעל פה.

גם מהמשך דברי הכופר שאומר שהפסוק מדבר בסך הכל על לשפט בצדק, רואים שהוא התבלבל בפסוקים, כי הצווי לשפט בצדק נאמר בכלל במקום אחר בפרשת קדושים "בצדק תשפט עמיתך" (ויקרא יט, טו).

גם ההמצאה שהמציא שעצם הדרישה לשפט בצדק מניחה כי יש שקול דעת לשופט זאת לעמת החלטה שהחליטו מראש בסתר וכיו מראה עד כמה הוא לא מבין ויודע מהי התורה שבעל פה. התורה שבעל פה מרכבת מכללים והלכות ופסוקים רבים, ועל מורה ההוראה ללמד את הכללים היטב כדי לעשות צדק, שכן צדק שלא על פי התורה הוא לא צדק, אלא מסכמה חברתית שהחליטה שזה נקרא צדק. הדגמא לכך מגרמניה הנאצית שהחליטה בשנת 1933 שצדק - זה להרג יהודים, ואת כל מי שמאים על תורת הגזע.

דבר נוסף ונפלא לומדים חז"ל במסכת שבועות (דף ל עמוד א) מהפסוק "בצדק תשפט עמיתך" - הוי דן את חברך לכף זכות. זו הכוונה להיות צדיק גם בדבר שעל פי הדין מגיע לך.

פָּרֶק 6

"כָּל אֲשֶׁר יוֹרוּךְ" - הַהוֹכָחָה לַתּוֹרָה שֶׁבַעֵל פֶּה

כּוֹפֵר: הַרְבֵּנִים מְצַטְטִים אֶת הַ"כָּל אֲשֶׁר יוֹרוּךְ" הַמְפָּרֵס וְטוֹעֲנִים שֶׁהַפְּסוּק מְהוּה הוֹכֵחָה מוֹחֲצָת לְקִיּוּמָהּ שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁבַעֵל פֶּה. הַטְּעוֹן שֶׁלָּהֶם בְּעֶצֶם הוֹלֵךְ כִּכָּה: אִם תּוֹרָה שֶׁבַעֵל פֶּה קִיָּמָה, אִזּוֹ בְּהִכְרַח אֹמֵר שֶׁלְּשׁוֹפְטִים יֵשׁ סְמִכוֹת לְשִׁפְט. יֵשׁ פֹּה כִּשְׁל לּוּגֵי מִסּוּג 'אֲשׁוּר הַסּוּגֵר', זֹאת אֹמֶרֶת שֶׁנִּכּוֹנוֹת הַטְּעֵנָה הַפּוֹתַחַת: קִיּוּמָן שֶׁל הוֹרָאוֹת נִסְתָּרוֹת בְּעַל פֶּה, מִשְׁתַּמֶּעֶת מִהִנְכוּנוֹת שֶׁל הַסּוּגֵר: לְשׁוֹפְטִים יֵשׁ סְמִכוֹת לְשִׁפְט. בְּמַלִּים אַחֲרוֹת הַרְבֵּנִים מְנִיחִים שֶׁאִם לְשׁוֹפְטֵי נִתְּנָה סְמִכוֹת לְשִׁפְט בְּהִכְרַח נִתְּנוּ לוֹ הוֹרָאוֹת בְּעַל פֶּה, אֲשֶׁר עָלִיהֶן הוּא מִסְתַּמֵּךְ, וְכִפִּי שֶׁתִּכְּף נִרְאֶה זֹהוּי הַנְּחָה לִּלְא שׁוּם הַצְּדָקָה לֹא לּוּגִית וְלֹא טְקִסְטוּאָלִית.

הַרְבֵּ: מִהִלְהִיטוֹת לְסִתֵּר כָּל דְּבַר שֶׁשִּׁיךְ לַתּוֹרָה שֶׁבַעֵל פֶּה, הֵם מְאֲבִדִים אֶת הַדְּעַת וְאֶפְלוּ אֶת הַבְּנֵת הַנִּשְׁמָע. מֵעוֹלָם לֹא נֶאֱמַר שֶׁאִם יֵשׁ תּוֹרָה שֶׁבַעֵל פֶּה בְּהִכְרַח שֶׁלְּשׁוֹפְטִים יֵשׁ סְמִכוֹת לְשִׁפְט, אֲלֵא מִזֶּה שֶׁהַתּוֹרָה מְצוּה לְשִׁמְעַ לְקוֹל הַשׁוֹפֵט לְמָה שֶׁהוּא מוֹרָה בְּהִכְרַח שִׁישׁ עוֹד חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים שֶׁלֹּא כְּתוּבִים בַּתּוֹרָה שֶׁבַכְתָּב. שֶׁכֵּן אִם הַכָּל כְּתוּב בַּתּוֹרָה אֶפְשֶׁר לְפַתַח אֶת הַחֻמֶּשׁ וְלִקְרֹא. הָרִי לְנוֹ שֶׁהַצּוּי עֲצָמוּ מְעִיד שֶׁהַחֻבָּה לְשִׁמְעַ אֶל הַשׁוֹפֵט הִיא "לְכָל אֲשֶׁר יוֹרוּךְ" - לְהוֹרָאוֹת שֶׁלָּהֶם, וְלֹא לְמָה שֶׁכְּתוּב.

כּוֹפֵר: "רֵאשִׁית הַרְבֵּנִים מְבַצְעִים שְׁנֵי כְּשָׁלִים לּוּגִיִּים, שֶׁל 'עֲרַפּוּל' וְשֶׁל 'עֶסְקַת חַבִּילָה', שֶׁהָרִי בְּשׁוּם מְקוֹם בְּפִסּוּק לֹא מְדַבֵּר עַל רְבָנִים וְגַם לֹא עַל תַּלְמִידֵי חֻכְמִים, הַטְּקִסְט בְּכָלל מְתִיחַס לְסְמִכוֹת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּים, אֲבָל הַרְבֵּנִים דוֹחֲפִים סְמִכוֹת רְבִנִית לְטְקִסְט בְּכַח, בְּתִקְוָה שֶׁאֵף אֶחָד לֹא יֵשִׁים לָב. עַכְשָׁו שִׁימוּ לָב לְהַקְשֵׁר שֶׁל הַפְּסוּק מִתּוֹךְ סוּף הַפָּרֶק הַקּוֹדֵם: "שִׁפְטִים וְשׁוֹטְרִים תִּתֵּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר הִ' אֶלְקֶיךָ נָתַן לָךְ לְשִׁבְטֶיךָ וְשִׁפְטוֹ אֶת הָעָם מִשִּׁפְט צְדָק" - לְמָה שׁוֹפְטִים כֹּהֲנִים וְלוֹיִם כֵּן, וְרְבָנִים וְתַלְמִידֵי יִשְׁיבָה לֹא? בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה אֶלְקִים יִצֵּר רְשׁוֹת מְחוֹקְקַת כְּדִי לְהַמְצִיא מְגִנּוּנֵי הַגֵּזֶה, סִדֵּר וּמִשְׁפָּט, עֲבוּר עִם שְׁזָה עֵתָה נּוֹצֵר, וְלָכֵן הַפְּרָשָׁה מְדַגִּישָׁה שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים וְאֵת הַחֻבָּה שֶׁלָּהֶם לְשִׁמְרַת עַל צְדָק, וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּים עַל פִּי הַתְּנָךְ הִיוּ הַשׁוֹפְטִים וְהַשׁוֹטְרִים".

כופר נוסף: "גם בימינו אם מישהו גנב לך את האוטו אתה לא פונה לרבנים, אין להם שום סמכות שפוטית, אתה פונה למשטרה ולבית המשפט. וזה שיש לשופטים בבתי משפט סמכות לפסק, לדגמא לחייב אותי להחזיר כסף שגנבתי, לא קשור לכך שאלקים לכאורה העניק לאותו שופט הלכה שהיא תורה שבעל פה שעל פיה הוא שופט. יש פה קפיצה לוגית שאין בה שום בסיס, אחרת על הרבנים לטען שגם לשופטים שיושבים בבג"ץ נתנה התורה שבעל פה מעצם תקף סמכותם, אם כך כל מה שאפשר לטען על בסיס הפסוק הזה, זה שיש סמכות שפוטית לשפט, למי שיושב ברשות המחוקקת. ועל בסיס מה הוא שופט, בדיוק כמו כל שופט בהסטוריה בכל מקום בעולם, על בסיס החכמה שלו, הידע שלו ונסיון החיים שלו".

הרב: שמענו עכשו שעור בבורות תנ"כית נדירה, ונסביר: התורה פותחת ואומרת בספר דברים (פרק יז פסוק ח - יג) "כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריה וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך בו, וצאת אל הכהנים הלויים ואל השפט אשר יהיה בימים ההם ודרשת והגידו לך את דבר המשפט. ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך... לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל. והאיש אשר יעשה בזדון לבלתי שמע אל הכהן העמד לשרת את ה' אלקיך או אל השפט ומת האיש ההוא ובערת הרע מישראל וכל העם ישמעו ויראו ולא יזידון עוד" - על פי ההשערה הטפשית של הכופר שכל הצווי ללכת אל השופט זהו רק משום שעם ישראל היו בתחלת דרכם והיו צריכים הכונה ומחוקק וסדר של שופטים ושוטרים, נשאל שאלה פשוטה, האם אדם שלא שומע לשופט דינו מות? הלא הוא בסך הכל לא קבל את דינו של השופט, והתורה ששומרת על חיי אדם וכצווי האלקי "וחי בהם" (ויקרא יח, ה), פתאום פוסקת את דינו על זה שלא הקשיב לדעה של אדם שבמקרה התמנה לשופט???

אלא, שכאן גלתה התורה את המסרת של התורה שבעל פה לחז"ל וכחה - לדיני ישראל, ומסרת זו שעברה איש מפי איש עד משה רבנו, כשאדם לא מוכן לקבלה וחולק על השופטים או הכהנים והלויים שומרי משמרת הקדש - הרי הוא חולק על עצם קיום התורה, שהתורה שבעל פה היא ההסבר לתורה שבכתב, ולכן עגשו מות.

הרי לנו הוכחה פשוטה ומפרכת בפסוקים - לקיום הצווי לשמע בקול החכמים, שהתעלמו ממנה הכופרים בכונה, כדי לסמא את עיני התמימים.

מהפסוק הזה הכותב עגש מות למי שלא ירצה לשמע אל השופט או אל הכהן - יש לנו להבין את דברי חז"ל (עירובין דף כא עמוד ב) כל העובר על דברי סופרים חייב מיתה. שכן החובה לשמע בקול השופט או הכהן והלוי המשרתים את ה' היא לא

חובה מוסרית, אלא חובה הכרחית ברמה הגבוהה ביותר, וההוכחה לכך היא הענש החמור ביותר שנגזר על זה.

טעות נוספת וקבועה יש לאותם הכופרים בחסר ההבנה הבסיסי מהי התורה שבעל פה? הם טוענים ש"התורה שבעל פה זה מה שהרבנים מלמדים - והם קבעו שחיבים אותה, כדי לשלט בחיינו" - איזו טענה טפשית ואילית, הלא כיום אין לנו את חז"ל, וכלל ידוע בספרות ההלכתית שאין לנו לגזר גזרות מדעתנו [בשו"ת יביע אמר למרן הרב עובדיה יוסף (חלק י אורח חיים סימן כז) האריך להוכיח שאפלו דברים הדומים לגזרות חז"ל, אין לנו לגזר מדעתנו], ואם פן פיצד העולם הרבני תכנן לשלט על העם? המסרת הרבנית היא הממשיכה את אותם החקים שנכתבו בתורה שבעל פה, מתוך ענוה אמתית, סלידה מבצע שלטון או כבוד, כנאה ויאה למנהיגי הדור האמתיים.

ולסיום רק נעיר, שבבורותם הם לא ידעו והכירו שעל שבט יהודה נאמר: "יהודה מחקקי" (תהילים פרק ס פסוק ט) שהם היו מחוקקי החקים, וכן על שבט יששכר נאמר: "ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל" (דברי הימים א פרק יב פסוק לג).

פָּרָק 7

"שֶׁאֵל אָבִיךָ וַיְגִדְךָ"

כּוּפֵר: אֵת הַפְּסוּק "שֶׁאֵל אָבִיךָ וַיְגִדְךָ זְקֵנֶיךָ וַיֹּאמְרוּ לְךָ" הוֹצִיאוּ הַרְבֵּנִים בְּאֶפֶן בְּרוּטָאֵלִי מִהֶקְשְׁרוֹ. כִּי אִם הַפְּסוּק הַזֶּה מְדַבֵּר עַל סִמְכוֹת הַלְכָתִית לַפְּסֵק, אִזּוֹ כְּתוּב פֹּה לְשֶׁאֵל אֶת אָבִא שְׁלִי, אִזּוֹ רָגַע, לְכֹל אָבִא יֵשׁ עֲכָשׁוּ סִמְכוֹת שֶׁל רַב לַפְּסֵק הַלְכוֹת? אֲבָל הַפְּסוּק הַזֶּה כֹּלֵל לֹא מְדַבֵּר עַל הַסִּמְכוֹת לַפְּסֵק הַלְכוֹת אֲלֵא שִׁימוּ לֵב לְתַחֲלֵת הַפְּסוּק: "זְכֹר יְמוֹת עוֹלָם", זֹאת אוֹמֶרֶת זְכֹר אֶת מֵה שֶׁקָּרָה בְּעֵבֶר. וּמֵה קָרָה בְּעֵבֶר? מֵה שֶׁכְּתוּב בַּפְּסוּק הַבָּא "בְּהִנְחַל עֲלִיּוֹן גּוֹיִם בְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם" - הַהִתְיַחְסוּת הַיֵּא כְּמוֹבֵן לְמַגְדֵּל בְּבֵל שֶׁם אֱלֹהִים הַפְּרִיד בֵּין בְּנֵי הָאָדָם. הַפְּסוּק מִמֶּשׁ לֹא מְדַבֵּר עַל הַסִּמְכוֹת שֶׁיֵּשׁ לַרְבָּנִים, אֲלֵא עַל סְפוּרִים מִהַסְטוֹרִיָּה הָאֲנוּשִׁית, זֹאת הַשְּׁטָה שֶׁל הַרְבֵּנִים לְהוֹצִיא פְּסוּקִים מִהֶקְשָׁרָם וּלְהַדְבִּיק לָהֶם מִשְׁמַעוֹת שֶׁתְּשַׁרְתַּת אֶת הָאֲגֻנְדָה שֶׁלָּהֶם בְּצוּרָה הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר, וְאִזּוֹ כְּשֶׁמִּשְׁהוּ מוֹכִיחַ שֶׁהַהֶקְשֵׁר מְדַבֵּר עַל מִשְׁהוּ אַחֵר אִזּוֹ הֵם נוֹתְנִים אֶת הַתְּרוּץ הַקְּלָאֲסִי, שֶׁהַפְּרוּשׁ שֶׁלָּהֶם הוּא נִסְתָּר בְּתוֹךְ הַדְּרָשׁ הָעֵמֶק, כְּזֶה שֶׁרִק רַב יְכוּל לְהִבִּין וּלְפָרֵשׁ.

הַרְבֵּ: כְּדֵי לְהִבִּין אֶת הַדְּבָרִים לְעֵמֶק וְלֹא בְּאֶפֶן שְׁטַחִי כְּמוֹ שֶׁהַיְהוּדִים הַכּוּפְרִים אוֹהֲבִים וּרְגִילִים לַעֲשׂוֹת [בְּכֹל פְּעַם שֶׁנִּסְיָנוּ לְהַסְבִּיר לָהֶם אֶת הַדְּבָרִים קִבְּלָנוּ אֶת הַתְּגוּבָה "אַתֶּם חוֹפְרִים" - בְּרוּר שְׁכַדִּי לְהִבִּין צְרִיךְ לְחַקֵּר וּלְהַתְעַמֵּק וְלֹא לְהִיּוֹת שְׁטַחִים כְּמוֹתָם], נְבִיא אֶת מְקוֹר הַדְּבָרִים בְּגִמְרָא.

הַגְּמָרָא (מִסַּכַּת שַׁבַּת דָּף כג עמוד א) מְבַאֲרֵת, שֶׁקֹּדֶם הַדְּלָקַת נֵר חֲנֻכָּה מְבָרְכִים - 'אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצוּנּוּ לְהַדְּלִיק נֵר חֲנֻכָּה'. וְשׂוֹאֵלֵת הַגְּמָרָא: וְהֵיכֵן צוּנּוּ? הֲלֵא אֵין צוּוֹי בְּתוֹרָה לְהַדְּלִיק נֵר חֲנֻכָּה שְׁנַתְקֵן עַל נֶס חֲנֻכָּה שֶׁהִיא 1174 שָׁנִים אַחֲרֵי מִתְּן תּוֹרָה. וְעַל זֶה מְבִיאָה הַגְּמָרָא שְׁנֵי פְּסוּקִים שְׁנַרְמְזוּ בָּהֶם הַצּוּוֹי לְשִׁמְעַ לְדַבְרֵי הַחֲכָמִים.

הָאֶחָד - "לֹא תִסּוּר מִן הַדְּבָר אֲשֶׁר יְגִידוּ לְךָ יְמִין וְשְׂמָאל" (דְּבָרִים יז, יא).

הַשֵּׁנִי - "שֶׁאֵל אָבִיךָ וַיְגִדְךָ זְקֵנֶיךָ וַיֹּאמְרוּ לְךָ" (דְּבָרִים לב, ז).

וְנִשְׂאֵלֵת הַשְּׂאֵלָה, אָדָם שְׁבִמְזִיד לֹא מְדַלִּיק נֵר חֲנֻכָּה, עַל אִיזוֹ עֲבָרָה עוֹבֵר? הַרְמַבָּ"ם בְּסִפְרֵי הַשְּׂרָשִׁים (הַקְּדָמָה לְסִפְרֵי הַמִּצְוֹת שׁוּרֵשׁ א) כּוֹתֵב שֶׁגַּם מִצְוֹת דְּרַבָּנִן מְאֻחָרוֹת כְּחֲנֻכָּה

ופורים שנתקנו בעקבות מארעות שונים במשך ההסטוריה, המבטלם עובר על "לא תסור" שהוא צווי כללי לשמע בקול החכמים עד סוף הדורות. ואולם הרמב"ן שם משיג עליו וכותב, שדוקא מצוה שיש לה שרש בתורה וחכמים הוסיפו עליה סיג, כמו בשור עוף בחלב שמהתורה מתר באכילה ורק חז"ל גזרו להרחיק את האדם מן העברה שלא יבשל ויאכל בשור בהמה בחלב - העובר על דבריהם עובר על לאו של "לא תסור", אך מי שעובר על דברי חז"ל בתקנות מאחרות שאין להן שרש בתורה, כמו גר הנכפה וקריאת המגלה - עובר על "שאל אביך ויגדך".

זהו ההבדל בין מצות "לא תסור" לצווי "שאל אביך ויגדך".

הפסוק אכן מתכוון שתשאל את אביך ואת זקניך שיאמרו לך את ההסטוריה, אך לא בשביל ספור סתמי, שכן התורה היא לא ספר הסטורי וגם לא תצוה עליך בצווי לחקור את ההסטוריה, שכן התורה היא ספר חקים, אלא כדי שילמדו אותך את התקנות ההסטוריות שיתקנו רבותינו וחכמינו, בעקבות מעשים שיקרו בהסטוריה היהודית.

ואולם לא כל אחד זוכה שיהיה לו אבא שיכול לספר לו את ההסטוריה היהודית של עם ישראל ותקנות חז"ל שבעקבותיהם - שכן הוא בעצמו לא יודע, לכן תבת "אביך" פרושה גם על הנביא שנקרא אבא, כמזכר בכתוב שכאשר אלישע תלמיד אליהו הנביא ראה אותו עולה השמימה, צעק "אבי אבי רכב ישראל ופרשיו" (מלכים ב, ב, יב). וגם זה נכלל בצווי "שאל אביך ויגדך".

הדיוק של חז"ל מפסוק זה שהוא אסמכתא לצווי לשמע בקול חכמי התורה בכל דין שיחדשו במשך הדורות, הוא ממה שהתורה לא מסתפקת במה שתזכר מות עולם, אלא שתלך לשאל ולברר את דעת הזקנים שהם החכמים, וכמזכר בתורה ("ויאמר ה' אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם וגו' ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמת עליהם" במדבר יא, טז - יז) ומכיון שהתורה נתנה לדורות ומתאימה לכל דור ודור, הצווי תקף בכל עת ובכל דור על כלל עם ישראל שעליהם לשאל ולשמע את דברי זקני ישראל שילמדו לעם את ההסטוריה של עם ישראל, לא כשעור הסטוריה, אלא כלמוד חזק ושמירה על התקנות שתקנו רבותינו בעקבות אותם המארעות.

דגמא לזה מביא הכתוב בפסוק הבא "בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם" (דברים לב, ח) - הם דור הפלגה שהקב"ה הפרידם והפיצם כמזכר בכתוב (בראשית יא, ח), שעלינו לזכר זאת שלא ללכת בדרךם. והזקנים ששמעו את ספור דור הפלגה מאבות אבותיהם הם מקור המידע האמין של אותו המעשה (אין הכוונה שיש כאן עדות של הזקנים

שבאותו הדור, כי מי הזקן שיעיד על דור הפלגה שהיה 660 שנה לפני כן, שהרי יציאת מצרים הייתה בשנת ב' אלפים תמ"ח לבריאת העולם, ומגדל בבל היה בימי נמרוד הרשע בשנת אלף תשפ"ח לבריאת העולם. וכן פרש בספר פנים יפות על התורה לרבי פנחס הורביץ (ה' תצ"א 1730 - התקפ"ה 1805) בפרשת האזינו פרק לב פסוק ז עין שם דבריו) והזכרון הזה שתזכר ימות העולם, שלמרות שיכול היה הקב"ה להשמיד את אנשי דור הפלגה שמרדו בו, לא עשה כן אלא "יצב גבלת עמים" - הציב את גבולם ולא הרסם וכל זה "למספר בני ישראל" - כדי שיצאו מזרעם (זרע שם) עם ישראל (פירוש רש"י שם). הרי לנו פרוש ובאור פשוט למקרא זה, לא בדרך נסתרת ולא בדרך העמק. וההאשמה המטפשת והמרשעת שהרבנים מפרשים את הפסוקים על פי האג'נדה שלהם היא כל כך טפשית ורשעית שכן הפרוש שהם עצמם אמרו הוא גנוב מפרוש רש"י. איזו גבלות וצביעות, מצד אחד לגנוב פרושים מרש"י, ומצד שני לצאת על כל מפרשי התורה והרבנים. ממש גבזיות לשמה.

פרק 8

"תורותי" - תורה שבכתב ותורה שבעל פה

כופר: המלה "תורותי" שלטענת הרבנים מדברת על התורה שבעל פה, שכן נאמרה בלשון רבים, אין בה שום ראיה, ושוב הרבנים הוציאו דבר מהקשרו. מי שיקרא את ספר ויקרא יראה שיש שם הרבה תורות. תורת הנזיר, הנזב, המצרע, היולדת, הצרעת, זבח השלמים, חטאת, אשם, עולה, מנחה. ועליהם דברה התורה -

הרב: ובכן בואו ותראו מי מוציא את הפסוק מהקשרו, מי מסלף ומשקר במצח נחושה ומי בור כל כך גדול אפלו בתורה שבכתב. בכמה פעמים התורה מזכירה את המלה 'תורותי' כהוראה ליותר מתורה אחת. בפעם הראשונה אצל אברהם אבינו "עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרותי מצותי חקותי ותורתי" (בראשית כו, ה). בפעם השנייה כשמזכיר משה רבנו את עם ישראל בשם ה' ואומר להם "עד אנה מאנתם לשמר מצותי ותורתי" (שמות טז, כח). ובפעם השלישית במאמר יתרו למשה "והודעתי את חקי האלהים ואת תורתיו" (שמות יח, יח) ובהמשך דבריו של יתרו למשה "והזהרת אתהם את החקים ואת התורות" (שמות יח, כ). נבדק לדגמא את הכתוב השלישי על מה מדבר?

כשמשה רבנו אומר לחותנו יתרו שהוא שופט את העם, ובלשונו: "כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי בין איש ובין רעהו והודעתי את חקי האלהים ואת תורתיו" - הרי שהתורה מדברת באפן ברור וכותבת שהתורות שהיה משה רבנו מלמד אותן היו ענייני משפט בין איש ובין רעהו. ואי אפשר לומר שהם שיכים לתורת הקרבנות של זב, מצרע, יולדת ושאר העניינים שזכרה בהם המלה תורה. ועל כרחנו שהתורות הללו הן דיני התורה שבכתב ושבעל פה בכל ענייני הממוץ ובכל סוגי הנופחים והמריבות בין איש לבין רעהו.

כמעט כל מצות התורה לא התבארו בתורה שבכתב, ואפלו המצות העקרויות כגון ברית מילה, שמירת שבת, תפלין, חגים ומועדים. ואם כן, כיצד רצה נותן התורה שנשמר את מצותיו ללא הדרכה מפרטת?

ועל כך טוענים הכופרים בטפשותם שתי טענות: הראשונה - מי אמר שאלה שקבלו את התורה לא הבינו מה כתוב בה?

הטענה הטפשית השניה שטוענים הכופרים - שאלקים הוא יצירתי והוא רצה שכל אחד יפרש את התורה באופן שונה. כמו שהוא ברא עולם עם הרבה צבועים, ככה רוצה הוא שיראו את התורה...

שתי הטענות הללו, מלבד טפשותן, בורותן וכסילותן, יש בהן גם רשעות סמויה. ונבאר את הדברים:

על הטענה הראשונה - התשובה לכך היא פשוטה - וכי התורה שבכתב נתנה לזמן מסוים, שרק אלה שקבלו אותה בינו, או שנתנה לדורי דורות?

הלא אם התורה היא אמיתית, מה פתאום שתפסיק בזמן מסוים? ואם התורה שקרית, למה שתתחיל בזמן מסוים???

וכי בורא העולם כבר אבד את תכלית הבריאה? שהלא תכלית הבריאה היא קיום התורה...

ואם הכוונה שהראשונים שקבלו את התורה והם הבינו אותה - הם היו צריכים ללמד את הדור הבא מה כתוב בה, אם כן שוב אנחנו מגיעים לתורה שבעל פה, שהיא מסבירה את התורה שבכתב, שלזה הכופרים [ובמיוחד היהודים המשיחיים] כל כך מתנגדים.

ועל טענתם הטפשית השניה - שאלקים רצה שכל אחד ואחד יפרש את התורה בדעתו, אם כן האם גם את אסור "לא תרצח" שהזכר בתורה בפרשת יתרו (שמות פרק כ פסוק ג), אפשר גם לפרש ביצירתיות על פי דעת כל אחד ואחד? כלומר, שהתורה לא התכונה לאסור לרצח חולים וזקנים שלא מועילים לחברה, וכפי הוראת היטלר ימח שמו - שצוה בפקדה לעם הגרמני לעשות כן. ואפשר גם לפרש לדעתי שאסור "לא תרצח" - זה רק אם לא פגעו בו, אבל אם מישהו זרק מלה לא במקום למה שלא אסדר לו פגישה בעולם העליון...???

וכן אותו הדבר באסור "לא תנאף" - לנאף אסור, תלוי עם מי. אם הדבר יהיה תלוי בשקול הדעת האנושי, כל אחד יסביר את זה לפי רצונו, כלומר אסור לנאף באופן כללי, אבל אם האשה מסכימה - מתר. או רק עם אשה מלערת אסור לנאף, אבל עם אשה יפה למה לא? ... וכן על זה הדרך.

נמצאנו למדים שהחרבן הגדול ביותר יכול להיות אם אדם יכניס את דעתו לתורה. ומה שחכמינו זכרונם לברכה בארו בתורה זהו רק על פי הכללים והמסורות שקבלו איש מפי איש עד משה רבנו עליו השלום.

פָּרָק 9

עֲנָשִׁים בַּתְּנ"ךְ עַל דֵּינֵי הַתּוֹרָה שֶׁבַעֵל פֶּה

כּוֹפֵר: אֵין בְּשׁוּם מְקוֹם בַּתּוֹרָה מְנַח שֶׁל תּוֹרָה שֶׁבַעֵל פֶּה, אֶף דְּמוּת בַּמְקָרָא מְעוֹלָם גַּם לֹא נֶעֱנְשָׁה עַל הַפָּרָה שֶׁל מִצְוָה מִתּוֹךְ תּוֹרָה שֶׁהִיא בְּעַל פֶּה, וְהַהֲתַיְחָסוּת הַיְחִידָה שֶׁיֵּשׁ בַּתְּנ"ךְ הִיא אֶךְ וְרַק לַתּוֹרָה שֶׁבַכְתָּב.

הֶרֶב: שׁוֹב הַבּוֹרוֹת שֶׁלָּהֶם חוֹגְגָת, וְכַעַת נּוֹכֵיחַ שֶׁהֶם אֶפְלוּ לֹא בְּדָקוּ אֶת הַטְּעָנוֹת שֶׁלָּהֶם עִם סֵפֶר תְּנ"ךְ - שֶׁהֶם טוֹעֲנִים שֶׁהֶם מְאֲמִינִים בּוֹ.

בְּסֵפֶר נְחֻמָּיָה (פָּרָק יג פְּסוּקִים יד - כב) מוּבָאֵת תְּפִלָּתוֹ שֶׁל נְחֻמָּיָה לְאַלְקִינוּ: "זְכֹרָה לִי אֱלֹהֵי עַל זֹאת וְאֵל תִּמְחַסְדֵי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּבֵית אֱלֹהֵי וּבְמִשְׁמָרִיו. בְּיָמַי הִהְמָה רְאִיתִי בִּיהוּדָה דְרָכִים גַּתוֹת בַּשַּׁבָּת וּמְבִיאִים הָעֲרָמוֹת וְעַמָּסִים עַל הַחֲמָרִים וְאֶף יַיִן עֲנָבִים וְתַאֲנִים וְכָל מִשָּׂא וּמְבִיאִים יְרוּשָׁלַיִם בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת וְאָעִיד בַּיּוֹם מְכָרָם צִיד, וְהַצָּרִים יֵשְׁבוּ בָּהּ מְבִיאִים דָּאָג וְכָל מְכָר וּמְכָרִים בַּשַּׁבָּת לְבָנֵי יְהוּדָה וּבִירוּשָׁלַיִם. וְאָרִיבָה אֶת חֲרֵי יְהוּדָה וְאִמְרָה לָהֶם מָה הַדְּבָר הָרַע הַזֶּה אֲשֶׁר אַתֶּם עוֹשִׂים וּמְחַלְלִים אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, הֲלֹא כֹה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם וַיָּבֵא אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ אֶת כָּל הָרַעָה הַזֹּאת וְעַל הָעִיר הַזֹּאת. וְאַתֶּם מוֹסִיפִים חֲרוֹן עַל יִשְׂרָאֵל לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת. וַיְהִי כֹאֲשֶׁר צָלְלוּ שַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַיִם לִפְנֵי הַשַּׁבָּת וְאִמְרָה וַיִּסְגְּרוּ הַדְּלָתוֹת, וְאִמְרָה אֲשֶׁר לֹא יִפְתָּחוּם עַד אַחַר הַשַּׁבָּת וּמְנַעְרֵי הָעַמְדָתִי עַל הַשַּׁעְרִים לֹא יָבֵא מִשָּׂא בַיּוֹם הַשַּׁבָּת. וַיִּלְיֵנוּ הַרְכָּלִים וּמְכָרֵי כָל מְמָר מְחוּץ לְירוּשָׁלַיִם פְּעַם וּשְׁתַּיִם. וְאָעִידָה בָּהֶם וְאִמְרָה אֲלֵיהֶם מְדוּעַ אַתֶּם לְנִים נִגְדַת הַחֹמֶה אִם תִּשְׁנֹנוּ יָד אֲשַׁלַּח בְּכֶם, מִן הָעַת הַהִיא לֹא בָאוּ בַשַּׁבָּת וְאִמְרָה לְלוּיִם אֲשֶׁר יְהִיוּ מִטְּהָרִים וּבָאִים שְׁמָרִים הַשַּׁעְרִים לְקַדֵּשׁ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת גַּם זֹאת זְכֹרָה לִי אֱלֹהֵי וְחוּסָה עָלַי כָּרַב חֲסִדְךָ".

נִתְבַּוֵּן בַּדְּבָרִים וְנִרְאָה שֶׁנְחֻמָּיָה בַּתְּפִלָּתוֹ מְסַפֵּר כִּיצַד פָּעַל וְהִזְהִיר אֶת הָעָם מִלְעֲשׂוֹת מְלֹאכוֹת בַּשַּׁבָּת. הַמְּלֹאכוֹת הָאֵלוּ, כְּמוֹ אֲסוּר דְרִיכַת הַגַּתוֹת, סְחִיבַת מִשָּׂא עַל הַחֲמוֹר, מְקַח וּמְמָר בַּשַּׁבָּת, אֵינָן מְפָרְשׁוֹת בַּתּוֹרָה שֶׁבַכְתָּב אֲלָא פְרָשׁוּ עַל יְדֵי חֲז"ל בַּתּוֹרָה שֶׁבַעֵל פֶּה, וּבְכָל אֶפֶן הוּא מְזַהְרִים שֶׁלֹּא יְחַלְלוּ אֶת הַשַּׁבָּת. הֲרֵי לָנוּ שֶׁהַתְּנ"ךְ עֲצָמוֹ קוֹרָא לָמִי שֶׁלֹּא שׁוֹמֵר אֶת הַתּוֹרָה שֶׁבַעֵל פֶּה וּמְחַלֵּל

שַׁבַּת בְּמִלְאֲכֹת שְׁנֶאֱסְרוּ עַל פִּי חֲכָמִים - מְחַלֵּל שַׁבַּת. וְנִחְמָהּ לֹא מִסְתַּפֵּק בְּזֶה
וּמֵאִים עֲלֵיהֶם "אִם תִּשְׁנוּ יָד אֲשַׁלַּח בְּכֶם" - שְׁיַעֲנִישׁ אוֹתָם.

פרק 10

'אד - איגנורנטיאם' - טעמן מן הבורות

כופר: כל הטעונונים של הרבנים שמכיון שאני לא יודע איך לעשות את המצות שכתובות בתורה, לכן אני חייב תורה שבעל פה שתבאר לי - זה בכלל כשל לוגי אחד גדול, כשל לוגי מסוג 'אד - איגנורנטיאם' - טעון מן הבורות. כשל לוגי בו מנסים להסיק מסקנה מתוך חסר ידע או חסר ראיות.

הרב: משעשע לראות, עד כמה הם לא מבינים אפילו את הטענות הפשוטות להוכחת התורה שבעל פה וכבר מנסים להשיב עליהן.

ראשית נעיר, שרב ככל הטענות של אותם הכופרים מתאימות בדיוק לכשל הלוגי 'אד איגנורנטיאם' שפרושו - העדר ראיות אינו ראיה להעדר. הרי כל הטענות שלהם על התלמוד שהם לא רואים שהרפואות שבתלמוד מרפאות, או יצורים שהכירו והזכירו חז"ל, וזו בדיוק טענה מן הבורות. ובלשון התלמודית 'אין לא ראינו ראיה'.

ואמנם ההוכחה הפשוטה לקיום התורה שבעל פה, לא נובעת רק מחסר החקים שלא כתובים בתורה שבעל פה, אלא גם ובעקב מהצווי לשמע לחקי התורה ועם איום ברור שאם לא נשמע נענש בענשים הקשים ביותר, ללא הסבר כיצד נוכל לבצע את אותן המצות.

ונבאר: מבאר בדברי הנביאים שהקב"ה לא חפץ במות המת אלא בשמירת התורה והמצות (יחזקאל יח, לב), ואם כן, כאשר התורה מצוה על שמירת שבת ומאימת במות אם לא נשמר את השבת כמאמר הפתוב: "וישמרתם את השבת כי קדש הוא לכם מחלליה מות יומת כי כל העשה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה" (שמות לא, יד), והשאלות המתבקשות כיצד שומרים את השבת? מהי המלאכה שנגארה בשבת? כל זה ועוד לא מפרש לנו בתורה שבכתב, ולכן ההכרח הפשוט שיש עוד הוראות שנתנו, כדי שנוכל לשמר את השבת ולא נתחייב חלילה במות. וכן הצווי לא לאכל חמץ ולשמר את הפסח שענש כרת בצדו (שמות יב, טו ופסוק יט) לא הסבר בתורה שבכתב מהו חמץ? אותו הדבר לגבי כל שאר הצווים שנגטוינו לשמרם ובאיום שאם לא נענש, אך לא הסבר כיצד נשמר. שמירת החגים והמועדים שכלם

עֲנֹשׁם בְּצַדָּם וְלֹא מִפְּרֹט כִּי צַד נִשְׁמַר אוֹתָם וְלֹא נִכְנָס לְסִכְנַת מוֹת אוֹ שְׂאֵר עֲנֹשִׁים
הַמְזָכְרִים בַּתּוֹרָה.

דִּוְקָא אוֹתָם כּוֹפְרִים שְׁמֵתֶאֱמָצִים לוֹמַר שֶׁהֵם מְאֲמִינִים בְּאֱלֹקִים וּבַתּוֹרָה שְׁבִכְתָּב
וְלֹא בַּתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה, נִמְצְאִים בְּבַעֲיָה קֶשֶׁה בְּנִסְיוֹן לְהַבִּין אֶת אֱלֹקִים וְהַתּוֹרָה
שְׁבִכְתָּב שְׁכוֹתֶבַת עֲנֹשִׁים וְלֹא מִסְבִּירָה אֵיךְ לְהַמְלִיט מֵהֶם.

פרק 11

'הקטנוניות' של התורה שבעל פה

כופר: נראה שהתורה שבעל פה היא קטנונית ואוסרת כל דבר, לדגמא: שמירת שבת בתורה כתוב שתכליתה "למען ינוח" (שמות כג, יב) למה השבת? כדי לנוח! זה לא מספיק לרבנים, הם הפכו את השבת למטלה, אסור להביט בחלון ראוה בשבת, אסור להסתרק בשבת, אסור לשים לימון בתה בשבת, אסור לדרך בשלולית בשבת, אסור להוסיף מים לזרי פרחים בשבת, אסור לחמם מרק בשבת, אסור לדרך על הדשא בשבת, ואם יתוש מנסה לעקץ אותך אסור להפריע לו שלא תהרג אותו בטעות בשבת. אסור להציל חיים של גוים בשבת, אל תקרע גיר טואלט בשבת, אסור לעשות שום דבר בשבת ורק ככה על פי ההלכה הרבנית נצליח להרשים ולשמח את אלקים בשבת, זה מה שמטריד את אלקים?

הרב: מה שהכופרים 'שכחו' זה את הפסוק האומר 'ושמרו בני ישראל את השבת' (שמות לא, טז), כיצד שומרים על השבת? עם נשק? עם גדרות? גם את הפסוק 'מחלליה מות יומת' (שמות לא, יד) הם 'שכחו' שהרי בכתוב לא התפרש והתבאר כיצד מחללים שבת, ועל מה מענישים? הרי כל אחד שיעשה פעלה מסימת וירצו להעניש אותו הוא מיד יטען שפכה הוא נח, שכן לא הגדר מה פשר המנוחה וכיצד? כל ההלכות והצטוטים מראים עד כמה הכופרים לא מבינים כלום בהלכות שבת.

כידוע יש ל"ט אבות מלאכות שבת שהיו בבניית המשכן ומהן לומדים את המלאכות האסורות בשבת. מהן יוצאות 'תולדות' שהן מלאכות שיוצאות ונלמדות מהמלאכות הראשיות. חוץ מאלה יש עוד גדרים וסיגים מדברי חז"ל שגדרו והזירו כדי שלא יכשלו באסורי שבת. וכמו שגודרים עם גדר מסביב לבור שלא ינזקו האנשים מבלי לשים לב, כך ממש בדיוק עשו חז"ל שהרחיקו את האדם מן העברה.

דוקא הדברים שהכופר הזכיר, נעיר בקצרה על כל ההלכות שהזכיר:

להסתכל בחלון ראוה - אין אסור אם אין כונתך לקנות ואין שם מחירים.

להסתרק בשבת - אפשר בעזרת מברשת רכה שלא תתלש שערות.

לשים לימון בתה - מתר בכלי שני [הינו לא בכלי שהתבשלו בו המים החמים או התה] כמו שבדרך כלל שמים.

לְדַרְךָ בְּשִׁלוּלִית בְּשַׁבַּת - מי דֹרְךָ בְּכֹנְנָה בְּשִׁלוּלִית? וְאִם מִי־שֶׁהוּ נֶרְטַב מִתָּר לוֹ לְלַכֵּת וּלְהַחֲלִיף אֶת הַבְּגָדִים שֶׁנֶרְטַבוּ.

לְהוֹסִיף מִים לְזוּרֵי פְּרָחִים - מִתָּר אִם הַפְּרָחִים פְּתוּחִים לְגַמְרִי, וְרַק אִם הֵם סְגוּרִים אָסוּר, שְׂזָה נֶחֱשֵׁב הַדְּבָר שֶׁאֵתָּה מְסִיעַ לָהֶם לְגַדֵּל בְּשַׁבַּת.

לְחַמֵּם מֶרֶק בְּשַׁבַּת - יֵשׁ פְּלִטָּה שְׁשָׂמִים שֶׁם אֵת הַמֶּרֶק מְעַרְבֵי שַׁבַּת.

לְדַרְךָ עַל דָּשָׂא - מִתָּר, כְּשֶׁהוֹלֵךְ בְּנַחַת שְׂאִין חֻשֵׁשׁ שִׁיתַּלֵּשׁ אֶת הַדָּשָׂא בְּהַלּוּכוֹ.

יְתוֹשׁ מְנֹסָה לְעַקֵּץ אוֹתָךְ - מִתָּר לֶךְ לְסַלֵּק אוֹתוֹ מִבְּלִי לְהַרְג אוֹתוֹ.

לְהַצִּיל חַיִּים שֶׁל גוֹי בְּשַׁבַּת - מִתָּר, וּבְמִלְאָכוֹת דְּאוֹרֵי־תָא יַעֲשׂוּ עַל יְדֵי שְׁנַיִם יַחַד (שו"ת יביע אומר חלק ח אורח חיים סימן לח).

לְקַרֵּעַ נֵיר טוֹאֲלֵט - אִם צָרִיךְ לְנַקוֹת אֶת גּוֹפּוֹ מִתָּר לְחַתֵּךְ מִשׁוּם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת (שו"ת יביע אומר חלק ט אורח חיים סימן קח אות קפה), וְכִדְאִי לְקַרֵּעַ בְּשָׁנוּי מִהַדְּרָךְ שְׁקוֹרְעִים בְּיוֹם חַל.

כְּהַרְגֵלֶם שֶׁל כּוֹפְרִים, גַּם עַל שְׁמִירַת הַשַּׁבַּת הַמְצִיאֵו הַסְּבָרִים שׁוֹנִים שָׂרַק מְלֶאכָה כְּמוֹ הַבְּעֵרָה עַל יְדֵי עֲצִים שְׂזָה קֶשֶׁה, אָסוּר. וּלְטַעֲנֵתֶם לְמָה אָסוּר לְצִאת מְחוּץ לְתַחוּם בְּשַׁבַּת? הֲלֹא טִיּוֹל פְּסִטוֹרְלִי בְּטַבַּע אֵין כְּמַהוֹ לְהַשִּׁיב אֶת הַנֶּפֶשׁ! וְהַתּוֹרָה מְצוּהָ וְאוֹמְרַת "וְרָאוּ כִי ה' נָתַן לָכֶם הַשַּׁבַּת עַל כֵּן הוּא נָתַן לָכֶם בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי לְחֵם יוֹמִים שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתּוֹ אֵל יֵצֵא אִישׁ מִמְקוֹמוֹ בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי" (שמות פרק טז פסוק כט), וּמִזָּה לּוֹמְדִים (עירוּבִין דף גא עמוד א), אָסוּר תַּחּוּמִין שְׁאָסוּר לְצִאת מִהַעִיר בְּמֶרְחָק הָעוֹלָה עַל 1000 מֶטֶר (ק"מ).

וּמָה בְּקֶשֶׁר 'לְקַטְנוּגִיּוֹת'?

הַמְחֻשְׁבָּה הַזֹּאת מְרָאָה עַד כְּמָה הֵם בּוֹרִים גַּם בַּתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְכִי חֲסוּרוֹת מְצוּת בַּתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב שְׁלֵמַח הָאֲנוּשִׁי הֵן נִרְאוֹת כְּדְבָרִים חֲסָרִי מִשְׁמַעוֹת חֲלִילָה, וְהַתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב מְקַפֵּידָה עֲלֵיהֶם עַד מְאֹד.

לְמַשָּׁל, הָאָסוּר הַיְחִידִי שְׁמִפְרֵשׁ בַּתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב בְּעֵינֵי שְׁמִירַת שַׁבַּת הוּא "לֹא תִבְעֵרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבַּת" (שמות לה, ג), וְהַמַּח הָאֲנוּשִׁי יְכוֹל לְתַמָּה מָה מְפָרִיעַ לְאַלְקִים אִם אֲנִי אֲדַלִּיק אֵשׁ? הָאָסוּר שֶׁל "עֲצָם לֹא תִשְׁבְּרוּ בו" (שמות יב, מו) - שְׁבַקְרֵבֵן פֶּסַח, וְגַם כָּאֵן הַשְּׂאֵלָה מִתְבַּקֶּשֶׁת לְמָה שְׁיִפְרִיעַ לְאַלְקִים שְׂאֲנִי לוֹעֵס עֲצָמוֹת כְּבֶשׂ? אֲלֹא שְׁהַמַּח הָאֲנוּשִׁי מְחַמֵּת מְגַבְלוֹת הַחֲמֵר - אֵינּוּ מְכִיר וְיוֹדֵעַ מָה כְּחָה שֶׁל

כָּל פְּעֻלָּה בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, כְּמוֹ יֶלֶד קוֹטֵן שְׁנַמְצָא מוֹל לִוְחַ הַכְּפֹתוֹרִים הָאֲרָצִי שֶׁל חֲבַרְת הַחֲשֵׁמֶל, וְלוֹחֵץ בְּהִנָּאָה עַל הַכְּפֹתוֹרִים הַמְּהַבְּהִים, וּבִפְעֻלוֹתָיו הוּא לֹא מִבֵּין שְׂבָכָל לְחִיצַת כְּפֹתוֹר הוּא מְסַכֵּן חַיֵּי אָדָם, שֶׁכֵּן הַמַּעֲרֶכֶת שֶׁכָּאֵן קְשׁוּרָה בְּאִפְּן יִשִּׁיר לְבַתֵּי חוֹלִים, לְרַמְזוֹרִים בְּצַמָּתִים רְאִשִּׁים בְּרַחֲבֵי הָאֲרֶץ.

חֲזוּ"ל שֶׁהִכִּירוּ וַיִּדְעוּ אֶת רְצוֹן הָאֱלֹקִים, טָרְחוּ וְגִלּוּ לָנוּ בְּמִפְרָשׁ מֵהִי הַדְרָךְ הָרוֹחֲנִית וְהַגְּשֵׁמִית שֶׁיִּלָּךְ בָּהּ הָאָדָם וְשַׁעַל יְדִיהָ יִהְיֶה רְצוֹי בְּעֵינֵי ה' וְנִצּוֹל מִכָּל (הַעוֹנָשִׁים) הָעוֹנָשִׁים וְהַצָּרוֹת.

עַד כִּמָּה עֲלִינוּ לְהַכִּיר טוֹבָה לְחַכְמֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָה הַקְּדוֹשִׁים שֶׁגִּלּוּ לָנוּ אֶת הַדְרָךְ שֶׁבָּהּ יִשְׁכֵּן אֹר, אֹרָה זוֹ תוֹרָה.

פרק 12

מצות מילה כהוכחה לתורה שבעל פה!

אחת ההוכחות הפשוטות למציאות וקיום התורה שבעל פה, היא מצות מילה שקיימת אלפי שנים בעם ישראל. בנסיון כושל נסו הכופרים לפרוץ את המציאות הזו בהשערות כושלות וסלופים כהרגלם. בפרק זה נביא את דבריהם ונוכיח את טעותם.

כופר: "אם ברית המילה לא הייתה קיימת עד אותה מצוה אז ללא ספק זאת שאלה מאתגרת, איך אברהם שחי כמה מאות שנים לפני משה ידע איפה לחתוך? התשובה פשוטה, ושוב אנחנו נחשפים למה שקורה כשלא מלמדים מקצועות לבה כמו הסטוריה בישיבות, המילה היא ממש לא המצאה יהודית, אם היו מלמדים הסטוריה בישיבות הם היו יודעים שהמילה הייתה קיימת הרבה לפני תקופתו של אברהם והייתה טקס מאד נפוץ לכריתת בריתות, טקס שאברהם הכיר ולכן אלקים השתמש בו, ולא, לא מדובר בהמצאה אנטישמית. על פי פרופסור גינסן רובין ופרופסור בנימין מזר, תופעת מילת הזכרים בכלל לא הייתה תופעה יחודית לעם ישראל אלא הייתה מנהג מקביל בקרב חלק גדול מהאנושות. למעשה היא הייתה נפוצה בתקופה קדומה גם באזור מצרים, אשור ואגן הים התיכון, עוד מהאלף השלישי לפני הספירה. כאלף שנה לפני שאברהם בכלל נולד".

הרב: התשובה לשאלה מהיכן אברהם אבינו ידע היכן למול, התשובה פשוטה, אברהם היה נביא ולא היה צריך ללמד כיצד למול. וכלשון חז"ל (עין רש"י בישעיהו פרק מ פסוק יד) שפלייתיו היו יועצות לו - הינו שהייתה לו קדשה עליונה שעל פי הרגשת הלב ידע איך לקיים כל מצוה ומצוה. ולכן היה יודע לשמר את כל מצות התורה קודם שנתנה, וכמבאר בפרשת תולדות (בראשית פרק כו פסוק ה), "עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרת מצותי חקותי ותורתיי" - ותורתיי בלשון רבים. ופרשו במדרש אגדה (בובר בראשית פרשת תולדות פרק כו סימן ה), ותורתיי. תורה שבכתב ותורה שבעל פה.

את הטענה הטפשית שמצות מילה נלמדה מאמות העולם שעשו כן, התורה עצמה סותרת בפרשת אחרי מות (ויקרא פרק יח פסוק ג) ואומרת: "ובחקתייהם לא תלכו" - ואיך יתכן שיצוה אותן התורה שיעשו כמעשה אמות העולם?

גם הצטוטים שהביאו הכופרים, מהנפסיון אתם למדנו שאין להסתמך על צטוטים שגויים ומקורות שהם מביאים, שאינם נאמנים. ולכן נגש אל המקורות לבדקם.

פרופסור ניסן רובין [שבצעירותו למד בישיבת חברון בירושלים] בספרו ראשית החיים (2005, פרק ג סימן א עמ' 77-78) מתייחס אל השאלה של מציאות הברית בדתות אחרות, וכך כותב: המילה - הקפה ומשמעותה מילת בן זכר לשמונת ימים, היא מהמצות הראשונות שנהגו בהם ישראל עוד לפני קבלת התורה. אך בעולם העתיק מילת זכרים לא הייתה תופעה יחודית לישראל, קשה עם זאת לדעת מה הייתה הקפה המדיק בקרב עמים אחרים. ממצרים מצויה עדות מאמצע האלף השלישי לפני הספירה, על גבי תבליט, המראה תהליך של מילה. ממצרים מצויות עדויות מתמונות ומפסלים של גברים ערמים. מבין החנוטים המצריים חלק נמצאו נמולים וחלק אינם נמולים. ואולי לא הייתה במצרים חובת מילה על הכל אלא רק על הפהנים. הרודוטוס (הסטוריון יוני, חי עד 484 לפנה"ס) מספר על המילה אצל המצרים, אצל הסורים ואצל עמי אסיה הקטנה. כן נהגה המילה אצל הערבים, החבשים והפיניקים. אך היוונים והרומאים לא מלו. גם מאזור התרבות של מסופוטמיה (אזור המשתרע בין נהרות פרת וחדקל) אין עדויות על מילה, גם המקרא מעיד על קיום המילה בקרב עמי הסביבה, כמו בין המצרים, בין יושבי עבר הירדן המזרחי ובין הצידונים (עייני ירמיהו ט, כד - כה). עד כאן דברי פרופסור רובין.

אם נתבונן נראה שהממצאים שנמצאו היו בעם המצרי, אם זה תבליטים, פסלים, חנוטים, הארכיאולוגיה וכך גם פרופסור ניסן רובין סבורים - שהממצאים הם מאמצע האלף השלישי, הוה אומר כ- 2500 שנה לפני ספירת הנוצרים.

בואו נבדק את זה אם זה מסתדר עם ספרי התנ"ך:

אם נוסיף על השנה הנוכחית שהיא שנת 2019 לספירת הנוצרים עוד 2500 שנה נגיע ל - 4519. הוה אומר שלפני 4519 שנים זה הזמן המתאר לדעתם שהיה נהוג במצרים העתיקה למול את הילדים - ולדעת אותם הכופרים משם אברהם אבינו למד.

כדי לדעת באיזו שנה לבריאת העולם הייתה התקופה הזו נחשבון את סך השנים של קיום העולם על פי מסרת ישראל המדיקת, הוה אומר 5779 - 4519 = 1260. והינו שבשנת 1260 לבריאה - לדעת החוקרים - כבר היה עם מצרי עם מסרת ומנהגים.

מבחינה הסטורית תורנית מדעית הדבר לא יתכן, שהרי רק לאחר המבול שהיה בשנת אלף תרנ"ז (1657) לבריאת העולם נולד לחם בנו של נח - בן, שנקרא "מצרים".

כמזכר בתורה (בראשית פרק י פסוק א ופסוק ו), הוי אומר שרק לאחר כ - 397 מהשנים שצינו החוקרים הגיע "המצרים" הראשון לעולם, ועד אז לא היה אדם ובדאי שלא עם או דת שנקראת "מצרים". כך שהשערתם שבשנת 1260 לבריאת העולם היתה כבר האמה המצרית על שלל פלחניה ודתותיה - איננה נכונה.

מתי אם כן התחילה מצות מילה להיות נחלת המצריים?

על הפסוק "ויאמר פרעה לכל מצרים לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו" (בראשית מא, נה) מביא רש"י משם המדרש רבה (וילנא פרשת מקץ פרשה צ סימן ו) שיוסף צוה עליהם למול. (סבות רבות נאמרו במפרשים על הסבה שצוה למולם, ומענין לצין את דברי החת"ם סופר (על ברית מילה עמ' קא והובא בתוספת נופך בספר אלה דברי הברית עמוד שע) שפונת יוסף הצדיק היתה למול את כל יושבי מצרים כדי שלא תבטל מעם ישראל מצוה זו של ברית מילה, על ידי שתהיה נימוס בכל מצרים, והינו שאם המצרים לא ימולו יש חשש שיהיו מישראל שירצו להדמות למצריים חס ושלום ולבטל מצוה נשגבה זו של ברית מילה. ועוד חשש שהאמות יאסרו על ישראל קיום מצות ברית מילה, אבל אחרי שכל יושבי מצרים ימולו לא יבואו לאסור) ואכן המצריים מלו.

זהו פשר התגלית בעם המצרי שחלקם נמולים שהמשיכו את המסורת - וחלקם לא. זו כנראה הסבה שגם החבשים והפניקים בתקופה מאחרת יותר על פי החוקרים נמולו - מפיון שהיה להם קשר מסחרי קבוע עם העם המצרי והם למדו מפלחני הדת המצרית.

גם מה שהביאו את דברי פרופסור בנימין מזר באנציקלופדיה המקראית (אוצר הידיעות של המקרא ותקופתו - ד 1962 עמ' 898-896), אין בדבריו שום הוכחה כלשהי שהיה נהוג קיום טקס ברית מילה בעמים הקדמונים לפני אברהם אבינו. והרי הצטוט מדברי פרופסור מזר: "המילה אינה מיחדת לישראל אלא מנהג הוא המקבל מאז ומתמיד על חלק גדול של האנושות. בשאר חלקי העולם נהוגה המילה אם באזורים גדולים, אם כמנהג מיחד לשבטים מסוימים...".

וכאמור, כבר חז"ל הזכירו שהיה הדבר נהוג בעם המצרי בעקבות צווי יוסף.

בהקשר למצות מילה שהכופרים מעדיפים להשען על "תורה שבעל פה" - של פלחנים ואלילים קדומים, ולא על דברי חז"ל הקדושים, הם תמיד מציגים שהם דבקים במלים הכתובות בתנ"ך ללא הסברי חז"ל. ולכן הם מקימים מצות ברית מילה כי זה כתוב בתורה...

באו נראה מה באמת כתוב בתורה שבכתב, וכיצד היה עליהם לנהג ללא באור דברי חז"ל?

"ומלתם את ערלת לבבכם" (דברים י, יז), התורה מפרשת למול את הלב. למה אותם כופרים לא מקימים זאת? הרי הם טוענים שהם צמודים למקרא...

הרי שלולי דברי חז"ל בתורה שבעל פה, שעברה במסורת איש מפי איש והתחילה מאברהם אבינו עליו השלום - לא היינו יודעים היכן למול, והיו מלים את ערלת הלב.

[ואם תשאלו למה כאן אנו לא הולכים לפי דברי התורה כפשוטם ומלים את ערלת הלב? פרש לנו האבן עזרא (לפני כ - 800 שנה) בפרושו על התורה (שמות יג, ט) שכל מקרא יש לבצע כפשוטו כי בהיותו כמשמעו אינו מכחיש שקול הדעת כמו "ומלתם את ערלת לבבכם".

הרי שיש לנו כלל ברור שלא צריכים להסתכן בנתוח לב פתוח כדי לקיים את מצות המילה, וסומכים אנו על דברי חז"ל בתורה שבעל פה שבארו לנו את הענין].

פרק 13

מצות הנחת תפלין כהוכחה לתורה שבעל פה

כופר: "מענין שבמשך אלפי שנים אף דמות במקרא, מעולם לא תארה כמניחה תפלין".

הרב: עצם העבדה שהתנ"ך לא מספר שהניחו תפלין לא אומר שלא הניחו. התנ"ך לא מספר לנו גם מצות אחרות שמפרשות בתורה כמו מצות ציצית שנכתב במפרש צויה בכתוב: "ועשו להם ציצת" (במדבר טו, לח), או אם אהרן הכהן עשה ברית מילה. כמו כן עבדות נוספות לדגמא: מי היתה אמא של אבי האמה אברהם אבינו, וכי מכיון שלא כתוב זה אומר שלא היתה לו אמא? מלבד זאת יש רמזים במקרא גם על מצות תפלין [לדגמא מה שבארו חז"ל את הפסוק הנאמר על ירבעם "וזה הדבר אשר הרים יד במלך" (מלכים א, יא, כז) שחלץ ירבעם תפלין בפני שלמה (סנהדרין דף קא עמוד ב), שהראה בזה שלא חושש לכבוד המלך. וכן מה שאמר השם ליחזקאל "פארך חבוש עליך" (יחזקאל כד, יז)]. אך אותם כופרים לא מאמינים בתורה שבעל פה. אך לנו שמאמינים אין בעיה עם זה כי לא הצרכו במקרא לפרש הכל, כיון שמפרש בתורה שבעל פה.

גם האמא של אברהם, למרות שבתורה שבכתב לא מפרש שמה, שמה מפרש בתורה שבעל פה בגמרא (בבא בתרא דף צא עמוד א) ששמה אמתלאי בת כרנבו.

כופר: "על פי המחקר המודרני, התפלין ביהדות הם בכלל מנהג מאחר מסביבות המאה השנייה לפני הספירה. הוא נשאב ממנהגי הגוים העתיקים, שהיו קושרים על הראש שלהם קפסאות ורצועות עור כחלק מעבודת האלילים שלהם".

הרב: הטענה הזו מצחיקה, וכי אמות העולם לא יכלו להעתיק מעם ישראל את התפלין? הרי לתורת ישראל ישנה מסורת של אלפי שנים למרות כל הגליות, בשמור מצוה זו שהתפשטה בכל קהלות ישראל, מה שאין כיום קהלות עובדי אלילים שמפרסמים ב'הנחת התפלין' שלהם.

המחשבה השטותית שמצות הנחת התפלין התחילה מאתים שנה לפני הספירה הנוצרית (הם אומרים 'לפי המחקר המודרני' - ולא צינו שום מחקר), יש בה חסר הגיון משוע,

למה שיתחילו פתאום כלם לקיים מנהג כזה בלי חק ובלי טעם, ועוד ישמרו על זה באדיקות נוראה עד כדי מסירת נפש? מה גם שכמעט בכל שנות גלותנו היו עם ישראל תחת שלטון זר במקומות מושבותם, ולא יכלו להעמיד את הדת על תלה. וכי קבוצה של כמה רבנים יכולה להתחיל פתאום מסרת וכלם ילכו אחריהם כעוורים? במיוחד שתמיד הרי היה אפשר לצאת מתחת 'שליטת הרבנים' ולעבר תחת חסות השלטון של הממשלה השולטת באותה תקופה.

מה גם שלשטת הכופרים שהמציאו את הנחת התפלין באיזשהו שלב במשך הדורות, והרבנים פרשו פסוקים שונים שהפנוה למצות תפלין, מה הסבירו אותם רבנים על השאלה הפשוטה למה עד אותו הזמן לא היה צריך להניח תפלין ופתאום צריך? הלא הצטיינו בתורה "לא להוסיף" על חקיה ומצותיה (דברים ד, ב). וכיצד קבלו בשתיקה שומרי התורה והמצות את ההמצאה החדשה שהרבנים של אותה תקופה החליטו שהולכים עם תפלין? ומי שלא מניח תפלין ישרף בגיהנום והוא בכלל פושעי ישראל כמזכר בתלמוד (ראש השנה דף יז עמוד א).

וכדברים האלה כתב גאון ישראל החתם סופר (רבי משה סופר, נפטר בכ"ה בתשרי הת"ר לפני 179 שנים) בתשובה (חלק יורה דעה סימן שנו) וזה לשונו: ואמנם כל סדורי מצות, נראה לי כשגועזן מי שיאמר שבאחד מהדורות קם אחד והמציא להניח תפלין, ויצא בקרן אחת על מצחו והטעה העולם לומר זהו טוטפות האמור בפסוק, הלא ירגמוהו העם ויאמרו: זו לא שמענו ולא ראינו מאבותינו מיום עמדנו על הר סיני ועמנו משה רבנו עליו השלום ואחריו יהושע בן נון וזקנים ונביאים, מי ימלא לבו לחדש דבר? וכן בענין סכה וארבעה מינים וכל מעשה הקרבנות, מי יכול לשנות הדבר בענין הנהוג בכל יום ויום לפני זקנים ונביאים, אם לא שכה ראינו בעינינו ממשה רבנו עליו השלום ותלמידיו ותלמידי תלמידיו עד היום הזה. ויסכר פי דוברי שקר הרעים.

כופר: "המלה 'תפלין' בכלל לא נמצאת בטקסט המקראי, אלא שהרבנים התלבשו על המלה "טוטפות" והכניסו לה משמעות של קפסאות שקושרים על המצח. לא צריך את דברי חז"ל כדי להבין את משמעות המלה טוטפות, מי שפתח את המלון לעברית מקראית יגלה שהמלה טוטפות היא לא קפסא שחרה מעור אלא זכרונות, כמו שהתורה מפרשת את עצמה: "והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך" (שמות ג, יט). על פי שמות המקבילה של המלה טוטפות זה זכרון "לטטפת בין עיניך" - "לזכרון בין עיניך".

הרב: כמה טפשות זו לחפש את המלה תפלין במקרא, ולהתלהב גם כן שלא מוצאים אותה. מי שקצת חוקר ובודק יודע שהמלה תפלין היא מלת תרגום בארמית, וכמו שאנקלוס הגר (שהתגיר במאה ה-1 לספירה), תרגם את הפסוק "והיו לטטפת

בין עיניך" - והיו לתפלין בין עיניך. גם למלה תפלין שהתקבלה בקרב קהלות ישראל מצאו חכמינו בתקופות מאחרות סמוכים מלשון הקדש. התוספות (לפני כ- 800 שנה) כתבו (במנחות דף לד עמוד ב דיבור המתחיל לטוטפת) ש'תפלין' הוא מלשון וכוף כמו "ויפלל" (תהילים קו, ל) שעשה פלילות עם קונו (סנהדרין דף מד עמוד א), לפי שיש במעשה התפלין הוכחה לכל וכוף של אמות העולם שהשם נקרא עלינו והם יראים ממנו. וכמו שדרשו חז"ל בגמרא (מנחות דף לה עמוד ב) "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" (דברים כח, י) - אלו תפלין שבראש. עד כאן דבריו. [פרושים נוספים מצאנו בדברי הראשונים על המלה תפלין הנרמזת בלשון הקדש, הטור (רבי יעקב בעל הטורים שחי לפני כ- 700 שנה, ארח חיים סימן כה) פרש שהוא לשון עדות. גם הערוך השלם (רבי נתן מרומי לפני למעלה מ- 800 שנה בערך תפלין) פרש פרושים שונים בזה. ובאשל אברהם על השלחן ערוך הביא בשם תשובת בית דוד (סימן כ), פרוש נוסף].

מענין לצין שזו גם הוכחה פשוטה למצות תפלין ולתורה שבעל פה, שהרי בארו חז"ל (ברכות דף ו עמוד א) שהכתוב "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" (דברים כח, י), עוסק בתפלין של ראש. שמי שישמר את מצות תפלין בקדשתה בלא הסח הדעת, יראו עליו שם ה', וכל אמות העולם יפחדו ממנו. וכמו שמצאנו עדיות של צדיקים וקדושים שהתקיים בהם הדבר הזה.

והשאלה מתבקשת, כיצד אפשר להבטיח שהגוים והאויבים יפחדו מרצועות עור שנשים על גופנו? למה לחז"ל להבטיח הבטחות שכאלה 'ולהסתכן' כשלא יקרה דבר כזה? אם לא שהבטחה זו, היא ממש פרוש הכתוב הנזכר וזהו הרצון האלקי של בורא עולם נותן התורה.

ואם ישאל השואל כיצד כיום אני מניח תפלין ולא יראים ממני אמות העולם?

את התשובה לכך ענה הגאון מוילנא רבי אליהו זצ"ל (טו בניסן ה'ת"פ 23 באפריל 1720 - יט תשרי התקנח 9 באוקטובר 1797) לתלמידיו, כשראו במו עיניהם איך החילים הגוים שפרצו לבית רבם הגאון זצ"ל ברחו בבהלה לאחר שראוהו מעטר בתפלין. התלמידים שגם היו עם תפלין ראו שהחילים לא נרתעו מהם, ושאלו את רבם על זה, הלא גם אנחנו הנחנו תפלין. מפני מה החילים הגוים לא ברחו מפחד כשראו אותנו?

ענה להם הגאון, התשובה לזה רמוזה בדקדוק פשוט בדברי חז"ל על הפסוק "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך" ודרשו: אלו תפלין שבראש, בתוך הראש, והכונה כשאדם לא מסיח דעתו מהתפלין והם תמיד נמצאים בראשו - במחשבתו, וכמו שנפסק להלכה שצריך לעשות כן (עיין מנחות דף לו עמוד ב ובשלחן ערוך אורח חיים

סימן כח סעיף א), אז מתקיימת בו ההבטחה "ויראו ממך", אך מי שמניח את התפלין על הראש ושוכח מהן, לא מתקיימת בו הבטחה זו.

גם הנסיון הכושל של הכופרים לבאר את המלה "טוטפות" כזכרון ושרק לזה כונה התורה, הוא טעות מיסודו מכמה סבות. ראשית, אם באמת התכונה התורה רק לזכרון, למה היא משנה את המלה בכל פעם? מה גם שדי בצווי היחידי "והיו לזכרון בין עיניך" (שמות יג, ט), למה צריך צווי נוסף על טוטפות? (ובאמת חז"ל בתורה שבעל פה, לומדים מכל פסוק דבר נפרד, כמבאר במנחות דף לד עמוד ב).

[אגב נעיר שהתרגום מתרגם את הפסוק "פארך חבוש עליך" (יחזקאל כד, יז) - טוטפותך יהיו עליך. שהתפלין הם פאר ותכשיט וקשוט. ועין בספר הכתב והקבלה (שמות פרק יג פסוק יד)].

עוד יש לדחות את הסברם הטפשי בפסוק "ולזכרון בין עיניך" - שלשטתם למה הצריך הכתוב להזכיר לנו שזוכרים בין העינים, וכי המח נמצא רק בין העינים? ואם לא היה כתוב לזכור בין העינים, לא הייתי יודע היכן לזכור? כך שטענותיהם לא שוות אפלו יחס, אך מה נעשה ואנו מחיבים להשיב על טענותיהם כדי שלא יפלו בבורות שטומנים לרגלי התמימים.

כופר: "הרבנים מתעקשים לפרש בצורה מלולית את הפסוק "וקשרתם לאות על ידך" (דברים ו, ח) על אף שברור שמדבר בשפה אלגורית - שפה ציורית, כמו שכתוב בספר משלי: "אל תטש תורת אמהך קשרם על לבך תמיד ענדם על גרגרתך" (משלי ו, כא). כתוב לקשר על לבך תמיד ולענד על הגרגרת שלך, אז מדוע הרבנים לא מסתובבים עם ספר תורה ועם קפסאות עץ שחרות על הלב והגרון? ומה לגבי הפסוק במשלי "קשרם על אצבעתיך כתבם על לוח לבך" (משלי ז, ג) גם על האצבעות צריך, ולכתב גם על הלב? אז רבנים יקרים, אם אתם לוקחים את זה באפן מלולי לפחות תהיו עקביים ותלכו עד הסוף".

הרב: "זו דרכם כסל למו" (תהילים מט, יד), לעשות מכל דבר ליצנות. אבל גם על הבליהם אנו מחיבים לענות שלא יטעו אחריהם.

לקורא נראה שהם בקיאים בפסוקי התנ"ך וגם מביאים ראיות מפסוקים אחרים. אל תתבלבל, הכל גנוב מפרוש האבן עזרא (רבי אברהם אבן עזרא שהיה לפני כ - 800 שנה שמות פרק יג פסוק ט) שהביא את הטענות וענה עליהן. ונביא את לשונו: "והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך" - יש חולקין על אבותינו הקדושים, שאמרו כי לאות ולזכרון על דרך "כי לזית חן הם לראשה וענקים לגרגרתך" (משלי ו, כא). גם

"וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוֹזוֹת בַּיְתֶךָ" (דברים ו, ט) כמו "כְּתַבְתֶּם עַל לִוַח לְבַבְךָ" (משלי ג, ג) ומהו שְׁיִהְיֶה לְאוֹת וּלְזִכְרוֹן? שְׁיִהְיֶה שְׁגוֹר בְּפִיךָ, כִּי בְּיַד חֲזָקָה הוֹצֵאתָ ה' מִמִּצְרַיִם. וְאֵין זֶה דֶּרֶךְ נְכוֹנָה, כִּי בְּתַחֲלַת הַסֵּפֶר כָּתוּב "מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה" (משלי א, א) וְהִנֵּה כָּל מֵה שֶׁהִזְכִּיר הֵלֵא דֶּרֶךְ מְשָׁל. וְאֵין כָּתוּב בַּתּוֹרָה שֶׁהוּא דֶּרֶךְ מְשָׁל חֲלִילָה, רַק הוּא כְּמִשְׁמָעוֹ, עַל כֵּן לֹא נוֹצִיאֲנוּ מִיַּד פְּשׁוּטוֹ".

הָאֵבֶן עֲזָרָא, מַגְדוּלֵי מִפְרָשֵׁי הַמִּקְרָא, מְלַמֵּד אוֹתָנוּ אֶת הַדֶּרֶךְ הַמְסוּרָה כִּיצַד לְלַמֵּד אֶת פְּסוּקֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהַתּוֹרָה הִיא סֵפֶר הוֹרָאוֹת וְלֹא סֵפֶר מְשָׁלִים, וְאֵין לְהֵבִיא רְאִיָּה מִפְּסוּקֵי מִשְׁלֵי שְׁשֵׁם בַּמִּפְרָשׁ פּוֹתַח הַכְּתוּב וְאוֹמֵר "אַלֶּה מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה". וְלִכֵּן כָּל הַפְּסוּקִים הֵלְלוּ מִמִּשְׁלֵי אֵינָם שִׁיכִים כְּלָל לְצוּוֵי הַתּוֹרָה.

כּוֹפֵר: בְּאוֹתוֹ הַפְּרָק בְּדִיוֹק שְׁעוֹסֵק בְּמִצְוֹת תְּפִלִּין כָּתוּב גַּם "לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ" - אִם הַדְּבָרִים כְּפִשׁוּטֵם הָאֵם צְרִיךְ לְהַכְנִיס לָפֶה גַם סֵפֶר תּוֹרָה? כְּמוֹכֵן שְׁלֹא, הָרִי כָּל יָלֵד בְּכֶתֶף ב' מִבֵּין שְׁמֻדְבָר בְּשִׁפְהָ אֶלְגוֹרִית, פּוֹאֲטִית, צִיּוֹרִית, כֶּכָּה גַם הַצּוּוֵי שֶׁל וּקְשָׁרְתָם לְאוֹת עַל יָדְךָ".

הָרֵב: וְשׁוֹב טַעַם בְּדִיוֹק בְּפִסּוּק, שֶׁהָרִי הַכְּתוּב לֹא אוֹמֵר "לְמַעַן יִהְיֶה סֵפֶר הַתּוֹרָה בְּפִיךָ" אֲלֵא "לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ", מֵה הַהֲבִדֵּל בֵּין סֵפֶר הַתּוֹרָה לַתּוֹרָה? הַתּוֹרָה הִיא הוֹרָאוֹת וְצוּוִיִּים, תּוֹרָה מְלִשׁוֹן הוֹרָאָה, כְּמֵאֲמַר הַכְּתוּב "תּוֹרָה צְוָה לָנוּ מִשֵּׁה" (דברים לג, ד), שֶׁהַכּוֹנֵה אֶת הַחֻקִּים וְהַהוֹרָאוֹת צְוָה לָנוּ מִשֵּׁה רַבְּנוּ.

וְאֵכֵן כְּאֲשֶׁר יְהוֹשֻׁעַ תְּלַמִּידוֹ שֶׁל מֹשֶׁה מְצִוֶּה אֶת עַם יִשְׂרָאֵל וְאוֹמֵר "לֹא יִמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ" (יהושע א, ח) הוּא מִיַּד מְסַבִּיר כִּיצַד יִבְצְעוּ אֶת הַפְּעֻלָּה הַזֹּאת? "וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה". כִּדִּי שְׁלֹא יִבּוֹאוּ וְיַחֲשְׁבוּ שֶׁיֵּשׁ מְצוּוֹה לְשִׁים אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה שֶׁהוּא דְבַר פִּיזִי, בַּתּוֹךְ הַפֶּה.

פרק 14

האם הרשב"ם הניח תכלין?

כופר: "איך הרבנים לא מקבלים את פרוש הרשב"ם על הפסוק "והיה לך לאות על ידך" (שמות יג, ט) שפרש יהיה לך לזכרון תמיד כאלו כתוב על ידך. מה, גם חז"ל לא הסכימו עם עצמם?"

הרב: 'ההוכחה' הרדודה הזו מפרוש הרשב"ם, שוב פעם מוכיחה את בורותם. מה גם שהם בצביעות נוראה מביאים 'ראיה' מפרוש הרשב"ם בעוד שתמיד הם יוצאים נגד גדולי התורה וחכמיה.

ונביא את דברי הרשב"ם שם ונדקדק בו כפי שצריך לדקדק בדברי הראשונים, וממילא תתגלה חרפתם.

כדי להבין דברי הרשב"ם נקדים את הפסוקים שנאמרו באתו ענין: "והגדת לבנה ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים והיה לך לאות על ידך". פשוט הכתוב עוסק בחיוב הזכרון של יציאת מצרים. וכן פרש רש"י "והיה לך לאות" - יציאת מצרים תהיה לך לאות.

וכאן הבן שואל: כיצד אפשר לזכר את יציאת מצרים על היד? חז"ל פרושו בזה וכן הביא רש"י על המקום, שהכונה למצות תפלין שהצטוו עליה במפרש יותר בפרשת ואתחנן (דברים ו, ח) בפסוק "וקשרתם לאות על ידך" - ובתפלין כתובות פרשיות יציאת מצרים, וכיון שתקשר את הפרשיות על ידך תזכר בספור יציאת מצרים הכתוב בתוך התפלין.

כעת נביא את לשון הרשב"ם שם: "לאות על ידך" - לפי עמק פשוטו, יהיה לך לזכרון תמיד כאלו כתוב על ידך, כעין "שימני כחותם על לבך" (שיר השירים ה, א). עד כאן דבריו. הרשב"ם מעיר שיש כאן עמק לפשט - שכן כאן לא הצטוו במפרש על התפלין, אלא אך ורק לזכר את ספור יציאת מצרים, והצווי האקטיבי לעשות פעולות המזכירות את יציאת מצרים, הצטוו במפרש בפסוקים אחרים בפרשת ואתחנן (דברים ו, ח). ולכן מפרש הרשב"ם שהכונה כאן שתזכר את נס יציאת מצרים כאלו היא כתובה על ידך. זה נקרא עמק הפשט, ואין הרשב"ם בא לשלל חלילה את מצות

תפלין, אלא רק מלמד אותנו שמפסוק זה על פי עמק הפשט אין הכוונה למצות תפלין.

ואם נעין בפסוקים שמדברים על האפן המעשי של מצות תפלין (דברים ו, ח, - יא, יח), נראה שהרשב"ם לא מפרש שם שזה באפן אלגורי, ומשאיר את הפסוק כפשוטו שצריך לקשר את התפלין על היד ולהניח תפלין על הראש.

מה גם שבפרושו על התלמוד מזכיר הרשב"ם את מצות הנחת תפלין לפחות שש פעמים (בבא בתרא דף כא עמוד א דיבור המתחיל תיתורא, בבא בתרא דף ס עמוד ב דיבור המתחיל פאר, ובבא בתרא דף קנא עמוד א דיבור המתחיל דתנו. ובדף זה מזכיר את התפלין ארבעה פעמים) והוא מפרש סגיות שלמות ועוסק בתפלין ובהנחתן. הרי שהרשב"ם הכיר וידע והניח תפלין. רק לגבי הפרוש הספציפי הזה כתב לפרש על פי עמק הפשט.

כופר: גם ד"ר יהודה אליצור, פרופסור לתנ"ך באוניברסיטת בר אילן, הודה "שמצות תפלין היא אך ורק מדרשו של הכתוב, ואלו פשוטו - אחר" בקצור, כל מה שמשה אומר זה שנזכר את אלקינו שהוציא אותנו ממצרים, אין שום קשר של קפסאות על הראש או לפוף של רצועות עור של חיה מתה שצבועות בשחר על היד, ובטח ובטח שאין שום הוכחה לתורה שבעל פה".

הרב: הצטוט מפי ד"ר יהודה אליצור הוא סלוף מכון, מאמרו של פרופסור יהודה אליצור הדפס בספרו ישראל והמקרא (רמת גן תשס"א עמ' 21-13), ושם הוא דן על פשטות המקרא והמדרש. הוא מזכיר בין היתר את פרוש הרשב"ם שהזכר, וכותב שהרשב"ם בפרושו מצטרף לרודפי הפשט המפלגים, ומדגיש שפשט הכתוב הוא זכרון, ומדרשו היא מצות תפלין. ומוסיף פרופסור אליצור: "אין צורך לומר כמובן שאין זה גורע ממצות תפלין וחשיבותה מאומה. והרי הרשב"ם ודאי היה מדקדק בה ומתדר בה, אלא פשט לחוד ודרש לחוד. והינו שיש את המשמעות הפשטית בפסוק ויש את המשמעות הדרשנית בפסוק וזה לא גורע מזה. שכן כידוע התורה מחלקת לארבעה אפנים: פשט, רמז, דרש, סוד. בעוד היהודים הכופרים הביאו את ד"ר יהודה אליצור כדעתו האישית, דבר שהוא לא נכון, אלא מה שהביא פרופסור אליצור הוא דגמא לפרוש על פי הפשט ועל פי הדרש לדעת רשב"ם ותו לא. וכבר הוכחנו מדברי הרשב"ם על החובה בקיום מצות תפלין.

פָּרָק 15

מְצוֹת צִיצִית

כופר: אם התורה שבעל פה עם כל הרזולוציות האלה באמת העניקה למשה במעמד הר סיני, אז איך זה שהציצית של חב"ד נראית כל כך שונה מזו של הרמב"ם? שנראית כל כך שונה מזאת של רב עמרם גאון? שנראית כל כך שונה מזאת של הראב"ד, שנראית כל כך שונה מזאת של בעלי התוספות?

הרב: נבחין לרגע שכאן הם מודים בעצם מצות ציצית ולא אומרים שזה אלגורי כמו שאמרו במצות תפלין, שהתורה במפרש כותבת "ועשו להם ציצת על כנפי בגדיהם לדרתם" (במדבר טו, לח), והם עוד לא מצאו הסבר ותרופה איך לעוות את המקרא כדי להפטר ממצוה זו.

ועם כל זה הם בעצמם לא שומרים את המצוה הזו, וכמו שלא שומרים שום מצוה.

וכעת להסבר: עקר הדינים בתורה שבעל פה אין בהם מחלקת. אולם בפרטי הדינים פעמים ויש מחלקת מחמת מעוט הדורות, או מתלמידים שלא שמשו כל צרכם (סוטה דף מז עמוד ב), [ובזה נעסק בפרק נפרד בעזרת השם]. ובכל הדורות ישבו החכמים ועמלו לפסק ולברר את הדעה האמתית להלכה, וכך פסקו.

מצות ציצית מסכמת שהיא מהתורה, רק שיש מחלקת באפני הקשירה שאינם מעקר הדין. יש הקושרים את קשרי הציצית בצורה כזו: 2 קשרים 10 טבעות, 2 קשרים 5 טבעות, 2 קשרים 6 טבעות, 2 קשרים 5 טבעות, 2 קשרים 11 טבעות, 2 קשרים 7 טבעות, 2 קשרים 8 טבעות, 2 קשרים 11 טבעות, 2 קשרים 13 טבעות, והרמז בזה 7 ו 8, עולים יחד 15 בגימטריא י"ה, ה - 11 כנגד אותיות ו"ה, וה - 13 בגימטריא אה"ד, הרי לנו שנתמז שם הוי"ה ואחדותו בקשרי הציצית. והטענה של הכופרים שמכיון שיש מחלקת בפרטים היא הוכחה נגד התורה שבעל פה - היא רק מראה כמה הם בורים בידיעת התורה שבעל פה שהם כל כך מבקרים אותה ויוצאים נגדה.

פָּרָק 16

חג הפסח בימי 'אשִׁיהוּ

כּוֹפֵר: הַרְבֵּנִים טוֹעֵנִים עַל רֹצֵף הַתּוֹרָה שֶׁבַע לָפֶה כְּהוֹכְחָה לְאַמְתוֹתָהּ, הַתְּנַ"ךְ בְּעֲצָמוֹ מַעִיד שֶׁלֹּא הָיָה רֹצֵף, כְּמוֹ לְמַשֵּׁל מֵה שֶׁמֶסְפֵּר עַל חַג הַפֶּסַח בִּימֵי יֵאֻשִׁיהוּ שֶׁלֹּא חָגְגוּ אוֹתוֹ מִימֵי הַשׁוֹפְטִים.

הָרֵב: לְהַבְנִת הָעֲנִין נִצְטַרֵּךְ לְהַבִּיא מִסְפֵּר פְּסוּקִים, וְכִשְׂיִתְבָּרוּ הַדְּבָרִים נִבִּין, עַד כְּמָה שֶׁטַחִיִּים וְרִדוּדִים וְחִסְרֵי הַבְּנָה הֵם אוֹתָם יְהוּדִים הַכּוֹפְרִים בְּכָל עֲנִינֵי הַתְּנַ"ךְ.

בְּסֵפֶר מַלְכִים ב פָּרָק כב - כג מִסְפֵּר עַל יֵאֻשִׁיהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה שֶׁהָיָה מֶלֶךְ צָדִיק וְעָשָׂה אֶת הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי ה', וְהִכְרִיחַ אֶת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל לְשֹׁמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת (מַלְכִים ב, כג, ג) וְסָלַק אֶת הָעֲבוּדָה זָרָה מִכָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהָיְתָה בְּקֹהֶל יִשְׂרָאֵל (מַלְכִים ב, כג, ד). וּבַהֲגִיעַ עַת הַפֶּסַח מִבְּאָרִים הַפְּסוּקִים: "וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל הָעָם לְאֹמֵר עֲשׂוּ פֶסַח לַה' אֱלֹהֵיכֶם כַּכְּתוּב עַל סֵפֶר הַבְּרִית הַזֶּה: כִּי לֹא נַעֲשֶׂה כַּפֶּסַח הַזֶּה מִימֵי הַשְּׁפָטִים אֲשֶׁר שִׁפְטוּ אֶת יִשְׂרָאֵל וְכָל יְמֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וּמַלְכֵי יְהוּדָה: כִּי אִם בְּשִׁמְנֵה עֲשֶׂהָ שִׁנָּה לְמֶלֶךְ יֵאֻשִׁיהוּ נַעֲשֶׂה הַפֶּסַח הַזֶּה לַה' בִּירוּשָׁלַם" (מַלְכִים ב, כג, כא - כג).

פְּסוּקִים דּוֹמִים הַמְּבָאָרִים לָנו שׁוֹב אֶת חַג הַפֶּסַח בְּאוֹתָהּ הָעַת מוּבָאִים בְּסֵפֶר דְּבָרֵי הַיִּמִּים (ב, לה, יח): "וְלֹא נַעֲשֶׂה פֶסַח כְּמָהוּ בְּיִשְׂרָאֵל מִימֵי שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא וְכָל מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל לֹא עָשׂוּ כַּפֶּסַח אֲשֶׁר עָשָׂה יֵאֻשִׁיהוּ וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָא וַיּוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם".

הַכּוֹפְרִים, שְׁסוּבָלִים מִחִסֵּר הַבְּנָה בְּסִיסֵי, עָטוּ עַל הַמְּצִיָּאָה וְאָמְרוּ, הֲרֵי לָנו הוֹכְחָה שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל לֹא תָמִיד שִׁמְרוּ תּוֹרָה וּמִצְוֹת, שֶׁהֲרֵי מְבָאָר בְּכַתּוּבִים שֶׁלֹּא עָשׂוּ פֶסַח מִימֹת שְׁמוּאֵל וּמִימֹת הַשׁוֹפְטִים, וְאִם כֵּן זֶה הַפֶּסַח הַרֹצֵף שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁבַע לָפֶה.

מִלְבַּד הַהֶעֱרָה הַבְּסִיסִית שֶׁהֵם לֹא שָׁמוּ לֵב אֵלֶיהָ שֶׁקָּרַבֵּן פֶּסַח וּמִצְוֹתָיו מְבָאָרִים בְּתוֹרָה (בַּמְדַּבֵּר פָּרָק ט מִפְּסוּק ט וְהַלֵּאָה), וְאִם כֵּן זֶה הוֹכְחָה לְהַפְּסֵק קִיּוּם מִצְוֹת הַתּוֹרָה שֶׁבְּכֹתֵב שֶׁהֵם טוֹעֵנִים שֶׁהֵם מְאִמִּינִים בָּהּ, כְּשֶׁנִּתְבּוֹנֵן בְּדְבָרִים נִרְאֶה עַד כְּמָה חִסְרֵי יָדַע וְהַבְּנָה בְּסִיסִית הֵם בְּלִמּוּד הַתְּנַ"ךְ.

נתבונן בסדר ההסטורי מימי שמואל הנביא [שהיה אחרי תקופת השופטים] עד זמנו של יאשיהו מלך יהודה, מי היו המלכים?

דוד (שמואל א, טז, יג), שלמה (מלכים א, א, לט), רחבעם (מלכים א יג, מג), אבים (מלכים א יד, לא), אסא (מלכים א טו, ח), יהושפט (מלכים א טו, כד), יהורם (מלכים א כב, נא), אחזיה (מלכים ב ח, כד), עתליה (מלכים ב יא, א), יואש (מלכים ב יא, יב), אמצייה (מלכים ב יב, כב), עזריה (מלכים ב יד, כא), יותם (מלכים ב טו, ז), אחז (מלכים ב טו, לח), חזקיה (מלכים ב טז, כ), מנשה (מלכים ב כ, כא), אמון (מלכים ב כא, יח), יאשיהו (מלכים ב כא, כד).

לטענת הכופרים הללו במשך 401 שנים [משנת ב' אלפים תתפ"ד לבריאת העולם שנמשח דוד למלך - עד שנת ג' אלפים רפ"ה שמלך יאשיהו], לא שמרו המלך והעם את הפסח אפלו לא פעם אחת, שכן הכתוב מעיד "שלא היה כפסח הזה".

האם הדבר יתכן מבחינה הסטורית מקראית?

נתבונן, האם על דוד המלך שנאמר עליו: "עבדי דוד אשר שמר מצותי ואשר הלך אחרי בכל לבבו לעשות רק הישר בעיני" (מלכים א יד, ח) לא עשה פסח שהחיוב על בטולו הוא עונש כרת (במדבר ט, יג)?

האם המלך חזקיה שעליו נאמר: "ויעש הישר בעיני ה' ככל אשר עשה דוד אביו: וידבק בה' לא סר מאחרי וישמר מצותיו אשר צוה ה' את משה" (מלכים ב יח, ג - ו), לא חגג את חג הפסח, הלא עליו מפורש בכתוב שחגג את הפסח עם כל ישראל בשמחה גדולה (דברי הימים ב ל, כא והלאה)?

וכמוהם כל שאר המלכים שהלכו בדרך ה' כמבאר בפסוקים, האם כלם בטלו את הפסח שהתורה כל כך מזוהרת ומענישה את המבטלו???

הדבר פשוט וברור, שבודאי שמרו את חג הפסח כל אותם המלכים הצדיקים ושארו העם בתקופותיו השונות.

ואם כן מה באור הכתוב "כי לא נעשה כפסח הזה"?

באורו כמקראו - ממש כמו שכתוב: "כי לא נעשה כפסח הזה" - בכל משך הדורות עד לתקופת יאשיהו עשו עם ישראל את הפסח אך לא כזה. וכן משמעות הפסוק שבדברי הימים "וכל מלכי ישראל לא עשו כפסח אשר עשה יאשיהו" - עשו פסח אך לא כמו שעשה יאשיהו.

מה היה מיחד הפסח הזה משאר הפסחים עד אותה תקופה?

מבארים לנו המפרשים כמה מעלות מיוחדות שהתייחד הפסח הזה:

לא נתקבצו רב עם בכל פסח כמו שנתקבצו בזה (רש"י מלכים ב כג, כב).

משמלכו מלכי ישראל ומלכי יהודה לא עשו פסח כל ישראל בירושלים, לפי שנחלקה המלכות לשנים מירבעם, והיו הולכים לעגלים שבבית אל ובדן, עד עכשו שגלו עשרת השבטים והחזירם ירמיהו ומלך עליהם יאשיהו ובאו כלם לירושלים (רש"י מלכים ב כג, כב).

שהיו כל ישראל בלב אחד לעבד את ה' לבדו, וגם הפסח שעשה חזקיהו רבים מישראל שלא היו שם, או היו טמאים ואכלו את הפסח בטמאה (רד"ק מלכים ב כג, כב).

הפסח הזה העשוי בטורה גדולה כמו בימי השופטים (מצודת דוד מלכים ב כג, כב).

הסבר מסכם כותב הרלב"ג (רבי לוי בן גרשום ה"א מ"ח 1288 - ה"א ק"ד 1344) בפרושו על ספר מלכים (ב, כג, כב):

כי לא נעשה כפסח הזה מימי השופטים אשר שפטו את ישראל - מימי סוף השופטים שהוא שמואל כי בחייו שבו גם כן כל ישראל אל ה'. ובימי שאול ודוד היו בישראל במות בהפך כונת התורה, אף על פי שהיו מתרות. ובימי שלמה נשארו גם כן הבמות ונעשו במות לעבודה זרה. ובימי חזקיהו לא שבו גם כן כל ישראל אל ה', אך קצת ישראל היו מלעיגים לדברי חזקיהו. אך בימי יאשיהו בזאת השנה שבו כל ישראל אל ה'. והנה זכר הפסח הנעשה אז, לפי שמתנאי הפסח שלא יאכל ממנו ישראל מומר, ובזאת השנה לבד היה לב כל ישראל לשם יתברך.

הרי לנו חסר בהבנת הנקרא והתעלמות מחלטת מהטקסט המקראי עצמו, שמעיד שלא נעשה "כפסח הזה".

פרק 17

חג הסכות בימי נחמיה

כופר: ראוי לציין שגם את חג הסכות לא שמרו ברציפות, שהרי בימי נחמיה כתוב שעשו סכות מה שלא עשו מימות יהושע בן נון.

הרב: מלבד כל מה שכתבנו לעיל בפרק חג הפסח בימי יאשיהו, שזו שאלה על שמירת התורה שבכתב ולא על שבעל פה. וכן שלא יתכן שכל אותם המלכים שהתנ"ך מעיד עליהם ששמרו את כל מצות התורה, לא שמרו את החגים, וכבר בגמרא (ערכין דף לב ע"ב) תמהו כן ושאלו: אפשר בא דוד ולא עשו סכות עד שבא עזרא? והגמרא מבארת ודורשת על זה לענין אחר.

ולגופם של דברים - נבאר:

וכך אומר הכתוב - "ויעשו כל הקהל השבים מן השבי סכות וישבו בסכות כי לא עשו מימי ישוע בן נון כן בני ישראל עד היום והוא ותהי שמחה גדולה מאד" (נחמיה ח, יז).

את השאלה הזו כבר באר הגאון רבי שלמה בן אדרת (לפני כ 700 שנה ד"א תתקצ"ה 1235 - ה"א ע' 1310), בשו"ת הרשב"א החדשות (סימן תסז) וכתב: גם בימי הנביאים לא היו כלם עושים סכות, או שלא היתה להם אפשרות להכין, או שעברו מקצתם על מצוה זו ולא שמרוה. ועתה בימי עזרא ונחמיה עשו כלם, ולא יצא מן הגדר הזה אהד מהם. והוא אמרו "ויעש כל קהל השבים מן השבי סכות וישבו בסכות כי לא עשו מימי יהושע בן נון כן בני ישראל עד היום והוא ותהי שמחה גדולה מאד". ומן הידוע כי בימי יהושע ודוד ושלמה עשו סכות בני ישראל, אלא שלא עשו כלם.

ודברי הרשב"א מדקדקים בתבה אחת בפסוק האומר: "כי לא עשו מימי ישוע בן נון כן" - לא עשו ככה מימות יהושע, שלא היתה תקופה כזו בעם ישראל שכלם חגגו ושמרו את החג כהלכתו.

פרק 18

מצות עשה שהזמן גרמן

כופר: ראוי לציון כי התורה שבעל פה סותרת באופן ברור את דברי התורה, במה שהיא פוטרת את הנשים ממצות עשה שהזמן גרמן, כגון: סכה ולולב, שופר וציצית. בתוך כך, פטרו חז"ל את הנשים ממצות ישיבה בסכה, כמו שכתוב במשנה: נשים ועבדים וקטנים פטורין מן הסכה. לפטור המוזר הזה אין שום סמוכין בתנ"ך, והוא אף סותר אותו באופן גס; שכן נאמר במפרש שמצות סכה נתונה לכל בני ישראל: "בסכת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת" (ויקרא כג, מב) גם תאור מצות חג הסוכות שבתורה אינו פוטר את הנשים, שנאמר: "אתה ובנדך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך" (דברים טז, יד). דגמא נוספת לכך שהמקרא כלל נשים במצות הסכה, באה מספר נחמיה, שם כתוב כי כל "הקהל מאיש ועד אשה... האנשים והנשים, ישבו בסכות". מדוע אם כן פטרו הרבנים את הנשים ממצות שהזמן גרמן, מה, היא לא חשובה?

הרב: אחת מהמדות שהתורה נדרשת בהן היא 'הקש', שלומדים דבר מדבר הנסמך לו. סוג למוד זה הוא הלכה למשה מסיני, שלא יתכן בו מחלקת (הרמב"ם בהקדמה לפירוש המשניות), ועובר במסרת של התורה שבעל פה בדיוק מיוחד.

הפטור של מצות עשה שהזמן גרמן, כלומר, מצות עשה שתלויות בזמן שנשים פטורות מהן, גם כן נלמד מ'הקש' ומבאר בגמרא (קידושין דף לד עמוד א):

ומצות עשה שהזמן גרמן - נשים פטורות. מנלן? [מנין לנו?] גמר [למד] מתפלין, מה תפלין - נשים פטורות, אף כל מצות עשה שהזמן גרמן - נשים פטורות; ותפלין גמר לה מתלמוד תורה, מה תלמוד תורה - נשים פטורות, אף תפלין - נשים פטורות.

ובלמוד תורה מפרש בכתוב "ולמדתם אתם את בניכם" - ולא בנויתכם (קידושין דף כט עמוד ב) ומשמע שדין למוד תורה הוא רק לבנים ולא לבנות.

סבת הפטור כדי שתוכל לנהל את הבית ואת החובות המוטלות עליה (האבודרהם תיקון התפילות ועניניהם השער השלישי).

בתעמולה אינטנסיובית מנסים הכופרים להראות שסבת הפטור לנשים במצות אלו, היא מחמת חסר ההערכה והחשיבות אליהם. מחשבה שקרית ומסלפת זו נדחית על פי דברי רבותינו בתקף, והם מבארים את הענין ממש להפך.

הרש"ר הירש (הגאון רבי שמשון רפאל הירש מגדולי חכמי אשכנז בשנים 1808-1888) בפרושו על התורה (ויקרא כג, מג) רואה בפטור הנשים ממצות אלו מעלה יתרה על גבי הגברים, וכך מבאר:

פטור הנשים משאר מצות עשה שהזמן גרמן איננו יכול להיות תלוי בפחיתותן; כאלו התורה סבורה שאין הן ראויות לקיים אותן מצות. אלא נראה לנו לומר כך: התורה לא חיבה את הנשים במצות אלה, מפני שאין הן זקוקות להן. שהרי זה כל עצמן של מצות עשה שהזמן גרמן: הן מבטאות אמתות, מחשבות, עקרונות והחלטות על ידי מעשים סמליים; והן מחדשות ערכים אלה מפרק לפרק, למען נשיב אותם אל לבנו ונגשים אותם במעשינו, והתורה מניחה שיש לאשה דבקות יתרה ונאמנות של התלהבות ליעודה; והנסיגנות המזמנים לה בתחום יעודה - סכנה מועטת נשקפת לה מהם; משום כך לא היה צורך להטיל עליה את כל המצות המוטלות אל האיש; כי האיש טעון זרוז חוזר ונשנה לנאמנות בקיום יעודו; ויש צורך לחזר ולהזהיר אותו מפני כל רפיון במלוי תפקידו.

כדברים הללו כותב גם הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, מגדולי הדור הקודם, בספרו אגרות משה (אורח חיים חלק ד סימן מט): סתם נשים בעולם אינם עשירות ועליהן מוטל גדול הילדים והילדות שהיא מלאכה היותר חשובה להשם יתברך ולהתורה, וכן ברא השם יתברך בטבע כל מין ומין שבבעלי החיים שהנקבות יגדלו את הילדות, ואף את מין האדם לא הוציא מן הכלל בזה שגם טבע הנשים מסגל יותר לגדול הילדים. ומצד זה הקל עליהן שלא לחיבן בלמוד התורה, ובמצות עשה שהזמן גרמן, ואין זה בשביל שנשים פחותות במדרגת הקדשה מהאנשים, שכן לענין הקדשה שוות לאנשים.

ומה לגבי מצות סכה והפסוקים שהם הביאו, האם באמת בתורה שבכתב כתוב שנשים חייבות במצות סכה וחז"ל בתורה שבעל פה חלקו על התורה שבכתב?

בואו נלמד כהרגלנו בקדש את הדברים בשרשם, ונבין ונגלה שוב את חכמת חכמי ישראל וידיעתם בתורה שבכתב, ומנגד את בורותם וטפשותם של אותם הכופרים.

כל מי שמכיר את דרך הלמוד בספר התורה יודע, שכל מלה ואפלו אות מיעדת ללמוד, שמכיוון שהתורה היא אלקית לא תתכן האפשרות שתהיה בה אפלו אות אחת מיתרת.

זו הסבה שכדי להבין את הצווי "כל האזרח בישראל ישבו בסכת" (ויקרא כג, מב) - עלינו לבדק ב - 14 מקומות (שמות יב, פסוקים יט, מח, מט / ויקרא טז, כט / יז, טו / יח, כו / יט, לד / כג, מב / כד, טז / כד, כב / במדבר ט, יד / טו, יג / טו, כט / טו, ל) שבהם מזכרת המלה אזרח בתורה, בחלקם עם ה' הידיעה ובחלקם לא. חייבת להיות משמעות מסימת להבדל בין "אזרח" ל"האזרח" ומהו ההבדל?

כאן מבארים לנו חז"ל שקיים הבדל יסודי, ואמרו בגמרא (סוכה דף כח עמוד א):
 "אזרח" - זה אזרח. "האזרח" - להוציא את הנשים.

הרי לנו שכאשר התורה משתמשת במלה "האזרח" עם ה' הידיעה כוננתה לאזרח הידוע שחיב בכל המצות - הגברי!

[ומה שנאמר גם ביום הכפורים לשון "האזרח" (ויקרא טז, כט), ולא ממעטים נשים, מכיון שהנשים חייבות בכל אסורי התורה ואינן פטורות אלא ממצות עשה שהזמן גרמא, וכמזכר בתורה: "דבר אל בני ישראל איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם למעל מעל בה' ואשמה הנפש ההיא" (במדבר ה, ו), הרי שהחייב באסורי התורה שוה בין לאיש ובין לאשה, וכפי שבארה הגמרא (סוכה דף כח עמוד א)].

וכעת שימו לב לרשעות ולבורות של הכופרים שצינו את הפסוק "אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך" (דברים טז, יד), כהוכחה שגם נשים חייבות במצות סכה. ואכן, הפסוק מדבר על חג הסוכות, אבל קטוע ומסלף באפן מגמת. ונצטט את הפסוקים ככתבם וכלשונם:

"חג הסכת תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנך ומיקבך: ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך" (דברים טז, יג, יד). את העקר של הפסוק המדבר על מצות השמחה בחג - מחקו הכופרים, והציגו את הפסוק באפן שקרי כאלו הוא מדבר על עצם מצות סכה.

ובאמת ממצות השמחה, לא פטרו חז"ל את הנשים, ואמרו (פסחים דף קט עמוד א):
 תנו רבנן, חיב אדם לשמח בניו ובני ביתו ברגל, שנאמר "ושמחת בחגך". במה משמחם? - ביין. רבי יהודה אומר, אנשים בראוי להם, ונשים בראוי להן. אנשים בראוי להם - ביין, ונשים במאי [במה]? תני רב יוסף: בבבל - בבגדי צבעונין, בארץ ישראל - בבגדי פשתן מזהצין.

הרי שנזכרנו שוב, בבורות, ברשעות ובטפשות של אותם הכופרים...

גם הפסוק שהם המציאו מספר נחמיה לא כתוב, ומה שמזכר בכתוב הוא כדלהלן:

"ויעשו כל הקהל השבים מן השבי סכות וישבו בסכות כי לא עשו מימי ישוע בן נון כן בני ישראל עד היום ההוא ותהי שמחה גדולה מאד: ויקרא בספר תורת האלהים יום ביום מן היום הראשון עד היום האחרון ויעשו חג שבועת ימים וביום השמיני עצרת כמשפט" (נחמיה ח, יז - יח).

הרי שלא מזכר מאיש ועד אשה!!!

וגם אם נאמר שהקהל הזה כולל את צבור הנשים שהיו נוכחות באותו המעמד כמזכר בכתוב (נחמיה ח, ב), אין בזה שום סתירה לתורה שבעל פה, שכן גם לפי חז"ל למרות שנשים לא חיבות, מעלה גדולה שיהיו בסכה יחד עם בעליהם ממש כמו שגרים בבית, וכצווי המזכר בכתוב "בסכת תשבו שבועת ימים" (ויקר כג, מב), שהכונה שמושבו יהיה בסכה ממש כמו בבית. ואדרבה, זו היתה הסבה לחיב את הנשים לולי הפטור המזכר בתורה, כמבאר בגמרא (סוכה דף כח עמוד ב). ומנהג אשכנז שהנשים אפלו מברכות על כניסתן לסכה כמו הגברים, וכמו שכתב הגאון רבי יחיאל מיכל עפשטיין (תקפ"ט 1829 - תרס"ח 1908) בספרו ערך השלחן (אורח חיים סימן תרמ סעיף ב): נשים שלנו רבות יושבות בסכה ומברכות לישב בסכה ואין זה ברכה לבטלה, שהרי בכל מצוה שהזמן גרמא רשות בידן לעשות המצוה ומברכות עליהם.

פרק 19

שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים הִלְכוֹת שֶׁנִּשְׁכַּחוּ

כופר: התרוץ הרבני לכך שבשלב מסוים העלו חז"ל את התורה שבעל - פה על הכתב מחשש שתשכח, תמוה משני טעמים: ראשית, רבי חנינא התרברב שאם תשכח התורה מישראל, הוא יוכל להחזירה ללא קשי באמצעות פלפוליו, ואם יכול רבי חנינא להזכר בכל התורה על ידי פלפוליו בהלכה, מדוע היה צורך להעלות אותה על הכתב?

שנית, מספר שעתיאל בן קנו הצליח להחזיר את ההלכות האבודות האלה מתוך פלפולו. ואם הוא הצליח לעשות זאת, מדוע לא עשו זאת רבי חנינא וחבריו, וכי לא הייתה בררה אלא להעלות אותה על הכתב?

תרה מכך, אם כבר בימיו של משה, המנהיג הדגול שלכאורה קבל ישירות מאלקים את התורה שבעל - פה, נשתכחו שלש אלפים הלכות, מה זה אומר על הדורות שבאו אחריו? כמה הלכות יכלו הם לשכח?

הרב: מצחיק לראות שהם מביאים ראיה מהתורה שבעל פה שהם כופרים בה.

וכעת לעצם הדבר ונתחיל דוקא מהסוף, בהבאת הדברים בשלמותם והדברים שתבהרו ויתבארו מעצמם.

וכך מספרת הגמרא (תמורה דף טז עמוד א): אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שנפטר משה רבנו לגן עדן, אמר לו ליהושע משרתו: שאל ממני כל ספקות שיש לך, ואפתר לך אותם! אמר לו יהושע: רבי, כלום הנחתיד שעה אחת והלכתי למקום אחר? וכי לא כך כתבת בי בתורה "ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל" (שמות לג, יא)?! ואלו היו לי ספקות, הייתי שואלם. ונמסר כי מיד שאמר כן, תשש כחו של יהושע, על שהשתבח בעצמו, ונשתכחו ממנו שלש מאות הלכות, ונולדו לו שבע מאות ספקות, ועמדו עליו כל ישראל להרגו אלא אם כן ילמדם אותן הלכות.

זהו הקטע הראשון בגמרא, שממנו אנו לומדים שני דברים: האחד - השכחה לא הייתה סתם, אלא כענש ליהושע. והשני - שעם ישראל היו כל כך מחברים לתורה

שְׁבַעל פֶּה, וְהִרְגִישׁוּ בְכָל לֵבָם וּבְכָל נַפְשָׁם שְׁמַעוּס הַתּוֹרָה שְׁבַעל פֶּה הוּא מַעוּט הַחַיִּים, וְלִכֵּן הָיָה יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהָיָה אַחֲרָאִי עַל לַמּוֹד הַתּוֹרָה שְׁבַעל פֶּה כְּפִי שֶׁקָּבַל מִמֶּשֶׁה - בְּסַכְנָה.

מְסִירוֹת נַפְשָׁם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל לַתּוֹרָה בְּכִלְלוֹתֶיהָ וּבִיחוד לַתּוֹרָה שְׁבַעל פֶּה, עֲמֻדָה לָהֶם שֶׁהַתּוֹרָה שְׁבַעל פֶּה תִשְׁמַר בְּמִסְרֵת מְדִיקַת מְדוֹר לְדוֹר.

נִמְשִׁיךְ בְּדַבְרֵי הַגְּמָרָא: אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: לוֹמַר לָךְ אוֹתָן הַלְכוֹת - אִי אֶפְשָׁר, וְאֶשֶׁר לְעַם יִשְׂרָאֵל הַדוֹרְשִׁים מִמֶּךָ לְגַלּוֹתָן - לָךְ וְטָרְדָן (הַעֲסַק אוֹתָם) בְּמַלְחָמָה, וַיִּנְיָחוּ לָךְ.

וְהַשְּׂאֵלָה מִתְבַּקֶּשֶׁת, לָמָּה הָיָה עֲדִיף לְהַכְנִיס אֶת הָעַם לְמַצֵּב מַלְחָמָתִי, וְכִי עַד כָּדִי כִּךָ חֲמוֹר הַדְּבָר שֶׁיִּגְלוּ לַיהוֹשֻׁעַ מִן הַשָּׁמַיִם אֶת אוֹתָן הַהֲלָכוֹת שֶׁנִּשְׁכַּחוּ?

שְׂאֵלָה זוֹ שׂוֹאֵל הָאֲבֵרְבָנָאֵל (רַבִּי יִצְחָק אֲבֵרְבָנָאֵל, מַגְדוּלֵי הַדּוֹר בַּמָּאָה ה' - 15 וְשֶׁר הָאוֹצָר בְּמַמְלַכַת קֶסְטִילִיָּה שֶׁבְּסַפְרָד) בְּפִירוּשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה (פִּרְשַׁת שׁוֹפְטִים פֶּרֶק יז דִּיבוּר הַמַּתְחִיל הַסֵּפֶק הַשְּׂמִינִי), וּמְבָאֵר:

גְּזַרְהָ חֻקְמָתוֹ יִתְבַּרְךָ שְׁשׁוּם נְבִיאָה לֹא יִדְבַר בְּעֵינֵי הַמְּצוֹת, לֹא בְּדֶרֶךְ פְּרוּשׁ וְלֹא בְּדֶרֶךְ סִיג וְתַקְנָה כְּפִי הַשְּׁעָה. וּמִסַּר כָּל זֶה לְחֻקְמֵי שְׂאֵל הָיָה בָּהֶם הַחֲשָׁשׁ הַהוּא. וְלִכֵּן לֹא רָצָה הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ שֶׁיְהוֹשֻׁעַ יַחְזִיר לְיִשְׂרָאֵל אֶת הַהֲלָכוֹת שֶׁנִּשְׁתַּכְּחוּ בִּימֵי אֲבָלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁלֹּא יִחְשְׁבוּ שֶׁהָיָה שׁוּהָ גַם כֵּן בְּמַעֲלַת הַנְּבוּאָה וּנְתִיבַת הַתּוֹרָה וְהַמְּצוֹת - לְמֹשֶׁה רַבְּנוֹ עָלָיו הַשְּׁלוֹם. כִּי עֵינֵי הַנְּבִיאִים לְבַד, לְהִזְהִיר עַל שְׁמִירַת תּוֹרַת מֹשֶׁה. כְּמוֹ שֶׁאָמַר מְלָאכִי "זְכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדֵי" (מִלְאכֵי ג, כב).

וּבְדַרְכּוֹ שֶׁל הָאֲבֵרְבָנָאֵל הוֹלֵךְ גַּם רַבְּנוֹ מֹשֶׁה אֶלְשִׁיךְ (מַחְכְּמֵי צֶפֶת בַּמָּאָה ה' - 16) בְּפִירוּשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה (שְׁמוֹת פֶּרֶק כד פְּסוּק יב) וְכוּתֵב:

וְהֵלֵא יִקְשֶׁה כִּי הֵלֵא יְהוֹשֻׁעַ נְבִיאָה הָיָה, יִשְׂאֵל מֵאֵתוֹ יִתְבַּרְךָ וַיִּגִּידֶם לוֹ? אֵיךְ הוּא, כִּי צָפָה הוּא יִתְבַּרְךָ יִתְעַתְדוֹ לְבֹא בְּעוֹלָם אוֹמְרִים, כִּי אַחַר תֵּתוּ יִתְבַּרְךָ הַתּוֹרָה נִתֵּן עוֹד תּוֹרָה אַחֲרָת, וְעַל כֵּן מֵאֵז הוֹרָה כִּי פֶּעַם אַחַת נִתֵּן וְלֹא יִשְׁנֶה חֲלִילָה.

הָרִי לָנוּ שֶׁסִּבַּת הַדְּבָר לֹאִי גְלוּי הַהֲלָכוֹת מִשְׁמַיִם, הֵיטָה כְּדִי לְלַמְּדֵנוּ שֶׁלֹּא תִּתְכַּן קִבְּלַת תּוֹרָה אוּ מְצוֹת נוֹסְפוֹת כָּל שֶׁהֵן אַחֲרֵי קִבְּלַת תּוֹרַת מֹשֶׁה. וְלִמְרוֹת שֶׁיְבוֹאוּ אַחֲרֵים [כְּמוֹ יִשׁוּ וְהַדּוּמִים לוֹ] וַיֹּאמְרוּ שֶׁקִּבְּלוּ תּוֹרָה חֲדָשָׁה וַיַּעֲשׂוּ אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים, לֹא נִקְבַּל אֶת דְּבָרֵיהֶם.

נִמְשִׁיךְ בְּדַבְרֵי הַגְּמָרָא: בְּמַתְנִיתָא תְּנָא [בְּבִרְיָתָא שְׁנָה הַחֲכָם]: אֵלֶּף וְשֶׁבַע מֵאוֹת קַלִּין וְחֲמוֹרִין (הַלְכוֹת שְׁנַלְמָדוּ בְּמַדַּת קַל וְחֲמַר), וּגְזֵרוֹת שׁוֹוֹת (הַלְכוֹת שְׁנַלְמָדוּ בְּמַדַּת גְּזֵרָה שׁוּהָ),

וְדַקְדוּקֵי סוּפְרִים נִשְׁתַּכְּחוּ בִּימֵי אָבֵלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: אִף עַל פִּי כֵן הִחְזִירָן לְכָל אוֹתָן הֶלְכוֹת עֲתֻנְיָאֵל בֶּן קִנְזַּי מִתּוֹךְ פְּלִפּוּלוֹ בַּתּוֹרָה.

הָרִי לָנוּ שֶׁכָּל אוֹתָם אֶלֶף וְשֶׁבַע מֵאוֹת קָלִין וְחֲמוּרִין וְגִזְרוֹת שׁוֹוֹת שֶׁנִּשְׁכְּחוּ בִּימֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, הִחְזִיר אוֹתָם עֲתֻנְיָאֵל בֶּן קִנְזַּי. [ועיין ברמב"ם בספר המצוות (שורש ב) ובהקדמת המאירי לאבות (עמוד 17)].

וְאִמָּנָם הִגְמָרָא מִסְפָּרַת, שְׁחוּץ מֵהֶהֱלָכוֹת הִלְלוּ הֵיוּ עוֹד הֶלְכוֹת שֶׁנִּשְׁכְּחוּ לְגַמְרֵי:

אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר שְׁמוּאֵל: שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים הֶלְכוֹת נִשְׁתַּכְּחוּ בִּימֵי אָבֵלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. אָמְרוּ לוֹ עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדּוֹר לְמַמְלַא מְקוּמוֹ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוֹן: "שְׂאֵל מִן הַשָּׁמַיִם שִׁירוּף אוֹתָן הֶלְכוֹת שֶׁנִּשְׁתַּכְּחוּ!", אָמַר לָהֶם: "לֹא בְּשָׁמַיִם הִיא הַתּוֹרָה" (על פי דברים ל, יב), שֶׁלְּאַחַר שֶׁנִּתְּנָה הַתּוֹרָה בְּסִינַי הָרִי הִיא מְסוּרָה בְּיַדִּי הַחֲכָמִים שֶׁבְּכָל דּוֹר לְדוֹן בָּהּ, וְאִין הִיא עוֹד בְּשָׁמַיִם לְהוֹסִיף וְלִלְמַד בָּהּ בְּדֶרֶךְ גְּבוּאָה.

הָאֲדָמוּרִי בַעַל הָאֲמָרִי אֲמַת זצ"ל (רבי אברהם מרדכי אלתר, מגדולי האדמו"רים בתקופת השואה) הִבִּיא אִסְמֻכְתָּה מֵהַפְּסוּק, וְרָמַז לְשִׁכִּיחַת הֶהֱלָכוֹת מִמֶּאֱמַר הַכְּתוּב "וַיִּנְאַסְפֹּת אֶל עַמִּיךָ גַּם אֶתְּהָ" (במדבר כז, יג) וְכָל 'גַּם' הוּא רְבוּי (מדרש רבה פרשת בראשית פרשה א סימן יד), וּמָה מְרַבָּה כָּאֵן? אֵלָּא שֶׁמְרַבָּה לְשִׁלְשֶׁת אֲלָפִים הֶלְכוֹת שֶׁנִּאֲסָפוּ עִם מֹשֶׁה רַבֵּנוּ (דף על הדף תמורה דף טז עמוד א).

עוֹד מְבָאָר הַגְּאוּן רַבִּי מֵאִיר שְׁמַחָה מְדוּיִנְסֵק זצ"ל (מגדולי רבני מזרח אירופה בדור שלפני השואה) בְּסִפְרוֹ מִשֶּׁךְ חֲכָמָה (סוף פְּרִשְׁת וְזֹאת הַבְּרָכָה) אֵת סֵדֶר הַפְּסוּקִים שֶׁנִּאֲמְרוּ בַּתּוֹרָה עַל מִיתַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ: "וַיִּתְּמוּ יְמֵי אָבֵל מֹשֶׁה, וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוֹן מְלֹא רוּחַ חֲכָמָה וְגוֹי וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה" (דברים לד, י) שֶׁלֶכֶן תָּמוּ וְהִפְסִיקוּ יְמֵי אָבֵל מֹשֶׁה מִיַּד בְּתָם הַשְּׁלִשִׁים יוֹם, לְפִי שֶׁהֵם רָאוּ שֶׁבְּסִבַּת הָאָבֵל - מִשְׁתַּכְּחִים אֲלֵפֵי הֶלְכוֹת, לְכֵן הִצְרָכוּ לְגַמְרֵי וְלִסֵּים הָאָבֵל מִיַּד בְּכָלוֹת שְׁלִשִׁים יוֹם. וּמִמְשִׁיךְ הַפְּסוּק שְׂאֵף עַל פִּי שֶׁהָיָה לָהֶם אֵת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוֹן, שֶׁהָיָה מְלֹא רוּחַ חֲכָמָה, מְכַל מְקוֹם כְּמֹשֶׁה הַנְּבִיא לֹא קָם עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל, וּמִמִּילָא לֹא יוֹכְלוּ לְהִחְזִיר לָהֶם אוֹתָן הֶהֱלָכוֹת שֶׁנִּשְׁתַּכְּחוּ עַל יְדֵי גְבוּאָה.

וְאִם נִתְּבוּנֵן נִרְאָה שְׁאוֹתָן הֶהֱלָכוֹת שֶׁנִּשְׁכְּחוּ בְּאוֹתוֹ מֵאֲרַע טְרַאגִי שֶׁל פְּטִירַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, כְּבָר לֹא יְכוּל לְהִחְזִיר עֲתֻנְיָאֵל בֶּן קִנְזַּי בְּפִלְפּוּלוֹ, וְנִשְׂאָרוֹ שְׁכוּחוֹת לְדוֹרֵי דוֹרוֹת.

לְמִרוֹת זֹאת מְצָבָם שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל בִּידְעֵת הַתּוֹרָה הִיָּה מְזִהִיר, וְהֵם הִמְשִׁיכוּ לְשִׁמּוֹר בְּכָל חֲחָם אֵת מִשְׁמֶרֶת הַתּוֹרָה שֶׁבַעל פֶּה כְּפִי שֶׁקְּבָלוּ מִיְהוֹשֻׁעַ שֶׁקְּבָל מִמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ.

עוֹד מְסַפֵּר בְּגַמְרָא שְׁעַם יִשְׂרָאֵל מְנַסִּים לְהַשִּׁיג אֵת אוֹתָן הֶהֱלָכוֹת, וּמְנַסִּים לְפָנוֹת לְאֲלַעְזוֹר וּלְפִנְחָס, שְׁגַם בְּיָדָם לֹא הָיָה לְהַשִּׁיב לָהֶם אֵת אֲבֻדָּתָם.

גם אחרי מאות שנים, בימי שמואל הנביא [שמואל היה שנים רבות אחרי משה, שהרי שמואל מלך בן 39 שנים כמבאר בתענית (דף ה עמוד ב), והיה זה ביום שמת עלי, ובאותה העת חרב משכן שילה כמבאר בזבחים (דף קיח עמוד ב), ומשכן שילה עמד 369 שנים, והוסף לזה 14 שנים שכבשו וחלקו את הארץ], עם ישראל מנסה להחזיר ולגלות את ההלכות, וכמספר בגמרא:

אמרו לו לשמואל: שאל מהשמים את אותן ההלכות החסרות! אמר להם: "אלה המצות" (ויקרא כז, לד) - שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה.

גם מזה רואים את האדיקות הגדולה של עם ישראל באותה העת, לשמירת התורה שבעל פה וידיעתה.

אלא שחלפו הדורות ועם ישראל גלה מארצו, והיה צריך לקבץ ולסדר את כל ההלכות והכללים הרבים בתורה שבעל פה. וזה לשונו הזקב של הרמב"ם בהקדמה (לספר יד החזקה): ולמה עשה רבנו הקדוש כך ולא הניח הדבר כמות שהיה? לפי שראו שתלמידים מתמעטין והולכין והצרות מתחדשות ובאות ומלכות רומי פושטת בעולם ומתגברת, וישראל מתגלגלין והולכין לקצוות, חבר חבור אחד להיות ביד כלם כדי שילמדוהו במהרה ולא ישכח, וישב כל ימיו הוא ובית דינו ולמדו המשנה ברבים.

הרי שהשכחה גברה, והצרות היו הולכות ותכופות, והכרח רבי יהודה הנשיא שהיה יחיד בדורו ומיחד בתקופתו, איש שכלל בו ה' מן המדות הטובות והחסידות מה שזכהו בעיני אנשי דורו לקרותו רבנו הקדוש, והיה בתכלית החכמה ורום המעלה, כמו שאמרו: מימי משה ועד רבי לא ראינו תורה וגדלה במקום אחד. והיה בתכלית הענוה ושפלות הרוח והרחקת התאות כמו שאמרו: משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא. והיה צח לשון ובקי בשפה העברית יותר מכל אדם (רמב"ם בהקדמה לפירוש המשניות), והוא קבץ ואסף את כל אותן השמועות, וכנסן וכתבן לששה סדרי משנה המקיפים את כל תחומי חיי התורה והמצות.

ואודות מאמר רבי חנינא שאמר שאם תשתכח התורה הוא יוכל להחזיר אותה בפלפולו (בבא מציעא דף פה עמוד ב), הדבר היה מועיל לתלמידי החכמים שבבית המדרש, אבל לא היה די בזה כדי שלא תשתכח התורה מישראל אצל כלל העם, ולכן כתב רבי יהודה הנשיא את המשניות בשפה ברורה ונעימה קדושה, כדי שכל עם ישראל יוכל ללמד ולהבין היטב את דיני וחקי התורה הקדושה.

פָּרָק 20

שׁוֹשְׁלֵת מְסֻרַת הַתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה

מְסֻרַת הַתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה שֶׁהֻעְבְּרָה בְּעַם יִשְׂרָאֵל מִמֹּשֶׁה רַבְּנוּ, נִשְׁמְרָה בְּאֲדִיקוֹת נִפְלְאָה, וּבִתְעוּד הַסְּטוּרֵי מְדִיק. הַחֲשִׁיבוֹת הַמְּרֻבָּה לְזֶה הִנָּה לֹא רַק בְּעֵצָם הַיְדִיעָה שְׁכָל שׁוֹשְׁלֵת מְסֻרַת הַתּוֹרָה הִיא מִמֹּשֶׁה רַבְּנוּ שְׁקִבֵּל מִפִּי ה', אֲלָא גַם כְּדִי לְהִרְאוֹת שְׁלֹא הִיְתָה הַפְּסָקָה בְּרִצְפָּה הַשְּׁנַיִם בֵּין מְקַבְּלֵי הַתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה לְדוֹרוֹת שְׁאַחֲרֵיהֶם.

עֵקֶר הַתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה נִחְתָּם בְּזִמְנֵן הַתְּלֻמוּד הַבְּבִלִי עַל יְדֵי הָאֲמוֹרָאִים הָאֲחֻרּוֹנִים רַבִּינָא וְרַב אָשִׁי. הַרְמַב"ם בְּהַקְדָּמָה לְיַד הַחֲזִקָּה מוֹנָה אֶת הַסֵּדֶר הַמְדִיק מְרַב אָשִׁי עַד מֹשֶׁה רַבְּנוּ וְהָרִי הוּא כְּדִלְהֵלֶן:

מְרַב אָשִׁי עַד מֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם אַרְבָּעִים דּוֹרוֹת וְאֵלוּ הֵן:

(א) רַב אָשִׁי קִבֵּל מְרַבָּא.

(ב) וְרַבָּא מְרַבָּה.

(ג) וְרַבָּה מְרַב הוֹנָא.

(ד) וְרַב הוֹנָא מְרַבִּי יוֹחָנָן וְרַב וְשִׁמוּאֵל.

(ה) וְרַבִּי יוֹחָנָן וְרַב וְשִׁמוּאֵל מְרַבְּנוּ הַקְּדוּשׁ - הוּא רַבִּי יְהוּדָה הַנְּשִׂיא.

(ו) וְרַבְּנוּ הַקְּדוּשׁ מְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיו.

(ז) וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְרַבֵּן גְּמְלִיאֵל אָבִיו.

(ח) וְרַבֵּן גְּמְלִיאֵל מְרַבֵּן שְׁמַעוֹן אָבִיו

(ט) וְרַבֵּן שְׁמַעוֹן מְרַבֵּן גְּמְלִיאֵל הַזְּקֵן אָבִיו.

(י) וְרַבֵּן גְּמְלִיאֵל הַזְּקֵן מְרַבֵּן שְׁמַעוֹן אָבִיו.

(יא) וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מֵהֵלֵל אָבִיו וְשִׁמְאִי.

יב) והלל ושמאי משמעיה ואבטליון.

יג) ושמעיה ואבטליון מיהודה ושמעון.

יד) ויהודה ושמעון מיהושע בן פרחיה ונתאי הארבל.

טו) ויהושע ונתאי מיוסי בן יועזר ויוסף בן יוחנן.

טז) ויוסי בן יועזר ויוסף בן יוחנן מאנטיגנוס.

יז) ואנטיגנוס משמעון הצדיק.

יח) ושמעון הצדיק מעזרא.

יט) ועזרא מברוך.

כ) וברוך מירמיה.

כא) וירמיה מצפניה.

כב) וצפניה מחבקוק.

כג) וחבקוק מנחום.

כד) ונחום מיואל.

כה) ויואל ממיכה.

כו) ומיכה מישעיה.

כז) וישעיה מעמוס.

כח) ועמוס מהושע.

כט) והושע מזכריה.

ל) וזכריה מיהודע.

לא) ויהודע מאלישע.

לב) ואלישע מאליהו.

לג) ואליהו מאחיה.

לד) ואַחֲפֵיָה מְדוּד.

לה) וְדוּד מְשֻׁמוּאֵל.

לו) וְשֻׁמוּאֵל מְעֵלִי.

לז) וְעֵלִי מִפְּנֹחֶס.

לח) וּפְנֹחֶס מִיְהוֹשֻׁעַ.

לט) וְיְהוֹשֻׁעַ מִמֶּשֶׁה רַבְּנוּ.

מ) וּמֶשֶׁה רַבְּנוּ מִפִּי הַגְּבוּרָה. נִמְצָא שְׁכֵלֶם מֵה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל:

וּמִמֶּשֶׁיךְ הַרְמַבְיִים וְאוֹמֵר: כָּל אֱלוֹ הַחֲכָמִים הַנִּזְכָּרִים הֵם גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת. מֵהֶם רֵאשִׁי יְשִׁיבוֹת וּמֵהֶם רֵאשִׁי גְּלִיּוֹת וּמֵהֶם מֵהַסְּנֵהֲדָרִין הַגְּדוּלָּה. וְעִמָּהֶם בְּכָל דּוֹר וְדוֹר אֲלָפִים וּרְבֻבוֹת שֶׁשָּׁמְעוּ מֵהֶם וְעִמָּהֶם. רַבִּינָא וְרַב אָשִׁי הֵם סוֹף חֲכָמֵי הַגְּמָרָא. וְרַב אָשִׁי הוּא שְׁחֵבֵר הַגְּמָרָא הַבְּבִלִית בְּאַרְץ שְׁנַעַר [בְּבֶל] אַחֲרֵי שְׁחֵבֵר רַבִּי יוֹחָנָן הַגְּמָרָא הִירוּשְׁלַמִית כְּמֵאָה שָׁנָה לְפָנָיו. וְעַנִּין שְׁנֵי הַגְּמָרוֹת הוּא פְּרוּשׁ דְּבַרֵי הַמְּשֻׁנִּיּוֹת וּבֵאוּר עִמְקוּתֶיהָ וּדְבָרִים שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ בְּכָל בֵּית דִּין וּבֵית דִּין מִימּוֹת רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְעַד חֵבֵר הַגְּמָרָא. וּמִשְׁנֵי הַגְּמָרוֹת וּמִן הַתּוֹסְפּוֹת וּמִסְפָּרָא וּסְפָרֵי מְכָלֶם יִתְבָּאֵר הָאִסוּר וְהַמְּתָר, הַטָּמֵא וְהַטְּהוֹר, הַחַיּוֹב וְהַפְּטוּר, הַפְּסוּל וְהַכֶּשֶׁר, כְּמוֹ שֶׁהֶעֱתִיקוּ אִישׁ מִפִּי אִישׁ מִפִּי מֶשֶׁה רַבְּנוּ מְסִינִי.

הָרִי לָנוּ מְסֵרֵת מְדִיקַת כִּיצַד הָעֵבֶרָה הַתּוֹרָה שֶׁבָּעַל פֶּה אִישׁ מִפִּי אִישׁ - עַד מֶשֶׁה רַבְּנוּ שֶׁקֵּבֵל מֵה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל.

וְאִמָּנָם רַב אָשִׁי שֶׁהָיָה מֵהַדּוֹר הַשְּׁשִׁי שֶׁל הָאֱמוּרָאִים לֹא הָיָה אַחֲרוֹן הָאֱמוּרָאִים, וְנִפְטָר בְּשֵׁנֵת ד' אֲלָפִים קִפְיָו לְבְרִיאַת הָעוֹלָם, וְלֹא הִסְפִּיק לְסַיֵּם אֶת הַתְּלֻמוּד, וְסִימּוֹ אֶת הַתְּלֻמוּד 73 שָׁנִים אַחֲרֵי פְטִירָתוֹ (סֵדֵר הַדּוֹרוֹת חֵלֵק א שְׁנַת ד' אֲלָפִים קִפּוֹ). וְאַחֲרָיו הָיָה דוֹר שְׁבִיעִי שֶׁל אֱמוּרָאִים.

כְּשֶׁהִסְתִּימָה תְּקוּפַת הָאֱמוּרָאִים הַחֲלָה תְּקוּפַת הַסְּבוּרָאִים שֶׁהָיְתָה אַחֲרֵי חֲתִימַת הַתְּלֻמוּד.

לְאַחֲרֶיהָ הָיְתָה תְּקוּפַת הַגְּאוּנִים שֶׁהָיוּ רֵאשִׁי יְשִׁיבוֹת בְּבֶבֶל, וְכָל הַחֲכָמִים שֶׁעָמְדוּ אַחֲרֵי חֵבֵר הַגְּמָרָא וּבְנוּ בוֹ וַיֵּצֵא לָהֶם שֵׁם בְּחֻמָּתָם, הֵם הַנִּקְרָאִים גְּאוּנִים. וְכָל אֱלוֹ הַגְּאוּנִים שֶׁעָמְדוּ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וּבְאַרְץ שְׁנַעַר וּבִסְפָרַד וּבְצַרְפַּת לְמַדּוֹ דְרָךְ הַגְּמָרָא וְהוֹצִיאוּ לְאוֹר תְּעֻלוֹמוֹתָיו וּבֵאוּרָו עַנְיָנָיו, לְפִי שְׁדָרְךָ עֲמָקָה דְרָכּוֹ עַד לְמֵאדָּ, וְחֵבֵרוּ

הגאונים שבכל דור ודור חבורים לבאר הגמרא (הרמב"ם בהקדמה לספר משנה תורה). ורב חנן גאון היה ראש הגאונים ומלך 24 שנים עד שנת ד' אלפים שע"ג.

אחרי תקופת הגאונים החלה תקופת הראשונים, ובאותו הזמן גברו הצרות ושוב היה צריך מי שיקבץ ויאסף לפנדק אחד ולחבור אחד את כל ההלכות והפרטים שבתורה שבעל פה, כדי שלא ישתכחו מקשי הטרדות והצרות.

מטלה קשה זו, נטל על גבו הרמב"ם (נפטר בשנת ד' אלפים תתקס"ד), וכפי שהוא מבאר כן בהקדמה לספרו היד החזקה:

בזמן הזה תקפו הצרות יתרות ודחקה השעה את הכל. ואבדה חכמת חכמינו ובינת בונינו נסתרה. לפיכך אותם הפרושים וההלכות והתשובות שחברו הגאונים וראו שהם דברים מבארים נתקשו בימינו ואין מבין עניניהם כראוי אלא מעט במספר. ואין צריך לומר הגמרא עצמה הבבליית והירושלמית וספרא וספרי והתוספתא שהם צריכין דעת רחבה ונפש חכמה וזמן ארוך, ורק אחר כך יודע מהם הדרך הנכונה בדברים האסורים והמתרים ושאר דיני התורה היאך הוא. ומפני זה נערת חצני אני משה בן מיון הספרדי ונשענתי על הצור ברוך הוא ובינותי בכל אלו הספרים וראיתי לחבר דברים המתבררים מכל אלו החבורים בענין האסור והמתר הטמא והטהור עם שאר דיני התורה. כלם בלשון ברורה ודרך קצרה עד שתהא תורה שבעל פה כלה סדורה בפי הכל בלא קשיא ולא פרוק. לא זה אומר בכה וזה בכה. אלא דברים ברורים קרובים נכונים על פי המשפט אשר יתבאר מכל אלו החבורים והפרושים הנמצאים מימות רבנו הקדוש ועד עכשו. עד שיהיו כל הדינים גלויין לקטן ולגדול בדין כל מצוה ומצוה ובדין כל הדברים שתקנו חכמים ונביאים. כללו של דבר כדי שלא יהא אדם צריך לחבור אחר בעולם בדין מדיני ישראל אלא יהא חבור זה מקבץ לתורה שבעל פה כלה עם התקנות והמנהגות והגזרות שנעשו מימות משה רבנו ועד חבור הגמרא וכמו שפרשו לנו הגאונים בכל חבוריהם שחברו אחר הגמרא. לפיכך קראתי שם חבור זה משנה תורה. לפי שאדם קורא בתורה שבכתב תחלה ואחר כך קורא בזה.

חבורו של הרמב"ם הקיף את כל עניני התורה, כולל כל דיני הקרבנות שיתקיימו לעתיד לבא. וזכה להיות 'הפוסק היותר מפרסם בעולם' (לשון הבית יוסף בהקדמה).

באותה תקופת הראשונים חברו הראשונים חבורים רבים, בפרושי התורה שבכתב ובעל פה, בפסקי הלכות ועוד.

אחד החבורים המפרסמים הוא חבור ארבעה טורים של רבי יעקב בעל הטורים (נפטר בשנת ה' אלפים ק"ג 1343), שחבר חבור המקיף לכל עניני החיים, ושם גם הביא

מפסקי ההלכה וההנהגה של אביו הרא"ש - הוא רבנו אשר בן יחיאל.

החבורים הללו נכתבו בצורה מסכמת שתהיה לכל שואל תשובה כתובה וערוכה לכל ספק הלכתי כיצד לנהוג ולהתנהל על פי התורה. וכמו שכתב רבנו יעקב בעצמו בהקדמה לחבור (חלק חושן משפט): ארבעה הטורים שחצבתי הנם, הטור האחד - ארץ חיים שבו נתתי את הברכות ואת התפלה והלכות שבת ומועד ומשפטיהן, וקראתי 'ארץ חיים' - כי ממנו תוצאת חיים.

והטור השני - יורה דעה ההולך קדמת אסויר, להורות את בני ישראל המתר והאסור, וקראתי יורה דעה - כי הוא יורה דעה ויבין שמועה.

והטור השלישי - אבן העזר שם עשיתי לאדם עזר כנגדו גם כשלקח גרש איד וגרשנה מנגדו וקראתי אבן העזר יען כי הוא להועיל גם לעזר.

והטור הרביעי - חשן המשפט שם חקקתי חק ומשפט.

לאחר תקופת הראשונים החלה תקופת האחרונים, שרבי יוסף קארו (נפטר בשנת ה"א של"ה 1575) מחבר השלחן ערוך, היה מראשיה.

חבור השלחן ערוך נכתב במתכנת הטור, אך מכיון שבתקופת הראשונים התרבו חבורים ודעות נוספות, היה צריך שוב חבור שיכלל בתוכו גם את דברי ופסקי הראשונים השונים ויכריע את ההלכה. לצורך זה חבר רבי יוסף קארו את חבורו המקיף שלחן ערוך. בתחלה כתב את חבוריו על המפרשים שקדמוהו, חבור 'כסף משנה על הרמב"ם, וחבור 'בית יוסף' על הטור. ולאחר מכן לקט את כל פסקי הדינים וקבע וחקק אותם לדורות, ועל פיהם כל בית ישראל הלכו וילכו עד ביאת המשיח.

גם חבוריו של רבי יוסף קארו, היו מכרח המציאות ומרובי הגזרות והצרות שעברו על עמנו, וכפי שמעיד וכותב רבי יוסף קארו בעצמו בהקדמה לחבור 'בית יוסף':

ויהי כי ארכו לנו הימים הורקנו מכלי אל כלי ובגולה הלכנו, וכמה צרות צרורות תכופות וצרות זו לזו באו עלינו עד כי נתקיים בנו בעונותינו "ואבדה חכמת חכמי וגו'" (ישעיה כט, יד) ואזלת יד התורה ולומדיה, על כן אני הדל באלפי יוסף בן מורי ורבי הרב אפרים בן מורי ורבי הרב יוסף קארו זכרו לחיי העולם הבא קנאתי לה' צבאות ונערתי חצני לסקל המסלה והסכמתי לחבר ספר כולל כל הדינים הנוהגים בבאור שרשיהם ומוצאיהם מהגמרא עם כל חלוקי סברות הפוסקים איש לא נעדר.

כָּל תְּכִלִּיתוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵף קָאָרוֹ בְּחַבּוּרָיו הִיְתָה שְׂיִתְבָּרְרוֹ הַדְּבָרִים וַיְהִי קֶצֶרִים וּמוֹעִילִים לְכָל הַחֶפֶץ לִילֵךְ בְּדֶרֶךְ ה', וּמִטַּעַם זֶה חִבֵּר אֶת חַבּוּרוֹ הַשְּׁלַחָן עֲרוּךְ שֶׁהוּא פֶסְקִי כָּל הַהֲלָכוֹת בְּדֶרֶךְ קֶצֶרָה בְּלִשׁוֹן צַח וְכוּלֵל יָפֵה וְנָעִים, לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת הַיְּתִימָה שְׂגוּרָה בְּפִי כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, וְכֹאֲשֶׁר יִשְׁאַל לְתַלְמִיד חָכֵם דְּבַר הַלְכָה לֹא יִגְמַגֵּם בָּהּ אֶלָּא יִהְיֶה בְּרוּר לוֹ כֹּל דִּין שִׁישְׂאֵל עָלָיו הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה בְהִיּוֹתוֹ שְׂגוּר בְּפִיו סֵפֶר זֶה הִבְנוּי לְתַלְפִּיּוֹת תַּל שְׁהַכֵּל פּוֹנִים בּוֹ, לְחַלְקוֹ לְשִׁלְשִׁים לְלַמֵּד בּוֹ בְּכָל יוֹם חֶלֶק, וְנִמְצָא שְׁבָכָל חֵדֶשׁ הוּא חוֹזֵר עַל תְּלִמּוּדוֹ, וַיֹּאמֶר עָלָיו - אֲשָׁרִי מִי שֶׁבָּא לְכָאן וְתִלְמוּדוֹ בְּיָדוֹ וְלִכְךָ שֵׁם הַסֵּפֶר 'שְׁלַחָן עֲרוּךְ', כִּי בּוֹ יִמְצָא הַהוֹגֵה כָּל מִינֵי מִטְעָמִים עֲרוּכִים בְּכָל וְשְׂמוּרִים סְדוּרִים וּבְרוּרִים (מִתּוֹךְ הַקְדַּמַת הַשְּׁלַחָן עֲרוּךְ).

פָּרָק 21

מַחְלֻקוֹת בַּתּוֹרָה שֶׁבַעַל פֶּה

כּוֹפֵר: אִם הַתּוֹרָה שֶׁבַעַל פֶּה כָּל כֶּךָ מְדֻקָּת, אֵיךְ יִתְכַן שֵׁשׁ כָּל כֶּךָ הֶרְבֵּה מַחְלֻקוֹת בְּמִשְׁנֵה וּבַגְּמָרָא?

הַרְבֵּ: כְּדֵי לְדַעַת אֵת סֵדֵר הַמְסֻרֵת הַמְדֻקָּת שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁבַעַל פֶּה כִּי־צַד עֲבָרָה בְּדִיּוּק מְשֻׁלָּם אֲצֵל גְּדוּלֵי וּמְאֹרֵי הָאָמָה, נִיחַד עַל זֶה פָּרָק נִפְרָד בְּעִזְרַת הַשֵּׁם, שֶׁם נִרְאָה כִּי־צַד עֲבָרָה מְסֻרֵת הַתּוֹרָה שֶׁבַעַל פֶּה בְּאִפְנֵי מְדִיק, עַד הַדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים.

וְאִם כֵּן הַשְּׂאֵלָה מֵתְבַקֶּשֶׁת, כִּי־צַד נוֹצְרוּ מַחְלֻקוֹת, אִם הַכֹּל נִמְסַר בְּאִפְנֵי בְּרוּר?

לְצַרְךָ כֶּךָ עָלֵינוּ לְהַפְלִיג בַּהֶסְטוֹרִית עִמְנוּ, מֵה הָיָה הַסֵּדֵר בְּלִמּוּד הַהוֹרָאָה וּבְרוּר הַשְּׂאֵלוֹת בְּתַקּוּפוֹת הַשּׁוֹנוֹת שֶׁל עִמְנוּ.

וְכֶךָ מְבֹאָר בַּגְּמָרָא בְּסִנְהֶדְרִין (דף פח עמוד ב): אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מֵתַחֲלָה בְּדוֹרוֹת רֵאשׁוֹנִים לֹא הָיוּ מְרַבִּין מַחְלֻקַת בְּיִשְׂרָאֵל, אֲלֹא כֶּךָ הָיוּ קוֹבְעִים הֶלְכָה: בֵּית דִּין שֶׁל שְׁבַעִים וְאַחַד יוֹשְׁבֵיין בְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית, וְשְׁנֵי בְּתֵי דִינֵין שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, אַחַד יוֹשֵׁב עַל פֶּתַח הַר הַבַּיִת וְאַחַד יוֹשֵׁב עַל פֶּתַח הָעִזְרָה, וְשָׂאֵר בְּתֵי דִינֵין שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה יוֹשְׁבֵיין בְּכָל עִירוֹת יִשְׂרָאֵל.

הַצֶּרֶךְ לְשָׂאֵל דְּבַר שֶׁלֹּא הָיָה בְּרוּר וּמְקַבֵּל – שׁוֹאֵלִין מִבֵּית דִּין שְׁבַעִירָן. אִם שְׁמַעוּ חֻכְמֵי בֵּית הַדִּין הֶלְכָה בְּעִנְיָן זֶה – אָמְרוּ לָהֶן, וְאִם לֹא שְׁמַעוּ – בָּאִין לָזֶה שְׁסֻמוּךְ לְעִירָן. אִם שְׁמַעוּ אוֹתוֹ בֵּית דִּין הֶלְכָה בְּעִנְיָן זֶה – אָמְרוּ לָהֶם, וְאִם לֹא שְׁמַעוּ – בָּאִין לָזֶה שְׁעַל פֶּתַח הַר הַבַּיִת. אִם שְׁמַעוּ אוֹתוֹ בֵּית דִּין הֶלְכָה בְּעִנְיָן זֶה – אָמְרוּ לָהֶם, וְאִם לֹא שְׁמַעוּ בָּאִין לָזֶה שְׁעַל פֶּתַח הָעִזְרָה.

וְאוֹמֵר אַחַד הַחֻכְמִים שֶׁלֹּא הִסְפִּימוּ כָּל חֻבְרֵי עִמּוֹ: כֶּךָ דְּרִשְׁתִּי וְכֶךָ דְּרִשׁוּ חֻבְרֵי, כֶּךָ לְמִדְתִּי וְכֶךָ לְמִדּוֹ חֻבְרֵי. אִם שְׁמַעוּ אוֹתוֹ בֵּית דִּין הֶלְכָה בְּעִנְיָן זֶה – אָמְרוּ לָהֶם, וְאִם לֹא שְׁמַעוּ – אֵלּוּ וְאֵלּוּ בָּאִין לְלִשְׁכַּת הַגְּזִית, שֶׁשָּׁם יוֹשְׁבֵיין חֻכְמֵי סִנְהֶדְרֵי גְּדוּלָה מְשַׁעַת הַקְּרִבַת תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר בְּבִקְרָר עַד שְׁעַת הַקְּרִבַת תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים. וּבְשִׁבְתוֹת וּבְיָמִים טוֹבִים שָׂאִין דְּגִים בָּהֶם, הָיוּ יוֹשְׁבֵיין בְּחֵיל, בְּמִקּוֹם הַמְקַח חוֹמָה קְטַנָּה בְּתוֹךְ

הר הבית. נשאלה שאלה בפניהם, אם שמעו אותו בית דין הלכה בענין זה – אמרו להם, ואם לא שמעו – היו עומדין למנין ולהצבעה באותו נושא. אם רבו המטמאים – טמאו וקבעו הלכה שטמא הוא. אם רבו המטהרין – טהרו. ובאפן זה נסתמו כל המחלוקות תוך זמן קצר.

אבל משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו את רבותיהם ולא למדו כל צרכן – אז רבו מחלוקת בישראל, ונעשית תורה כשתי תורות, שנוצרו שתי קבוצות שונות, ולא הגיעו לכלל הלכה פסוקה בכל נושא.

ובאמת התורה עצמה נתנה כללים כיצד להתמודד עם מחלוקות. ובפרשת משפטים כותבת התורה: "אחרי רבים להטות" (שמות פרק כג פסוק ב).

וזהו כלל המלמדנו, שבכל מחלוקת שתהיה, הולכים לפי רב חכמי ישראל, שהם ממשיכי שושלת התורה שבעל פה.

יש לציין שבכל התקופות עשו חז"ל הכל כדי למנע מחלוקות בישראל, וכשאחד מחכמי ישראל לא בטל דעתו לרב חכמי ישראל יצאו נגדו בכל כחם כדי שתשמר התורה ללא מחלוקת.

התורה עצמה נתנה כח ביד חכמי ישראל להעניש 'זקן ממרא' - שאפלו שהוא תלמיד חכם גדול, אם הוא מורה אחרת מדברי הסנהדרין שבכל דור ודור ענשו מות בחנק (סנהדרין דף פד עמוד ב), וכמבאר בכתוב: "והאיש אשר יעשה בזדון לבלתי שמע אל הנהן העמד לשרת שם את ה' אלהיה או אל השפט ומת האיש ההוא ובערת הרע מישראל" (דברים יז, יב).

בתקופות מאחרות יותר, שבטלה הסנהדרין ובטלו ענשי המות, הענישו רב חכמי ישראל את היחיד שהתעקש להשאר בדעתו ולא לקבל את דעת הרב.

עדות לכך אנו רואים במספר מעשיות במשנה ובתלמוד, עם עקביא בן מהלאל (עדויות פרק ה משנה ו), עם רבי אליעזר בן הרקנוס (ברכות דף יט עמוד א, בבא מציעא דף נט עמוד ב, תלמוד ירושלמי מועד קטן פרק ג הלכה א), ועם רבי יהושע ורבן גמליאל (ברכות דף כז עמוד ב, ראש השנה דף כה עמוד א, ובכורות דף לו עמוד א).

ואל יטעה הקורא שהמחלוקות היו בדברים המקבילים לנו ממשה רבנו, שבאותם הדברים לא הייתה מחלוקת. וכל המחלוקות היו אך ורק בשאלות חדשות וענינים חדשים, ובפרטים השונים שהצרכו לבררם בכל דור ודור.

ונעתיק את לשונו הזָהב של הרמב"ם בהקדמתו לפרוש המשניות, שעמד לבאר נקדה זו:

מי שחושב שגם הדינים שיש בהם מחלקת קבלה ממשה, ונפלה בהם מחלקת מחמת טעות בקבלה או שכחה, ושהאחד צודק בקבלתו והשני טעה בקבלתו, או ששכח, או שלא שמע מרבו כל מה שצריך לשמע, ומביא ראיה לכך ממה שאמרו משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן רבתה מחלקת בישראל ונעשית תורה כשתי תורות (סנהדרין דף פח עמוד ב), הנה זה חי ה' דבר מגנה ומוזר מאד, והוא דבר בלתי נכון ולא מתאים לכללים, וחושד באנשים שמהם קבלנו את התורה, וכל זה בטל. והמביא לידי השקפה נפסדת זו, הוא מעוט ידיעת דברי חכמים הנמצאים בתלמוד, לפי שמצאו שהפרוש מקבל ממשה וזה נכון לפי הכללים שהקדמנו, אבל הם לא הבדילו בין הכללים המקבלים והחדושים שנגמרו בדרכי העיון.

עוד כותב הרמב"ם:

אבל אמרם משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן רבתה מחלקת בישראל (סנהדרין דף פח עמוד ב), ענין דבר זה ברור מאד, כי שני אנשים שהם שוים בהבנה ובעיון ובידיעת הכללים שלמדים מהם לא תהיה ביניהם מחלקת במה שלומדים באחת המדות שהתורה נדרשת בהם בשום פנים, ואם תהיה, תהיה מועטת, כמו שלא מצאנו מחלקת בין שמאי והלל אלא בהלכות אחדות, לפי שדרכי למודם בכל מה שהיו לומדים אותו באחת המדות היו קרובים זה לזה, וגם הכללים הנכונים שהיו אצל זה היו אצל השני. וכאשר נתמעט למוד תלמידיהם ונחלשו אצלם דרכי הדין בהשוואה לשמאי והלל רבותיהם, נפלה מחלקת ביניהם בשעת המשא ומתן בהרבה ענינים, לפי שכל אחד מהם דן לפי כח שכלו ולפי הכללים הידועים לו. ואין להאשימם בכך, כי לא נוכל אנחנו להכריח שני בני אדם המתוכחים שיתוכחו לפי רמת שכלם של יהושע ופנחס, וגם אין אנחנו רשאים לפקפק במה שנחלקו בו - מפני שאינם כשמאי והלל או למעלה מהם, כי לא חיב אותנו בכך ה' יתעלה. אלא חיב אותנו לשמע מן החכמים חכמי איזה דור שיהיה, כמו שאמר או אל השפט אשר יהיה בימים ההם ודרשת. ועל אפן זה נפלה מחלקת, לא שטעו בקבלתם וקבלת האחד אמת והשני בטלה. וכמה ברורים דברים אלה למי שמתבונן בהם, וכמה גדול היסוד הזה בתורה.

הרי לנו דברים ברורים בהסבר המחלקת בישראל, שאינה בעקרי הדינים, אלא בשאלות המתחדשות, ובפרטי יסודות הדינים, ובגזרות שונות. אך עקר הלמוד בתורה שבעל פה שקבלנו ממשה רבנו המסביר את מצות התורה שבכתב נשאר בתמותו ובשלמותו.

עוד צריכים אנו לדעת, שחלק מלמוד התורה ועמלה הוא הצורך לברר בכל דבר מהו רצון ה' בנושא זה, ולכן כל צד שעוסק בזה הרי הוא עוסק בדברי אלקים חיים, שכן רצון ה' שנברר את ההלכה גם על ידי המחלקת.

וכן כתבו חז"ל בגמרא במסכת ערובין (דף יג עמוד ב): אמר רבי אבא אמר שמואל, שלש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו. יצאה בת קול ואמרה: אלו ואלו דברי אלהים חיים הן, והלכה כבית הלל.

ובחדושי הריטב"א (רבי יום טוב בן אברהם אשבילי מהעיר סיביליה, נולד בערך בשנת ה"א י' (1250) בסרגוסה שבספרד ונפטר שם בשנת ה"א פ' (1320) בקרוב) שם כתב: אלו ואלו דברי אלהים חיים. שאלו רבני צרפת ז"ל היאך אפשר שיהו שניהם דברי אלהים חיים וזה אוסר וזה מתיר? ותצו, כי כשעלה משה למרום לקבל תורה הראו לו על כל דבר ודבר מ"ט פנים לאסור ומ"ט פנים להתר, ושאל להקב"ה על זה, ואמר שיהא זה מסור לחכמי ישראל שבכל דור ודור ויהיה הכרעה כמותם, ונכון הוא לפי הדרש.

והינו שהבורא יתברך ידע, שיגיע דור שתהיינה בו מחלוקות, ולכן על כל דבר הראה למשה רבנו 49 פנים להתר ו 49 פנים לאסור - והשאיר את זה 'פתוח' ונתון לשקול של חכמי ישראל.

פָּרָק 22

נִסְחָאוֹת לַמְּשִׁנָּה

כּוֹפֵר: לַתּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה, לַפְּחוֹת לַמְּשִׁנָּה, יֵשׁ שְׁלֹשָׁה גִּסְחִים שׁוֹנִים, אֲז לְפִי אִיזוֹ תּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה אֲתֵם הוֹלְכִים?

הֶרֶב: ראשית נעיר על הדמגוגיה הזולה שבה הם משתמשים כאלו יש לנו באמת שלש תורות שבעל פה, דבר שמראה על בורות וטפשות בכל הנוגע להבנה מהי התורה שבעל פה.

[והעיר ידידי הרב ירון ראובן שיחיה (יושב ראש ארגון 'בעזרת השם) ממה שאותם כופרים משיחיים מאמינים בברית החדשה, שיש בה עשרות אלפי גרסאות שונות, ואותם כופרים שהובכו מהשאלה, הזדרזו לתרץ שזה רק משהו מינורי, דבר שהוא שקרי לחלוטין].

'החזון איש' (נפטר ט"ו בחשוון תשי"ד, 24 באוקטובר 1953), באגרותיו (חלק א אגרת לב) כותב תשובה לחכם אחד שחשב לפרש סגיא בגמרא על פי כתב יד 'מינכן' שמצא, והציע את הדברים לפני גדול הדור 'החזון איש', ותשובתו היתה נחרצת: וכי כל חכמי הדור מזמן הראשונים עד עכשו לא עמדו על האמת? וכי כלם לא עמדו על האמת מפני שסופר אחד טעה והכשיל את כל החכמים? ואני לא מהם ולא מהמונם, וכתב יד שהיה לפני רבותינו הראשונים מסרו בפשם עליהם והשגחתו תברך שלא תשתכח תורה מישראל הגנה עליהם. וכשהתחילו להדפיס את הגמרא מסרו חכמי וגדולי הדור על זקוקו והגהתו ודבר שיצא מיד כל רבותינו שהתקבל לפי גרסת הראשונים חלילה לנו להרס, ואין להתיחס לשאר כתבי היד.

הרי לנו שאת הבעיה הזו של גסחים כבר פתרו רבותינו בנקל...

פרק 23

שבועים פנים לתורה

כוּפּר: אתם הרבנים אומרים: שבועים פנים לתורה; אז למה שלא נמציא גם אנחנו כִּמָּה פְּנִיִּים?

הרב: המימרא הזו של שבועים פנים לתורה, הזכרה במדרש רבה במדבר פרשה יג סימן טו - טז, ובזהר הקדוש (פרשת בראשית דף מז עמוד ב).

כדי לבאר את פונת המימרא, עלינו לשלל קדם את ההבנה המטעית שכל אחד יכול לבא ולפרש מה שהוא רוצה בתורה, שכן כאשר הפרוש עומד בסתירה למסורת שקבלנו מחכמינו זכרונם לברכה שקבלו איש מפי איש עד משה רבנו, הרי שבדאי הפרוש הזה לא נכון, ולא לכך התכוונה התורה.

ואמנם בפרושים על דרך הדרש, נתן לפרש את הפסוקים בדרשות שונות, וכמו שלמדונו רבותינו בגמרא (סנהדרין דף לד עמוד א), אמר אביי: "אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי כי עז לאלהים" (תהילים סב, יב) - מקרא אחד יוצא לכמה טעמים. דבי רבי ישמעאל תנא: "וכפטיש יפצץ סלע" (ירמיה כג, כט), מה פטיש זה מתחלק לכמה ניצוצות - אף מקרא אחד יוצא לכמה טעמים (עייני באור החיים ויקרא פרק יט פסוק ג, ובספר חומת אנך תהלים פרק ט דיבור המתחיל "גערת גויים"). והגאון התוספות יום טוב (רבי יום טוב ליפמן הלר מהמאה ה-16 מסכת נזיר פרק ה משנה ו) מחדש לנו שגם את המשניות אפשר לפרש בפרושים שונים, ובלבד שלהלכה ולמעשה נקים את דברי חז"ל בפרושם למשנה.

ואדרבה, ככל שהטקסט 'סובל' יותר פרושים, מראה עד כמה היתה תבונתו הגדולה של כותב הטקסט, שהכניס בפשט ורמז דרש וסוד כל כך הרבה משמעויות בטקסט הנכתב. ואין זה מראה על בלבול בכונת הטקסט, שכן כלל ראשון ופשוט למדו אותנו רבותינו, ש"אין מקרא יוצא מידי פשוטו" (שבת דף סג עמוד א). והינו שהפשט של הפסוק הוא הכוונה האמתית להלכה ולמעשה, ולאחר מכן אפשר ללמד מזה פרושים אחרים ודרשות שאינם להלכה ולמעשה.

וכן כתב בספר מעשי ה' (לרבי אליעזר אשכנזי גדול חכמי איטליה שבמאה ה-16 מעשי בראשית פרשת בראשית פרק ו דיבור המתחיל ונשוב לעניינו): אם תוציא הכתוב מפשוטו הרי

הַרְשׁוֹת נְתוּנָה לַפְּרֵשׁ הַכְּתוּבִים וְתַמְשׁוּךְ מַכְשָׁלָה רַבָּה, לְכֵן הוֹדַעְתִּיךָ שְׂאִין דְּבַר בְּכָל הַתּוֹרָה שִׁיִּצְטָרֵךְ לְהוֹצִיאָו מִפְּשׁוּטוֹ, אֲבָל יֵשׁ בְּהֵם נִגְלָה וְנִסְתָּר וְאִם יִגְעַת תִּמְצָא.

הָרִי שֶׁהִכְלִל הַפְּשׁוּט בַּפְּסוּקֵי הַתּוֹרָה הוּא לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ הַפְּשׁוּט, אֲלָא שְׂטֵמוּנִים פְּרוּשִׁים רַבִּים בְּנִגְלָה וּבְנִסְתָּר, שְׁעַל יְדֵי הַיְגִיעָה תִּמְצָאם.

זֶה הִיָּה תַפְקִיד חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה, לְהַתִּיגֵעַ בְּכָל שְׁנוֹת חַיֵּיהֶם עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, לְחַקֵּר צְפוּנוּתֵיהָ וְלַגְלוֹת אֶת עֲמָקָהּ, וּלְבַאֵר אֶת כָּל פְּרוּשֵׁיהָ עַד כִּמָּה שֶׁהַשְּׂכָל הַאֲנוּשִׁי יִכּוֹל לַגְלוֹת.

וּכְבָר כָּתַב בְּסֵפֶר הַחֲנוּךְ (מִיוֹחַס לְרַבִּי אַהֲרֹן הַלּוֹי מִהַמָּאָה ה' - 13, מִצּוּהָ צַה): יְדוּעַ הַדְּבָר וּמִפְּרָסֵם בִּינְיָנוּ הָעַם מִקְבְּלֵי הַמְצוֹת, כִּי שִׁבְעִים פְּנִים לַתּוֹרָה, וּבְכָל אַחַת מֵהֶן שְׂרָשִׁים גְּדוּלִים וְרַבִּים, וְלִכְל שְׂרָשׁ וְשְׂרָשׁ עֲנָפִים, כָּל אֶחָד יֵשׂא אֲשֶׁכּוֹל גְּדוּל שֶׁל פְּרוֹת נְחֻמְדִּים לְהַשְׁכִּיל לְבוֹת, יוֹם יוֹם יוֹצִיאֻו פָּרַח לְשׁוֹקְדִים עֲלֵיהֶם, פָּרַחֵי חֲכָמָה וְשְׂכָל טוֹב, כָּל עֵינַיִם מְאִירוֹת וְרַחֲבָה וְנִסְבָּה עִמָּךְ חֲכָמָתָה עַד שְׂאִין כֹּחַ בְּאֲדָם לְהַשִּׁיג תְּכִלִּיתָהּ, כְּמוֹ שֶׁהַעִיד הַמֶּלֶךְ הַחֲכָם "אֲמַרְתִּי אֲחֲכָמָה וְהִיא רַחוּקָה מִמֶּנִּי" (קַהֲלַת ז', כג). וְעַם כָּל זֶה אֵין לְהַרְפוֹת יְדֵי הָעוֹסֵק בָּהּ, כִּי אִם מְעַט וְאִם הַרְבֵּה מִמֶּנָּה יֵאֲכַל כְּלָה מְתוּקָה, וְאִם יֵשׁ כְּמָה אֲשֶׁר מִפְּרִי עֵץ הַגֵּן לֹא תִשִּׁיג יָדָם לְקַחַת, יִקְחוּ לָהֶם עֲלֵהוּ לְתַרוּפָה.

הָרִי שֶׁעֲמַקּוֹת הַתּוֹרָה צְרִיכָה חֲכָמָה וְעֵמֶל גְּדוּל כְּדֵי לְהַבִּין תַּעֲלוּמוֹתֶיהָ, וְלֹא כָּל הַרוֹצֵה לְטַל אֶת הַשֵּׁם יִטַּל (בְּרֻכּוֹת דף טו עמוד ב). וְלִכֵּן הַרוֹצֵה לְפָרֵשׁ פְּרוּשׁ כָּל שֶׁהוּא בַּפְּסוּקִים אוֹ בַּמִּשְׁנָה, עָלָיו לְהִיּוֹת בְּעַל יָדַע מְסַפִּיק, שֶׁבְּפִרוּשׁוֹ הוּא לֹא סוֹתֵר אֶף דִּין, שְׂאִם הוּא חֲלִילָה סוֹתֵר אֵיזָה דִּין כָּל שֶׁהוּא, הַפְּלִיגוּ חו"ל בְּעֵנְשׁוֹ וְאָמְרוּ (אֲבוֹת פֶּרֶק ג' מִשְׁנָה יא, וּבִסְנֵהֲדִין דף צט עמוד א) "שֶׁהַמַּגְלָה פְּנִים בַּתּוֹרָה שְׁלֹא כְּהַלְכָהּ, אֶף עַל פִּי שִׁישׁ בִּידוֹ תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אֵין לוֹ חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא".

בְּהַקְשֵׁר לְזֶה שְׂמַעְתִּי מִהֶרֶב מְרַדְכֵי נוֹיגְרָשֶׁל שְׁלִיט"א, שֶׁבְּפִגִּישָׁתוֹ עִם נְשִׂיא הַמְדִינָה דָּאז מֵר שְׂמַעוֹן פֶּרַס, הַתְּחִיל הָאֲחֵרוֹן לֹמַר אֶת הַגִּיגִיו וְהַבְּלִיו עַל פְּסוּקִים שׁוֹנִים בְּמַקְרָא. הֶרֶב נוֹיגְרָשֶׁל עֲצַר אוֹתוֹ וְהַפְּנָה אוֹתוֹ לְהַסְבֵּר הַמַּמְקָד שֶׁל חו"ל בַּפְּסוּקִים. אֶף הוּא נִשְׂאָר בְּשֵׁלוֹ וְאָמַר: "שִׁבְעִים פְּנִים לַתּוֹרָה", כְּאוֹמֵר שְׂגָם הַבְּלִיו הֵם חֶלֶק מִהַשְּׁבַעִים פְּנִים הַנִּדְרָשִׁים.

וְכַתְּשׁוּבָה עָנָה לוֹ הֶרֶב נוֹיגְרָשֶׁל בְּסִפּוֹר: "הַגָּאוֹן רַבִּי מְאִיר שְׁפִירָא מְלוּבְלִין הַתְּאַרַח בְּאֶחָד הַיָּמִים בְּבִיתוֹ שֶׁל אֶחָד מֵעֲשִׂירֵי לוּבְלִין שְׂחַגַּג 'שִׁבְעַת בְּרֻכּוֹת' לְבַתּוֹ הַכְּלָה. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְבִרְךְ חִפְשׁוֹ 'פְּנִים חֲדָשׁוֹת' (אוֹרַח חֲדָשׁ שְׁלֹא הִנָּה בְּשִׂאָר יְמֵי הַמִּשְׁמָה, שְׁזָה אֶחָד מִהַתְּנָאִים שִׁיּוֹכְלוּ לְבִרְךְ אֶת בְּרֻכּוֹת הַשִּׁבְעַת בְּרֻכּוֹת), וְכִשְׁלֹא מְצָאוּ פְּנָה הֶרֶב לְאֶחָד הָאוֹרְחִים

שהתפרסם ברשעותו ואמר לו: אם תחזור בתשובה - ממילא כל מציאותך תשתנה ויהיו לנו פנים חדשות'. הלה ענה בחצפה: אם הרב יחזר בשאלה גם כן יהיה לנו פנים חדשות'. הרב לא התרגש מחצפתו וענה לו: זה יהיה חדש, אבל לא יהיה לזה פנים..."

לא כל הוגה דעות או לבלר מקלדת יכול לפרש את דברי רבותינו, וכל שכן את פסוקי התורה, בטענה ששבעים פנים לתורה, שכן צריך שיהיה לזה פנים.

פָּרָק 24

סְתִירוֹת בֵּין הַתּוֹרָה שֶׁבְּכָתָב לַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה

בְּפָרָק שָׁלֵם בִּסְפָר הַכַּפְרָנִי שָׁלְהֵם לְקִטּוֹ הַכּוֹפְרִים עֲשׂוֹת מְקוֹרוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה "סְטוֹתָרִים" אֶת הַתּוֹרָה שֶׁבְּכָתָב. הַבּוֹרוֹת שָׁלְהֵם מְדַהִימָה בְּכָל שׁוֹרָה וְשׁוֹרָה, וְלֹא נֹבֵיא אֶת כָּל כְּזָבִיהֶם וְהַבְּלִיָּהֶם. הֵם סְבוֹרִים שֶׁמָּה שֶׁלֹּא כָּתוּב בַּתּוֹרָה שֶׁבְּכָתָב - לֹא הָיָה, וּמִמִּילָא בְּכָל פַּעַם שֶׁחֲזוּ"ל מְגַלִּים לָנוּ מָה הָיָה הָרִי הֵם "סוֹתָרִים" אֶת הַתּוֹרָה שֶׁבְּכָתָב.

וּבְאֵמַת סְתִירוֹת כְּבִיכּוֹל הָיוּ גַם הָיוּ בִּסְפָר הַתַּנְ"ךְ עֲצָמוֹ, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּגִמְרָא (שַׁבַּת דף יג עמוד ב): אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: בְּרַם זְכוֹר אוֹתוֹ הָאִישׁ לְטוֹב, וְחַנּוּנִיָּה בֶן חֲזַקְיָה שָׁמוֹ, שֶׁאֲלַמְּלָא הוּא נִגְנַז סָפֵר יְחִזְקֵאל, שֶׁהָיוּ דְבָרָיו סוֹתָרִין דְּבָרֵי תּוֹרָה. מָה עָשָׂה? הֵעֵלוּ לוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת גְּרָבֵי שָׁמוֹ, וַיֵּשֶׁב בְּעַלְיָה, וַדְרָשׁוּן.

עוֹד אָמְרוּ בְּגִמְרָא (שַׁבַּת דף ל עמוד ב): בְּקִשׁוֹ חַכְמִים לִגְנוֹז סָפֵר קְהֵלֶת מִפְּנֵי שֶׁדְּבָרָיו סוֹתָרִין זֶה אֶת זֶה. וְהִגְמְרָא מְבַאֶרֶת אֶת כָּל הַסְתִירוֹת וּמֵיִשְׁבֵּת אוֹתָן.

אֲךָ הֵם אֵינָם מוֹכֵנִים לְקַבֵּל הַסְּבָרִים, אֲלֵא רַק מָה שֶׁדַּעְתָּם הַעֲנִיָּה מַחְלִיטָה.

אִם נִפְלִיג בֵּין שְׁנוֹת הַהִסְטוֹרְיָה נִרְאָה שֶׁכָּבֵר הָיָה כֵּן לְעוֹלָמִים אַחַד שֶׁהָיָה בְּטוֹחַ בְּדַעְתּוֹ וְלֹא הָיָה מוֹכֵן לְקַבֵּל שׁוֹם תְּרוּץ לְסְתִירוֹת שֶׁמְצָא, וּבְגִלְל הַלֶּךְ מַחְשַׁבְתּוֹ הַגִּיעַ לְשַׁפְּלוֹת הָאֲנוּשִׁית הַנוֹרָאָה, וְכַפִּי הַמְּסָפֵר בְּגִמְרָא (יְבִמוֹת דף מט עמוד ב) תַּנִּי, שֶׁמְעוֹן בֶּן עֲזַאי אוֹמֵר: מְצָאֵתִי מְגִלַת יְחִסִּין בִּירוּשָׁלַיִם, וְכָתוּב בָּהּ: מִנְשָׂה, מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, הוּא שֶׁהִרְגָה אֶת סִבּוֹ יִשְׁעִיָּה הַנְּבִיא. וְלֹא הִרְגוּ סִתָּם אֲלֵא הַעֲמִידוֹ לְדִין שִׁירָאָה כְּדִין תּוֹרָה, וְהִרְגוּ. אָמַר לוֹ, מִשָּׁה רַבָּךְ אָמַר: "כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחִי" (שְׁמוֹת לג, כ) וְאַתָּה אָמַרְתָּ: "וְאִרְאָה אֶת ה' יֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רֵם וְנֹשֵׂא" (יִשְׁעִיָּהוּ ו, א). מִשָּׁה רַבָּךְ אָמַר: "מִי גוֹי גָדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרִבִים אֵלָיו כֹּה' אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קְרָאֵנוּ אֵלָיו" (דְּבָרִים ד, ז), וְאַתָּה אָמַרְתָּ: "וְדַרְשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ קְרָאֵהוּ בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב" (יִשְׁעִיָּהוּ נה, ו), מִשְׁמַע שֶׁלֹּא בְּכָל עֵת הוּא נִמְצָא. מִשָּׁה רַבָּךְ אָמַר: "אֶת מְסִפֵּר יְמִידָה אֲמַלֵּא" (שְׁמוֹת כג, כו), מִשְׁמַע שֶׁלְּכָל אָדָם יֵשׁ שְׁעוֹר יָמִים מְסִים, וְאַתָּה אָמַרְתָּ לְחֲזַקְיָה הַמֶּלֶךְ: "וְהוֹסַפְתִּי עַל יְמִידָה חֲמֵשׁ עֲשָׂרֵה שָׁנָה" (מַלְכִים ב, כ, ו).

אמר ישעיה: יודע אני בו שלא יקבל את מה שאומר לו להסביר את דברי, ואם אומר לו אעשה אותו מזיד, שלא יקבל דברי ונמצא יהרגני בלי הצדקה, אמר שם של קדש ונבלע בתוך עץ ארז, הביאו את הארז הזה ונסרו אותו כדי להרגו שם, כאשר הגיע המסור אל מול פיו נחה נפשו, ונפטר ישעיהו.

מכל מקום הלא קשים הכתובים זה על זה כמו שהקשה מנשה?

ומפרשים; בענין מה שנאמר "ואראה את ה'" יש לפרש כפי ששינונו בברייתא: כל הנביאים נסתכלו באספקלריא - בכלי ראייה שאינה מאירה ובהירה, ולכן היה נדמה להם שהם רואים, ואלו משה רבנו נסתכל באספקלריא המאירה - וראה שאינם רואים כלל.

ומה שנאמר "דרשו ה' בהמצאו" שעומד בסתירה למה שאמר "כה' אלהינו בכל קראנו אליו" - זה שמוכן מדברי ישעיה שלא בכל עת הוא נמצא, הרי זה ביחיד, שיש זמנים מסימים שתפלתו מתקבלת, וזה שנאמר בתורה שה' נמצא "בכל קראנו אליו", הרי זה בצבור, שתפלת הצבור מתקבלת תמיד.

ומה שאמר ישעיה "והספתי על ימך חמש עשרה שנה", שהוא מנגד למשמעות הכתוב "את מספר ימך אמלא" שממנו משמע שימי האדם קצובים - ישנה מחלקת תנאים בפרושו של פסוק זה, וכפי ששינונו בברייתא: מה שנאמר "את מספר ימך אמלא" - אלו השנים שנקצבות לו לאדם לחיות בדורו. אם זכה - משלימין לו וחי כל מספר שנותיו, לא זכה - פוחתין לו ממספר השנים שנקצב לו. אלו דברי רבי עקיבא. וחכמים אומרים: אם זכה - מוסיפים לו על שנותיו הקצובות, לא זכה - פוחתין לו.

הרי לנו תשובות ברורות שהיה יכול ישעיה לענות ולהסביר, אך הוא הכיר את רשעות נכדו באותה השעה וידע ששום תשובה לא תתקבל, ולכן לא נכנס אתו לוכוח וברח.

פרק 25

מעמד האשה ביהדות

כופר: מהיחס המשפיל של התורה שבעל פה לנשים, רואים שהיא לא מאלקים.

הרב: גם המשפט הזה, הוא משפט דמגוגי זול, שקרי ומאוס. במקבץ השקרים הגדול של אותם הכופרים, בולטים כמה שקרים גדולים במיוחד, וזה אחד מהם.

אותם בורים כופרים, שמעולם לא למדו דף גמרא אחד כמו שצריך, מנסים להראות את הבנתם בתורה שבעל פה, ומצטטים משפטים חסרי פשר וחסרי קשר בשם חז"ל, כדי להראות לצבור הנשים שחז"ל היו שונאי ומשפילי נשים. כל האמצעים כשרים לאותם כופרים מהרסי ומחריבי התורה, כדי להגיע למטרה העליונה שלהם, הריס העולם הרבני, ומתירנות הרסנית.

לצורך כך נביא שעור שנמסר בנושא 'מעמד האשה ביהדות', שבו נוכיח את היחס האמתי לנשים ביהדות:

השפלת נשים ביהדות?

היום קבלתי שאלה מבחור צעיר שכתב לי: "אני מאד רוצה להתקרב ליהדות, אבל למה התורה שבעל פה משפילה נשים? אני לא מסגל לזה!..."

ולכן החלטנו בעזרת השם לעשות שעור בנושא. וכדי להקיף נושא פהוגן, צריך ללמד ולעבר את כל המקורות והענינים שמדברים בנושא. ולכן עברנו על למעלה משלש מאות מקורות בדברי חז"ל בתורה שבעל פה, ובררנו מתוכם את המבחרים שבהם לעניננו. וחלקנו אותם לשלש קטגוריות:

קטגוריה ראשונה: מעלת האשה.

קטגוריה שנייה: ההערכה והחובה כלפי האשה.

והקטגוריה השלישית: המשפטים בדברי חז"ל שנראים כמשפטים שובניסטיים לעין הקורא המתחיל.

מחלת הדור - הבורות!

לצערנו הדור שלנו סובל מבורות כללית ובמיוחד בעניינים של התורה שבעל פה. כך שאפילו נשים דתיות לא יודעות מה באמת הערך שלהן ביהדות, ולפעמים הן מסתובבות עם תחושה כאלו הן סוג ב'. במיוחד שיש קבוצות של נשים פמיניסטיות שלא מפסיקות להסית ולהדיח את נשות עמנו, שהדת רודפת נשים חלילה. והרעיונות הטפשיים שלהן מחלחלים לצערנו גם בבתים של שומרי תורה ומצוות. וכפי שטענה אשה פמיניסטית דתית: "שהפמיניסטיות שלה מתנגשת עם כל מיני דברים שבתורה שבעל פה". בשביל כאלה נשים ושמותן נקיף את כל הנושא, ונוכיח עד כמה הטעות והבורות בנושאים האלו, הפכו לנחלת הכלל.

את הבורות הזו מנצלים הרבה כופרים ושוונאי התורה שבעל פה, כמו היהודים המשיחיים - המאמינים ב'אותו האיש' ימח שמו וזכרו, ששמו להם למטרה לבזות את קדושי ישראל ורבני ישראל, ובכלל, את כל התורה שבעל פה.

וזו דרכם לשקר במצח נחושה, ולהראות שכאלו חז"ל הקדושים שנאו נשים.

מעלת האשה - עין חדה

ונתחיל בקטגוריית הראשונה, מעלת האשה:

חז"ל דברו על מעלות האשה ברמה כל כך גבוהה ומיוחדת בעשרות מאמרים בתורה שבעל פה. ונביא כמה מאותם המקורות הנפלאים, שמדברים במעלת האשה ותכונותיה ועוד.

המקור הראשון בתכונת הטבע של האשה, מה שהגמרא בברכות (דף י עמוד ב) כותבת, שאשה מכירה באורחים יותר מהאיש. זאת אומרת מגיעים אליך אנשים לבית לפגישה עסקית ואשתך רואה את האורחים ואומרת לה: "הם לא נראים לי, אל תעשה אתם עסקים". תשמע לאשתך, מכיון שהקב"ה נתן לה עין חדה, והיא יותר קולטת מהגבר ויותר שמה לב לפרטים החשובים.

שכר הנשים לעתיד לבא

עוד אמרו חז"ל בגמרא בברכות (דף יז עמוד א), גדולה הבטחה שהבטיחן הקדוש ברוך הוא לנשים יותר מלאנשים. ובאור הדברים, שכל אשה שעושה את המוטל עליה בנהול הבית ובתפקוד הבית, ועוזרת בחיי המשפחה, אם זה לבעל שילמד תורה, אם זה לילדים שילכו לתלמודי תורה, השכר שלה מבטח לה מן השמים, והוא גדול יותר משכר הגבר.

ונחשב רגע, הגברים צריכים להקפיד על למוד תורה כל יום, ולא לעשות בטול תורה, על תפלות במנין, שמירת העינים, שמירת הברית, ואולי יזכו לשכר הגון בעולם הבא, וכאן יש הבטחה לנשים הצדקניות בשכר גדול עצום ורב לעולם הבא בדרך קלה יותר.

אשה = הכל

חז"ל כל כף העריכו את צבור הנשים עד שקבעו שגבר שאין לו אשה, אין לו כלום, וכמו שאמרו במסכת יבמות (דף סג עמוד א) מי שאין לו אשה שרוי בלא שמחה, בלא ברכה, בלא תורה, בלא טובה, בלא חומה, בלא שלום. זאת אומרת שכל החיים של הגבר מבססים על האשה, אם יש לה אשה יש לה שמחה, ברכה, תורה, טובה, הגנה - חומה, ושלום. ואם אין לה אשה - אין לה שום טובה. גבר בלי אשה לא שוה כלום!!!

ובמדרש (רבה פרשת ראשית פרשה יז) מוסיפים חז"ל ואומרים: כל שאין לו אשה שרוי בלא עזר, בלא כפרה, בלא שלום, בלא חיים. אם אתה שרוי בלא אשה אתה שרוי בלא חיים. יש בעלים שקוראים לנשים שלהם 'חיים שלי' - זה נכון וזה אמתי, האשה היא נותנת לה חיים.

ובזהר הקדוש (פרשת ויקרא דף ז עמוד ב) מובא שזכר בלי נקבה נקרא 'פלא גופא' - חצי בן אדם!

יש יותר פמיניסטי מזה???

ואם האדם לומד את הדברים האלה שבדברי חז"ל הוא יכול לכעס על אשתו? הוא יכול לפגוע בה? הרי הוא יודע שהיא הברכה והטובה והחיים שלו!!!

מלכת התורה שבעל פה

נמשיך הלאה בדברי חז"ל. בגמרא בכתבות (דף סב עמוד ב) מספרים את הספור המפורסם שרחל אשתו של רבי עקיבא שלחה אותו ללמד תורה. בעלה רבי עקיבא נהיה גדול הדור, ולמד ואמר לכל התלמידים שלו את המשפט ההסטורי: "שלי ושלכם שלה הוא" - כל התורה שלמד רבי עקיבא שהיה ממיסדי וממשיכי התורה שבעל פה, את עשרות אלפי תלמידיו, וביניהם רבי שמעון בר יוחאי, רבי מאיר בעל הנס, שלמדו הלאה והלאה את תלמידיהם ותלמידי תלמידיהם עד הדור שלנו, כל הזכויות האלה נזקפות לזכות אשה אחת, מלכת התורה שבעל פה שבכלל לא חיבת בלמוד התורה, אשתו של רבי עקיבא - רחל.

כָּל הַיְשִׁיבוֹת שְׁלוֹמָדִים תּוֹרָה הַיּוֹם, כָּל הַסְּפָרוֹת הַתּוֹרָנִית, כָּל־מִיָּבִים אֶת הַעֲרֻכְתָּם הַעֲצוּמָה וְהַגְּדוּלָּה לְאִשָּׁה אַחַת שֶׁהַחֲלִיטָה לְמַסֵּר אֶת נַפְשָׁהּ לְמַעַן הַתּוֹרָה.

גֵּאלַת יִשְׂרָאֵל - בְּזֻכוֹתָן

לֹא רַק כָּל קִיּוֹם הַתּוֹרָה שֶׁבָּעַל פֶּה הִגִּיעַ בְּזֻכוֹת אִשָּׁה, אֲלָא כָּל קִיּוֹם עִמְנוּ וְהַצְּלַתְנוּ וּמִצְבָּנוּ כְּעַם הִגִּיעַ אֲךָ וְרַק בְּזֻכוֹת נְשִׁים צְדָקָנוֹת, וְכַפִּי שְׁחִז"ל בְּעֲצָמָם קָבְעוּ וְאָמְרוּ בְּמִסְכַּת סוּטָה (דף יא עמוד ב): בְּשֹׁכֵר נְשִׁים צְדָקָנוֹת שֶׁהָיוּ בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. זֹאת אוֹמֶרֶת שְׁכָל גֵּאלַתְּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִיְתָה אֲךָ וְרַק בְּזֻכוֹת הַנְּשִׁים שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדּוֹר. וְלוֹלִי אוֹתָן נְשִׁים לֹא הִיָּינוּ יוֹצְאִים מִמִּצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם הִיָּינוּ מִשְׁתַּעֲבָדִים בְּמִצְרַיִם כְּעַבְדִּים שְׁפָלִים, וּבִתְחִתִּית הַסֵּלֶם שֶׁל הַמִּין הָאֲנוּשִׁי.

וּבִכְלָל עַל נְשִׁים צְדָקָנוֹת אָמְרוּ חז"ל (תלמוד ירושלמי מסכת סוטה פרק ז הלכה א), שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵתְאוּוֹה לְשִׁמְעַע שִׁיחָתָן שֶׁל צְדָקָנוֹת.

בְּמִקּוּרוֹת הָאֵלוּ יֵשׁ דִּי וְהוֹתֵר כְּדִי לְהַתְּמוּדָד עִם כָּל טְעֵנָה פְּמִינִיסְטִית נֶגֶד הַתּוֹרָה שֶׁבָּעַל פֶּה, שְׁכֵן מִי שִׁיטְעֵן שֶׁהַתּוֹרָה נוֹתֶנֶת לְמִין הַגְּבֻרִי עֲלִיוֹנוֹת מְאוֹתָם הַמִּקּוּרוֹת יוֹכַח שְׁכָל קִיּוֹם עִמְנוּ וְכָל קִיּוֹם הַתּוֹרָה הִיָּה תְלוּי אֲךָ וְרַק בְּנְשִׁים.

חז"ל בְּמִדְרָשׁ (ילקוט שמעוני רות רמז תרו, וּבִילְקוּט מֵעַם לוֹעַז 'מעלות האשה הכשרה' וּבַקֵּב הַיִּשָּׁר פֶּרֶק 1), מוֹסִיפִים וְאוֹמְרִים שֶׁגַּם כָּל גֵּאלַת יִשְׂרָאֵל הַעֲתִידָה תִּהְיֶה אֲךָ וְרַק בְּזֻכוֹת נְשִׁים. הִרִי שֶׁגַּם כָּל תְּכֻלִּית וְקִיּוֹם עִמְנוּ שֶׁהִיא הַגֵּאלָה הַעֲתִידָה, תְלוּיָהּ בְּצַבּוֹר הַנְּשִׁים.

בִּינָה יְתָרָה נִתְּנָה בְּאִשָּׁה

נְבִיא מַעֲלָה נוֹסֶפֶת שְׁאָמְרוּ חז"ל בְּשִׁבְחַת הַנְּשִׁים. הַגְּמָרָא בְּנִדָּה (דף מה עמוד ב) אוֹמֶרֶת, שְׁנִתְּנָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בִּינָה יְתָרָה בְּאִשָּׁה יוֹתֵר מִבְּאִישׁ. בִּינָה פְּרוּשָׁה הַתְּבוֹנָנוֹת, זוֹכְרִים בְּמָה פִּתְחָנוּ וְאָמְרָנוּ מִדְּבַרִי הַגְּמָרָא בְּבִרְכוֹת שְׁאִשָּׁה מְכַרְתָּ בְּאוֹרְחִים יוֹתֵר מִבְּאִישׁ, זֹאת תּוֹצֵאָה שֶׁל אוֹתָהּ בִּינָה יְתָרָה שֶׁהַקַּב"ה נָתַן לְאִשָּׁה, שֶׁתְּבִין דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר.

הַרְבֵּה אֲנָשִׁים אוֹמְרִים: "בְּסֹדֵר, שֶׁכְּנֵעַת אוֹתִי! אֲבָל לְמָה אֲתֵם אוֹמְרִים שְׁאִשָּׁה לֹא כוֹלָה לְהִגִּיעַ לְדַרְגּוֹת רוֹחְנִיוֹת? אִשָּׁה לְמִשְׁלָל לֹא יוֹלָה לְהִיּוֹת נְבִיאָה!"

זֶה טְעוּת, הִיוּ לָנוּ שְׁבַע נְבִיאֹת (מגילה דף יד עמוד א). וְעַל שָׂרָה אָמְרוּ חז"ל (רש"י בראשית פרק כא פסוק יב) שֶׁהִיְתָה גְדוּלָּה בְּנְבוּאָה יוֹתֵר מֵאֲבָרְהָם.

מה גם שבבילקוט שמעוני (שופטים רמז ד) מובא, אמר אליהו הנביא: מעיד אני עלי שמים וארץ בין גוי ובין יהודי, בין איש ובין אשה, הכל לפי מעשיו רוח הקדש שורה עליו.

הרי שכל הדרגות של רוח הקדש וקדשה, הכל תלוי במעשיו של האדם - מעשיך קרבוך ומעשיך ירחקוך (עדויות פרק ה משנה ז), ואין שום פרוטקציות או עדיפות לגברים.

זהירות בכבודה

מלבד כל המעלות הגדולות הללו, נביא כמה מדברי חז"ל שהזהירו על כבודה של האשה. הגמרא בבבא מציעא (דף נט עמוד א) מזכירה ואומרת: לעולם יהיה אדם זהיר בכבוד אשתו! שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו. יש לה אשה? תהיה זהיר בכבודה, אל תבזה אותה, אל תשפיל אותה, כי לא רק שהדבר אסור, אלא כל הברכה שלך בחיים, כל הפרנסה שלך, וההצלחה בעבודה מצויה רק בזכות אשתך. אשתך היא לא 'הבזבזנית של הבית שגומרת לה את כל הכסף' - אלא זאת שהכסף בא בזכותה! כמוכן בתנאי שהאשה שומרת תורה ומצוות ושומרים טהרת משפחה, והיא הולכת בצניעות ולא מחטיאה את הרבים בהתנהגות שלה ובלבוש שלה.

סגלה לעשירות

עוד אומרים חז"ל בבבא מציעא (דף נט עמוד א) אוקירו לנשיכו כי היכי דתתעתרו - תכבדו את נשותיכם כדי שתתעשרו. אתה רוצה להיות מליונר? אתה רוצה להיות עשיר? כמה שתכבד יותר את אשתך ככה תהיה יותר עשיר! יש אנשים שמוכנים לעשות הכל בשביל הפרנסה, אבל הם לא שמיים לב ופוגעים באשה שלהם הצדיקה. והם לא מבינים שזה הורס להם את ההצלחה בפרנסה.

אם היו אומרים לבעל - כל פעם שפגעת באשתך אתה מפסיד עשרת אלפים דולר, האם מישהו היה מעז לפגוע באשתו?

הדאגה לאשה

חז"ל גם צוו שהאדם ידאג וכבד את אשתו יותר ממה שהוא דואג ומכבד את עצמו, ואמרו בחלין (דף פד עמוד ב) כמה עצות והנהגות בחיים: לעולם יאכל אדם וישתה פחות ממה שיש לו - אם אתה מרויח חמשת אלפים דולר בחודש, אל תאכל ותשתה ברמה של אדם שמרויח חמשת אלפים דולר אלא קצת פחות.

ויתכסה במה שיש לו - המלבוש שזה הכבוד של האדם, צריך שיהיה לפי ערך ההכנסות שלו.

יכבד את אשתו ובניו יותר ממה שיש לו - הכבוד לאשה, שזה כולל הלבושים שלה, שהבגדים הם הכבוד של האדם, שהרי רבי יוחנן היה קורא לבגדיו 'מכבדי' (שבת דף קיג עמוד א), וכל דבר שיכול לדאג לכבוד שלה, האדם צריך לתת לאשתו יותר ממה שיש לו. למה? כי היא הברכה שלך!

גם להלכה כותב הרמב"ם (הלכות אישות פרק טו הלכה יט), וכן צו חכמים שיהיה אדם מכבד את אשתו יתר מגופו ואוהבה כגופו, ואם יש לו ממון מרבה בטובתה כפי הממון, ולא יטיל עליה אימה יתרה ויהיה דבורו עמה בנחת ולא יהיה עצב ולא רוגז.

הלכה זו הלכה, אדם ששומר תורה ומצוות, כמו שהוא לא אוכל בשר וחלב אפלו אם הוא מאד רוצה, ככה הוא צריך לקיים את ההלכה הזו בדברי הרמב"ם אפלו אם זה קשה לו. הלכה זו הלכה, ללא הבדל!!!

כמה שמחה אשה שזוכה בבעל צדיק שמקיים את כל ההלכות, ולא עושה לעצמו הנחות...

ואחרי כל האמרות הנפלאות של חז"ל הקדושים בתורה שבעל פה, האם עדין אפשר לחשב את המחשבה השטותית הזו שחלילה חז"ל שנאו נשים?

לא ממצעין ומתמצעין

וכעת נעסק בעזרת השם בקטגורייה השלישית, באמרות חז"ל שנראות למי שלא מבין היטב את הדברים - כאלו הנשים פחותות. אחת האמרות המפרסמות שהציגו שונאי התורה שבעל פה, בפני צבור הנשים הכללי, שיצטרפו אליהם למאבק נגד התורה שבעל פה, היתה האמרה שבגמרא בפסחים (דף קיא עמוד א) שאומרת שאסור לעבר בין שתי נשים או שני כלבים או שני חזירים או שני נחשים. כונת אותם הכופרים להראות כאלו חז"ל השוו את האשה לכלב, חזיר, או נחש. ובאמת אם נבדק את מקור הדברים, יראו לנו הדברים אחרת.

זה לשון הגמרא - שלשה אין ממצעין ולא מתמצעין, ואלו הן? הפלב, והדקל, והאשה. ויש אומרים אף החזיר. ויש אומרים אף הנחש. באור הדברים שיש שלשה מינים שאסור לעבר ביניהם באמצע, או שהם יעברו בין שני אנשים באמצע. לדגמא, לאשה אסור לעבר בין שני גברים, וגם לגבר אסור לעבר בין שתי נשים. הרי שקדם כל האסור הוא הדין, וכמו שאסור לגבר לעבר בין שתי נשים ככה גם לאשה אסור לעבר בין שני גברים זו הכוונה אין ממצעין ולא מתמצעין. ולא רק בין שתי נשים

אסור לעבר, אלא גם בין שני כלבים או שני נחשים, או שני דקלים. וכי לחז"ל הנה משהו נגד עצי הדקלים? ומי שיראה במפרשי התלמוד ישכיל ויבין שגזרה זו היתה בזמן שהיו הכשופים מצוים לרב, וחז"ל שהיו בקיאים בכל חכמה, הכירו וידעו אילו דברים יכולים להשפיע על כח הכשוף, ומאותם הדברים הזהירו חז"ל. ומכיון שהתלמוד מיעד לגברים הוא נכתב בו כאזהרה לגברים שלא יעבר אדם בין שתי נשים, וכן שאשה לא תעבר בין שני גברים.

האשה והשטן

יש עוד משפט שנראה מקומם שאמרו חז"ל במדרש (רבה פרשת בראשית פרשה יז סימן ו): כיון שנבראת האשה נברא שטן עמה. ויש נשים שנעלבות: מה, אנהנו שטן חלילה?

אבל האמת היא שאין כאן שום דבר פוגע, וההסבר הוא פשוט, כמו שבאר הגאון הקדוש רבי צדוק הכהן מלובלין שהיה לפני כמאתים שנה - הוא נולד בשנת תקפ"ג, והיה אחד מגדולי הרבנים והאדמו"רים, תלמיד חכם עצום קדוש קדשים, ובספרו דובר צדק (עמוד קמח) הוא מסביר באופן פשוט את דברי חז"ל הללו ואומר: אם נשים לב, לפני שאדם הראשון קבל את אשתו, לא היה צריך הקב"ה לברא חשק לאשה, שכן בשביל מה שיהיה לאדם חשק למשהו שלא קיים? ורק אחרי שהוא ברא את האשה, עשה הקב"ה לאדם את החשק והתאוה לאשה. וכאן נכנס השטן שלוקח את החשק שלך וגורם לך להשתמש בו באופן לא מבקר, בלי הגבלה ובאופן האסור. זו הכוונה, כיון שנבראת אשה - נברא החשק לאשה, ונברא גם השטן של יצרא דעירות - היצר הרע של עירות שגורם לאדם לחטא. את הבאור הזה מבאר גם רבי יעקב אנטולי מגדולי חכמי צרפת לפני כשמונה מאות שנה, בספרו מלמד התלמידים על התורה (פרשת בהעלותך), שהיצר הרע נמצא ומגיע דרך הנשים הרשעיות שמפתות ומסיתות את האדם לעברה.

ובאמת עינינו הרואות שזו עקר העבודה, רב הקשיים הרוחניים שיש היום לגברים בכלל ולבעלי תשובה בפרט, זה הענינים הללו, ולכן חז"ל הזהירו ואמרו לך תזהר ותרחק מהנשים, כי "לפתח חטאת רבץ" (בראשית ד, ז). הרי שגם האמרה הזו אין בה שום זלזול חלילה בצבור הנשים.

פתויים

נצטט אמרה נוספת שמובאת במכילתא דרבי שמעון בר יוחאי (פרשת משפטים פרק כב פסוק טו): אשה מתפתה מאיש, ואין האיש מתפתה מהאשה.

יש נשים שרואות בזה פחיתות כבוד שהן מתפתות מאיש. אבל באמת אין כאן שום גנאי ושום חסרון, כך טבע הקב"ה בעולם, שהגבר הוא זה שיהיה היוזם בענייני האישות וכמו שאמרה התורה "ואל אישך תשוקתך והוא ימשל בך" (בראשית ג, טז), ופרשו רבותינו (רש"י על התורה שם), שזו דרך הצניעות של האשה שלא תהיה היא היוזמת עניינים אלו, וזהו כבודה וזהו צניעותה.

נשים דעתן קלה

גם את האמרה המפרסמת שאמרו חז"ל בשבת (דף לג עמוד ב) ובקדושין (דף פ עמוד ב) שנשים דעתן קלה עליהן. הרבה לא מבינים את פשרו, ושוב מתלוננים על חז"ל שהפלו את הנשים לרעה. ולכן נסביר את האמרה הזו.

ראשית צריכים לדעת שחז"ל, למרות כל גדלותם וקדושתם, לא הגיעו לדרגה של האבות או האמהות, ובודאי שלא לדרגה של שרה אמנו שהיתה גדולה מאברהם אבינו בנבואה (רש"י בראשית כא, יב), ולכן לא יתכן שחז"ל יבזו או חלילה לא ינהגו כבוד בשרה אמנו.

והנה מצאנו במדרש תנחומא (פרשת וארא סימן כב) שגם על שרה אמנו אמרו חז"ל את המשפט הזה - שנשים דעתן קלה, ושזו הסבה שאברהם אבינו לא רצה לספר לה שהוא הולך לשחט את יצחק, שלא תבהל ותחשש. ובודאי שחז"ל לא התכוונו לבזות חלילה או ללעג לשרה אמנו. ואם אמרו כן על אותה צדקת, בודאי שכל כוונתם לציון התכונה המולדת בנשים, ולא חלילה לזלזל.

התכונה הזו שנשים דעתן קלה יש בה מעלה ויש בה חסרון, הדעת הקלה מעלתה גדולה שהיא יכולה להכיל כמה דברים ביחד, היא לא מקבעת מחשבתית, יכולה לעבר מדבר לדבר בקלילות, וזה לא בשבילה 'קריעת ים סוף' - דבר שיש בו תועלת גדולה לאם בישראל, שצריכה לנהל את הבית, ולגדל את הילדים, ולשים לב לכל אחד ואחד, היילד צריך עכשו להתקלח, השני צריך לאכל, השלישי בוכה, ולתינוק צריך להחליף טיטול, ועדין אין ארוחת ערב, והבית בלגן, והדעת הקלה הופכת לפלוס גדול, היא לא שוקעת בדברים, מכיון שדעתה קלה היא יכולה להיות קצת קצת בכל דבר. לעמת הגבר שהוא מקבע יותר מחשבתית, ובכל דבר הוא נכנס עד הסוף עם הדעת הכבדה והמוצקה שלו, וזה גורם לו להיות תקוע בהרבה דברים, ולכן אין סכוי שהוא יצליח לתפקד בדברים המוטלים על האשה.

והחסרון - דוקא מכיון שדעתה קלה היא קלה יותר לשכנוע, ומאמינה יותר לכל דבר (רבנו בחיי פרשת קדושים פרק כ פסוק ב), וכשהשכנוע הוא לדברים רעים זה מסכן,

ולכן חז"ל גלו לנו את התכונה המולדת הזו אצלה, כדי שידעו איך להתנהל עם אותה תכונה על שלל מעלותיה וחסרונותיה.

הרי לנו שחז"ל לא באו לזלזל חלילה במין הנשי, אלא להפך. רק אותם הכופרים אוהבים לסלף ולהביא כל מיני צטוטים מקוממים בדברי חז"ל, כדי להסית את עם ישראל נגד גדולי ומאורי התורה.

ומאלו הדגמאות יש ללמד לכל צטוט מסלף שמצטטים הכופרים, שהוא סלוף שקרי, ועקירה מכוננת של כוננת הדברים.

פרק 26

יְהוּדוֹת אֶתְיוֹפִיָּה

הכופרים מנצלים ברשעותם ובורותם את העדה האתיופית כהוכחה נגד התורה שבעל פה. ולדבריהם, מכיון שבאתיופיה לא ידעו והכירו מחקי התורה שבעל פה, אות וסימן הוא שהיא המצאה במשך הדורות.

לצורך כך נעשה מחקר על יהדות אתיופיה הכולל ברור עם כמה מחכמי העדה.

ראשית נקדים ונסביר מהי התורה שבעל פה?

התורה שבעל פה מתחלקת לשלשה חלקים: החלק הראשון - לבאר את מצות התורה, כדגמת מצות תפלין הכתובה בתורה (דברים ו, ח), כיצד לקימה?

החלק השני - הן תקנות חז"ל המאחרות שנתקנו בעקבות גדרים או גזרות מסוימות, כדגמת יין של גוים שנאסר בזמן אנשי כנסת הגדולה בתקופת בית שני (עבודה זרה דף לו עמוד א). הגדרים הללו חשובים ביותר ונועדו למנע כשלוך בעברות מהתורה. גדרים אלו רמוזים בצווי "ושמרתם את משמרת" (ויקרא יח, ל) - עשו משמרת למשמרת (מועד קטן דף ה עמוד א).

החלק השלישי - הם מצות נוספות שראו חז"ל צורך לתקן, כדגמת הדלקת נרות חנוכה שנעשה זכר לנס חנוכה שהיה בשנת ג' אלפים תרכ"ב (סדר הדורות חלק א עמוד רלא הצאת ספרי אור החיים).

לאחר כאלפים שנות גלות במקומות מפזרים ברחבי העולם, שבנו לארץ אבותינו, ונוכחנו בדיוק מדהים איך רבם ככלם שמרו על עקר המצות שבתורה שבכתב ובעל פה, בדיוק מדהים.

בקהלה האתיופית הנקראת 'ביתא ישראל' קרה דבר מצער, בעוד שבכל הקהלות העלו את התורה שבעל פה על הכתב מחמת השכחה (גיטין דף ס עמוד א; תמורה דף יד עמוד ב), ביתא ישראל לא עשו זאת, והפרוש לספרי הקדש העבר בעל פה מדור לדור. אחד מראשי החכמים והפוסקים בקהלתם היה 'אבא צברה' שחי במהלך המאה ה-15, וחבר את ספרו 'תאזזה סנבת' (מצות השבת), כחלק מפעילותו לשמור יהדותה של

קהלת ביתא ישראל. הספר מונה את אסורי השבת האסורים מהתורה ומדברי חז"ל, כדגמת האסור על רכיבת בהמה בשבת שהוא מגזרת חכמים שמא יתלש ענף אילן להכות את הבהמה (ביצה דף לו עמוד ב), או האסור על הפלגה או על שיט בים שאסרו חז"ל שמא יבא לתקן כלי שיט (ביצה דף לו עמוד ב), וכן האסור על צום בשבת שלא נאסר מהתורה, ומובא בתלמוד ירושלמי (תענית פרק ג הלכה יא). בסיום הספר נכתב, שעל כל חלול של שבת מוטל גזר דין מות.

הרי לנו שאפלו חלקים מתקנות חז"ל נכנסו למסרת יהדות אתיופיה, והם שמרו על מסרת זו בכל כחם למרות על הגליות והרדיפות הנוראות שעברו יהודי אתיופיה.

וזאת עליכם לדעת, שלא רק קשאים בשמירת התורה שבעל פה היתה מנת חלקם של יהודי אתיופיה, אלא אפלו חלק ממצות התורה שבכתב תקיעת שופר בראש השנה לא יכלו לקיים.

במאמר שפרסם ב 29/09/12 בווינט בקטגוריית יהדות על החגים באתיופיה כותב הרב מברטה סולומון (מרכז התכנית להכשרת מנהיגות רבנית של בני קהילה האתיופית במכללת הרצוג גוש עציון): מצות תקיעת שופר נלקחה מאתנו בצער על ידי הגוים, שהאשימו את יהודי אתיופיה בנסיון מרידה בעון התקיעה בשופר. מנהג המקום הוא להמליך את ראשי השבטים על ידי תקיעה בחצוצרות כפי שאנחנו מכירים מהתנ"ך, ולכן נאסר על יהודים בתכלית האסור לתקע בשופר. גם את ארבעת המינים לא נטלנו כיון שהמצוה נעלמה מאתנו עם חלוף השנים...

[דרך אגב יש לציין, שהטעם הזה שלא תקעו בשופר, כבר מזכר בתלמוד הירושלמי מסכת ראש השנה פרק ד הלכה ח שחבר במאה השלישית לספירה].

הרי לנו קהילה שנהלמה בחרוף נפש לשמר על כל סממן יהודי שזכרו, ורק מחמת שלא כתבו את התורה שבעל פה כמסקנת שאר החכמים וכמו שכתב הרמב"ם בהקדמה לספר משנה תורה, שלפי שראה רבי יהודה הנשיא שתלמידים מתמעטין והולכים, והצרות מתחדשות ובאות, ומלכות רומי פושטת בעולם ומתגברת, וישראל מתגלגלין והולכין לקצוות, חבר חבור אחד להיות ביד כלם, כדי שילמדוהו במהרה ולא ישכח.

הדברים הללו בדיוק קרו בקהלת ביתא ישראל.

דגמא נוספת לשמירת התורה שבכתב ובעל פה אצל יהודי אתיופיה, שעיינינו הרואות שגם אנשי קהלת ביתא ישראל שמרו על מצות תפלין למרות שכל פרטי מצות התפלין הם אך ורק על פי המסרת של התורה שבעל פה.

העתונאי איתמר מרילוס, כתב באתר ווינט, פרסם מאמר ב 21/03/12 שם צוטט את החוקר שרון שלום, מחבר ספר ה"שליחן אורית" - ספר המשלב בין המסורת האתיופית, התלמוד והאורתודוקסיה, ובניחוס לתפלין כותב החוקר שרון שלום כי סבו נהג להניח תפלין אך צבען לא היה שחר כי בתלמוד אין חובה שהתפלין עצמן יהיו שחרות אלא רק הרצועות.

ואכן כך ממש פוסק הרמב"ם (בהלכות תפילין פרק ג הלכה יד). הרי לנו שאפלו פרטים קטנים בתורה שבבעל פה שלא נשכחו, שמרו עליהם? יהודי אתיופיה.

להשלמת הענין נביא צוטטים נרחבים מראיון שנערך לרגל חג הסיגד בכ"ט בחשוון תשפ"ב 04.11.21 בתכנית פודקאסט מבית 'כפר השבת פרק שביעי, עם אחד ממנהיגי הקהלה בארץ - הרב משה ברוך שליט"א שמספר לנו בהרחבה על ההסטוריה של יהודי אתיופיה.

חג הסיגד לקוח מספר נחמיה, פרק ט'. 'סיגד' זה מלשון סגידה - "דסגידנא קמה", יהודי אתיופיה נהגו לחגג את החג הזה 49 יום לאחר חג הסוכות, אז הם היו עולים להר הגבוה, כל זה בדומה למעמד הר סיני שגם בני ישראל היו צריכים הכנה של 49 יום, שזה יוצא בכ"ט בחשוון.

אחד המנהגים שקיימים בקהלה האתיופית הוא המנהג בשעת בציעת הפת לומר את עשרת הדברות כמו שמצינו במסכת ברכות (דף יב עמוד א) כי בכמה מקומות בקשו לקבע את קריאת עשרת הדברות יחד עם קריאת שמע, כשם שהיה בבית המקדש, אולם "כבר בטלום מפני תרעמת המינים". רש"י כותב (שם דבור המתחיל מפני), שהכונה היא כדי שלא יאמרו לעמי הארץ ששאר התורה אינה אמת. אך אצל בני העדה האתיופית המנהג נשאר ועד היום, בכל טקס, כדגמת בציעת הפת וכו', צריכים להגיד את עשרת הדברות. רק משום שאנחנו גלינו לפני חרבן בית ראשון המנהג הותיק הזה נשאר בידינו עד עצם היום הזה ולא בטל כמו אצל יתר בני העם היהודי.

אחד מהאנשים שעובד אתי שאל אותי בכתל המערבי, הוא ראה את הקייסים מסתובבים עם הגלילות והתף והוא חשב שמדבר על נוצרים. אמרתי לו: הרי כבודו מתפלל כל בקר: "הללוהו בתף ומחול" (תהלים קנ, ד) אז זה מה שבפעם עושים, והוא נדהם ואמר לי: באמת לא שמתי לב.

אנחנו במהלך 2,500 שנה שמרנו במדיק את הזהות היהודית, ובשונה מקהלות אחרות שום דבר לא הצליח לבלבל את הזהות שלנו.

בתי הכנסת באתיופיה

הייתה בית כנסת באתיופיה?

הייתה בית כנסת והוא נקרא "צלו - בית", שזוהו אומר בית תפלה בשפת הג'וז, שזו שפת היהודים האתיופים. למשל יש תפלה שאומרים בשבת בשפה המיוחדת הזו.

בספרי התורה שהגיעו מאתיופיה, התורה נכתבה שם בשפת הג'וז, ובכתב אשורית, וזו מחלקת האם מתר לכתב את התורה בלשון יונית או בכל לשון (מגלה דף ח עמוד ב).

לפי דברי הרב, לאתיופים הייתה רק מה שנשארו מימי בית ראשון ולמעשה מי שקתם את התנ"ך היו אנשי כנסת הגדולה. נשאלת השאלה, האם הייתה ליהודים באתיופיה את ספר התנ"ך ואיך הם קבלו אותו.

התנ"ך במתכנתו הנוכחית הגיע עם הזמן לאתיופיה, היו עולים שהצטרפו והביאו אותו אלינו בשלמותו, אפילו יחד עם מגלת אסתר. ההלכות שלנו נהגנו אותן בעל פה.

שמירת שבת באתיופיה

יש לנו הלכות שבת שונות, אסור לכעס בשבת כי מי שכועס בשבת מדליק את האש בגיהנם ואנחנו קבלנו את זה הלכה למעשה.

הערת הרב אפרים כחלון שליט"א - על האסור לכעס בשבת הדבר מדהים ונפלא, שכן בספר הזהר (תקוני זהר תקונא תמוניא וארבעין דף פה עמוד א) מובא, וכאן איהו מאן דנטיר דירה לשבת דאיהו לבא דלא אתקריב תמן עציבו דטחול וכעס דמרה דאיהו נורא דגיהנם דעלה אתמר לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת והכי הוא ודאי דכל מאן דכעיס כאלו אוקיד נורא דגיהנם.

באור: אנשי מי ששומר דירה לשבת, שיהיה לבו ללא עצבות של הטחול והכעס של המרה, שהם אש של גיהנם, ופעל זה נאמר "לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת", וכך הוא בודאי שכל מי שכועס כאלו הבטיר את אש הגיהנם.

ההנהגה המופלאה הזו שאינה כתובה בתלמוד, אלא אף ורק בספר הזהר, כשהגיעה הידיעה הזו במשך הדורות ליהודי אתיופיה, שמרו עליה בקנאות, כחלק מהתורה שבעל פה שידעו והכירו.

בשבת היו נכנסים למצב אחר, מחצות היום של יום ששי כבר היו מתכוננים ולא הייתה יהודי שהיהין לעשות מלאכה. כאשר שבת נכנסה זה הייתה עולם אחר לגמרי, לא

עשו שום מלאכה לא בבית ולא בחוץ - ובני הקהלה היו מקפידים על כך בצורה קיצונית.

היו דואגים ללכת בשבת עם לחם כי יש ענין לעשות חסד בשבת, לכן גם אדם עני עשה מאמץ אדיר לפני שבת להשיג לחם כדי לתת לנזקקים ולעשות עמם חסד.

אצלנו יש מעשייה, שהשבת אמרה לקדוש ברוך הוא, יהי שם השם מברך, ודי השיב לשבת כי כל מי שישמר אותך אני מוחל לו על כל עונותיו.

הערת הרב אפרים כהלון שליט"א - מענין שגם דברים אלו מופיעים בתלמוד בבלי שהוא החלק העקרי בתורה שבעל פה, במסכת שבת (דף קיח עמוד ב), אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: כל המשמר שבת כהלכתו, אפלו עובד עבודה זרה כדור אנוש - מוחליו לו, שנאמר "אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שמר שבת מחללו" (ישעיה נב, ב), אל תקרי מחללו אלא מחול לו.

קריאה בתורה באתיופיה

באתיופיה קראו בתורה, ואם כן לפי איזה סדר?

בהחלט קראו בתורה באתיופיה, היו קוראים ולפחות פעם בשלש שנים היו מסיימים את כל ספר התורה ולא כפי שנהוג היום, פעם בשנה.

הערת הרב אפרים כהלון שליט"א - גם המנהג הזה מזכר בתלמוד בבלי מסכת מגילה (דף כט עמוד ב) שבתקופת התלמוד היו בני ארץ ישראל מסיימים את התורה פעם בשלש שנים. וגם הרמב"ם (רבי משה בן מימון ראש הפוסקים) הלכות תפלה ונשיאת כפים פרק יג הלכה א) מזכיר מנהג זה.

פקוח נפש בשבת

האם לאתיופים היה את המשג של "פקוח נפש - דוחה שבת"?

בבית חשמונאי, הייתה תקופה שהגויים החליטו לתקף אותם דוקא בשבת, מכיון שהיהודים לא נלחמים בשבת. ואנחנו נשארו עם המנהג הזה שבשבת לא מחללים גם במקרה של פקוח נפש.

בתקופה הקשה של יהדות אתיופיה - בזמן הגדעונים, הגויים היו מגיעים לתקף אותנו דוקא בשבת, כי הם ידעו שאנחנו בשום פנים ואפן לא נחזיר מלחמה. ולכן באותה תקופה "הקייסים", החליטו לגזר שמשום פקוח נפש אפשר לדחות את

השבת ולהחזיר מלחמה השערה.

הערת הרב אפרים כחלון שליט"א - גם כאן אנחנו רואים הנהגה נפלאה ומסירות נפש מאין כמוה של אחינו אהובינו האתיופים, כיון שבמסורת שלהם בני חשמונאי לא חללו את השבת בזמנם, הם למדו את זה מהם ונשארו מאות בשנים באדיקות יתרה.

המצב הזה שפקוח נפש דוחה את כל התורה כלה חוץ משלש עברות של רצח, עריות ועבודה זרה, נכון תמיד וגם לגבי חלול שבת. וישנה רק סטואציה יחידה בה אין את הכלל הזה, 'שעת השמד' - אם הגוים רוצים להעביר את עם ישראל על דתם כמו שהיה לדגמא בימי החשמונאים, צריך למסור את הנפש אפלו על מנהג קל שבשאראל, וגם כלל זה מזכר בתלמוד במסכת עבודה זרה (דף עד עמוד ב), ונפסק להלכה (רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ה הלכה ב, שלחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קנז סעיף א). וכיון שזו המסורת היחידה, שמרה הקהלה האתיופית על כלל זה במחיר של פקוח נפש ולא חללו את השבת. עד ש'הקייסים' הכירו והחליטו לגזור שפקוח נפש דוחה את השבת, כמו שחז"ל קבעו. הרי לנו שוב ושוב, שתורה שבעל פה היתה גם היתה ליהודי אתיופיה, אלא שלא זכו לקבל את כל מסורת עם ישראל, ומה שקבלו שמרו בקנאות ומסירות נפש.

ברית מילה

למה אצל האתיופים הנשים עושות ברית מילה?

אנחנו למדנו את זה מצפורה אשת משה שעשתה ברית מילה לבניה. באתיופיה חששו מאד מלהכנס לבית עם אשה נדה, ולכן בדרך כלל הנשים עשו את המילה לבנים.

הערת הרב אפרים כחלון שליט"א - גם בענין הזה, המסורת הזו ממש מדיקת ומתאימה למה שמזכר בגמרא במסכת עבודה זרה (דף כז עמוד א) שאשה כשרה למול. וכן נפסק בשלחן ערוך (יורה דעה סימורסד סעיף א) שאשה כשרה למול, ואם יש ישראל גדול שיודע למול הוא הודם. ומכיון שהגברים באתיופיה לא היו מתקרבים לאשה בזמן נדתה, נוצר מצב שרק הנשים היו יכולות למול. המצב הזה מזכיר את האשה הראשונה שעשתה את הברית לבנה - צפורה, מכיון שמשה רבנו לא היה יכול לעשות את הברית (רבנו בחיי שמות פרק ד פסוק כד).

נוסיף ונציין שגם הפונה שלא להכנס לבית עם אשה נדה מזכר במנהג קדמון בדברי הרמב"ן (בראשית פרק לא פסוק לה) לפני כ - 800 שנה, שכתב כי היו הנדות

בימי הקדמונים מרחקות מאד, כי כן שָׁמַן מעולם "נדות" לרחוקו, כי לא יתקרבו אל אדם ולא ידברו בו כי ידעו הקדמונים בְּחִכְמָתָם שֶׁהַבְּלֹן מְזִיק, גם מִבְּטֹן מוליד גְּנָאִי וְעוֹשֶׂה רָשָׁם רַע כְּאֲשֶׁר בָּאָרוּ הַפִּילוֹסוֹפִים, וְהָיוּ יוֹשְׁבוֹת בְּדָד בְּאֵהָל לֹא יִכְנַס בּוֹ אָדָם. וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ בְּבְרִיתָא שֶׁל מִסְכַּת נְדָה, תְּלִמִיד אָסוּר לְשָׂאֵל בְּשִׁלּוּמָה שֶׁל נְדָה, רַבִּי נַחֲמִיָּה אָמַר: אִפְלוּ הַדְּבֹר שְׂיוֹצֵא מִפִּיָּה טָמֵא הוּא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אָסוּר לְאָדָם לְהִלֵּךְ אַחַר הַנְּדָה וּלְדַרֵּס אֶת עַפְרָה שֶׁהוּא טָמֵא כְּמַת, וְאָסוּר לְהַנּוֹת מִמַּעֲשֵׂה יָדֶיהָ.

הרי שגם על מנהג קדום זה שמוזכר בתורה שבעל פה, שמרו אחינו אהובינו האתיופים במסירות ובקדושה...

ובאמת בחלק מהמצות קימו אנשי קהלת 'ביתא ישראל' את פשטי הכתובים, וזאת מחמת חסר ידיעה. וכמו שהעיד עליהם הרדב"ז לפני כ - 500 שנה (ה' רלט 1479 - ה' שלד 1573), בשו"ת דברי דוד (סימן ה), והביא דבריו בשו"ת יביע אמר למרן הראשון לציון הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל (חלק ח אבן העזר סימן יא), 'שכל אלו החאבלישש הבאים מארץ כוש הם משבט דן בלי ספק. ומפני שלא היו ביניהם בעלי קבלה תפסו להם פשטי הכתובים. אבל אם היו מלמדים אותם לא היו כופרים כדת הקראים שהם צדוק וביתוס, ולכן דינם כתינוק שנשבה בין הגוים ומצוה לפדותם ולהחיותם'.

וכדברים האלה כתב עוד הרדב"ז בתשובתו (חלק ד סימן ריט), ובדרך הלקח תלמידו הגדול מהריק"ש (רבי יעקב קשטרו בהגותיו ליורה דעה סימן קנח).

ועל פי זה פסק מרן הרב עובדיה יוסף שהיה הרב הראשי והראשון לציון, שיש להעלותם לארץ ישראל ושהם יהודים גמורים ושצריך לקבלם בתוך קהל ישראל ללא גיור. ודחה את דברי מי שרצה לטען (והזכירו שם בתשובה הנזכרת באות ב) שהאתיופים התגירו בבית דין של צדוקים שמאמינים רק בתורה שבכתב, ולמרות שהציג מחקר, לא קבל הרב עובדיה יוסף את דבריו וכתב: 'האם על מחקר כזה מפקפק יתכן לסמוך לפקפק ביהדות עדה שלמה אשר מסרו את נפשם על יחוד השם ותורתו לפי קבלת אבותיהם, ולפגם בחזקת יהדותם המיסדת על פי עדות גאונים ראשונים'.

ובהערה שבתחלת התשובה הזו כתב מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל: 'הנה כאשר כהנתי כרב ראשי לישראל השבתי לשואלי דבר בענין "הפלשים" ביום ז' אדר א' תשל"ג, בהסתמכי על מה שכתב הרדב"ז בשו"ת דברי דוד (הלכות אישות סימן ה)

שאלו הפלשים בלי ספק הם משבט דן, ורק מפני שלא היו ביניהם חכמים בעלי הקבלה של התורה שבעל פה תפסו להם פשטי המקראות - ודינם כתינוק שנשבה לבין הגוים, וכישראל שאנו מצוים לפדותם ולהחיותם. וכן פסק תלמידו הגאון רבי יעקב קשטרו בהגהות ערוך לחם (יורה דעה סימן קנח). וגם מצאנו לכמה גאונים בדור שלפנינו שהסכימו לקביעה זו. ומהם הגאון הראשון לציון רבי רפאל מאיר פאניניל זצ"ל, ועמו בית דין הצדק שבירושלים, והגאון רבי עזריאל הלדסהיימר, ועוד. ולכן באתי למסקנה שהפלאשים הם צאצאים לשבט מישראל שהדרימו לכוש, ואין כל ספק שהגאונים הנזכרים שקבעו שהם משבט דן, חקרו ודרשו והגיעו למסקנה זו על פי עדויות וראיות מהימנות ביותר, וקבלה מפי רבותיהם על קביעה זו. ולאחר שנתבקשתי ממנהיגי הפלאשים אשר פנו אלי בבקשה להתחבר עם אחינו בית ישראל ברוח התורה וההלכה, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, ללא כל סיג, ולקיים כל מצות התורה הקדושה, על פי הוראות חז"ל אשר מפייהם אנו חיים, אמרתי לנפשי לא עת לחשות, וחיבים אנחנו להצילם מהתבוללות וטמיעה, ולהחיש עליהם ארצה, ולחנכם ברוח תורתנו הקדושה, ולשתפם בבגין ארצנו הקדושה, ושבו בנים לגבולם. לאור הנ"ל פניתי לממשלה ולסוכנות היהודית, ולכל הארגונים בישראל ובתפוצות הגולה, לעשות הכל להעלותם לארץ ישראל, לבלתי ידח ממנו נדח, ולחנכם בבתי ספר דתיים ובתלמודי תורה, לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי בינה. הפסיקה הזו סללה את הדרך להכרה בעדת הפלאשים כיהודים על פי 'חק השבות' - בשיבת שרי הממשלה ויושב ראש הסוכנות היהודית, ביום ט"ז בשבט תשל"ה סכם על הקמת צוות בין משרדי לבדיקת חלות חק השבות עליהם: "וזאת על יסוד חנות דעתו של הראשון לציון הרב הראשי לישראל הרב עובדיה יוסף", היועץ המשפטי לממשלה פרופסור אהרן ברק, הורה, שבעקבות ההחלטה להפיר ביהודי אתיופיה כיהודים על פי חק השבות, אין לעכב את רשומם במרשם האקלוסיפה כיהודים. בעקבות החלטות אלו שהיו גורליות ליהודי אתיופיה, התאפשרו ובאו גלי העליה לישראל בשנת תשמ"ד ובשנת תשמ"ה, ועד הסתו של שנת תשמ"ט הגיעו לישראל כששה עשר אלף עולים מאתיופיה.

ואותם היהודים הכופרים עשו מעשה אשר לא יעשה, ונצלו תמימות של כמה מאנשי קהלת אתיופיה, שלא ידעו ולא יבינו בעניני יהדות, וזאת שעל פי מנהיגי העדה ורבניהם יש לקבל ולקיים את כל עניני התורה שבעל פה, ושזו היתה העלה להביאם ארצם כיהודים גמורים.

פרק 27

קנה הנשימה בבהמה

כופר: על פי התלמוד מסכת חלין (דף מה עמוד ב) קנה הנשימה נחלק לשלשה, לראה, לכבד וללב. וכיום אנו רואים שהוא לא.

הרב: אל תחשבו שהיהודים הכופרים יודעים ללמד, הם פשוט לקחו את זה מאתר של כופר שחזר בשאלה [בגלל גאותו הסרוחה שלא קבל תפקיד כשהיה דתי]. וכדי לבאר את הענין נציג לקורא את הענין בשלמותו.

רק נקדים: וכי חז"ל היו מסתכנים במשפט שנתן לבדיקה פשוטה בכל בהמה שנשחטת? טענה שפזו העולה בפי הכופרים מוכיחה כמה בורים הם בהפירה של חכמת חז"ל, ולכן הם לא מתבישים להעלות טענה שפזו.

בגמרא במסכת חלין (דף מה עמוד ב) עוסקים בסוגי הטרפות, ומבארת הגמרא שיש בכמה מקומות בבהמה קנים, והם שלשה קנים: קנה הנשימה - המוביל אויר לעבר הראה, העורק הראשי - נקרא אבי העורקים, המוביל את הדם מהלב לאברים התחתונים, וקנה הכבד - הנקרא וריד נבוב תחתון, המחזיר דם מן הכבד ללב. וכן כתב הרמב"ם (בפרק ו מהלכות שחיטה הלכה ה).

וכבר הביא בספר ערוך השלחן לרבי יחיאל מיכל אפשטיין [נולד בשנת תקפ"ט 1829 למנינם] (י"ד סימן לד סעיף יח) את דברי הרב יצחק למפרונטי בספרו פחד יצחק (נפטר ב"ב בכסליו התק"י"ז 5 בדצמבר 1756 למנינם, היה רב ורופא בפדובה ובפאראה שבאטליה, בהקדמה לאנציקלופדיית פחד יצחק, ובכרך "אות ת' ערך תלתא קיני) שכתב במפרש שאין הפונה בגמרא שהקנים הללו בעצמם מתפצלים זה מזה, אלא שכל קנה במקומו עומד עם דיניו השונים [ועין עוד בכתב עת מבית לוי (חוברת ז שנת תשנה עמוד קמו) במאמר של הרב אברהם יצחק ליכטנשטיין].

וגם את דברי רש"י, שכתב שקנה הבהמה מתפצל, באר בספר התרומה רבי ברוך מגרמ"זא [נולד בשנת ד"א תת"ק 1140 למנינם] (בהלכות טריפות סימן טו), שאין הפונה שהקנה עצמו מתפצל, אלא שלאחר שהגורגרת נכנסת לפנים חלל הגוף תראה בהמשך הבהמה שיש לה עוד ג' קנים שמתפצלים, וזה נראה כמפצל אחרי הגורגרת.

ומי שִׁבְּאַמַּת רוּצָה לְרֵאוֹת אֶת חֲכַמַּת חַז"ל בִּידִיעָתָם בְּגוֹף הַבְּהֵמָה וּבְכָל תְּכוּנוֹתֶיהָ,
יִרְאֶה מַה שְּׁסַכֵּם אֶת חֲכַמַּת הַתְּלִמוּד בְּזָה בְּסֵפֶר הַכוּזָרִי לְרַבִּי יְהוּדָה הַלֵּוִי (ד"א תת"ל
1070 למנינם מאמר ד).

פָּרָק 28

רְאָה לְעוֹף

כּוֹפֵר: על פי התלמוד (מסכת חולין דף נז עמוד א) לתרנגלת אין ראה. פעם הבאה שאתם ברמי לוי או בשופרסל לכו לקצב ותשאלו אותו אם יש לתרנגלת ראה.

הרב: נעצר ונחשב לרגע, האם חז"ל היו חלילה טפשים או עצלנים לבדק אם יש ראה או אין ראה לעוף, וכי יתכן שחז"ל אמרו פכה? אך שוב פעם הם סלפו כהרגלם. וכדי להבין את הסלוף נביא את כל דברי הגמרא בזה: הגמרא מביאה שאחד האמוראים בשם חזקיה אמר בבית המדרש שאין ראה לעוף. מיד העירו עליו כל חבריו ואמרו לו שכנראה הוא מעולם לא ראה והכיר תרנגולים.

הרי לנו שדעת היחיד שהוא חזקיה נדחתה, וחז"ל הכירו גם הכירו שיש לתרנגלת ראה, אבל מה לא עושים כדי להמעיט מערכם של חז"ל?

גם את התמיהה על האמורא חזקיה, כיצד טעה לומר שאין לעוף ראה, הגאון ר' ראובן אליצור זצ"ל (קובץ מוריה שנה כד קונטרס ז - ט עמוד קיט, והובא בספר דף על הדף בחולין שם) עמד על כך ופרש בזה שמחמת פרישותו של חזקיה לא אכל תרנגולים ולא הכיר בהם. ועוד שמה שאמר כן היה זה בזמן ששכח תלמודו כמבאר בגמרא (מסכת ברכות דף יח עמוד ב) שבני רבי חייא שכחו תלמודם וחזקיה הוא אחד מבני רבי חייא. ולכן טעה ואמר כן.

פרק 29

בתולת ים - האמנם?

נופר: בתלמוד הבבלי מסכת בכורות (דף ח עמוד א) רבי יהודה קבע שקימים בימים יצורים עם חצי אדם וחצי גוף של דג, ממש כמו בת הים הקטנה של דיסני, להם רש"י נתן את השם 'סירנות'. האם ראיתם פעם כאלה?

הרב: הטפשות שיש "בהוכחה" שכזו, אם לא ראינו סימן שאין, נסתרת מהעבדה הפשוטה שגם כיום עולם המדע לא הצליח לחקור את כל היצורים הימיים. וכשהחליטו לחקור את מיני הדגים נמשך זמן המחקר 10 שנים, עם כ - 2700 חוקרים ומדענים מ - 670 מכוני מחקר ברחבי העולם, שציצאו ל - 540 משלחות ולבסוף הגיעו למסקנה שלפחות 5000 מינים טרם התגלו (ידיעות אחרונות 4/10/2010). ואם כן המדע בעצמו טוען שהוא לא יודע ולא מכיר את כל סוגי הדגים והיצורים הימיים.

דבר נוסף, בספר מחקר עתיק שנקרא צל העולם, שהדפס באמשטרדם לפני כ - 300 שנה (בשנת תצג) לחוקר הגדול והמקבל האלקי ר' מתתיהו בן מורנו ורבונו הרב רבי שלמה דלקארט (בחלק ב שער י) מספר על סוגי הדגים שבארץ אינדא (הדו), וכך הוא כותב: ויש שם דגים אשר ראשם, גופם ופניהם וחזיהם כדמות בתולה, ומשוררים בנעימות ונקרא שרינא.

גם התיר הגדול הרב חיים יוסף דוד אזולאי בספרו מדבר קדמות (מערכת ד אות ג) מביא, שבספר הערוך לרבי נתן בר יחיאל מרומי [נפטר בשנת 1106 למנינם] (באות ס ערך סרני), כותב על חיה זו ומספר: "הגידו לי שמלך דנמרק ונורוגיה בעברו בספינה אצל מלכות נורוגיה ראה חיה זו יושבת כחם היום על שרטון (סלע) שבים, ואני קדם עשרה שנים בעמדי אצלו שאלתיהו על זה והמלך שתק. והבנתי שהוא היה בספק אם החיה שראה היתה סירני או חיה אחרת מפני מרחק המראה, וגם החיה כששמעה קול השר הקורא אל המלך היושב בירכתי הספינה ופניו לצד אחר "אדוני המלך, הפך פניו ותראה פלא גדול" - תכף ומיד צללה בתוך הים. אמנם השר והספנים העידו שהיתה סרני ושראו אותה. ובדו הפיטנים שהסרני מרננת בקול ערב". הרי לנו שהוא מעיד ששמע עדות מאנשים גוים שראו אותה.

אם שמתם לב, אותם יהודים כופרים שמאמינים בברית החדשה המספרת ספורים על ישו שלכל הדעות נכתבה שנים ארכות אחרי מיתתו (לכל הפחות כ- 200 שנה אחרי מות ישו), כשמגיעים לתורת ישראל נהפכים ממאמינים, לכופרים גמורים.

פָּרָק 30

- הַרְיוֹן הַנְּחֻשָׁה

כּוֹפֵר: על פי התלמוד משך הריונה של הנחשה עומד על שבע שנים, בעוד שעל פי המדע ידוע שההריון נמשך מספר חדשים בלבד.

הַרְבֵּ: אכן, הגמרא במסכת בכורות (דף ח עמוד ב) מספרת, שרבי יהושע בן חנניה לאחר שנשאל מהקיסר הביע את דעתו שהריון הנחשה הוא שבע שנים, והקיסר תמה, הרי חכמי אתונה אומרים שההריון נמשך שלש שנים? ענה רבי יהושע בן חנניה, שחכמי אתונה טועים, וחכמי ישראל חכמים יותר מהם... סוף המעשה שרבי יהושע בן חנניה נפגש עם חכמי אתונה ונצח אותם.

במדרש (בראשית רבה פרשת בראשית פרשה כ סימן ד) מספר מעשה דומה, שפילוסוף גוי אחד עשה נסוי וגלה שהנחשה מתעברת לשבע שנים. ושאל את רבן גמליאל כמה זמן עבור הנחשה? כדי לבחון ולבדק אם יודע. רבן גמליאל שאל את רבי יהושע בן חנניה שהיה בקיא בדברים אלו, שענה לו את התשובה (על פי הלמוד בפסוקים) שזמן עבורה של הנחשה הוא שבע שנים. כששמע הפילוסוף את התשובה התחיל מטיח ראשו בכתל, אמר, כל מה שעמלתי שבע שנים בא זה והושיט לי בקנה אחד...

בואו נתבונן, האם התלמוד היה ממציא ספור כזה שנתן לבדיקה פשוטה? אם אכן הריון הנחשה הוא כמה חדשים כפי שהמדע טוען היום, למה שיכניסו חז"ל ויביעו את דעתם בדבר הנסתר בהוכחות פשוטות?

וביחוד לאור העבדה שבגמרא מספר שרבי יהושע בן חנניה נפגש עם הקיסר הרומאי, ומלכות רומא הייתה עדין קיימת בזמן כתיבת התלמוד, שכן האימפריה הרומית נפלה בשנת 476 לספירת הנוצרים. והתלמוד נכתב מתחלת המאה השלישית עד המאה החמישית, משנת 500-201 לספירת הנוצרים. וכי היו מכניסים חז"ל את עצמם ל"שקר" כזה שעשוי להתגלות בנקל?

ולמרות מה שהמציאות כיום מוכיחה שעבור הנחשה הוא כמה חדשים, אין במציאות זו לסתור את העבדה שבזמן חז"ל היה סוג של נחשה כזו שיולדת לשבע שנים.

מה גם שְׁכָּבֶר הַתּוֹסְפוֹת שֶׁהָיוּ לִפְנֵי 800 שָׁנָה וְיֹתֵר [לְמַשָּׁל רַבְּנוּ תָּם שֶׁהָיָה נִכְדוֹ שֶׁל רִשְׁ"י, נִפְטָר בְּסִבִּיבוֹת שָׁנַת 1171 וְהוּא הָיָה אֶחָד מִבְּעָלֵי הַתּוֹסְפוֹת], כְּתוּבוֹ בְּמִסְכַּת מוֹעֵד קָטָן (דף יא עמוד א דיבור המתחיל כוורא) שֶׁהִשְׁתַּנּוּ הַטְּבָעִים. וְהָרַב גְּרִיָּה גוֹטְל שְׁלִיט"א חֵבֵר סִפֵּר שֶׁלֶם שֶׁנֶּקְרָא הַשְׁתַּנּוֹת הַטְּבָעִים, כִּךְ שֶׁאֵין בְּזֶה שׁוּם קִשְׁיָא עַל דְּבָרֵי חַז"ל.

גַּם הַגְּאוֹן רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים מִבְּבֶל, הֵבֵן אִישׁ חַי (כ"ז באב ה'תקצ"ה, 2 באוגוסט - 1835 י"ג באלול ה'תרט"ט, 30 באוגוסט 1909), כְּתַב בְּסִפְרוֹ אֲמָרֵי בִּינָה (פרק חקרי לב עמוד רצז) שֶׁמְדַבֵּר בְּנַחֲשׁ שָׂרָף הַמְזַכֵּר בַּתּוֹרָה (דברים ח, טו) שֶׁהָיָה בַּמִּדְבָּר, וְהָיָה יָדוּעַ בְּזִמְנֵי הַתּוֹרָה וְחַז"ל.

[וְהַהֲגִיזוֹן אוֹמֵר כֵּן, שֶׁלֹּא מִדְבָּר בְּכָל נַחֲשׁ אֶלָּא אֶךְ וְרַק בְּסוּג מִיַּחַד שְׁכָזָה, שֶׁכֵּן אִם הַמִּדְבָּר הוּא בְּכָל נַחֲשׁ מְצוּי, מַהִי שְׁאֵלַת הַקִּיסָר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה עַל עֲבוּר הַנַּחֲשׁ? מַהִי הַתְּגִלִּית שֶׁל אוֹתוֹ פִּילוֹסוֹף? הֲלֹא בְּכָל נַחֲשׁ אֶפְשָׁר לְבַדֵּק כֵּן. וְעַל כִּרְחֻךְ שֶׁהָיָה זֶה סוּג מִיַּחַד מְאֹד שֶׁעָלְיוֹ דְּבָרוֹ].

פָּרָק 31

רַעַשׁ הָרַעְמִים

כּוּפָר: לְפִי הַתְּלִמוּד הַבְּבִלִי מִסְכַּת בְּרֻכּוֹת (דף נט עמוד א) רַעַשׁ הָרַעְמִים נֹבַע מִהַחֲכוּךְ שֶׁל הָעֲנָנִים עִם הַכּוֹכָבִים בְּשָׁמַיִם, מֵה שְׁלֹא נִרְאָה לִי נְכוּן.

הָרַב: כְּדִי לְהַבִּין אֶת הַסְּלוּף וְהַעֲוֹת שֶׁל אוֹתָם כּוּפָרֵי הַתּוֹרָה שֶׁבָּעַל פֶּה, נִבְיָא לְפָנַי הַקּוֹרְאִים אֶת דְּבָרֵי הַגְּמָרָא בְּשִׁלְמוֹתָם, וּמֵאַלִּיָּהֶם תִּתְבָּרַר חֲכַמְתָּ חֲכַמֵּינוּ וְטַפְּשׁוֹתָם וְרַשְׁעוֹתָם שֶׁל מַכְחִישֵׁי הַתּוֹרָה שֶׁבָּעַל פֶּה.

הַגְּמָרָא מְבַרֶּרֶת מֵהֶם רַעְמִים? וּמִבִּיאָהּ בְּזֶה אַרְבַּע שְׁטוֹת:

שְׁטַת שְׁמוּאֵל - שֶׁהָרַעַם נּוֹצֵר מֵהַתְּחַכְּכוֹת הָעֲנָנִים זֶה בְּזֶה.

שְׁטַת חֲכָמִים - שֶׁהָרַעַם נּוֹצֵר מִשְׁפִּיכַת הַמַּיִם מֵעֵנָן לְעֵנָן.

שְׁטַת רַב אַחָא בַר יַעֲקֹב - שֶׁהָרַעַם נּוֹצֵר מִבְּרַק חֲזַק שֶׁשׁוֹבֵר אֶת חֲתִיכוֹת הַבְּרֵד הַנִּמְצָאוֹת בְּעֵנָן.

שְׁטַת רַב אָשִׁי - שֶׁהָעֲנָנִים חֲלוּלִים וְהַרוּחַ הַנּוֹשֶׁבֶת בָּהֶם מְשַׁמְיעָה אֶת הָרַעַשׁ.

וּמְסִימַת הַגְּמָרָא שְׁמִסְתַּבְּרִים דְּבָרֵי רַב אַחָא בַר יַעֲקֹב, שֶׁכֵּן הַבְּרַק מְבָרִיק וְהוּא הוֹמָה אֶת הָעֲנָנִים וּמִיד מַגִּיעַ הַמָּטֵר. וְהֵינּוּ, שֶׁהַבְּרַק הַחֲזַק שׁוֹבֵר אֶת הַבְּרֵד שֶׁנִּמְצָא בְּעֲנָנִים, וּמִיד אַחַר כֵּךְ מַגִּיעַ הַמָּטֵר. עַד כָּאן דְּבָרֵי הַגְּמָרָא.

הָרִי שָׂאִין שׁוּם מְלָה עַל כּוֹכָבִים שְׁפוּגָשִׁים עֲנָנִים כִּהְצַגַּת הַסְּלוּף שֶׁל אוֹתָם כּוּפָרִים.

וְנַעֲבֹר לַמִּדְעָה, וְנִרְאָה שֶׁכּוּפָרֵי הַתּוֹרָה שֶׁבָּעַל פֶּה הֵנָּם בּוֹרִים בְּתוֹרָה וּמִדְעָה גַם יַחַד.

נִצְטַט מִתּוֹךְ מֵאֲמֵר שֶׁכְּתָבוּ יוֹאֵב יְאִיר וְד"ר רַמִּי קִלְיִין (בִּשְׁנַת 1999) מִהַמְּרָכָז לְחֲנוּךְ מִדְעָי טֶכְנֹלוֹגִי מֵאוּנִיבֶרְסִיטַת תֵּל אָבִיב אוֹדוֹת הָרַעְמִים: תַּצְפִּיּוֹת וּמִדִּידוֹת בְּתוֹךְ הָעֲנָנִים וּמְחוּץ לָהֶם הָרָאוּ שֶׁהַתְּנָאִים הַנְּחֻצִים לְהוֹצֵרוֹת בְּרָקִים הֵם אֶטְמוֹסְפֵירָה לֹא יְצִיבָה וְשִׁפַּע שֶׁל אֲדִי מַיִם הַמֵּאֲפָשְׂרִים הַתְּפַתְחוֹת שֶׁל עֲנָנוֹת עֲרַמְתִּית פְּעִילָה, הָעֲנָנִים יוֹצְרֵי הַבְּרָקִים גְּדוֹלִים מְאֹד וְיֵשׁ בָּהֶם כִּמְיוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁל מַיִם וְקָרָח, וְכֵן יֵשׁ בָּהֶם

ערבול חזק, קצב משקעים גבוה וברד. ומהיכן נוצר קול הרעם? מסבירים החוקרים שהרעם הוא גל ה'לם המתפשט באויר מיד לאחר שזרם הברק עבר. התלהטות האויר יוצרת בעקבותיה גם התגברות בלחץ ונוצר גל קול המתפשט לכל העברים.

הרי לנו שפדי ליצר רעם צריך את הברק שקדם לו והברק נוצר על ידי התפתחות של עננות ערמתיית [הם עננים שנראים כמו צמר גפן המכילים כמיות גדולות של מים ובדרך כלל נוצרים בהם משקעים] שבהם יש רבוי עננים מחברים, מים, רוח וברד. הרי לנו שאת כל דברי האמוראים שאמרו את מרכיבי הרעם וכיצד נוצר, גלה המדע, ובשלוש של כל דברי חז"ל הרי לנו התחקיר המלא המדעי - כיצד נוצר הרעם.

גם בזה באו הכופרים לגדף את חכמי ישראל - ונמצאו מברכים.

פָּרָק 32

אָרֶס בְּצַפְרֵי הַחֶתוּל?

נופר: לפי התלמוד הבבלי (מסכת חולין דף נב עמוד ב), לחתול יש אָרֶס שְׂיוּצָא מהצַפְרָנִים. היתכן?

הרב: כל מי שעובר ולו פעם אחת ברפרוף על התלמוד, יראה שחכמינו זכרונם לברכה לא היו עצלנים והיו אוהבי החכמה, ובודאי שלא היו טפשים. ואם כן השאלה מתבקשת, כיצד אמרו משפט שכזה שיכול להבדק בבדיקה פשוטה בכל חתול מזדמן? מה גם שהחתולים היו מצויים לרב בזמן חז"ל, והחתול מזכר רק בתלמוד בבלי יותר מ- 18 פעמים.

יותר מזה, חז"ל במסכת פסחים (דף קיב עמוד ב) מעודדים את גדולי החתול בבית - כי הוא שומר את הבית מנחשים.

וכי יתכן שחז"ל טעו בדבר כל כך פשוט הנתן לבדיקה?

ויכּהרְגֵלָם שֶׁל כּוֹפְרִים בּוֹרִים, גַּם שְׂאֵלָה זוֹ גְנוּבָה מִסְפְּרוֹתֵינוּ, וּשְׂאֵלָה זוֹ נִשְׂאֵלָה לְגֵאוֹן רַבִּי יִצְחָק בֶּר שֵׁשֶׁת בְּשׁוֹ"ת הָרִיב"ש (סימן תמז) לִפְנֵי כֹ - 700 שָׁנָה. וְכֵן בְּסֵפֶר יְבִין שְׂמוּעָה (בהגהות בדף ה) בְּתִשְׁבֵּה לְנֶכֶד הָרֶשֶׁב"ץ.

מְעַנֵּן לְצִיָּן עֵדוֹת נֶכְדוֹ שֶׁל הָרֶשֶׁב"ץ [הוא רבי שמעון בן צמח דוראן מאלג'יר, גִּפְטֵר בְּשָׁנַת 1444 לְמִנְיָנָם] שְׂמִסְפֵּר: מַעֲשֵׂה בְּעֵגְלָה אַחַת שֶׁנִּדְרְסָה עַל יְדֵי אֶחָד מִן הַזְּאֵבִים בְּשׁוּק וְכוּ' וּבְדַקְנוֹ אוֹתוֹ מְקוֹם הַנֶּדְרָס וּמִצְאֵנוֹהוּ שֶׁנִּתְמַסְמֵס עַד שֶׁנִּפְּל הַבָּשָׂר חֲתִיכוֹת חֲתִיכוֹת - אֶחָד מֵהָאֲפָקָטִים שְׁפוּעַל הָאָרֶס לְהִמָּס וְלַחֲתוֹךְ אֶת הַבָּשָׂר חֲתִיכוֹת חֲתִיכוֹת כְּמִזְכֵּר בְּגִמְרָא בְּחֵלִין (דף נט עמוד א)].

וּבָשָׂר שֶׁכָּנְגַד בְּנֵי מַעִים מִצְאֵנוֹהוּ שֶׁהָאֲדִים יוֹתֵר מְדִי, גַּם הַדְּקִין וְהַכְּרֵס הָאֲדִימוּ וְנִשְׁתַּנְּיַת צוּרְתָם וְנִמְר רִיחָם. וְכֵל זֶה אֵרַע מִחֲמַת תְּלַף שְׂרַפַת הָאָרֶס, וְאֶסְרֵנוֹהוּ. עַד כָּאֵן דְּבָרָיו. הָרִי לָנוּ שֶׁהַזְּהֵמָה וְהַחֲדִיקִים הַשְּׁפִיעוּ בְּמִצִּיאוֹת עַל בָּשָׂר הָעֵגְלָה שֶׁנִּדְרְסָה עַד שֶׁרָאוּ כָּלָם בְּבִירוֹ אֶת הַתּוֹצָאָה בְּבָשָׂר. הָרִי לָנוּ שׁוֹב שֶׁתּוֹרַת מִשָּׁה אָמַת וְחִז"ל וּדְבָרֵיהֶם אָמַת...

ואמנם כבר בארנו שיש שנויי טבעים משנים קדמוניות, כך שיתכן שגם מציאות זו השתנתה.

אך גם ללא תשובה זו יש כאן תשובה אחרת שהביאה ד"ר משה רענן (פרסם באתר פורטל דף היומי בסגיא הנזכרת), ובאורו פשוט ונפלא:

אין הארס שאנחנו קוראים לו בשמו כהרי הארס של חז"ל, וההוכחה הפשוטה לזה שהגמרא (גיטין דף מה עמוד ב) מספרת על אשה שכעסה, ואת אותו כעס בגמרא כנו - ארס.

ההסבר הפיזיולוגי של החתול הוא, שיש לו מנגנון שלילת צפרנים בשעה שצריך. פעמים ובצפרנים נשאות שאריות של בשר ודם - מהארוחה האחרונה שטרף - והם מעלים זהמה וחיידקים. וכאשר החתול דורס בחזקה את טרפו הוא מחדיר בתוכו את אותם החיידקים שהתפתחו שם, והם יכולים להרג. ולכן כשהטרף קטן (כגון יונה) צריך לחשש לטרפות.

ומביא שם עדות של ידידו אביחי בנימיני - שעוסק הרבה בשקום עופות פגועים, כי מנסיונו ומנסיון וטרינרים נוספים, צפרים הנדרסות על ידי חתולים או טורפים אחרים מתות לרב בשל זהום, ולא בשל הפציעה עצמה.

פָּרָק 33

כִּדּוּר הָאָרֶץ עֵגֶל?

נוֹפֵר: אֵיךְ כָּתוּב בְּתַלְמוּד (חגיגה דף יב עמוד א) שְׁכַשְׁאָדָם הֶרְאִישׁוֹן חֵי עַל הָאָרֶץ הַגּוֹף שְׁלוֹ נִמְתַּח מִהַקְצָה הָאֶחָד שֶׁל הָעוֹלָם לְקַצֵּה הַשְּׁנִי שֶׁל הָעוֹלָם, וּמִשְׁמַעוֹת הַתַּלְמוּד שֶׁכִּדּוּר הָאָרֶץ שְׁטוּחַ וְלֹא עֵגֶל.

הֵרַב: כָּבֵר כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת (שֶׁהָיוּ מַחֲכָמֵי צָרְפַת וְאַשְׁכְּנַז בְּמֵאוֹת ה' 12 וְה' 13, שֶׁם בְּדַבּוּר הַמִּתְחִיל אִידִי) שְׁאָדָם הֶרְאִישׁוֹן מָה שֶׁהָיָה כָּל כֶּךָ גְּדוֹל זֶה הָיָה בְּגֵן עֵדֶן.

וְכַעַת נֹכַח אִם חֲז"ל הִכִּירוּ וְיָדְעוּ שֶׁהָעוֹלָם עֵגֶל?

בְּתַלְמוּד יְרוּשְׁלָמִי (עבודה זרה פרק ג הלכה א שקדם לתלמוד בבלי בכתיבתו בכמאתיים שנה) וּבְתַלְמוּד הַבְּבֵלִי (עבודה זרה דף מא עמוד א) מוּבָא שְׁאָסוּר לְהַנּוֹת מְצֵלָם שְׁיֵשׁ בִּידּוֹ כִּדּוּר, שֶׁהוּא בּוֹדָאֵי נְעֵבֵד כְּעַבּוּדָה זָרָה. שְׁמַכִּיּוֹן שְׁעָשׂוּ בִּידּוֹ צוּרַת כִּדּוּר, הַתְּכַוֵּנוּ עוֹבְדֵי שְׁתוּפָס אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ כְּכִדּוּר. וּפְרָשׁוֹ הַתּוֹסָפוֹת (דיבור המתחיל ככדור) כְּכִדּוּר: שֶׁהָעוֹלָם עֵגֶל. גַּם בְּמִדְרַשׁ רַבָּה (במדבר וילנא פרשת נשא פרשה יג סימן יז) מְזַכֵּר שֶׁהָאָרֶץ הָיְתָה עֲשׂוּיָה כְּכִדּוּר. וְגַם בְּזֵהֵר הַקְּדוּשׁ (בפרשת ויקרא דף י עמוד א) מְבָאָר, כָּל יְשׁוּבָא מִתְּגַלְגְּלָא בְּעַגּוּלָא כְּכִדּוּר - אֵלִין לְתַתָּא וְאֵלִין לְעֵלָא - פְּרוּשׁ: כָּל הַיְשׁוּבִים מִתְּגַלְגְּלִין בְּעַגּוּלָא כְּכִדּוּר וְיֵשׁ אֲנָשִׁים הַיּוֹשְׁבִים לְמַטָּה וְיֵשׁ הַיּוֹשְׁבִים לְמַעְלָה. הַזֵּהֵר לֹא רַק שְׁמַצִּינַן שֶׁהָעוֹלָם הוּא עֵגֶל וּמִסְתּוֹבֵב [שְׁלֹא כְּמוֹ הָאֲמוּנָה הַנוֹצְרִית (במאָה ה' - 16) שֶׁחֲשָׁבָה שֶׁהָיָה עוֹמֵד, וְכַמְעַט שְׂרָפָה לְמוֹת אֶת גְּלִילָא וְגִילְיָ שֶׁחֲלַק עֲלֵיהֶם וְסָבַר שֶׁהַכִּדּוּר מִסְתּוֹבֵב], אֲלֵא שְׁיֵשׁ חַיִּים בְּשְׁנֵי עֲבְרֵי הַכִּדּוּר, תּוֹפְעָה הַמְּכַנֶּה 'אַנְטִיפּוֹדִים'.

הָרִי לָנוּ שְׁחֲז"ל יָדְעוּ גַם יָדְעוּ מְכַל הַגְּלוּיִים הַמְּאָחֲרִים הַלְלוּ.

פָּרָק 34

בְּדִיקַת בְּתוּלָה

כּוּפֵר: שימו לב כיצד רבני התלמוד היו בודקים אם אשה בתולה או לא. בתלמוד הבבלי מסכת כתבות (דף י עמוד ב) רבן גמליאל הושיב אשה ערמה על חבית יין והריח את הפה שלה. אם עלה משם ריח של יין סימן שהיא לא בתולה, אם לא היה ריח של יין מפיה - כן בתולה, מאחר שמסתבר שקרום הבתולים חוסם את ריח היין מלעבר מלמטה למעלה. דרך אגב, כשהרב אריה שטרן עמת עם הקטע, הודה ונסה לתרץ כי אין לנו יכלת להסביר, ואולי הטבעים היו שונים אז.

הרב: בנסיון מעות הם מנסים להציג את רבן גמליאל כשוכניסט שונא נשים, כדי להבין את המעשה, נלמד את דברי הגמרא: אדם הגיע לרבן גמליאל להתלונן שלאחר קיום היחסים עם אשתו לא מצא דם [בזמנם היו הנשים רבן ככלן צנועות מאד, ואשה שאינה בתולה היתה בושה גדולה לעצמה, למשפחה ולכל מקריה], הוא לא רצה לחיות עם אשה שכבר היתה עם אחרים, שלום הבית שלו נהרס.

האשה בתמימותה חוזרת ואומרת שמעולם לא היתה חלילה עם אחרים ושהיא בתולה. מה אפשר לעשות כדי לפתר בעיה סבוכה וקשה זו?

רבן גמליאל הגה רעיון יצירתי, הוא בקש שיביאו לו שתי שפחות, אחת בתולה ואחת בעולה, והושיבן על פי חבית של יין, הבעולה היה ריחה נודף מפיה והבתולה לא היה ריחה נודף מפיה. הרי שקרום הבתולים חסם את הריח. לאחר מכן הושיב את אותה אשה שבעלה חשש שהיא לא בתולה על החבית, ולא היה ריחה נודף - אות וסימן שהיא אכן בתולה.

אמר לו רבן גמליאל: לך זכה במקרה.

שואלת הגמרא: מפני מה היה צריך רבן גמליאל לבדוק את שתי השפחות לפני שעשה בדיקה לאותה אשה?

עונה הגמרא שרבן גמליאל לא היה ברור במאה אחוז שבדיקה זו נכונה, ולכן קדם בדיק את השפחות הנכריות שלא מתבישות מדברים שכאלה, שכן הן פרוצות

ביותר. וכשהבדיקה הוכחה כנכונה, בִּדק את אותה אשה.

כל נחשב שרֵבן גמליאל בִּדק אותן חלילה ערמות, שִׁכְבַר בְּאֵר הגאון רבי יוסף חיים מִבְּבֶל בְּסִפְרוֹ בֶּן יְהוּדָע בִּיבְמוֹת (דף ס עמוד ב) שֶׁהִיְתָה לְבוּשָׁה בְּחִלּוֹק, רק בלי מכנסים.

הרי שהיה כאן מינימום של בושה בשביל צַרְדָּי כֵּל כֶּךָ חָשׁוּב, להבאת שלום בין איש לאשתו, בין החתן הטרי לכלתו.

ועתה נזכח שהיה לרֵבן גמליאל בסיס הסטורי תורני ומדעי לבדיקה זו.

הגמרא ביבמות (דף ס עמוד ב) מספרת, שבמלחמה שנלחמו עם ישראל עם שבט בנימין נשבעו ישראל שלא להתחתן עמָהֶם בגלל מעשי שבט בנימין הנלוזים (מעשה פילגש בגבעה - עין ספר שופטים פרק כא). חלק מהמלחמה היה גם כנגד אנשי יבש גלעד שלא באו לעזר במלחמה.

לבסוף החליטו להתיירם בקהל ושיתחתנו רק עם הנשים הבתולות. וכך אומר הכתוב: "וימצאו מיושבי יבש גלעד ארבע מאות נערה בתולה אשר לא ידעה איש" (שופטים כא, יב). והשאלה הפשוטה היא כיצד ידעו מי בתולה ומי לא?

על זה מגלים לנו חז"ל הקדושים שעשו את הבדיקה הזו, עם חבית היין. הרי שכבר היה תקדים לזה, ורֵבן גמליאל חשש שאולי בְּדוּרוֹ כִּבְרַה השתנו הטבעים והבדיקה הזו לא עובדת - לכן בִּדק קדם את שתי השפחות.

לפי אותם כופרים שלא מאמינים בתורה שבעל פה, ההכרח להסביר את הפסוק כיצד הם בִּדְקוּ אִם הַנְּשִׁים בְּתוּלוֹת הוּא רק בצורה גסה וברוטלית, המחפיצה את הנשים, שאין זו דַּרְךְ התורה. הרי לנו שמהפסוק עצמו מוכח שהיו צריכים לבדק, וְדַרְךְ חז"ל היא הַדַּרְךְ שאין בה שום בושה לאשה.

גם הסבר מדעי יש לבדיקה זו, וכפי שכתב לבאר אותה הרב ד"ר מרדכי הלפרין (רופא גניקולוג ומנהל מכון שלזינגר ושמש כממנה על האתיקה הרפואית מטעם משרד הבריאות) בְּקִבְצֵי אַמוֹנֹת עֵתִיק (תשרי תשעו עמוד 43), ומבאר את הבדיקה המתחכמת בשלש הקדמות.

הקדמה ראשונה: ההגדרה של ריחה נודף הינו הריח הנודף מאויר הנשיפה שבנשימת האדם, ובנדינגו מדבר באלכוהול הנספג ומגיע למחזור הדם, ומפְרֵשׁ בכמיות זעירות בתור ריח אלכוהול באויר הנשיפה.

הקדמה שנייה: יש הבדל מהותי בין סוגי הרקמות השונים שמכסים את גוף האדם, והנוגע לענייננו הוא ההבדל בין עור לריירות - כמו ריירות הפה וריירות הנרתיק. הריירות הן רקמות שדרכן נתן להחדיר חמרים רבים למחזור הדם, כדגמת הריירות

פתחת הלשון המחדירות את הניטורטים (חמרים המרחיבים את כלי הדם) הנתנים לחולי לב. ריריות הנרתיק הסופגות ומחדירות למחזור הדם של האשה תרופות שונות בצורת גרות או טבעות המפרישות הורמונים (כגון 'נובה רינג' - טבעת למניעת הריון).

הקדמה שלישית: ההבדל הפיזיולוגי העקרי בין בתולה לבעולה אינו בקרום הבתולים כפי שרבים חושבים בטעות, אלא בטונוס (כווץ תמידי של שרירי הגוף) המגבר של שרירי פתח הנרתיק, החוסמים אותו לגמרי לפני ביאה ראשונה. הטונוס השרירי מקשה על החדירה הראשונה.

אחרי הקדמת שלש העבודות הללו אפשר להבין בפשטות ובבהירות את בדיקת רבן גמליאל. בגלל הטונוס הרפוי של שרירי פתח הנרתיק אצל השפחה הבעולה, יש חשיפה ממשית של ריריות הנרתיק לאדי האלכוהול, ולמולקולות הארומטיות היוצאות מחבית היין. האדים העולים מן היין שבחבית נספגים בדם, ונפלטם בהדרגה דרך הראות. לעמת זאת, בגלל הטונוס הגבוה של שרירי פתח הנרתיק אצל הבתולה, כווצ השרירים הללו סוגר למעשה את הנרתיק, ולכן רירית הנרתיק אינה חשופה לאדים של האלכוהול, וכשהרירית אינה חשופה לאדים הם אינם נספגים בה, שכן העור לא חדיר מספיק, ולכן לא נתן להבחין בריח האלכוהול באויר הנשימה. כלומר ריח היין אינו נודף מאויר הנשימה של הבתולה, וכלשון חז"ל - בתולה אין ריחה נודף.

ההסבר הנפלא של הרב ד"ר מרדכי הלפרין שמסביר בהסבר מדעי מדויק את בדיקתו של רבן גמליאל, מוכיחה בפעם המי יודע כמה את הבורות המקסימלית של אותם כופרים, לא רק בתורה שבעל פה.

פרק 35

רפואות בַּחַז"ל

כופר: הרפואות בגמרא לא נראות אמתיות, הן נראות יותר כמו כשופים, מה גם שהן בכלל לא מתאימות לימינו.

הרב: הזלזול בדברי חז"ל לא יעזר לכסות את גדלות חז"ל, כמו שכנפי הזבוב לא יכסו את אור השמש. חכמות רבות, כולל מחכמת הרפואה, נמצאות בדברי חז"ל ומתאימות גם לימינו, וכמו שיבאר בחוברת נפרדת 'המדע והתלמוד' (שתצא לאור בקרוב בעזרת השם).

ונביא כאן מספר דגמאות:

ההנשמה מפה לפה - נכנסה לשמוש ברפואה המודרנית רק ב - 1962 - כבר כתובה במדרש (ילקוט שמעוני פרשת שלח לך פרק יג פסוק ג).

האינטובציה - היא פעלת הנשמה על ידי הכנסת שפופרת לקנה הנשימה דרך הפה או האף, התגלתה רק לפני כמאתים שנה, וכבר כתובה בבעל הטורים (לפני כ - 700 שנה בספר שמות פרק א פסוק טו).

הרדמה - פעלת ההרדמה שעושים לפני כל ניתוח ובחלקם גם הרדמה כללית, המצאה לפני כ - 200 שנה, לפני כן היו עושים ניתוחים אחרי שהשקו את החולה בסם משכר - ובתלמוד (מסכת בבא מציעא דף פג עמוד ב) כבר הזכרה הרדמה זו ופעולתיה.

טפול בפצעים או כויות - כיום גלו כמה משחות שהמרכיב העקרי שלהן הוא כסף, שעובר תהליך עבוד עד שנהפך לנוזל סמיך. החמר הזה התגלה כמועיל ומרפא פציעות שונות. גם דבר זה הזכר אגב בתלמוד (מסכת שבת דף סה עמוד א).

ישנן עוד דגמאות רבות, שבוערת השם יצאו בספר נפרד "המדע והתלמוד" - שם יבאר ויוכח החכמה המדעית המדהימה של חז"ל בכל החכמות, כולל בחכמת הרפואה.

ואולם בעניני הרפואות והתרופות שבש"ס, כבר לפני 1000 שנה כתבו הגאונים (אוצר הגאונים מפתחות למסכת גיטין אות לה): צריכים אנו לומר לכם שהחכמים אינם

רופאים, וסוגי הרפואות שראו בזמנם שמרפאים אותם כתבו בתלמוד, ואינם דברי מצוה. והלכך אין לסמך על סוגי הרפואות, אלא אחרי שיבדקו אותם בודאי עם רופאים בקיאים.

הרי שאין לתמה על התרופות הנמצאות בגמרא, שכן חז"ל כתבו את הרפואות שהיו מצויות להם בזמנם.

מה גם שהתוספות (מועד קטן דף יא עמוד א דיבור המתחיל כוורא) כבר לפני כ - 850 שנה כתבו שהשתנו הטבעים בהרבה דברים שהיו קיימים בזמן חז"ל, ובכלל זה גם כל עניני הרפואות. [ועין במה שכתב אחד מגדולי הדור הקודם, הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בשו"ת אגרות משה (יורה דעה חלק ג סימן לו, וחושן משפט חלק ב סימן עג), שגם המחלות השתנו מזמן רבותינו, והוכיח כן].

אחרית דבר

בכל דור ודור קמים עלינו להשמידנו מבית ומחוץ, והקב"ה מצילנו מידם. בדרנו המלחמה עברה לרשת האינטרנט. בני הנער נמצאים שם רב ככל היום ונחשפים לדברי כפירה, נאוף ופריצות עד אין סוף, וכמעט אין מענה ראוי הנלחם עם תופעות אלו.

את הפרצה הזו נצלו אותם 'יהודים משיחיים', ובתקציבי עתק מכנסיות שונות בעולם הפעילו מערך אינטרנטי אדיר כדי לשכנע, להסית ולהדיח כמה שיותר אנשים שיכפרו בדברי חז"ל, ויאמינו באותו האיש (יש"ו), ועליהם פסק הרמב"ם (הלכות עבודה זרה פרק ב הלכה ה) המינים מישראל אינן כִּישְׂרָאֵל לְדָבָר מִן הַדְּבָרִים.

אותם מינים התחברו לכופרי התורה שבעל פה, שהם בכלל כופרי התורה כמו שפסק הרמב"ם (בהלכות תשובה פרק ג הלכה ח): שלשה הן הכופרים בתורה, האומר שאין התורה מעם ה' אפלו פסוק אחד, אפלו תבה אחת, אם אמר משה אמרו מפני עצמו הרי זה כופר בתורה, וכן הכופר בפרושה והוא תורה שבעל פה, והמכחיש מגידיה כגון צדוק ובייתוס, והאומר שהבורא החליף מצוה זו במצוה אחרת וכבר בטלה תורה זו.

"כל אלה חברו אל עמק השדים" (בראשית יד, ג) וקשרו קשר רשעים, לזנב את כל הנחשלים ולהכות באמונתם שוק על ירך.

וכדי להציל את אחינו בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה של אותם האנשים הכופרים הרשעים, הקים יושב ראש ארגון "בעזרת השם" הרב ירון ראובן שליט"א מערכת שלמה בכל המישורים הטכנולוגיים כדי להלחם באותם הרשעים, ולפרסם

את בורותם וקלונם ברבים, ולהוקיעם מכלל ישראל. יהי רצון שחפץ ה' בידו יצלח בכל אשר יפנה לזכות את הרבים אמן.

וזאת עליכם לדעת, שאותם יהודים משיחיים, מאמינים בשלוש הטמא, שישי"ו אינו רק משיח כידוע, והרי הם מינים, וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות תשובה פרק ג הלכה ז): אלו הם הנקראים מינים, האומר שאין שם אלוה ואין לעולם מנהיג, והאומר שישי שם מנהיג אבל הם שנים או יותר, והאומר שישי שם רבון אבל הוא גוף ובעל תמונה.

עוד כותב הרמב"ם (בהלכות עבודה זרה שם): והמינים הם התרים אחר מחשבות לבם בסכלות דברים שעברנו, עד שנמצא שעוברים על גופי תורה להכעיס בשאט נפש, ביד רמה ואומרים שאין בזה עון. ואסור לספר עמהם ולהשיב עליהן תשובה כלל.

ומסיום דברי הרמב"ם למדנו, שאסור לענות על אף שאלה שלהם, כך שכל התשובות, הן ב'תורה שבכתב' והן ב'תורה שבעל פה', לא נועדו בשביל אותם האנשים שלבם הערל ממאן לשמע ולקבל, אלא בשביל עמך בית ישראל שלא יטעו אחרי הבליהם.

יהי רצון שנוזכה תמיד לקדש שם שמים, ולסלק המינים הרשעים מתוכנו אמן.

